

บทที่ 6

รูปแบบ และเอกลักษณ์การตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแม่หม้าย

การศึกษาถึงพัฒนาการ ของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อที่จะทราบถึงโครงสร้าง และองค์ประกอบของการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบันที่ยังคงมีอยู่ และเป็นการนำองค์ความรู้จากการศึกษามาทำการวิเคราะห์รูปแบบ และเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย เพื่อที่จะสามารถนำเสนอคุณค่าของชุมชนในปัจจุบัน และทราบถึงทิศทางการพัฒนาชุมชนต่อไป

6.1 รูปแบบ และเอกลักษณ์การตั้งถิ่นฐานโดยรวมของชุมชน

6.1.1 โครงสร้าง และองค์ประกอบทางด้านกายภาพ

6.1.1.1 รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

จากลักษณะของการตั้งถิ่นฐานในขั้นแรกทีเลือกพื้นที่ตั้งชุมชนจากลักษณะทางภูมิประเทศที่เหมาะสมกับการทำการเกษตรเพื่อยังชีพ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของผู้คนที่ใช้ชีวิตอยู่ริมน้ำในพื้นที่ โดยมีลักษณะของอาคารพักอาศัยแบบเรือนริมน้ำ ที่อาศัยการสัญจรทางน้ำในการติดต่อสื่อสารกัน จนมีการพัฒนาและขยายขนาดของชุมชนที่อาศัยอยู่ริมน้ำ ซึ่งยังคงคติความเชื่อทางศาสนาที่ใช้วัดเป็นศูนย์กลางชุมชน การกระจัดตัวของชุมชนจึงอยู่ตามแม่น้ำลำคลองและเริ่มย้ายเรือนขึ้นมาตั้งบนบกแทน แต่ยังคงอยู่ไม่ไกลจากโครงข่ายลำน้ำย่อยที่แยกมาจากแม่น้ำลำคลอง ซึ่งการเชื่อมโยงของผู้คนยังคงอาศัยโครงข่ายลำน้ำย่อยเป็นตัวเชื่อมโยงแต่ละพื้นที่เข้าหากัน ลักษณะของเรือนที่อาศัยอยู่ริมน้ำจึงมีลักษณะที่เป็นเรือนไทยที่หันหน้าเข้าหาน้ำ โดยพื้นที่ด้านหลังลึกเข้าไปจะเป็นพื้นที่แปลงเพาะปลูก ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นชุมชนที่มีลักษณะสังคมแบบเกษตรริมน้ำ

ขั้นตอนการขยายตัวและการปรับเปลี่ยนที่ส่งผลต่อสภาพชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะการตั้งถิ่นฐานจากริมน้ำมาสู่บกโดยอาศัยการสัญจรทางถนนเป็นหลัก ตั้งแต่ประมาณ ปี พ.ศ.2519 ดังนั้นปัจจัยที่สำคัญในช่วงนี้คือ ระบบการคมนาคมทางบก ทำให้เกิดการพัฒนาตามแนวถนน ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนลักษณะของชุมชนเดิม ทั้งในแง่กายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ทำให้ชุมชนได้รับอิทธิพลของความเจริญที่เข้ามาในรูปแบบต่างๆ เช่น เทคโนโลยี ระบบทุนนิยม สภาพเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ รูปแบบการปะทะกันทางสังคม การปรับเปลี่ยนนี้ส่งผลโดยรวมกับสภาพพื้นที่ แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังไม่สามารถทำลายลักษณะของชุมชน

ริมน้ำที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม ที่ยังคงได้รับการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก ผู้คนส่วนใหญ่ยังคงมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแบบเดิมๆ สภาพของชุมชนริมน้ำจึงถูกกำหนดด้วยความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้คน สภาพลำน้ำ พื้นที่ สภาพแวดล้อม และองค์ประกอบของชุมชนริมน้ำ ซึ่งสามารถแยกออกเป็นส่วนต่างๆ ได้ดังนี้

1) ชุมชน

การพิจารณาความสัมพันธ์ทางด้านกายภาพที่มีมาแต่อดีต และ ยังคงสืบเนื่องต่อไปในอนาคตทั้งรูปแบบของการตั้งถิ่นฐาน ตำแหน่งที่ตั้ง และพฤติกรรมของผู้ที่พักอาศัยอยู่ริมน้ำทั้งจากลำน้ำสายหลัก และสายรอง อันประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญ คือ

(1) การตั้งถิ่นฐานและขยายตัวตามแนวลำน้ำ เมื่อพิจารณารูปรอยการตั้งถิ่นฐานของชุมชน จากภาพถ่ายทางอากาศตั้งแต่ ปี พ.ศ.2500 จนถึงปัจจุบัน พบว่าชุมชนที่อยู่บริเวณริมคลองบางแม่หม้ายมีลักษณะของการตั้งถิ่นฐาน และการขยายตัวที่เด่นชัด คือการขยายตัวตามแนวการตั้งถิ่นฐานตามแนวเส้นทางคมนาคม โดยเฉพาะเส้นทางแม่น้ำ ลำคลอง และถนนซึ่งมีการขยายตัวหรือการพัฒนาที่มีลักษณะเป็นแนวยาวตามเส้นทางคมนาคม (Ribbon Development) โดยในช่วงแรกๆ จะมีการขยายตัว หรือการตั้งถิ่นฐานเป็นแบบซ้ำๆ และค่อยเป็นค่อยไป จนถึง ปี พ.ศ.2518 จึงเป็นช่วงที่มีการปรับเปลี่ยนและขยายตัวอย่างเห็นได้ชัด จากการตั้งข้อสังเกตจากกลุ่มอาคารเรือนไทยดั้งเดิมหลายหลังซึ่งปัจจุบันอยู่ติดกับเส้นทางถนน แทนที่จะเป็นคูคลอง เนื่องจากเส้นทางถนนสาย ร.พ.ช.สายบางแม่หม้าย – คูบัว ได้ ตัดสร้างทับคูน้ำเก่าที่เคยมีอยู่ในชุมชน กลุ่มบ้านเรือนดังกล่าวจึงอยู่ติดกับถนนที่สร้างทับคูน้ำเดิม ซึ่งภาพรวมของรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและขยายตัวตามแนวลำน้ำ ยังคงเอกลักษณ์ของชุมชนริมน้ำเป็นอย่างดี โดยสภาพที่ตั้งและการปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนที่เปิดรับการติดต่อและปฏิสัมพันธ์ทางน้ำ และองค์ประกอบที่เป็นแบบชุมชนริมน้ำ ซึ่งผู้คนในชุมชนนี้ยังมีการพึ่งพาอาศัยน้ำ และเครือข่ายลำน้ำอยู่เสมอ รวมถึงระยะทางที่คงที่ ไม่ตัดขาดจากน้ำ และใกล้ชิดกับแนวลำน้ำมากกว่าถนน จึงทำให้มีการซึมซับทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีสืบทอดกันมาตามลำน้ำได้มากกว่าจะรับการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่มาตามแนวถนน ที่จะเป็นตัวทำลายเอกลักษณ์ของชุมชนดังเช่นที่เกิดขึ้นกับหลายๆ ชุมชนในประเทศไทย

(2) สภาพอาคารบ้านเรือน เป็นตัวชี้ให้เห็นภาพความชัดเจนและความโดดเด่นที่เป็นแบบชาวน้ำถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอยู่ของผู้คนที่อาศัยอยู่ริมน้ำกับการใช้ประโยชน์จากลำน้ำ โดยตัวอาคารจะหันหน้าเข้าหาน้ำ และมีสวนเปิดโล่งเป็นชาน ศาลาท่าน้ำ หัวบันได ไว้สำหรับประกอบกิจกรรมต่างๆ พักผ่อน หรือเดินทางทางน้ำ ลักษณะของอาคารส่วนใหญ่จึงเป็นเรือนไทย และเรือนไม้แบบเรือนชาวบ้านทั่วไป ที่ปลูกอยู่ริมน้ำหรือบริเวณริมตลิ่งที่ติดกับน้ำ มีการยกพื้นสูงให้เหนือน้ำเพื่อหนีน้ำในฤดูน้ำหลาก ลักษณะของเรือนริมน้ำจึงมีความชัดเจนทั้งตัว

อาคารและส่วนที่ต่อเนื่องจากตัวอาคารที่ต้องเชื่อมโยงหรือติดต่อกับลำน้ำโดยตรง โดยไม่ต้องมีเขื่อนกั้นน้ำ รั้ว สิ่งขวางกั้นใดๆ อันจะทำให้ความสัมพันธ์ของคนกับน้ำมีความเห็นห่างออกจากกัน ดังจะเห็นได้จากความถี่ของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นตามแนวลำน้ำที่เปลี่ยนแปลงสภาพของอาคารริมน้ำไปเป็นอาคารสมัยใหม่ ซึ่งเป็นไปอย่างช้าๆ และมีจำนวนน้อยมาก ซึ่งเป็นผลดีที่ทำให้ลักษณะรูปแบบ และสภาพบ้านเรือนของอาคารบริเวณริมน้ำ หรือในพื้นที่ชุมชนยังคงสภาพเดิมได้เป็นอย่างดี

(3) การใช้ประโยชน์จากลำน้ำ นับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของผู้คนที่ยังมีลักษณะความเป็นชุมชนริมน้ำ ซึ่งศึกษาพบว่า ชาวชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายจะมีความเป็นชุมชนที่ยังพึ่งพาอาศัยน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติมากกว่าที่จะอาศัยน้ำจากการผลิต การใช้ประโยชน์จากน้ำจึงมีความสัมพันธ์ต่อชีวิตประจำวันของผู้คนในชุมชน ที่ยังใช้น้ำในรูปแบบที่แตกต่างกันและยังเป็นตัวสร้างรายได้ให้กับครอบครัว แม้บางส่วนจะมีการใช้น้ำประปาเข้ามาแทนที่ ซึ่งจากการสังเกตการณ์จะพบว่าผู้ที่อยู่อาศัยริมน้ำจะใช้ประโยชน์จากน้ำทั้งทางตรงและทางอ้อม ถ้าหากผู้คนไม่หนีออกจากแม่น้ำลำคลอง และมองแหล่งน้ำจากธรรมชาติว่าเป็นเรื่องของความล้าหลังหรือมีคุณภาพต่ำ การใช้ประโยชน์จากน้ำก็ยังคงมีความสำคัญในการรักษาสภาพแวดล้อม และจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบของความสัมพันธ์ของผู้คนกับแม่น้ำลำคลองต่อไป

(4) รูปแบบของการใช้น้ำ สภาพที่ตั้งของการพักอาศัยริมน้ำที่เอื้ออำนวยต่อการใช้น้ำในรูปแบบต่างๆ โดยที่สภาพแวดล้อมในบริเวณริมคลองบางแม่หม้ายยังคงมีรูปแบบที่เป็นไปตามธรรมชาติ และยังไม่ถูกดัดแปลงการใช้งานเพื่อประโยชน์อื่น ทำให้ผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ยังคงใช้น้ำทั้งทางด้าน การอุปโภค การบริโภค และการเพาะปลูก หรือแม้แต่ความรู้สึกเย็นสบาย และผ่อนคลายที่อยู่ติดริมน้ำ โดยเฉพาะการใช้น้ำจากคลองหลักคือคลองบางแม่หม้ายจะมีความถี่สูง ในรูปแบบของการทำการเกษตร การเดินทาง การติดต่อสื่อสาร และการอุปโภค ซึ่งความผูกพันจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับรูปแบบของการใช้น้ำในแต่ละพื้นที่ และลักษณะอาชีพของครอบครัวนั้นๆ ทำให้ผู้คนยังพึ่งพาอาศัยน้ำจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติยังต้องการที่จะพักอาศัยอยู่ริมน้ำเพื่อความสะดวกได้เปรียบด้านที่ตั้งในการใช้ประโยชน์จากน้ำในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป

2) ที่ทำกิน

วิถีชีวิตของผู้คนที่ผูกพันแนบแน่นกับสายน้ำสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูก ทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว บุตรหลาน ผู้คนในชุมชนจึงประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยจะมีพื้นที่ทางการเกษตรโดยเฉพาะที่จำนวนมาก ข้าวจึงเป็นผลผลิตที่สำคัญของชุมชน และรายได้ยังก่อให้เกิดอาชีพที่หลากหลายตามมา ลักษณะของการใช้ที่ดินจึงเป็นตัวสะท้อนวิถีชีวิตที่กลมกลืนกับธรรมชาติและสภาพของชุมชนท้องถิ่นที่เชื่อมด้วยคลองเล็กๆ ที่มาจากคลองสายหลักและสายรอง บทบาทและความสำคัญของพื้นที่ทางการเกษตรจึงเป็นตัวสร้างความสมดุลให้กับพื้นที่ให้

สามารถดำรงอยู่ได้ โดยลักษณะการใช้ที่ดินจะถูกใช้ไปใน 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ เพื่อการพักอาศัย หรือการค้าขายในชุมชนบริเวณริมน้ำ และการใช้พื้นที่ด้านหลังจะถูกใช้เป็นที่ทางการเกษตร วิถีชีวิตประจำวันของผู้ที่มีอาชีพชาวนาจึงเป็นสิ่งสะท้อนถึงพฤติกรรมของผู้คนในชุมชนที่ยังคงต้องพึ่งพาอาศัยน้ำที่มาจากแหล่งน้ำธรรมชาติ แม้ว่าในหลายๆครัวเรือนจะมีสมาชิกเปลี่ยนแปลงอาชีพไปบ้างโดยเฉพาะชาวชุมชนในรุ่นหลังๆ แต่ถึงบางส่วนจะเปลี่ยนแปลงไปแต่ผู้ใหญ่อส่วนใหญ่ก็ยังคงประกอบอาชีพดั้งเดิมที่มีความชำนาญและความได้เปรียบทางด้านศักยภาพของที่ตั้ง ดังนั้นลักษณะของการใช้ที่ดินที่เป็นพื้นที่ทางการเกษตรหรือท้องนาจึงมีความสัมพันธ์ที่เป็นลูกโซ่ ทั้งด้านอาชีพ ขนาดที่ดิน ระดับของรายได้ การดูแลสุขภาพสภาพของพื้นที่ และยังเป็นตัวสร้างสภาพแวดล้อมให้มีสภาพที่เหมาะสม ตามความพึงพอใจของผู้คนในชุมชนที่ยังคงรักษารูปแบบการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายให้ดำเนินอยู่ต่อไป

ซึ่งนอกจากการใช้บริเวณพื้นที่ชุมชนเป็นที่พักอาศัยแล้ว องค์ประกอบของชุมชนและความสัมพันธ์กับพื้นที่โดยรอบยังเป็นสิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพของสมาชิกชุมชนด้วย การเลือกที่จะตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านในสมัยแรกเริ่มเองก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากทรัพยากรของพื้นที่ และตอบสนองต่อกิจกรรมการทำมาหาเลี้ยงชีพเสมอมา

สำหรับชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายนั้นที่ทำกินที่สำคัญของพื้นที่ชุมชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคือ “ที่นา” บริเวณพื้นที่รอบหมู่บ้านจะเป็นท้องนาขนาดกว้างใหญ่รายล้อมหมู่บ้าน โดยลักษณะของการตั้งถิ่นฐานของชุมชนจะนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่มเรียงรายอยู่ริมน้ำ ส่วนท้องนาจะอยู่บริเวณรอบนอก ซึ่งในอดีตสามารถสัญจรไปยังท้องนาได้โดยทางเรือ เนื่องจากในอดีตจะมีลำราง คูน้ำ เชื่อมต่อกับคลองบางแม่หม้ายเป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันลำรางและคูน้ำส่วนใหญ่ถูกถมดินจนไม่เหลือสภาพให้พบเห็นแล้ว

ในส่วนของกรรมสิทธิ์ที่ดินในส่วนของท้องนา รูปแบบของกรรมสิทธิ์ได้ออกเป็นโฉนดที่ดินแล้วทั้งหมดทุกแปลง โดยตำแหน่งที่ตั้งของบ้านเจ้าของที่นากับท้องนาของตนจะไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ทึ่บางแปลงอยู่ใกล้กับบ้านเจ้าของ แต่ที่นาบางแปลงก็อยู่ห่างจากเจ้าของมาก ซึ่งบางแปลงอาจอยู่ไกลถึงชุมชนอื่นซึ่งอยู่ห่างออกไป และเจ้าของที่นาบ้านหนึ่งอาจมีที่นาของตนกระจัดกระจายกันออกไปอย่างไม่มีรูปแบบแต่ส่วนใหญ่ยังคงมีที่นาต่อเนื่องกันเป็นผืนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากการจับจองการเป็นเจ้าของที่นามาเป็นระยะเวลาอันยาวนานตั้งแต่อดีต และการซื้อขายเปลี่ยนมือกันมาหลายชั่วอายุคน และการมอบที่นาให้เป็นมรดกหรือสินสมรสในการแต่งงานออกเรือนของคนในครอบครัวที่อาจมีการแต่งงานกันระหว่างคนภายในหมู่บ้าน หรือหมู่บ้านใกล้เคียง ที่ดินจึงเกิดการกระจัดกระจายกันออกไป แต่ลักษณะดังกล่าวกลับไม่เป็นปัญหาทางด้านขอบเขตที่ทำกินแต่อย่างใด เพราะรูปแบบทางสังคมของชุมชนที่มีความรู้จักมักคุ้นกันทั้งชุมชนมาเป็นระยะเวลา

นาน และรู้ถึงขอบเขตที่นาของตนและของผู้อื่นเป็นอย่างดี อีกทั้งการสัญจรทางบกในปัจจุบันมีความสะดวกมากขึ้น ที่นาที่อยู่ห่างจากพื้นที่ชุมชนมากๆ จึงไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใด

รูปแบบของแปลงที่นาในบริเวณรอบๆ ชุมชนจะขึ้นอยู่กับ ลักษณะทางกายภาพที่เป็นธรรมชาติมาตั้งแต่อดีต ประกอบกับลักษณะคั่นนาที่ขุดเป็นเส้นตรง จึงเกิดที่นาที่มีรูปทรงที่ไม่แน่นอน ทางด้านขนาดของแปลงนามีขนาดที่ค่อนข้างใหญ่ ประมาณ 10 ไร่ขึ้นไป รูปแบบของแปลงที่นาที่เกิดขึ้นจึงเกิดจากปัจจัยหลักๆ คือ เส้นทางน้ำที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นระยะเวลานานแล้ว ไม่ว่าจะเป็นม่น้ำ ลำคลอง ลำรางและทางน้ำต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และมีลักษณะคดเคี้ยว การผันน้ำจากแหล่งน้ำดังกล่าวจึงต้องมีการขุดคั่นนาหรือคูน้ำให้ตั้งฉากกับเส้นทางน้ำเพื่อจะได้ย่นระยะทางให้น้อยที่สุด รูปแบบแปลงนาที่เกิดขึ้นจึงมีลักษณะที่คดเคี้ยวและมีหลายเหลี่ยมมุม ปัจจัยอีกอย่างของรูปแบบแปลงนาคือ เส้นทางสาธารณะที่เป็นเส้นทางดั้งเดิม และมีอยู่ภายในชุมชนมาเป็นระยะเวลานาน ซึ่งมีลักษณะเส้นทางที่คดเคี้ยวเช่นเดียวกับเส้นทางน้ำ ขอบเขตของแปลงที่นาบางแปลงที่อยู่ติดเส้นทางสาธารณะดั้งเดิมจึงถูกจำกัดรูปร่างด้วยเส้นทางดังกล่าว อีกทางหนึ่ง (ดูแผนที่ 6.1)

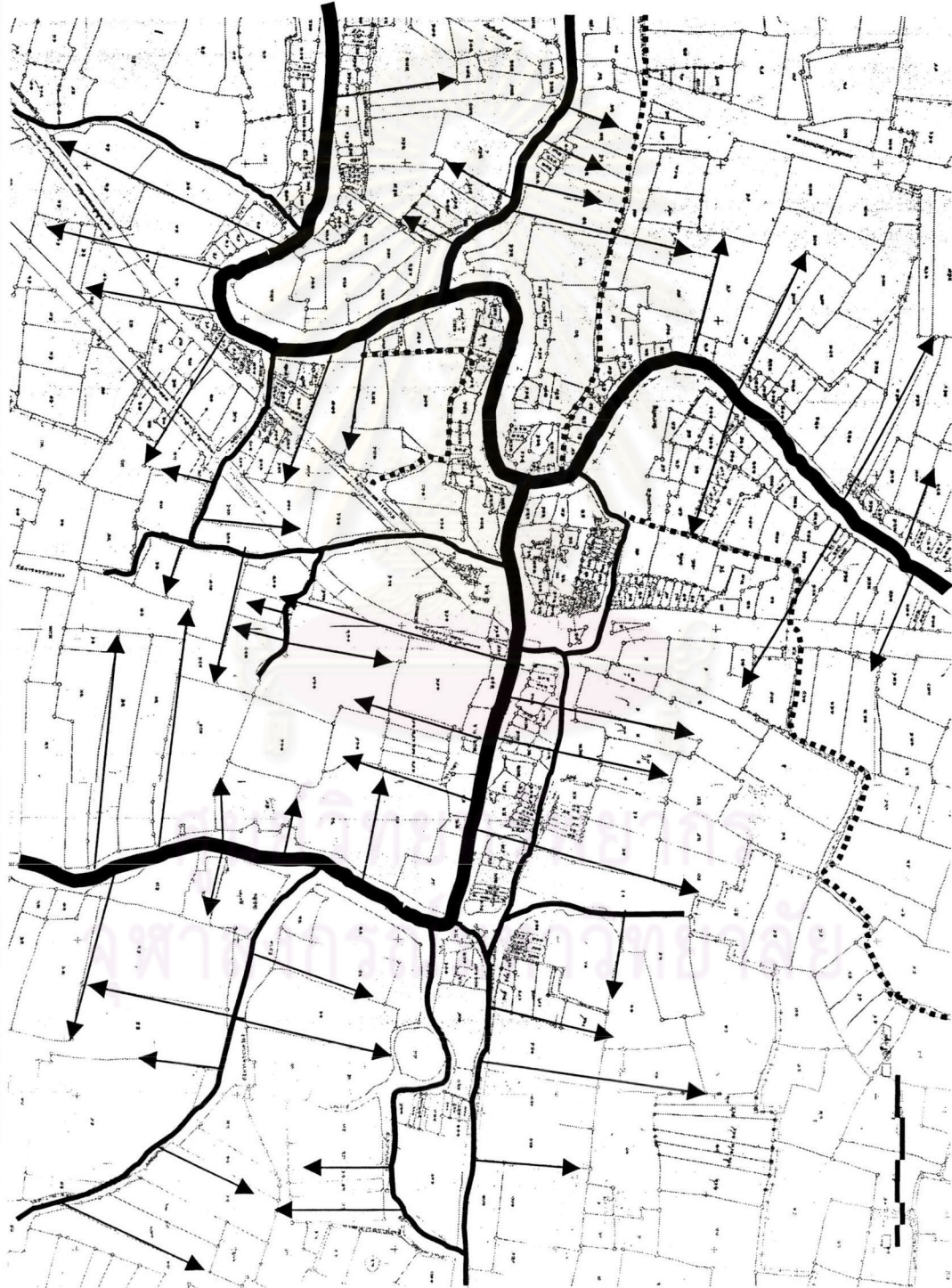

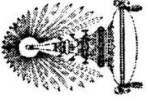
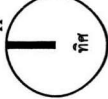
ภาพที่ 6.1 ที่นา ที่ทำกินบริเวณชุมชน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสภาพทางกายภาพโดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเป็นสิ่งที่กำหนดรูปร่างของที่ดินภายในบริเวณชุมชน แต่ในส่วนของขนาดของที่ดินแต่ละแปลงนอกจากสภาพทางกายภาพแล้ว ลักษณะนิสัย และการดำเนินชีวิตของชาวบ้านยังเข้ามามีส่วนกำหนดขนาดด้วยอีกทางหนึ่ง

จากการศึกษา รูปร่าง และขนาดของที่ดินส่วนใหญ่ภายในบริเวณชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย และพื้นที่โดยรอบชุมชน สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบคือ

แผนที่ 6.1 แสดงรูปแบบการวางผังพื้นที่บริเวณรอบชุมชน

<p>รูปแบบการตั้งถิ่นฐานและ พัฒนาการ ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแม่หม้าย จังหวัดสุพรรณบุรี</p>	<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> เส้นทึบ น้ำ ทางสาธารณะ ทิศทางของแปลงนา 	<p>นาขไรดา หุดะงูชะ</p>	<p>ที่มา : สำนักงานที่ดิน จ.สุพรรณบุรี</p>	 <p>กรมการที่ดิน กรมการผังเมือง กรมการโยธาธิการและผังเมือง</p>
--	---	-------------------------	--	---

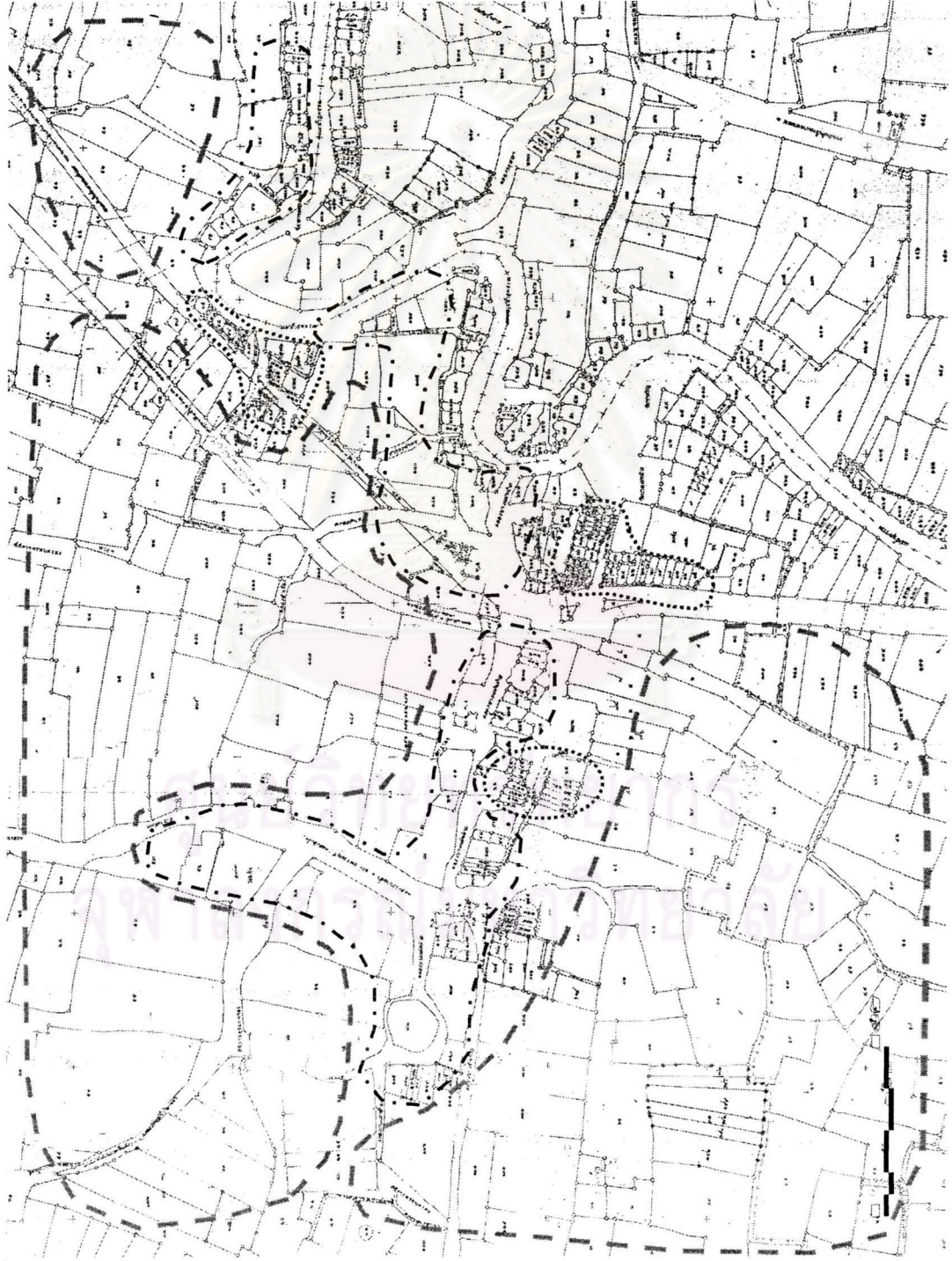
(1) **ที่ดินแปลงใหญ่สำหรับการเกษตร** สภาพโดยรวมของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย เป็นชุมชนการเกษตรมาตั้งแต่อดีต พื้นที่ส่วนใหญ่ของชุมชนจึงเป็นพื้นที่ทางการเกษตรโดยเฉพาะนาข้าว และจากสภาพการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่มีการกระจุกตัวของอาคารบ้านเรือนบริเวณริมน้ำ และพื้นที่รอบนอกเป็นพื้นที่ทางการเกษตรห่อหุ้มชุมชนเอาไว้ และมีลักษณะกรรมสิทธิ์ที่ดินที่กระจัดกระจาย โดยกรรมสิทธิ์ที่ดินหรือที่นาของชาวบ้านบางแปลงอาจอยู่ไกลถึงตำบลข้างเคียง เนื่องจากการแบ่งที่ดินมรดกให้ลูกหลาน และการแต่งงานของคนในชุมชน และระหว่างชุมชน จึงเกิดการสับเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ของแต่ละตระกูล ซึ่งเป็นสาเหตุหลักๆ ให้กรรมสิทธิ์ที่ดินหรือที่นาของแต่ละครอบครัวกระจัดกระจายออกไป

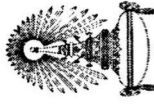
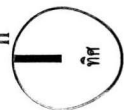
รูปร่างของที่ดินที่มีการใช้ประโยชน์ทางการเกษตรจะมีลักษณะรูปร่างที่ไม่แน่นอนเนื่อง จากเส้นทางคูคลองส่งน้ำตามธรรมชาติ ที่มีลักษณะคดเคี้ยวไม่เป็นเส้นตรงเหมือนคูคลองที่ทำกรขุดขึ้นมาที่มีรูปร่างของที่นามีลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีหน้าที่ดินแคบ และยาวเป็นเส้นก้วยเดียว แต่รูปร่างของที่นาในบริเวณรอบๆชุมชนจะขึ้นอยู่กับ ลักษณะทางกายภาพที่เป็นธรรมชาติมาตั้งแต่อดีต ประกอบกับลักษณะคั่นนาที่ขุดเป็นเส้นตรง จึงเกิดที่นาที่มีรูปทรงที่ไม่แน่นอนทางด้านขนาดของแปลงนาจะมีขนาดที่ค่อนข้างใหญ่ ประมาณ 10 ไร่ขึ้นไป ขึ้นอยู่กับว่ามีการแบ่งแยกที่ดินเพื่อทำการขาย หรือแบ่งทรัพย์สินให้กับภายในครอบครัว

(2) **ที่ดินแปลงใหญ่สำหรับอยู่อาศัย** บริเวณพื้นที่ที่มีลักษณะการใช้ที่ดินเป็นที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะมีการกระจุกตัวอยู่ตามแนวแม่น้ำลำคลองมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน และจากการที่มีการตั้งถิ่นฐานและอยู่อาศัยภายในบริเวณชุมชนมาเป็นระยะเวลานาน การจับจองครอบครองที่ดินตั้งแต่อดีตมีลักษณะการจับจองที่มีแปลงที่ดินขนาดใหญ่ และจากการที่ชาวบ้านไม่นิยมแบ่งแยกแปลงที่ดินเนื่องจากนิยมปลูกบ้านเรือนต่อเนื่องและเชื่อมต่อกัน จึงไม่มีความจำเป็นที่จะแบ่งแยกที่ดินแม้ว่าลูกหลานจะแต่งงานออกไปแล้วก็ตาม ในที่ดินบางแปลงยังมีการใช้ที่ดินที่ผสมกัน โดยด้านหน้าที่ดินที่ติดเส้นทางคมนาคมมีการใช้ที่ดินเป็นที่พักอาศัย แต่ด้านหลังจะมีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมในแปลงเดียวกัน

รูปร่างของที่ดินจะมีลักษณะที่ไม่แน่นอน เช่นเดียวกับที่ดินแปลงใหญ่สำหรับการเกษตร ซึ่งรูปร่างที่ดินจะขึ้นอยู่กับลักษณะของแม่น้ำลำคลองตามธรรมชาติที่มีมาตั้งแต่อดีต โดยที่ดินส่วนใหญ่จะมีด้านหน้าติดกับเส้นทางแม่น้ำลำคลองสายหลัก ถึงแม้ว่าลำคลองบางเส้นจะถูกถมเพื่อพัฒนาเป็นเส้นทางถนนไปแล้วก็ตาม ทางด้านขนาดของแปลงที่ดินจะมีขนาดที่ค่อนข้างใหญ่สำหรับการอยู่อาศัย คือ ประมาณ 1 - 10 ไร่ ขึ้นอยู่กับการจับจองมาตั้งแต่อดีตและฐานะทางครอบครัวในปัจจุบัน

แผนที่ 6.2 รูปแบบที่ดินภายในพื้นที่ศึกษา

<p>รูปแบบการตั้งถิ่นฐานและ พัฒนาการ ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแม่หม้าย จังหวัดสุพรรณบุรี</p>	<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ที่ดินแปลงใหญ่ สำหรับทำการเกษตร ที่ดินแปลงใหญ่ สำหรับอยู่อาศัย ที่ดินแปลงเล็ก สำหรับอยู่อาศัย
<p>นาฬิกา หุดจะดูจะ</p>	<p>ที่มา : สำนักงานที่ดิน จ.สุพรรณบุรี</p>
<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-left: 20px;"> <p>ก</p> <p>ทิศ</p> </div> </div>	<p>กรมการที่ดิน กรมการผังเมือง กรมการโยธาธิการและผังเมือง</p>

(3) ที่ดินแปลงเล็กสำหรับอยู่อาศัย ในปัจจุบันสภาพวิถีชีวิต และรูปแบบสังคม ที่มีความเป็นเมืองได้เข้ามาสู่ชุมชน ประกอบกับชาวบ้านในรุ่นหลังๆ ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพทำการเกษตรกรรม เนื่องจากมีการศึกษาที่สูงขึ้น ในบางสวนจึงมีความต้องการที่จะครอบครองที่ดินที่เป็นของตนเองเพื่อที่จะปลูกสร้างบ้านเรือนในลักษณะที่เป็นบ้านร่วมสมัย จึงเกิดการแบ่งแยกที่ดินเดิมที่เป็นแปลงใหญ่โดยซอยพื้นที่ให้เป็นแปลงที่เล็กลง เพื่อที่จะสามารถแบ่งให้ลูกหลานได้ครบถ้วน และการแบ่งแยกที่ดินให้ลูกหลานปลูกบ้านเพื่อที่จะสามารถใช้ที่ดินดังกล่าวเป็นหลักประกันในการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินต่างๆ ได้สะดวกขึ้น โดยที่ดินที่มีการแบ่งแยกส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณที่มีเส้นทางถนนที่รถยนต์สามารถสัญจรได้เป็นหลัก

รูปร่างของที่ดินจะมีลักษณะที่เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นการแบ่งแยกที่ดินจากที่ดินแปลงใหญ่ ที่ไม่จำเป็นต้องมีปัจจัยจากลักษณะกายภาพทางธรรมชาติมาเป็นตัว กำหนดรูปร่างที่ดิน และการแบ่งแยกในลักษณะดังกล่าวจะแบ่งแยกให้ทุกแปลงที่ดินมีด้านที่อยู่ติดกับเส้นทางถนน หรือทางสาธารณประโยชน์เสมอ โดยทางด้านขนาดของแปลงที่ดินจะมีขนาด ประมาณ 40 ตารางวา จนถึง 1 ไร่

6.1.1.2 ระบบที่ว่าง และทางสัญจรของชุมชน

พื้นที่ว่าง ที่โล่ง รวมถึงทางสัญจรภายในชุมชน ถือได้ว่าเป็นโครงสร้าง และองค์ประกอบหลักๆ ของชุมชนแทบจะทุกชุมชนในประเทศไทย ซึ่งรวมถึงชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย ที่มีโครงสร้าง และองค์ประกอบดังกล่าวที่ส่งผลให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ภายในชีวิตประจำวัน มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1) ที่ว่าง และที่โล่ง

พื้นที่ว่าง และพื้นที่โล่งภายในชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย สามารถแบ่งได้เป็นหลายรูปแบบตามขนาด และลักษณะการใช้งาน ดังนี้

(1) พื้นที่ริมน้ำด้านหน้าอาคาร ประกอบด้วย

ก) บริเวณหน้าอาคารริมคลองบางแม่หม้าย

- ระเบียบขานนอก ใช้พักผ่อนรับแขกหน้าบ้าน หรือทำ กิจกรรมต่าง ๆ ภายในครอบครัว เช่น นั่งเล่นพูดคุย หรือทำหัตถกรรมในครัวเรือน เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีลมพัดเย็นสบาย มีทั้งแบบที่มีหลังคาคลุมและไม่มีหลังคาคลุม

- ลานดิน วางสิ่งของเครื่องใช้ของแต่ละบ้าน เช่นอุปกรณ์สำหรับ ทำการเกษตรต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องเก็บในใต้ถุนบ้าน ซึ่งส่วนมากจะเป็นอุปกรณ์ขนาดใหญ่ เช่น รถไถนา และที่พบเห็นได้แทบทุกหลังคือ โองน้ำ ที่ใช้กักเก็บน้ำเพื่อที่จะตักได้อย่างสะดวกในเวลาที่จะล้างหรือทำความสะอาดสระเบียง พื้นเรือน หรืออุปกรณ์ต่างๆ

- ทำน้ำบริเวณริมคลอง ส่วนมากจะมีการก่อสร้างอย่างง่าย โดยใช้เสาไม้และแผ่นไม้กระดาน จะมีขนาดของทำน้ำไม่ใหญ่นัก ส่วนมากจะใช้ประโยชน์สำหรับสำหรับตักน้ำ ชักผ้า ขึ้นลงเรือ และจอดเรือ

- ทำการเพาะปลูกพืช เช่น มีการจัดสวนง่าย ๆ มีทั้งปลูกพืชลงดิน และปลูกในกระถางต้นไม้ ซึ่งจะมีทั้งต้นไม้สวยงาม และพืชผักสวนครัว และในหลายๆ ครัวเรือนมักจะปลูกผักบุ้งไว้ในคลอง บริเวณหน้าบ้านของตน

ข) บริเวณริมหน้าวัดบางแม่หม้ายและวัดท่าเจริญ

พื้นที่ว่างบริเวณริมแม่น้ำท่าจีน และบริเวณศาลาทำน้ำหน้าวัดบางแม่หม้าย และวัดท่าเจริญในอดีตมีบทบาทอย่างมากใช้สำหรับเป็นท่าขึ้นลงเรือสำหรับพระ หรือชาวบ้านที่มาทำบุญ แต่ในปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวไม่ได้ถูกใช้ประโยชน์แต่อย่างใด มีสภาพกร้าง ทั้งที่บริเวณดังกล่าวมีสภาพทางภูมิสถาปัตยกรรมที่สวยงาม และร่มรื่น เหมาะแก่การใช้เป็นพื้นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจของชาวบ้านเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนั้นบริเวณท่าเรือเก่าบริเวณตลาดบางแม่หม้าย ที่มีลักษณะเป็นสะพานไม้ยื่นลงไปใต้น้ำ และมีท่าสำหรับเรือขนาดเล็กเทียบ ในอดีตจะเป็นบริเวณที่มีกิจกรรมการซื้อขาย และขนถ่ายสินค้าที่คึกคัก ในปัจจุบันสภาพดังกล่าวได้หมดไป แต่สภาพทางภูมิสถาปัตยกรรมที่สวยงาม และแปลกตายังคงหลงเหลืออยู่อย่างสมบูรณ์

(2) พื้นที่ด้านหลังอาคารริมน้ำ พื้นที่ด้านหลังอาคารริมน้ำคือพื้นที่ต่อเนื่องจากบ้านเรือนที่ปลูกสร้างอยู่ริมน้ำและหันด้านหน้าของเรือนเข้าหาน้ำ แบ่งลักษณะการใช้สอยหลักๆ ของพื้นที่ด้านหลังอาคารริมน้ำได้ 4 ลักษณะ คือ

ก) พักอาศัย โดยมากจะเป็นการปลูกเรือนต่อเนื่องจากเรือนหลังเดิมที่อยู่ริมน้ำ เมื่อมีการขยายครอบครัว ส่วนใหญ่จะเป็นเรือนในลักษณะเรือนไทยยกใต้ถุนสูง และมีทางเดินต่อเนื่องไปยังเรือนหลังเดิมได้ ทำให้พื้นที่ใช้สอยโดยเฉพาะพื้นที่บริเวณระเบียงบ้านซึ่งจัดได้ว่าเป็นที่ว่างชนิดหนึ่งมีขนาดเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับพื้นที่ว่างบริเวณใต้ถุนบ้านก็มีขนาดเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ข) วางของเก็บของ ในส่วนพื้นที่ว่างด้านหลังอาคารที่ไม่มีมีการปลูกสร้างเรือนบางส่วนจะใช้ประโยชน์ในการวางหรือเก็บสิ่งของโดยเฉพาะอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำเกษตร

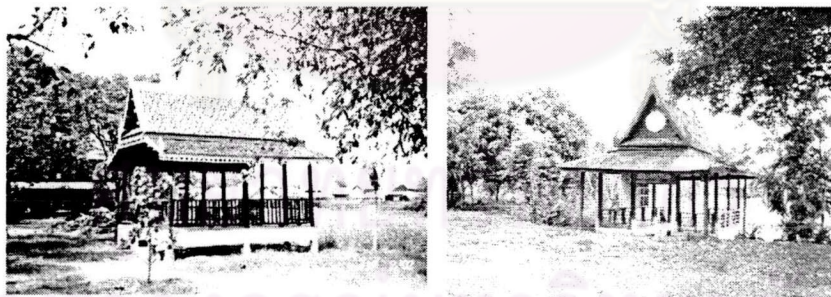
ค) เพาะปลูก การเพาะปลูกในบริเวณพื้นที่ด้านหลังอาคารริมน้ำในระยะที่ใกล้กับอาคารหรือเรือน มักจะมีการเพาะปลูกพืชผักสวนครัวซึ่งโดยมากจะเป็นพืชล้มลุกที่มีอายุสั้น เพราะเมื่อถึงฤดูที่น้ำท่วมพื้นที่ดังกล่าวก็จะถูกน้ำท่วมเช่นกัน

ง) จอดยานพาหนะ ในพื้นที่โล่งว่างที่มีขนาดใหญ่ด้านหลังอาคารริมน้ำที่มี

ทางเข้าออกที่รถยนต์สามารถเข้าออกได้ จะมีพื้นที่สำหรับจอดรถยนต์ รถไถ ฯลฯ ซึ่งจะมีทั้งมีหลังคาคลุม และไม่มีหลังคา

บริเวณหน้าอาคารริมคลองบางแม่หม้าย

บริเวณริมหน้าวัดบางแม่หม้าย และวัดท่าเจริญ

ภาพที่ 6.2 พื้นที่ว่างริมน้ำด้านหน้าอาคาร

- (3) พื้นที่ว่าง และที่โล่งของชุมชน พื้นที่ดังกล่าวจะมีทั้งพื้นที่ที่เป็นที่ส่วนบุคคล และพื้นที่ที่เป็นที่สาธารณะ แต่เป็นพื้นที่ที่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชน ดังนี้
- ก) ที่ว่างบริเวณบ้าน หรือระหว่างบ้านเนื่องจากชาวบ้านไม่นิยมสร้างรั้วกัน

บริเวณบ้านจึงมีพื้นที่บริเวณบ้านค่อนข้างกว้างใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ ประจำวัน เช่น เป็นพื้นที่พบปะพูดคุยกันของคนในครอบครัวหรือเพื่อนบ้าน ใช้สำหรับทำหัตถกรรมในครัวเรือน และเป็นที่วิ่งเล่นของเด็กๆ ที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นๆ

ข) สนามเด็กเล่นบริเวณฝั่งตรงข้ามวัดอาน และบริเวณฝั่งตรงข้ามโรงเรียนบางแม่หม้าย มีขนาดพื้นที่ที่ค่อนข้างเล็ก และสภาพเครื่องเล่นที่ทรุดโทรมไม่ได้รับการดูแลรักษาที่ดี จึงไม่เป็นที่นิยมในการนำบุตรหลานเข้าไปใช้พื้นที่

ค) ลานกีฬาต่อต้านยาเสพติด มีสภาพเป็นลานคอนกรีตขนาดใหญ่ใช้ตากข้าวเปลือกมาตั้งแต่อดีต ปัจจุบันได้จัดตั้งให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นลานกีฬาต่อต้านยาเสพติด แต่ลักษณะโดยรวมเป็นเพียงลานคอนกรีตเท่านั้น จึงไม่ตอบสนองกิจกรรมทางด้านการกีฬา พื้นที่ดังกล่าวจึงยังคงใช้เป็นพื้นที่ตากข้าวเปลือกเช่นเดิม เนื่องจากในพื้นที่ชุมชนไม่มีลานตากข้าวเปลือกที่อื่นแต่อย่างใด

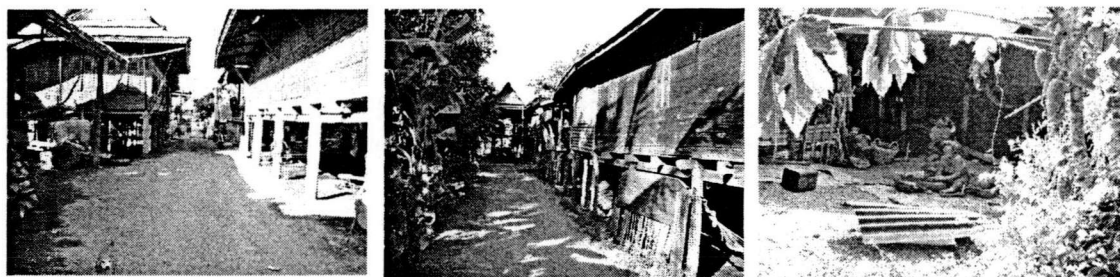
ง) ลานจอดรถบริเวณวัดอาน เป็นลานหินคลุก ใช้จอดรถผู้ที่จะมาสักการะหลวงพ่อดอาน และยังใช้ประกอบกิจกรรมหรือพิธีต่างๆ เช่น งานประจำปีวัดอาน พิธีสูขวัญแม่โพสพ ในแต่ละวันบริเวณรอบลานจอดรถจะมีกิจกรรมการค้าประเภท ดอกไม้บูชาพระ น้ำดื่ม และอาหาร เป็นต้น

จ) ลานคอนกรีตบริเวณหน้าวัดบางแม่หม้าย ใช้สำหรับ จอดรถซึ่งมีผู้นำรถยนต์มาจอดบริเวณดังกล่าวน้อยมาก นอกจากใช้สำหรับจอดรถยนต์แล้วยังใช้พื้นที่ในการจัดงานพิธีทางศาสนาต่างๆ หรือใช้เป็นตลาดนัดในบางโอกาส

ฉ) ลานดินรึมน้ำบริเวณรอบวัดท่าเจริญ ปัจจุบันไม่ได้มีการใช้ประโยชน์แต่อย่างใด และมีบางส่วนมีสภาพเสื่อมโทรม มีวัชพืชขึ้นรก และไม่ได้รับการดูแลรักษาเท่าที่ควร

ช) พื้นที่ว่างที่เป็นสนามของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบางแม่หม้าย โรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ ใช้ทำกิจกรรมสำหรับชุมชน เช่น การเล่นกีฬาของนักเรียน หรือการจัดการแข่งขันกีฬาต่างๆ การจัดมหรสพในงานประจำปีวัดอาน ตลาดนัด ฯลฯ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

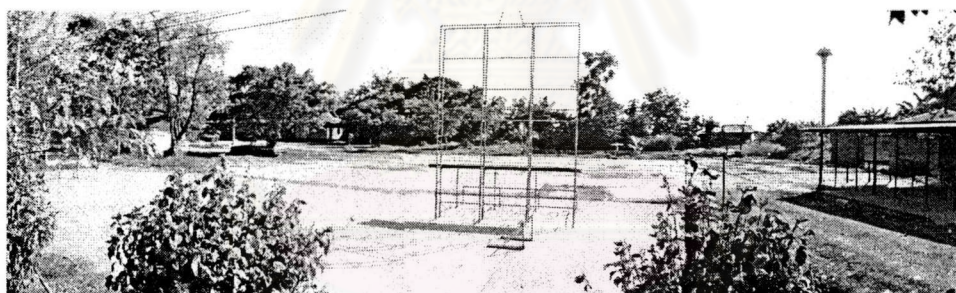

ที่ว่างบริเวณบ้าน

สนามเด็กเล่นตรงข้ามวัดจันทรังษี (วัดอาน)

สนามเด็กเล่นโรงเรียนบางแม่หม้าย

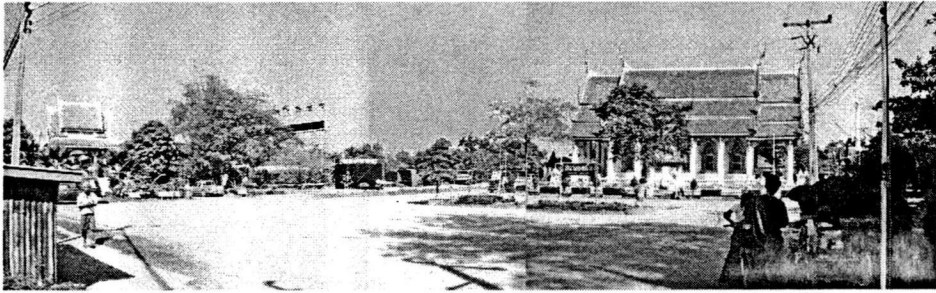

ลานกีฬาต่อต้านยาเสพติด

ลานจอดรถบริเวณวัดจันทรังษี (วัดอาน)

ภาพที่ 6.3 พื้นที่ว่าง และที่โล่งของชุมชน

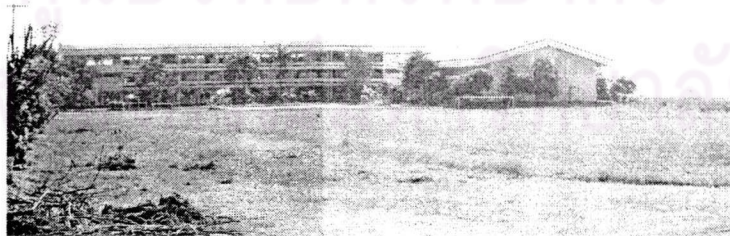
ลานจอดรถวัดบางแม่หม้าย

ลานดินบริเวณวัดท่าเจริญ

สนามหญ้าหน้าโรงเรียนบางแม่หม้าย

สนามหญ้าหน้าโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์

ภาพที่ 6.3 พื้นที่ว่าง และที่โล่งของชุมชน (ต่อ)

แผนที่ 6.3 แสดงพื้นที่วาง ที่โลงภายในชุมชน

1) ทางสัญจรในชุมชน

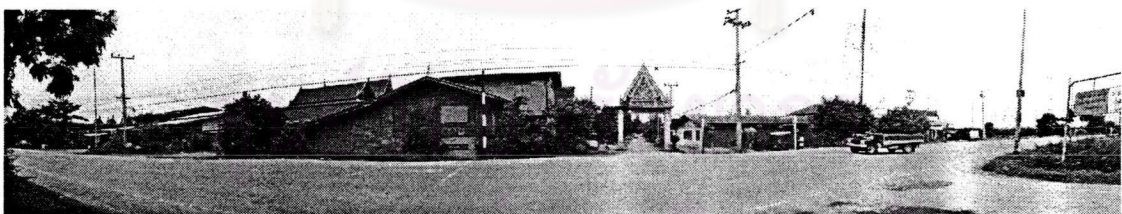
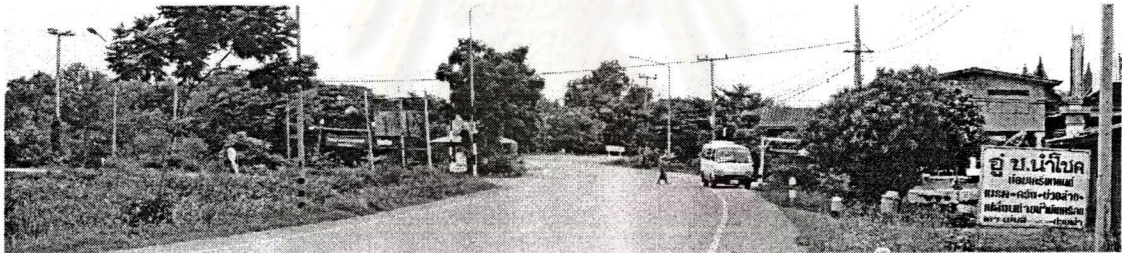
รูปแบบของทางสัญจรภายในชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย สามารถแบ่งประเภทได้ตามลำดับคักยของถนนได้ดังนี้

(1) ถนนสายหลัก ในบริเวณพื้นที่ชุมชนมีถนนสายหลักตัดผ่าน 2 สาย คือ

ก) หลวงแผ่นดินหมายเลข 3351 สายสุพรรณบุรี – บางสาม : ผิวจจรจรลาดยาง 2 ช่องทางจรจร ไป – กลับ จะมีสภาพการจรจรที่คักคักที่สุด เนื่องจากเป็นเส้นทางสัญจรระหว่างอำเภอมีปริมาณรถวิ่งค่อนข้างมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นรถบรรทุก

ข) ถนน ร.พ.ช. สายบางแม่หม้าย – คูบัว : ผิวจจรจรลาดยาง 2 ช่องทางจรจร ไป – กลับ มีสภาพการจรจรที่เบาบางเนื่องจากเป็นเส้นทางสัญจรเชื่อมระหว่างชุมชน ผู้ที่ใช้เส้นทางส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านในบริเวณพื้นที่

(2) ถนนสายรอง ถนนสายรองภายในชุมชนจะมีลักษณะที่เป็นถนนซอยต่างๆ ภายในชุมชน ซึ่งคนในชุมชนไม่นิยมตั้งชื่อซอย ผิวจจรจรมีทั้ง ลาดยาง คอนกรีตเสริมเหล็ก และทางดิน สภาพการจรจรมีน้อยมาก ส่วนมากเป็นคนในชุมชน ซึ่งจะใช้รถจักรจรจร รถจักรจรจรยนต์ เป็นส่วนใหญ่ เพื่อใช้ไปมาหาสู่ ชื่อของ ไปโรงเรียน ฯลฯ

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3351 สายสุพรรณบุรี – บางสาม

ถนน ร.พ.ช. สายบางแม่หม้าย – คูบัว

ภาพที่ 6.4 ถนนสายหลักภายในพื้นที่ชุมชน

(3) ทางเดินเท้า ทางเดินเท้าส่วนมากจะเป็นลักษณะของทางเดินเข้าบ้านเรือน หรือเป็นทางเดินระหว่างบ้านที่รถยนต์เข้าไม่ถึงซึ่งมักจะอยู่ในบริเวณที่ใกล้กับคลอง โดยส่วนใหญ่ จะเป็นทางดิน นอกจากนั้นยังมีทางเดินในบริเวณตลาดที่มีลักษณะผิวทางเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก เพื่อความสะดวกในการจับจ่ายซื้อสินค้าและขนถ่ายสินค้าในบริเวณตลาด

(4) ทางเรือ สำหรับการสัญจรทางเรือแบ่งเส้นทางหลักๆ ได้ 2 เส้นทางคือ

ก) ทางแม่น้ำ การสัญจรส่วนใหญ่จะเป็นการข้ามฟากไปอีกฝั่งของแม่น้ำโดยใช้ เรือพายเนื่องจากอีกฝั่งแม่น้ำซึ่งอยู่ในพื้นที่ของตำบลฤๅษณาการเข้าถึงทางรถยนต์ยังไม่สะดวก ชาวบ้านบริเวณนั้นจึงนิยมข้ามฟากมาเพื่อที่จะสัญจรไปยังที่ต่างๆ และจับจ่ายซื้อสินค้าในฝั่งบ้าน บางแม่หม้าย ในส่วนของการสัญจรไปมาระหว่างอำเภอหรือจังหวัดเหมือนในอดีตได้หมดไปแล้ว เนื่องจากการสัญจรทางบกมีความสะดวกและรวดเร็วกว่า

ข) ทางคลอง การสัญจรภายในคลองบางแม่หม้ายส่วนใหญ่จะเป็นการสัญจร เพื่อจะเดินทางไปยังผืนนาของตนที่ส่วนใหญ่จะอยู่ลึกเข้าไปในคลอง โดยจะให้เรือพายทั้งสิ้น เนื่องจากชาวบ้านไม่นิยมใช้เรือที่ติดเครื่องยนต์ซึ่งจะมีเสียงดัง มีคลื่นทำให้บ้านเรือนริมน้ำเสียหาย และ มีค่าใช้จ่ายสูง ปัจจุบันการเดินทางไปยังไร่นาสามารถเดินทางไปได้โดยรถยนต์ได้สะดวกมากขึ้น แต่ การใช้เรือในการสัญจรก็ยังคงมีหลงเหลืออยู่ให้เห็น

6.1.1.3 สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

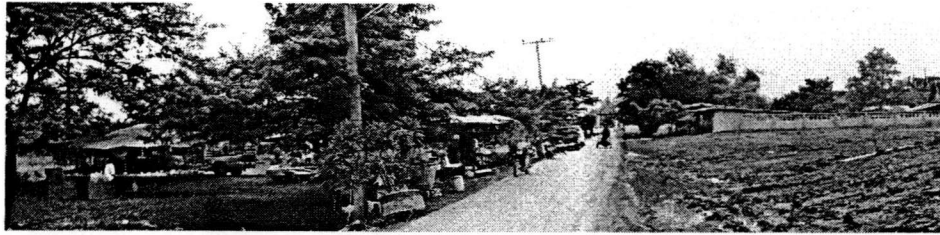
1) สภาพแวดล้อมบริเวณชุมชน

เนื่องจากสภาพแวดล้อมของชุมชนที่อยู่ติดพื้นที่ริมน้ำเป็นหลัก และพื้นที่รอบนอก ของหมู่บ้านซึ่งเป็นพื้นที่ราบผืนใหญ่ได้ถูกพัฒนาเป็นพื้นที่ทางการเกษตรโดยเฉพาะแปลงนาข้าว จนเต็มพื้นที่ ดังนั้นพื้นที่ที่ยังคงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ยังคงหลงเหลืออยู่ จะอยู่บริเวณพื้นที่ ริมน้ำเป็นส่วนใหญ่ ทั้งพื้นที่ริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) และพื้นที่ริมคลองบางแม่หม้าย

ดังนั้น การศึกษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติจึงสามารถแบ่งพื้นที่ที่มีความแตกต่างออกได้เป็น 4 ช่วง ตามลักษณะทางกายภาพดังนี้

(1) พื้นที่ริมแม่น้ำช่วงชุมชนหนาแน่น พื้นที่ดังกล่าวในพื้นที่ศึกษาจะมีอยู่ 2

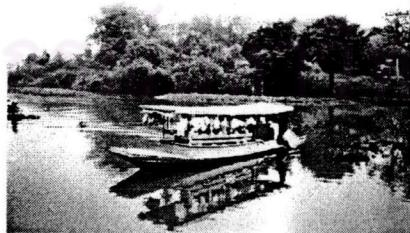
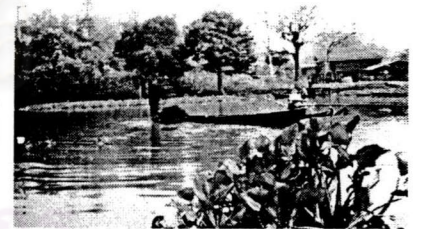
บริเวณ คือ บริเวณริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) ช่วงชุมชนฝั่งตรงข้ามวัดบางเลนหรือ ชุมชนบ้าน บางเลน (เดิม) และพื้นที่ริมน้ำบริเวณตลาดบางแม่หม้าย พื้นที่บริเวณนี้จะมีอาคารบ้านเรือน บริเวณริมน้ำอยู่ค่อนข้างหนาแน่นกว่าบริเวณอื่น โดยพื้นที่บริเวณดังกล่าวจะมีทั้งพืชพันธุ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และพืชพันธุ์ที่ชาวบ้านปลูกขึ้นมา ซึ่งพืชพันธุ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ต้นจามจุรี ต้นกระทุ่ม ต้นกุ่ม และ พืชพันธุ์ที่เกิดบริเวณผิวน้ำ เช่น ผักบุ้ง ในส่วนของพืชพันธุ์ที่ชาวบ้านปลูกขึ้นมาเพื่อบริโภคหรือให้ความร่มเย็นและสวยงาม เช่น ต้นมะพร้าว ต้นมะกอก

ถนนสายรองภายในพื้นที่ชุมชน

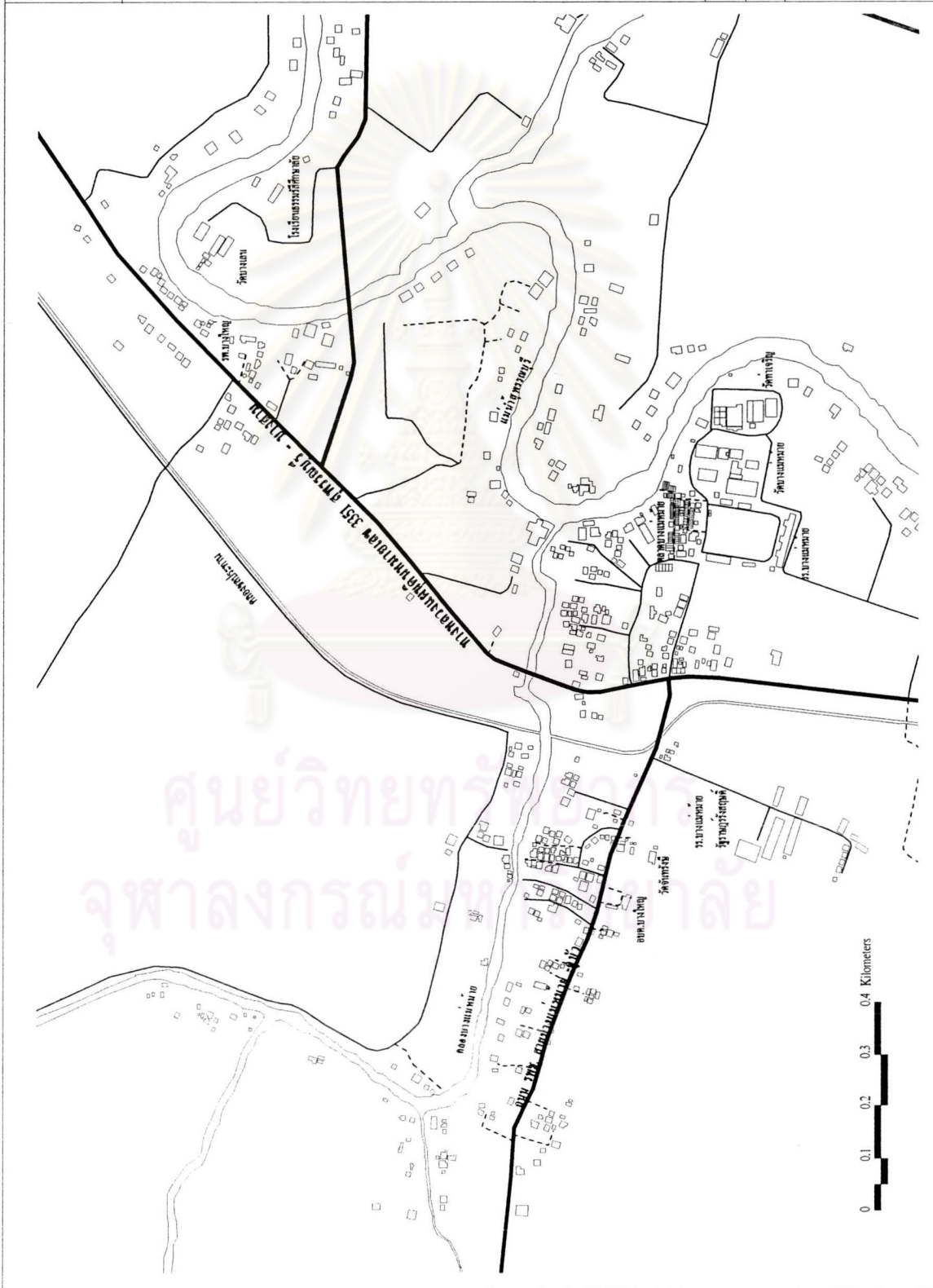
ทางเดินเท้าภายในพื้นที่ชุมชน

เส้นทางสัญจรทางเรือ

ภาพที่ 6.5 ทางสัญจรภายในพื้นที่ชุมชน

แผนที่ 6.4 แสดงเส้นทางสัญจรในชุมชน

พัฒนาการ และรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน
ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแห้ว
จังหวัดสุพรรณบุรี

สัญลักษณ์

การสัญจรทางบก

ถนนสายหลัก
ถนนสายรอง
ทางเดินเท้า

นาย บัณฑิต บุระตะ
ที่มา : จากการสำรวจ

ทิศ

ภาควิชาการศึกษาศาสตร์และนันทนาการ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

แผนที่ 6.5 แสดงการจำแนกเส้นทางสัญจรตามลักษณะผิวทาง

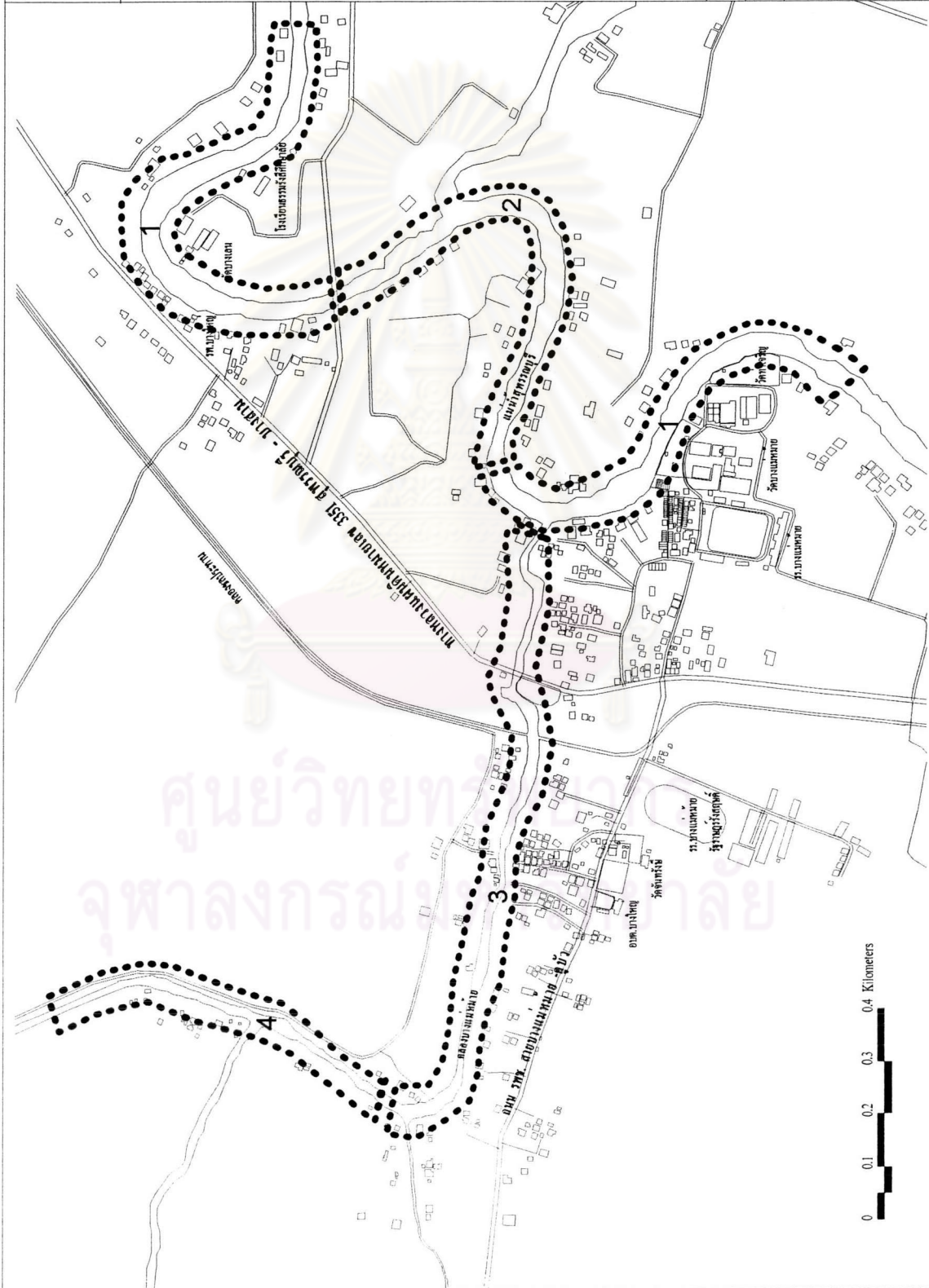
(2) พื้นที่ริมแม่น้ำช่วงชุมชนเบาบาง พื้นที่ดังกล่าวจะอยู่ระหว่างช่วงสะพานบางแม่หม้าย – บางเลน จนถึงบริเวณปากคลองบางแม่หม้าย บริเวณนี้จะมีอาคารบ้านเรือนปลูกสร้างในบริเวณริมน้ำค่อนข้างน้อย และมีระยะห่างระหว่างบ้านค่อนข้างมาก จึงมีสภาพพืชพันธุ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติบริเวณดังกล่าวเป็นจำนวนมาก เช่น ต้นจามจุรี ต้นกระทุ่ม ต้นกุ่ม ต้นตาล ต้นมะพร้าว กอไผ่ และ พืชพันธุ์ที่เกิดบริเวณริมน้ำกับผิวน้ำ เช่น หญ้าขน ผักบุ้ง โดยบริเวณดังกล่าวจะมีผักบุ้งที่ชาวบ้านปลูกไว้บริโภคและขายเป็นจำนวนมาก พืชพันธุ์ที่ชาวบ้านปลูกขึ้นมาเพื่อบริโภคหรือให้ความร่มเย็นและสวยงาม เช่น ต้นมะกอก ต้นกล้วย ต้นเฟื่องฟ้า และผักกระเฉด เป็นต้น

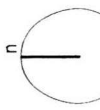
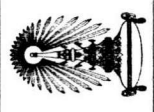
(3) พื้นที่ริมคลองช่วงชุมชนหนาแน่น พื้นที่ดังกล่าวจะอยู่บริเวณช่วงตั้งแต่ปากคลองบางแม่หม้ายจนถึงบริเวณโค้งน้ำ พื้นที่บริเวณนี้จะมีอาคารบ้านเรือนบริเวณริมน้ำอยู่ค่อนข้างหนาแน่นกว่าบริเวณอื่น โดยพื้นที่บริเวณดังกล่าวจะมีทั้งพืชพันธุ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติค่อนข้างน้อย โดยพืชพันธุ์ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะเป็นผู้ปลูกขึ้นมาเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งพืชพันธุ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ต้นกล้วย มะขามเทศ ต้นมะม่วง ต้นชมพู ต้นมะกอก ต้นพุทธรักษา ในส่วนของพืชพันธุ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติส่วนใหญ่จะเป็นวัชพืช เช่น หญ้าขน เป็นต้น

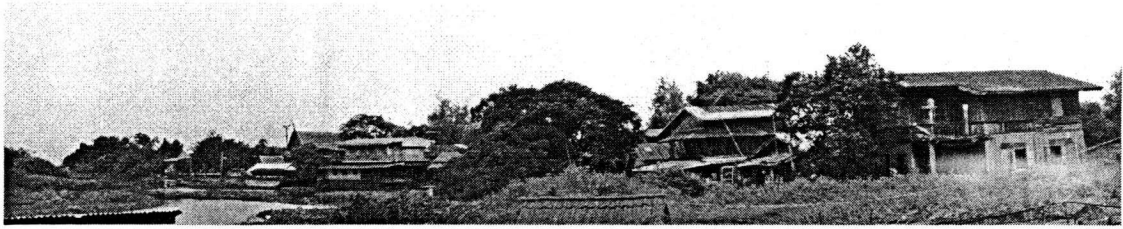
(4) พื้นที่ริมคลองช่วงชุมชนเบาบาง พื้นที่ดังกล่าวจะอยู่บริเวณโค้งน้ำคลองบางแม่หม้ายเป็นต้นไป บริเวณนี้จะมีอาคารบ้านเรือนปลูกสร้างในบริเวณริมน้ำค่อนข้างน้อย และมีระยะห่างระหว่างบ้านค่อนข้างมาก จึงมีสภาพพืชพันธุ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติบริเวณดังกล่าวเป็นจำนวนมาก เช่น ต้นลำเจียก ต้นจามจุรี ต้นกระทุ่ม ต้นกุ่ม ต้นตาล ต้นมะพร้าว กอไผ่ และพืชพันธุ์ที่ชาวบ้านปลูกขึ้นมาเพื่อบริโภคหรือให้ความร่มเย็นและสวยงาม เช่น ต้นยูคาลิปตัส ต้นมะกอก ต้นกล้วย ต้นเฟื่องฟ้า และผักกระเฉด เป็นต้น

ในส่วนของสัตว์ต่างๆ ที่ยังคงมีอยู่ภายในพื้นที่ชุมชนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นนก เนื่องจากบริเวณชุมชนมีแหล่งอาหารเป็นจำนวนมาก เช่น นกกระจอก นกกระยาง นกเป็ดน้ำ และนกพิราบ เป็นต้น ในส่วนของสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในแม่น้ำลำคลองบริเวณชุมชนจะมีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ปลาตะเพียน ปลาช่อน ปลาน้ำ ปลาชิว ปลาสร้อย ปลาตุ๊ก ปลาแขยง ปลากา ปลาแปบ ปลากระดี ปลาชวาย ปลาแดง และปลาสูบ เป็นต้น

แผนที่ 6.6 แสดงการแบ่งพื้นที่รมนาเพื่อวิเคราะห์สภาพทางธรรมชาติ

<p>พัฒนาการ และรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแม่หม้าย จังหวัดสุพรรณบุรี</p>	<p>สัญลักษณ์</p> <p>บริเวณริมน้ำ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 ชุมชนหนาแน่น 2 ชุมชนเบาบาง <p>บริเวณริมคลอง</p> <ol style="list-style-type: none"> 3 ชุมชนหนาแน่น 4 ชุมชนเบาบาง
<p>นาย ปรีดา หุตะชูตะ</p> <p>ที่มา : จากการสำรวจ</p>	
 <p>ทิศ</p>	
 <p>ภาควิชาการวางแผนผัง และสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	

บริเวณตลาดบางแม่หม้าย

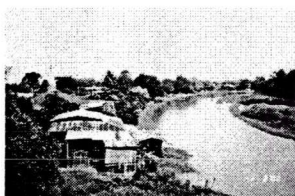

บริเวณวัดบางเลน

ภาพที่ 6.6 พื้นที่ริมแม่น้ำช่วงชุมชนหนาแน่น

ภาพที่ 6.7 พื้นที่ริมแม่น้ำช่วงชุมชนเบาบาง

ภาพที่ 6.8 พื้นที่ริมคลองช่วงชุมชนหนาแน่น

ภาพที่ 6.9 พื้นที่ริมคลองช่วงชุมชนเบาบาง

ทางด้านของคุณภาพน้ำในบริเวณชุมชน ได้มีการศึกษาจากโครงการจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คูคลอง ในพื้นที่ลุ่มภาคตะวันตก¹ ได้ทำการตรวจวัดคุณภาพน้ำในแม่น้ำท่าจีนตอนกลาง ตั้งแต่อำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรีถึงอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่าคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ต่ำ กล่าวคือปริมาณออกซิเจนละลาย มีค่าประมาณ 2.1 มิลลิกรัมต่อลิตร เนื่องจากเป็นแหล่งระบายน้ำทิ้งจากพื้นที่ไร่นา บ่อปลา และปศุสัตว์ ส่วนปริมาณความสกปรกในรูป บีโอดี มีค่าประมาณ 2 มิลลิกรัมต่อลิตร และปริมาณการปนเปื้อนของแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มจากแหล่งชุมชนประมาณ 2,700 หน่วย สอดคล้องจากการบอกเล่าของชาวบ้านในพื้นที่ชุมชนที่กล่าวว่าในอดีตสามารถอุปโภค บริโภค อาบน้ำ และลงเล่นน้ำในบริเวณคลองแม่หมา่ยได้ แต่ปัจจุบันหากลงเล่นน้ำในคลองจะรู้สึกคัน เนื่องจากสารเคมีที่ใช้ในการทำนาถูกชะล้างลงสู่แม่น้ำลำคลองดังกล่าว

2) ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

และสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

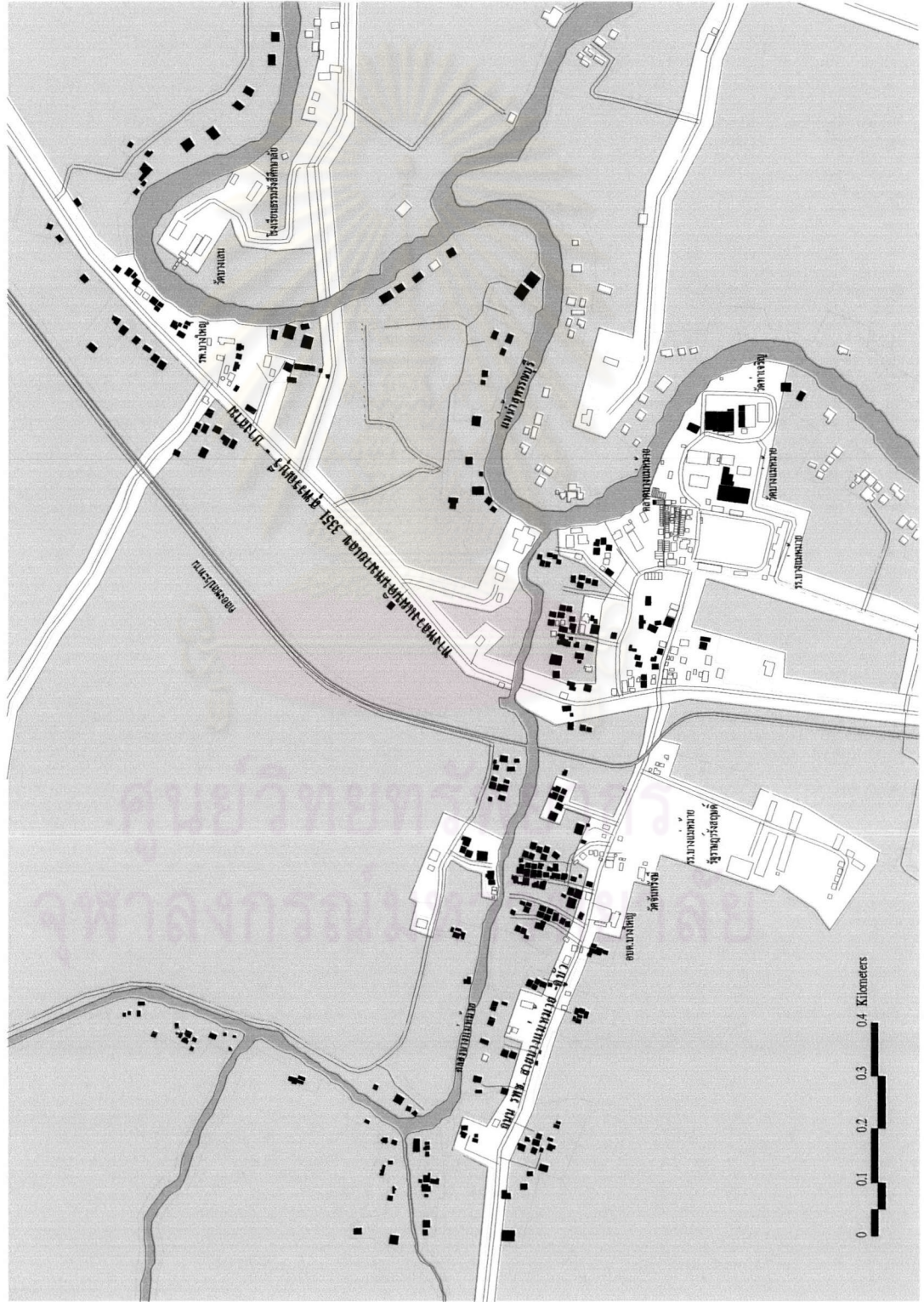
จากการศึกษาถึงองค์ประกอบทางด้านต่างๆ ที่มีอยู่ภายในชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หมา่ย ที่มีทั้งองค์ประกอบที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ที่ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง ต้นไม้ สัตว์ต่างๆ เป็นต้น และ องค์ประกอบที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น เช่น อาคารบ้านเรือน พื้นที่ว่าง โลง ที่ทำกิน ทางสัญจรในชุมชน ทำให้สามารถที่จะทราบถึงความสัมพันธ์ และความกลมกลืนกันระหว่างสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หมา่ยเป็นชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานมาเป็นระยะเวลาช้านาน และรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในการอยู่อาศัย ดำเนินชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพการเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น จึงจะลำดับความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ กับองค์ประกอบทางด้านต่างๆ ที่ได้มีการศึกษาไปแล้วในข้างต้น

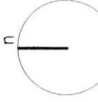
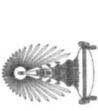
(1) อาคารบ้านเรือน จากการที่บริเวณพื้นที่ชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หมา่ย เป็นชุมชนที่อยู่ติดริมแม่น้ำลำคลองเป็นหลัก และมีน้ำท่วมขังในฤดูน้ำหลากในแทบทุกปี โดยในอดีตมีพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วมถึงในบริเวณชุมชนเป็นบริเวณกว้างเกือบเต็มทั้งพื้นที่ชุมชน แม้ว่าในปัจจุบันจะได้มีการพัฒนาพื้นที่ ทำให้พื้นที่บางส่วนของชุมชนไม่ถูกน้ำท่วมขังอีกต่อไป แต่พื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงถูกน้ำท่วมอยู่ ดังนั้น รูปแบบอาคารบ้านเรือนที่มีมาตั้งแต่อดีตจึงมักจะมีลักษณะเป็นเรือนยกใต้ถุนสูงแทบทั้งสิ้น ซึ่งในปัจจุบันรูปแบบการยกใต้ถุนสูงของเรือนก็ยังคงมีจำนวนมากที่สุดในชุมชนถึงร้อยละ 56 ของจำนวนบ้านเรือนทั้งหมดภายในชุมชน นอกจากนี้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่นำมา

¹ โครงการจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คูคลอง ในพื้นที่ลุ่มภาคตะวันตก (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2544) น. 1 - 17

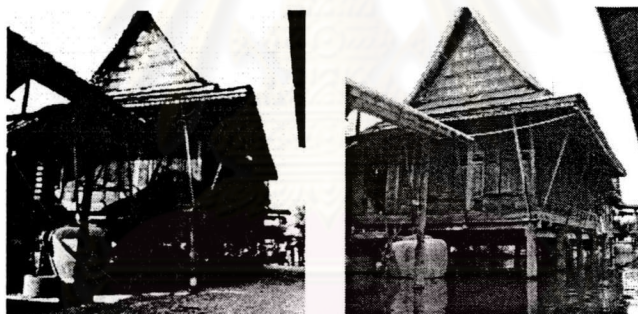

แผนที่ 6.7 แสดงพื้นที่ที่นำทวมถึงกับตำแหน่งเรือนยกใต้ถุนสูง

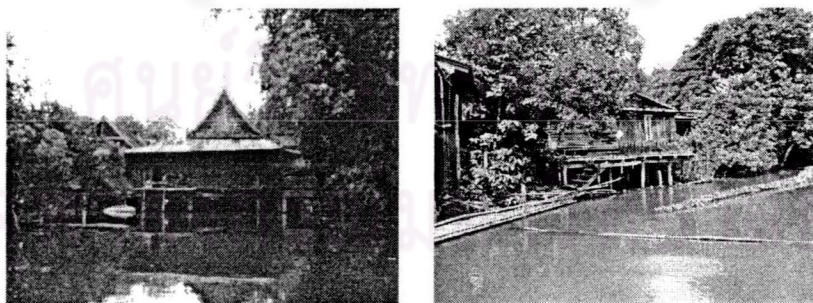

<p>พัฒนาการ และรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแห้วมาข จังหวัดสุพรรณบุรี</p>	
<p>สัญลักษณ์</p> <p>สภาพพื้นที่</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ทวมถึง พื้นที่ทวมไม่ถึง <p>อาคารบนเรือน</p> <ul style="list-style-type: none"> บ้าน 1, 2 ชั้น บ้าน 1 ชั้นยกใต้ถุนสูง 	<p>นาย ปรีดา หุตะจุต๊ะ</p> <p>ที่มา : จากการศึกษาจริง</p>
 <p>ทิศ</p>	 <p>ภาควิชาวางผังเมืองและผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>

สร้างเป็นอาคารบ้านเรือนซึ่งส่วนใหญ่ใช้ไม้เป็นวัสดุหลักๆ ในการปลูกสร้าง ทำให้อาคารบ้านเรือนที่อยู่ในชุมชนมีความกลมกลืนกับสภาพทางธรรมชาติได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่บริเวณริมน้ำทั้งแม่น้ำและลำคลองที่มีสภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างสมบูรณ์ของพื้นที่ไม้ต่างๆ ประกอบกับลักษณะการปลูกสร้างบ้านเรือนในบริเวณดังกล่าวไม่ได้มีความหนาแน่นมากนัก และยังคงมีพื้นที่บริเวณรอบๆ บ้านและพื้นที่ระหว่างบ้านแต่ละหลังที่มีขนาดกว้างขวาง ประกอบกับพื้นที่ริมน้ำจะมีต้นไม้ขนาดใหญ่ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก อาคารบ้านเรือน ที่ปลูกสร้างด้วยไม้เป็นหลักจึงมีลักษณะแทรกตัวอยู่ในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้อย่างกลมกลืน นอกจากนี้อาคารบ้านเรือนที่ปลูกสร้างอยู่ริมแม่น้ำลำคลองแทบทุกหลังคาเรือนจะมีศาลาทำน้ำเย็นลงไปในน้ำ เพื่อเป็นที่นั่งเล่น ประกอบกิจกรรมต่างๆ และยังเป็นที่สำคัญใช้ขึ้น ลงเรือ จึงเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาปัตยกรรม วิถีชีวิต และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามในพื้นที่ชุมชนเริ่มมีการปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนที่มีความขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ แต่ก็มีจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับอาคารบ้านเรือนของทั้งชุมชน

เปรียบเทียบก่อนและหลังน้ำท่วมชุมชน

อาคารบ้านเรือนที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

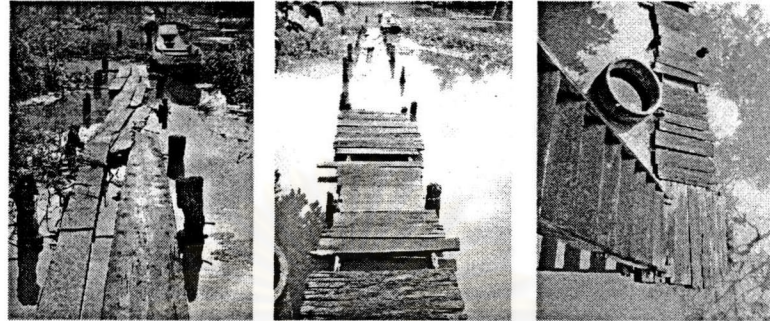
ภาพที่ 6.10 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติกับอาคารบ้านเรือน

(2) ที่ทำกิน ชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายเป็นชุมชนการเกษตรที่มีการทำนาข้าวมาเป็นระยะเวลานาน ที่ทำกินเกือบทั้งหมดของชุมชนจึงเป็นแปลงนาข้าว ที่ยังคงรูปแบบดั้งเดิมไว้ทุกประการ และมีความกลมกลืนกับสภาพทางธรรมชาติเป็นอย่างดี โดยอาชีพทำการเกษตรเป็นอาชีพที่ต้องมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งสภาพดิน แหล่งน้ำ การระบายน้ำ เป็นต้น และจากการศึกษาถึงองค์ประกอบของชุมชนทางด้านที่ทำกินในข้างต้น ทำให้ทราบว่า รูปแบบหรือลวดลาย (Pattern) ของแปลงที่นาเกิดขึ้นจากเส้นทางของแม่น้ำและลำคลอง ที่เป็นแหล่งน้ำในการทำนา ที่มีสภาพคดเคี้ยว รูปแบบหรือลวดลายแปลงที่นาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมียูปร่างที่คดเคี้ยวเพื่อความสัมพันธ์กับการผันน้ำจากแหล่งน้ำทางธรรมชาติมาใช้ในการทำการเกษตร

(3) ที่ว่าง , ที่โล่ง พื้นที่ว่าง และพื้นที่โล่งที่กระจายอยู่ในชุมชนซึ่งมีทั้งพื้นที่ที่เกิดขึ้นเองจากธรรมชาติ และพื้นที่มีมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น ซึ่งพื้นที่ว่าง หรือที่โล่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติส่วนมากจะยังคงมีสภาพกว้างเปลี่ยวยังไม่ได้มีการใช้ประโยชน์ ในส่วนของพื้นที่ว่างและที่โล่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น สนามกีฬา สนามเด็กเล่น ลานจอดรถ ฯลฯ ซึ่งมีทั้งการใช้วัสดุทางธรรมชาติเป็นองค์ประกอบ เช่น การปลูกหญ้า ปูหินกรวด ทำให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้เป็นอย่างดี และนอกจากวัสดุทางธรรมชาติยังมีการใช้วัสดุสมัยใหม่ เช่น ลานคอนกรีตเสริมเหล็ก ที่มีความขัดแย้งกับสภาพทางธรรมชาติ และสภาพโดยรวมของชุมชน แต่อย่างไรก็ตามพื้นที่ดังกล่าวยังคงมีการปลูกต้นไม้ต่างๆ บริเวณใกล้เคียงจึงทำให้พื้นที่โล่ง และพื้นที่ว่างต่างๆ ยังคงมีฉากหลังเป็นสภาพทางธรรมชาติอยู่

(4) ทางสัญจร จากการที่พื้นที่ชุมชนมีลักษณะเป็นชุมชนริมน้ำมาตั้งแต่อดีตการสัญจรหลักๆ ในอดีตจึงอาศัยเส้นทางน้ำเป็นหลัก ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสัญจรที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยตรง ปัจจุบันยังคงมีการสัญจรทางน้ำหลงเหลืออยู่บ้างแต่ก็ไม่มากนัก ซึ่งปัจจุบันยังคงพบเห็นสะพาน และศาลาทำน้ำอยู่ทุกหลังคาเรือนที่อยู่ติดริมแม่น้ำลำคลอง ปัจจุบันเมื่อการสัญจรทางบกเริ่มมีบทบาทมากขึ้นการสร้างเส้นทางถนนในพื้นที่ชุมชนจึงเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยการถมพื้นที่ที่ต้องการก่อสร้างถนนให้สูงเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาน้ำท่วมและการใช้วัสดุสมัยใหม่ในการปูพื้นผิวถนนเพื่อความคงทนถาวร เช่น ถนนลาดยาง และถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างที่ขัดแย้งกับสภาพดั้งเดิมของชุมชน และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างมาก ซึ่งในอดีตเส้นทางสัญจรทางบกส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นทางดินที่มีลักษณะคดเคี้ยวตามสภาพของพื้นที่ ซึ่งมักจะถูกน้ำท่วมถึงในฤดูน้ำหลาก และเมื่อเส้นทางดังกล่าวถูกน้ำท่วมถึง ชาวบ้านก็จะช่วยกันสร้างสะพานไม้ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “กิง” สำหรับสัญจรเมื่อน้ำท่วม โดยเส้นทางรูปแบบดังกล่าว ปัจจุบันยังคงมีหลงเหลือให้พบเห็น โดยส่วนใหญ่จะเป็นเส้นทาง

เดินเท้าเพื่อเข้าไปยังบ้านเรือนที่อยู่ติดริมน้ำ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาการสัญจรที่เกิดจากสภาพ แวดล้อมทางธรรมชาติที่มีความสัมพันธ์กับชุมชนมาเป็นระยะเวลานาน

สะพานทำน้ำที่ใช้สัญจรขึ้น – ลงเรือบริเวณหน้าบ้าน

สะพานไม้ หรือ “กิง” ที่ใช้สัญจรยามเมื่อน้ำท่วมชุมชน

ภาพที่ 6.11 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติกับเส้นทางสัญจร:

6.1.1.4 จินตภาพของชุมชน

เอกลักษณ์ด้านจินตภาพเป็นเอกลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกที่ได้สัมผัส รับรู้ หรือเกิดจากความคุ้นเคยของคนในชุมชนที่มีต่อพื้นที่ชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย โดยสิ่งทีคนในชุมชนเรียนรู้ และจดจำสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชน มักเกิดจากการจดจำสภาพแวดล้อมทางกายภาพดังกล่าวในภาพที่อยู่ในความทรงจำ โดยมีการจัดระเบียบของสิ่งที่พบเห็นตามเกณฑ์ในการแยกประเภทต่างๆ ซึ่งการจดจำรายละเอียดดังกล่าวยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการรับรู้สำหรับคนในชุมชนเรียนรู้ และจดจำสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบโดยโครงสร้าง (Structure) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางกายภาพ รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านกายภาพต่อผู้รับรู้ ซึ่งมีความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางด้านกายภาพหลัก 5 ประเภท ภายในชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย จากการรับรู้ของผู้พบเห็น สามารถถ่ายทอดรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1) เส้นทาง (Path) เส้นทางภายในชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายมี 2 ลักษณะ

คือ

(1) เส้นทางน้ำ เป็นเส้นทางสัญจรที่มีความสำคัญมาตั้งแต่อดีต ในการสัญจรไปมาหาสู่ภายในชุมชน หรือระหว่างชุมชน รวมถึงเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าทั้งเข้า และออก โดยมีคลองบางแม่หม้าย เป็นเส้นทางสัญจรทางน้ำสายหลักในชุมชน และมีเส้นทางสัญจรกับพื้นที่โดยรอบ คือ แม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน)

(2) เส้นทางบก มีเส้นทางสัญจรหลักทางรถยนต์ที่เชื่อมต่อกับถนนภายนอกเข้าสู่ชุมชน คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3351 สุพรรณบุรี – บางสาม เป็นถนนสายสำคัญที่ตัดผ่านใจกลางชุมชน และถนนอีกสายหนึ่งคือ ถนน ร.พ.ช.สายบางแม่หม้าย – คูบัว ซึ่งแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3351 บริเวณชุมชน นอกจากนี้ยังมีถนนซอยต่างๆ ที่อยู่ภายในชุมชนที่ไม่มีชื่อเรียก เนื่องจากชาวชุมชนไม่นิยมตั้งชื่อซอย

เส้นทางสัญจรทางเท้า มีอยู่ทั่วไปในชุมชน เนื่องจากพื้นที่บางส่วนของชุมชนไม่สามารถที่จะนำรถยนต์เข้าถึงได้ เส้นทางสัญจรทางเท้าจึงเป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อระหว่างเส้นทางสัญจรทางรถยนต์กับบ้านเรือนเป็นหลัก

2) ศูนย์รวม (Node) ศูนย์รวมกิจกรรมของคนในชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย

คือ บริเวณที่ว่างภายในชุมชน หรือบริเวณที่พบปะ ทำกิจกรรมประจำวันของชุมชน โดยแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ

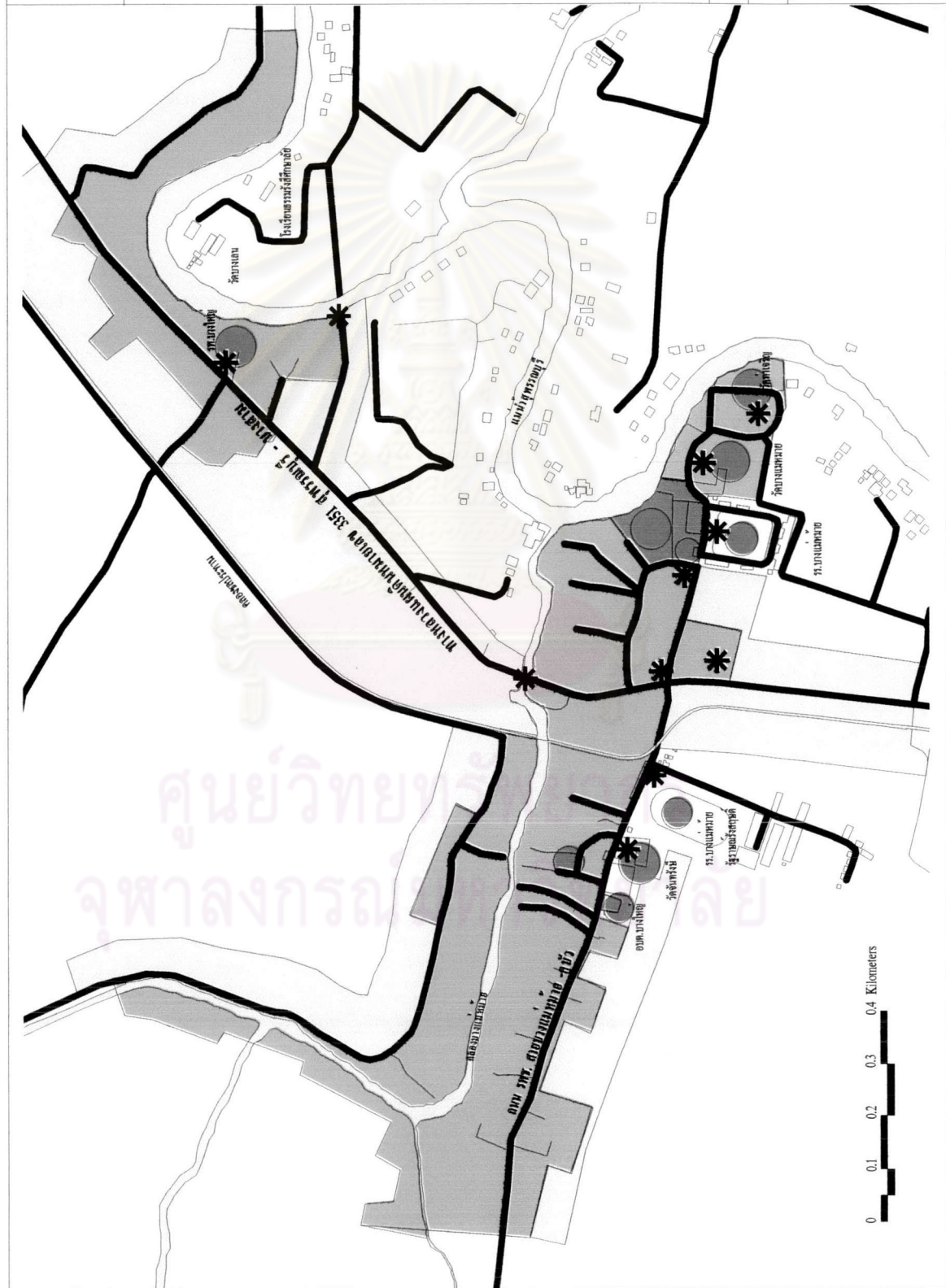
(1) ระดับชุมชน เป็นจุดศูนย์รวมของคนในชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายที่มารวมกลุ่มกันอยู่บริเวณ ศาลาวัดจันทรังษี (วัดอาน) วัดบางแม่หม้าย ที่นั่งบริเวณหน้าโรงเรียนบางแม่หม้าย ใช้สำหรับนั่งเล่นพบปะพูดคุยกัน ส่วนพื้นที่บริเวณ สนามกีฬาหน้าโรงเรียนบางแม่หม้าย และโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ ลานบริเวณวัดบางแม่หม้าย สนามเด็กเล่นภายในโรงเรียนบางแม่หม้าย และบริเวณตรงข้ามวัดอาน เป็นกิจกรรมประเภท นันทนาการเล่นกีฬา ออกกำลังกาย เป็นต้น

(2) ระดับละแวกบ้าน มีศูนย์รวมกิจกรรมของชุมชนอยู่บริเวณที่โล่ง ที่ว่าง ในละแวกบ้านของตน เช่น บริเวณรอบๆบ้าน ใต้ต้นไม้ ทางเดิน ตามจุดทางแยก หรือหน้าร้านค้า ใช้ทำกิจกรรม เช่น นั่งเล่น พักผ่อน หรือทำงานหัตถกรรม

3) ย่าน (District) เป็นเอกลักษณ์ หรือตัวตนของพื้นที่ หรือบริเวณที่เกิดจากลักษณะ เฉพาะของ คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ ย่านหลักๆ ของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย ได้แก่

(1) ย่านพาณิชย์กรรม อยู่บริเวณตลาดบางแม่หม้าย ซึ่งเป็นตลาดเก่าแก่ที่อยู่คู่

แผนที่ 68 แสดงเอกภพทางจิตตภาพของชุมชน

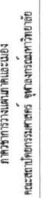
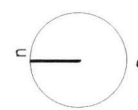
พัฒนาการ และรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน
ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแม่นาย
จังหวัดสุพรรณบุรี

สัญลักษณ์

- ถนน
- ศูนย์ชุมชน
- ย่านพักอาศัย
- ย่านพาณิชยกรรม
- ย่านศาสนสถาน
- ศูนย์สุขภาพ
- ศูนย์บริการ

นาย นริศ ฟูตระกูล

ที่มา : จากภาพถ่ายทางอากาศ

ชุมชนมาเป็นระยะเวลาานาน ลักษณะส่วนใหญ่เป็นเรือนแถวไม้ ยังคงมีกิจกรรมการค้าขายอยู่ในปัจจุบัน

(2) ย่านพักอาศัยริมน้ำ อยู่บริเวณริมคลองบางแม่หม้าย ซึ่งเป็นบริเวณย่านพักอาศัยดั้งเดิม ที่มีอยู่คู่ชุมชนมาเป็นระยะเวลาานาน

(3) ย่านศาสนสถาน อยู่บริเวณวัดจันทรังษี (วัดอาน) วัดบางแม่หม้าย และวัดท่าเจริญ ถึงแม้ว่าพื้นที่บางส่วนจะมีโรงเรียนคั่นไว้ แต่โรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียนก็ได้สร้างขึ้นบนที่ดินของวัดเป็นส่วนใหญ่

4) เส้นขอบ (Edge) ชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย มีเส้นขอบที่สำคัญของชุมชน ได้แก่ เส้นขอบเขตคลองบางแม่หม้ายและแม่น้ำสุพรรณบุรี(ท่าจีน) เส้นขอบระหว่างพื้นที่ชุมชนกับพื้นที่ทางการเกษตร แนวถนนรอบนอกชุมชน

5) ภูมิสัญลักษณ์ (Landmark) ได้แก่ องค์ประกอบทางกายภาพที่โดดเด่นเป็นจุดสังเกตหรือ จุดหมายตาของชุมชน หรือย่าน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ

(1) ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) ได้แก่ เสาร์บัสัญญาณโทรทัศน์ บริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3351 สุพรรณบุรี – บางสาม และสะพานบางแม่หม้าย- บางเลน

(2) ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) ได้แก่ ประตูน้ำชุมประตู่ทางเข้าวัดบางแม่หม้าย และวัดจันทรังษี (วัดอาน) ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่ โรงพยาบาลบางใหญ่

6.1.1 โครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจและรายได้ของประชากร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาเป็น ค้าขาย หัตถกรรม รับราชการ และบางส่วนที่ออกไปทำงานนอกพื้นที่ชุมชน เช่น ในเมือง โดยรายละเอียดของรายได้จากการประกอบอาชีพ สามารถแบ่งได้ดังนี้

6.1.2.1 ด้านเกษตรกรรม

พื้นที่ชุมชนมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำ ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำการเกษตรกรรม พืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ คือ ข้าวเปลือก ซึ่งอาชีพทางด้านเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนาเป็นอาชีพที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ซึ่งพื้นที่โดยรอบของชุมชนจะถูกโอบล้อมไปด้วยที่นาที่มีขนาดกว้างใหญ่ โดยชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพทำนาเอง และมีชาวบ้านบางส่วนที่มีฐานะที่ดีแล้ว หรือมีอายุมากไม่สามารถประกอบอาชีพทำนาได้ ก็จะให้เช่าที่นาแก่ผู้อื่น ซึ่งผู้ที่เช่าที่นาทำกินก็จะมีทั้งชาวบ้านในชุมชนเอง และชาวบ้านนอกชุมชน

6.1.2.2 ด้านการค้า

ในอดีตบริเวณพื้นที่ชุมชนเคยเป็นตลาดทำน้ำที่คึกคักมาเป็นระยะเวลาานาน แต่ปัจจุบัน ได้ลดบทบาทลงอย่างมาก แต่ยังคงมีกิจกรรมทางการค้าอยู่ในตลาดบางแม่หม้าย ส่วนใหญ่เป็นการค้าปลีกสินค้าประเภทที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน อาหาร อุปกรณ์ทางการเกษตร ผลผลิตทางการเกษตร สินค้าแปรรูปอย่างง่าย และนอกจากกิจกรรมทางการค้าขายที่มีภายในตลาดบางแม่หม้ายแล้ว ปัจจุบันได้มีร้านค้าประเภทร้านขายของชำ และร้านขายอาหาร รวมถึงรถเข็นขายอาหาร และเครื่องดื่ม กระจายอยู่ในชุมชน แต่มีจำนวนไม่มากหากเทียบกับพื้นที่ของทั้งชุมชน

6.1.2.3 ด้านหัตถกรรม

วิถีชีวิตของชาวบ้านบางแม่หม้าย ดำเนินไปควบคู่กับทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ มีอาชีพหลักคือการทำนา ว่างเว้นจากการทำนา ก็ประดิษฐ์เครื่องใช้จากวัสดุที่มีตามธรรมชาติ ซึ่งผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงก็คือ “ไม้กวาดไยมะพร้าว” ชาวบ้านในท้องถิ่นแต่ละครอบครัวได้รับความรู้ในการทำไม้กวาดไยมะพร้าวจากหลายๆ ด้าน เช่น ได้ศึกษารูปแบบของไม้กวาดไยมะพร้าว จากการซื้อผลผลิตของนักโทษในเรือนจำที่กรุงเทพฯ มา หรือได้ศึกษาวิธีทำไม้กวาดไยมะพร้าวจากจังหวัดแพร่ ชาวบ้านเหล่านี้ได้นำความรู้ที่ได้จากแหล่งต่างมารวมกัน ประยุกต์พัฒนาประดิษฐ์ไม้กวาดที่มีลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์ ของท้องถิ่นโดยตรง และได้ขึ้นเป็นสินค้าในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของหมู่ 4 ตำบลบางใหญ่

6.1.2.4 ด้านการรับราชการ และพนักงานบริษัท

ผู้ที่ประกอบอาชีพทางด้านการรับราชการ และพนักงานบริษัท ส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านรุ่นหลังๆ ที่ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น เนื่องจากทางสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนในอดีต ที่มีความรุ่งเรืองจากกิจกรรมทางการค้า และการขายผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน ทำให้มีกำลังที่สามารถจะส่งเสียบุตรหลานให้มีการศึกษาที่สูงขึ้นกว่าชาวบ้านในรุ่นเก่า จากการที่มีการศึกษาที่สูงขึ้นชาวบ้านในรุ่นหลังจึงไม่นิยมประกอบอาชีพทำนาตามบรรพบุรุษ เนื่องจากเป็นอาชีพที่ต้องทำงานหนัก ประกอบกับรายได้น้อยและไม่แน่นอน การประกอบอาชีพทางด้านการรับราชการ และพนักงานบริษัท จะมีทั้งผู้ที่ยังคงพักอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชน และเดินทางไปทำงานทั้งใน และนอกพื้นที่ในลักษณะเช้าไป เย็นกลับ แต่ส่วนใหญ่จะเดินทางออกไปพักอาศัยนอกชุมชน เช่นในเมืองมากกว่าเพื่อความสะดวกสบายในการเดินทาง

ปัจจุบันรายได้หลักของชุมชนตามสถิติที่ได้จากองค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่ อาชีพทางด้านเกษตรกรรมยังคงอยู่ในระดับแรก อย่างไรก็ตามผู้ที่ประกอบอาชีพทางด้านการรับราชการ และพนักงานบริษัท น่าจะเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ทำรายได้เข้าชุมชนเป็นจำนวนมาก

ขึ้นตามลำดับ เนื่องจากส่วนใหญ่เดินทางออกไปทำงานนอกพื้นที่ และส่งเงินกลับมายังชุมชน ทำให้ไม่มีหลักฐานทางด้านการเสียภาษีซึ่งเป็นข้อมูลที่ต้องจัดการบริหารส่วนตำบลบางใหญ่นำมาเป็น ข้อมูลทางสถิติและจัดลำดับรายได้ของชุมชน

6.1.3 โครงสร้างทางด้านสังคม

6.1.3.1 วิถีชีวิต

ลักษณะทางสังคมมีบทบาทอย่างมากที่เป็นตัวกำหนดสภาพแวดล้อมโดยรวมของผู้คน และชุมชนที่อาศัยอยู่ริมคลองบางแม่หม้าย ทั้งยังเป็นตัวยึดเหนี่ยวให้รักษารูปแบบหรือวิถีชีวิตตามแบบชาวน้ำซึ่งจุดเด่นอย่างหนึ่งที่แสดงถึงความเป็นชุมชนริมน้ำที่สามารถพบเห็นด้วยสายตา คือ ลักษณะของผู้คนและพฤติกรรมของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่บริเวณริมน้ำ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ทั้งการแต่งกาย รูปร่างหน้าตา เชื้อชาติ ภาษาคำนิยม และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยผู้คนที่อาศัยอยู่ริมน้ำจะมีถิ่นฐานที่เป็นภูมิลำเนาเดิมเติบโตในพื้นที่และสืบทอดมรดกทางด้านที่ดินมาเป็นระยะเวลาอันตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ซึ่งชาวชุมชนในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เก่าแก่และเป็นกลุ่มส่วนใหญ่ของชุมชน อย่างไรก็ตามในช่วงสมัยรัชกาลที่ 3 ได้เริ่มมีชาวจีนอพยพเข้ามาทำมาหากินในพื้นที่ซึ่งเกือบทั้งหมดจะประกอบอาชีพทางด้านค้าขาย ก็ยังคงมีความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กับชาวชุมชนเดิมและวิถีชีวิตที่พึ่งพาแม่น้ำลำคลองอย่างแยกกันไม่ออก แม้ว่าจะมีการแต่งกาย รูปร่างหน้าตา เชื้อชาติ ภาษาคำนิยม และวัฒนธรรม ที่แตกต่างกันออกไปก็ไม่ได้สร้างปัญหาให้กับชุมชนแต่อย่างใด กลับอยู่ร่วมกันในชุมชนได้อย่างดีและมีความพึ่งพาอาศัยกันและใช้ประโยชน์จากแม่น้ำลำคลองร่วมกันมาเป็นระยะเวลาอัน ประกอบกับภายในพื้นที่ชุมชนปัจจุบันไม่ได้มีโรงงาน หรือแหล่งงาน การอพยพย้ายถิ่นฐานของคนนอกพื้นที่เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนจึงมีจำนวนที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับชาวชุมชนดั้งเดิมที่อยู่อาศัยมาเป็นระยะเวลาอัน โดยผู้อยู่อาศัยกลุ่มใหม่ที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่มักจะมีปลูกสร้างบ้านเรือนบริเวณริมถนนสายหลักหรือถนนสายรองและไม่ได้มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำลำคลอง แต่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อยู่อาศัยเก่า และผู้ที่เข้ามาอยู่ใหม่ก็ยังคงมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเนื่องจากอุปนิสัยของชาวบ้านที่มีความเป็นมิตรและประกอบกับการร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันโดยเฉพาะกิจกรรมทางด้านศาสนา และประกอบกับมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจสิ่งเดียวกันคือ หลวงพ่อวัดอาน ดังนั้นผู้คนในชุมชนจึงมีความรู้จักกันดี และมีความสนิทสนมกันจนมีความรู้สึกเป็นเสมือนหนึ่งเครือญาติพี่น้องเดียวกันตลอดจนรายได้และลักษณะของอาชีพมีระดับของความแตกต่างกันน้อยมาก ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมของพื้นที่ริมน้ำ ที่มีการปลูกสร้างบ้านเรือนส่วนใหญ่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และจากการที่ภายในชุมชนมีจำนวนประชากรที่ไม่หนาแน่น และรู้จักกันหมดในละแวกบ้าน จึงเป็นสิ่งที่ก่อ

ให้เกิดความเหนียวแน่นและมีความรู้สึกปลอดภัยเมื่อพักอาศัยในชุมชน สังคมชุมชนแบบชาวบ้าน
จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเรียบง่ายในการดำเนินชีวิตโดยการใช้น้ำจากแม่น้ำลำคลอง
ศาสนา อาชีพ และกิจกรรมต่างๆ เป็นสื่อกลางในการเชื่อมต่อกับผู้คนในชุมชนเข้าหากัน

6.1.3.2 วัฒนธรรมประเพณี

วัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านในชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย ส่วนใหญ่ จะ
เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และความเชื่อที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ในอดีต ซึ่งส่วนใหญ่ยังคง
รักษาไว้อย่างสมบูรณ์จนถึงปัจจุบัน

1) กิจกรรมทางน้ำ : แบ่งเป็น

(1) กิจกรรมทางน้ำที่ยังคงอยู่ในชุมชน คือที่ยังคงมีการใช้แม่น้ำลำคลองในการ
สัญจรไปมาหาสู่หรือทำธุระภายในบริเวณชุมชน และบริเวณใกล้เคียงกับชุมชน และในบางพื้นที่
ในชุมชนยังคงมีการใช้เส้นทางน้ำสำหรับเดินทางไปยังท้องนาของตนตามเส้นทางคลองและลำราง
ที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งเป็นเส้นทางสำหรับเดินทางไปยังที่นาที่มีการใช้กันมาตั้งแต่อดีต โดยเรือที่ยังคง
ใช้สัญจรจะเป็นเรือพายทั้งหมด เนื่องจากชาวบ้านไม่นิยมใช้เรือที่ติดเครื่องยนต์ เพราะมีเสียงดัง
และมีค่าใช้จ่ายสูง จึงทำให้รูปแบบการเดินทางโดยเรือยังคงมีความใกล้เคียงกับรูปแบบที่เคยมีมา
ตั้งแต่อดีตได้เป็นอย่างดี

(2) กิจกรรมทางน้ำที่เลือนหายไปจากชุมชน คือ

- ตลาดทำน้ำ บริเวณตลาดบางแม่หม้ายในปัจจุบัน อดีตเคยเป็นตลาดทำน้ำที่มี
กิจกรรมทางการค้าที่คึกคักมาก่อนเป็นท่าเทียบเรือสินค้า ทั้งเรือที่มาซื้อสินค้าจากชุมชน ซึ่งส่วน
มากจะเป็นข้าวเปลือก หรือเรือชาวบ้านจากชุมชนใกล้เคียงที่เข้ามาซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคภายใน
บริเวณตลาด และเรือที่นำสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคบรรทุกมาขายยังบริเวณตลาดบางแม่หม้าย
หรือตลาดนัดซึ่งจะอยู่บริเวณลานหน้าวัดบางแม่หม้าย กิจกรรมดังกล่าวปัจจุบันได้เลือนหายไป
แล้ว แต่ยังคงหลงเหลือสถาปัตยกรรมประเภทเรือนแถวไม้ ที่ใช้เป็นร้านค้าในอดีต ซึ่งปัจจุบันเรือน
แถวไม้เหล่านี้ยังอยู่ในสภาพดี และยังคงมีกิจกรรมการค้าหลงเหลือให้พบเห็นอยู่

- ประเพณีแข่งเรือ ในอดีตจะมีการแข่งขันเรือพายบริเวณแม่น้ำสุพรรณบุรี โดย
จะมีการจัดการแข่งขันในทุกปีโดยมีวัดต่างๆ เป็นเจ้าภาพในการจัดงาน ปัจจุบันประเพณีดังกล่าว
ไม่ได้รับการสืบทอดเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว ปัจจุบันเริ่มมีการฟื้นฟูประเพณีดังกล่าวโดยการนำ
นักเรียนของโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์มาทำการฝึกฝนการพายเรือยาว เพื่อจะส่งเข้า
แข่งขันในงานต่างๆ ที่จัดขึ้นนอกพื้นที่ แต่ภายในพื้นที่ที่ยังไม่มีการฟื้นฟูการแข่งขันขึ้นแต่อย่างใด

2) ประเพณี ความเชื่อของชาวบ้าน

ประเพณีที่เกี่ยวกับความเชื่อของชาวบ้านชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายจะมีทั้งประเพณีที่มีเพียงภายในชุมชนเท่านั้น และประเพณีที่ปัจจุบันหาดูได้ยาก แต่ภายในชุมชนยังคงสืบทอดประเพณีสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน คือ

(1) งานประจำปีวัดอาน ชาวบ้านเกือบทั้งหมดนับถือพุทธศาสนาเป็นหลัก ซึ่งศูนย์รวมจิตใจของชาวชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายก็คือ พระพุทธรูปหลวงพ่ोजันทรังษี หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อวัดอาน ซึ่งชาวบ้านหรือแม่กระทั่งคนนอกพื้นที่ให้ความเคารพสักการะเป็นอย่างมาก โดยเชื่อถึงความศักดิ์สิทธิ์ โดยในทุกๆปีวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 จะมี "งานประจำปีวัดอาน" ซึ่งเป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของชุมชน ซึ่งเป็นงานที่จะมีผู้คนเดินทางมาแ่กบนเป็นจำนวนมาก และเป็นวันที่ผู้ที่เดินทางออกไปทำงานนอกชุมชนได้กลับมาอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน

(2) งานจิวบ้านบางแม่หม้าย งานประเพณี"งานจิวบ้านบางแม่หม้าย" ซึ่งเป็นงานสำคัญของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนจัดขึ้นทุกปีมาเป็นระยะเวลาชานาน โดยจัดขึ้นเพื่อความเป็นสิริมงคลของครอบครัว และธุรกิจการค้า หรือการงาน และเป็นอีกวันหนึ่งที่ชาวไทยเชื้อสายจีนกลับมาอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน

(3) พิธีสู่ขวัญพระแม่โพสพ ชาวบ้านในชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำการเกษตร โดยเฉพาะการทำนาข้าว ในทุกปีจึงมีการทำพิธีสู่ขวัญพระแม่โพสพขึ้น เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อดวงชีพที่ต่อพระแม่โพสพ และเป็นสิริมงคลต่อครอบครัว ซึ่งปัจจุบัน งานพิธีดังกล่าวได้จัดขึ้นในวันเดียวกับงานประจำปีวัดอาน ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าเป็นวันดี และเป็นวันที่ลูกหลานกลับมาอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน

6.1.3.3 กลุ่มพื้นที่ทางสังคม

จากการศึกษาเอกลักษณ์ทางด้านจินตภาพโดยใช้แนวความคิดทางด้านจินตภาพเมืองในข้างต้น เป็นการศึกษาที่เน้นหนักจินตภาพทางด้านกายภาพเป็นหลัก ในการศึกษาเอกลักษณ์ของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายที่มีรูปแบบวิถีชีวิตที่เป็นไปในแบบเฉพาะตัว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาจินตภาพทางด้านสังคม ที่เกิดจากการจดจำ หรือเป็นที่รับรู้กันของชาวบ้าน เพื่อที่จะสามารถแบ่งกลุ่มย่านทางสังคม และกลุ่มสกุลต่างๆ ที่มีอยู่ภายในชุมชนได้อย่างละเอียด

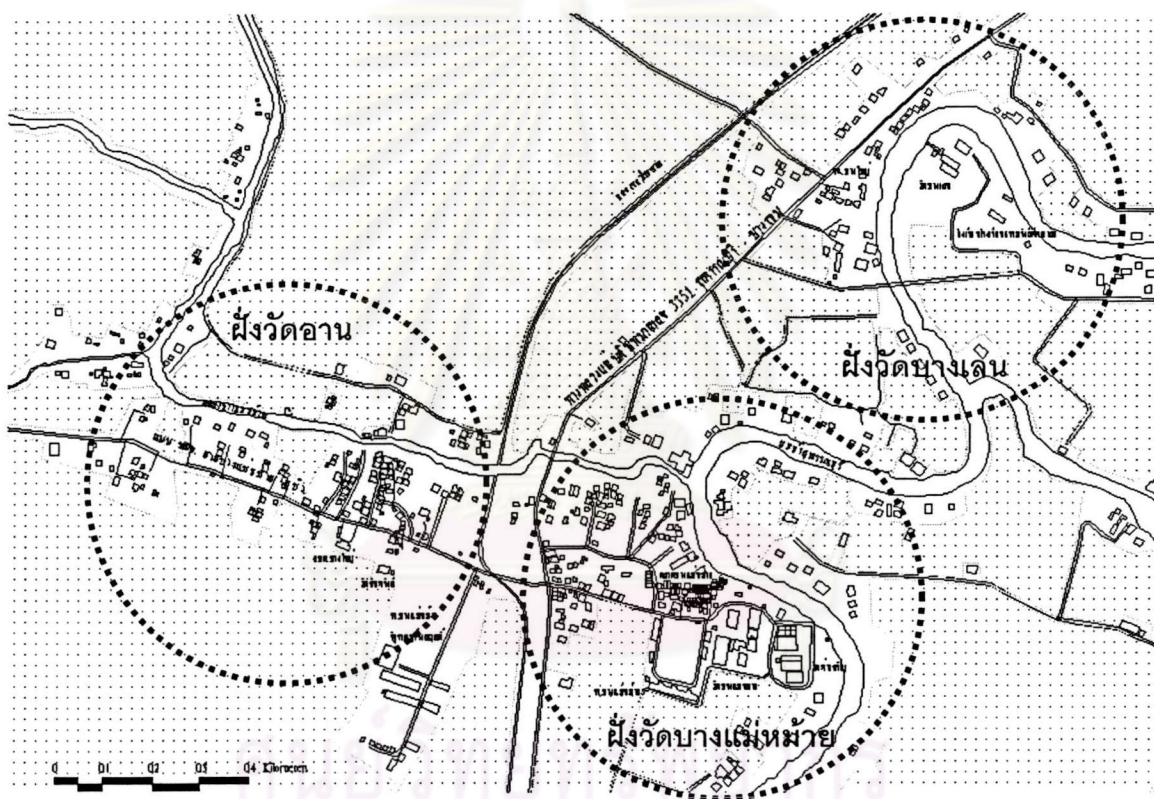
1) ย่านทางสังคม

จากการศึกษาพบว่าชาวบ้านชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายได้มีการแบ่งกลุ่มพื้นที่ที่เกิดจากจินตภาพ ทั้งในระดับใหญ่ และระดับเล็ก ซึ่งในระดับใหญ่จะเรียกหรือใช้คำนำหน้าว่า "ฝั่ง" และพื้นที่ในระดับเล็กกว่าจะเรียกหรือใช้คำนำหน้าว่า "ย่าน" และบางทีก็เรียกชื่อพื้นที่นั้นๆ

ขึ้นมาเลยโดยไม่ใช้คำนำหน้าว่าย่าน แต่เป็นที่เข้าใจของคนภายในชุมชนเอง โดยพื้นที่ในระดับของชุมชนแบ่งเป็น 3 พื้นที่ คือ

- ฝั่งวัดอาน
- ฝั่งวัดบางแม่หม้าย
- ฝั่งวัดบางเลน

ย่านทางสังคมเป็นย่านต่างๆ ที่คนภายในชุมชนตั้งชื่อขึ้นมาเพื่อเรียกบริเวณต่างๆ ภายในชุมชนจากลักษณะเฉพาะของแต่ละย่าน ซึ่งแต่ละย่านจะมีทั้งความเหมือน และแตกต่างกับการแบ่งกลุ่มย่านโดยใช้แนวความคิดทางด้านจินตภาพเมืองที่ได้วิเคราะห์ไปแล้วในช่วงต้น ซึ่งย่านหรือบริเวณของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายมี ดังนี้

แผนที่ 6.9 แสดงบริเวณพื้นที่ฝั่งต่างๆ ของชุมชน

(1) ย่านวัดอาน อยู่ภายในบริเวณพื้นที่ฝั่งวัดอาน พื้นที่ของย่านจะอยู่บริเวณริมคลองบางแม่หม้าย และริมถนน ร.พ.ช.สายบางแม่หม้าย – คูบัว โดยพื้นที่ดังกล่าวจะอยู่ใกล้เคียงกับวัดจันทรังษี หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “วัดอาน” ซึ่งจากการตั้งถิ่นฐานในอดีตที่มักมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนและมีบ้านเรือนตั้งอยู่บริเวณรอบๆ วัด แต่สำหรับพื้นที่ชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายที่มีการตั้งถิ่นฐานที่อิงกับสภาพแวดล้อมเป็นหลักโดยเฉพาะแม่น้ำลำคลอง วัดจึงไม่ใช่ศูนย์

กลางของชุมชนทางด้านกายภาพ แต่วัดยังคงเป็นศูนย์กลางทางด้านสังคมอย่างเหนียวแน่น ชาวบ้านจึงเรียกพื้นที่ชุมชนบริเวณดังกล่าวว่า ย่านวัดอาน หรือชุมชนวัดอาน

(2) ปลายคลอง (วัดสิงห์ใน) อยู่ภายในบริเวณพื้นที่ฝั่งวัดอาน พื้นที่ของย่านดังกล่าวจะอยู่บริเวณลึกเข้าไปในคลองบางแม่หม้าย และอยู่บริเวณที่เคยเป็นที่ตั้งของวัดสิงห์ใน ที่ในอดีตมีสภาพเป็นวัดร้าง และปัจจุบันไม่หลงเหลือสภาพวัดให้พบเห็นแล้ว แต่ชาวบ้านยังคงเรียกบริเวณดังกล่าวว่าย่านปลายคลอง หรือ ย่านวัดสิงห์ใน ซึ่งมีสภาพจำนวนบ้านเรือนที่ค่อนข้างน้อยและเบาบาง โดยบริเวณพื้นที่ส่วนใหญ่จะไม่มีเส้นทางถนนเข้าถึง ดังนั้นการเข้าถึงพื้นที่และบ้านเรือนจึงยังคงใช้เรือ และแพข้ามฟากเป็นหลัก การดำเนินชีวิตส่วนใหญ่ของชาวบ้านจึงค่อนข้างมีความใกล้เคียงกับการดำเนินชีวิตของชุมชนชาวน้ำในอดีต

(3) หัวถนน อยู่ภายในบริเวณพื้นที่ฝั่งวัดบางแม่หม้าย จากการที่พื้นที่ชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายมีเส้นทางถนนสายหลักตัดผ่าน 2 สาย คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3351 สุพรรณบุรี - บางสาม และ ร.พ.ช.สายบางแม่หม้าย - คูบัว โดยบริเวณที่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3351 ตัดผ่าน ได้มีการตัดถนน ร.พ.ช.สายบางแม่หม้าย - คูบัว แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3351 ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณดังกล่าวว่า "หัวถนน" และปัจจุบันบริเวณดังกล่าวได้มีการตั้งถิ่นฐานตามเส้นทางถนนเกิดขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในยุคใหม่ ลักษณะบ้านเรือนและการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวบ้านจึงมีความเป็นเมืองมากกว่าบริเวณอื่น

(4) ย่านตลาด (ชาวจีน) อยู่ภายในบริเวณพื้นที่ฝั่งวัดบางแม่หม้าย พื้นที่ดังกล่าวจะอยู่บริเวณตลาดบางแม่หม้าย ซึ่งเป็นตลาดศูนย์กลางของชุมชนเพียงแห่งเดียว และมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ย่านตลาดจึงเป็นย่านที่มีความชัดเจนทางด้านกิจกรรมการค้าขายที่มีอยู่ในพื้นที่ และเป็นที่ยู่อักของชาวบ้านในชุมชน และภายนอกชุมชน ประกอบกับผู้อยู่อาศัยและประกอบกิจกรรมค้าขายในบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ที่สืบทอดกิจกรรมการค้ามาหลายชั่วอายุคน บริเวณดังกล่าวจึงมีการเรียกว่าย่านชุมชนชาวจีน

(5) คานเรือ อยู่ภายในบริเวณพื้นที่ฝั่งวัดบางแม่หม้าย จากการที่ในอดีตบริเวณพื้นที่ชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย เป็นชุมชนที่มีการใช้เรือเป็นพาหนะหลักในการสัญจร และขนส่งสินค้า บริเวณย่านดังกล่าวในอดีตเคยเป็นอู่เรือ ที่มีคานเรือขนาดใหญ่ที่ใช้สำหรับยก และแขวนเรือเพื่อการซ่อมบำรุง และคานเรือดังกล่าวได้กลายเป็นภูมิสัญลักษณ์ หรือจุดหมายตาผู้ที่สัญจรทางน้ำได้อย่างชัดเจน ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณดังกล่าวว่าย่านคานเรือ ซึ่งเป็นชื่อเรียกย่านที่มาจากกิจกรรมเด่นในบริเวณ ปัจจุบันแม้ว่าอู่เรือดังกล่าวได้เลิกกิจการไปแล้ว แต่ชาวบ้านยังคงเรียกบริเวณดังกล่าวว่าย่านคานเรืออยู่

(6) ย่านโรงสี อยู่ภายในบริเวณพื้นที่ฝั่งวัดบางแม่หม้าย ภายในพื้นที่ชุมชนริม

น้ำบ้านบางแม่หม้ายมีโรงสีข้าวอยู่ภายในชุมชนอยู่เพียงแห่งเดียว คือ โรงสีข้าวชัยพิริยะพิทักษ์ ซึ่งเป็นโรงสีข้าวขนาดใหญ่ และมีบริเวณกว้างขวาง ประกอบกับบริเวณดังกล่าวอยู่ติดริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) บริเวณปากคลองบางแม่หม้าย ซึ่งการสัญจรทั้งทางแม่น้ำและลำคลองจึงสามารถเห็น และจดจำโรงสีข้าวดังกล่าวได้ง่าย ชาวบ้านจึงเรียกรวมพื้นที่บ้านเรือนที่อยู่ใกล้เคียงว่าย่านโรงสีจนถึงปัจจุบัน

(7) บ้านเหนือ อยู่ภายในบริเวณพื้นที่ฝั่งวัดบางแม่หม้าย พื้นที่ดังกล่าวอยู่มีบางส่วนของพื้นที่อยู่นอกบริเวณพื้นที่ศึกษาตามเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่ แต่ในอดีตพื้นที่ดังกล่าวเคยได้ชื่อว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย มีกิจกรรมต่างๆร่วมกันมาโดยตลอด จากสภาพทางกายภาพที่พื้นที่บริเวณดังกล่าวอยู่ริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) บริเวณทิศเหนือของปากคลองบางแม่หม้าย ชาวบ้านจึงเรียกพื้นที่บริเวณดังกล่าวว่าย่านบ้านเหนือ

(8) บ้านช้าง พื้นที่ดังกล่าวอยู่นอกพื้นที่ศึกษาตามเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่ และเป็นชุมชนบ้านช้างที่แยกออกจากชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายมาตั้งแต่อดีต โดยพื้นที่ชุมชนจะอยู่บริเวณริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) ทางด้านทิศใต้ของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย แต่ชุมชนบ้านช้างกลับมีศูนย์รวมของชุมชนอยู่ที่วัดท่าเจริญ ซึ่งเป็นวัดที่อยู่ภายในพื้นที่ชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย เนื่องจากความนับถือที่มีมาเป็นระยะเวลาานาน

(9) บ้านใหม่ อยู่ภายในบริเวณพื้นที่ฝั่งวัดบางเลน จากการที่พื้นที่บางส่วนของชุมชนบ้านบางเลนในอดีต ถูกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3351 สุพรรณบุรี – บางสาม ตัดผ่านบริเวณชุมชน ซึ่งจากการพิจารณาสภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชนบ้านบางเลนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมแม่น้ำสุพรรณบุรี บริเวณโค้งน้ำที่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3351 ตัดผ่าน ที่ดินและบ้านเรือนบางหลังได้มีการเวนคืนเพื่อทำคลองชลประทาน และถนน บ้านเรือนหลายหลังจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานจากริมน้ำมาเป็นริมถนนแทน และเป็นกลุ่มอาคารบ้านเรือนในยุคแรกๆที่ตั้งอยู่ริมเส้นทางถนน ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงเรียกบริเวณดังกล่าวว่าย่านบ้านใหม่ โดยจากการที่บ้านเรือนตั้งอยู่บริเวณริมถนนเป็นหลัก ลักษณะบ้านเรือนและการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวบ้านจึงมีความเป็นเมืองมากกว่าบริเวณอื่น

(10) บ้านบางเลน อยู่ภายในบริเวณพื้นที่ฝั่งวัดบางเลน ในอดีตพื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นชุมชนอีกชุมชนหนึ่งที่เรียกกันว่าชุมชนบ้านบางเลน แต่ปัจจุบันได้มีการแบ่งเขตการปกครองตำบลใหม่ พื้นที่ชุมชนบ้านบางเลนจึงถูกรวมเข้ากับพื้นที่หมู่ 2 ของตำบลบางใหญ่ ซึ่งมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย ชุมชนบ้านบางเลนจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของบ้านบางแม่หม้ายทางด้านกรปกครอง แต่ทางด้านสังคมยังคงมีลักษณะที่แยกออกจากกัน โดยมีศูนย์รวมของชุมชน คือ วัดบางเลน ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) และโรงเรียนธรรมรังสี

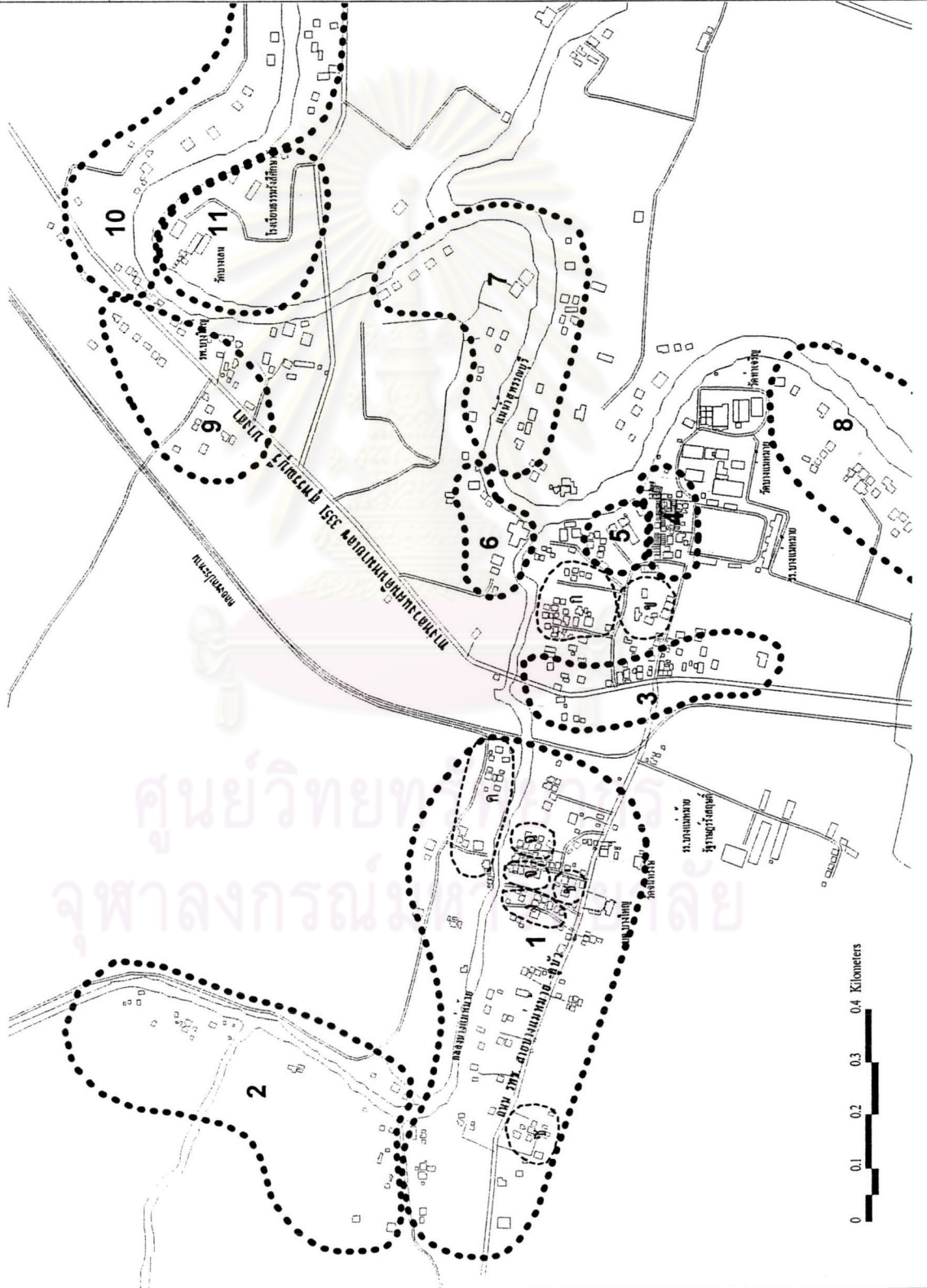
ศึกษาลัย ที่อยู่ภายในบริเวณวัดบางเลน โดยในอดีตชุมชนบ้านบางเลนมีความสัมพันธ์กับชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายอย่างใกล้ชิด เนื่องจากเป็นชุมชนข้างเคียง และการเข้ามาซื้อสินค้าภายในตลาดบางแม่หม้าย แต่ในปัจจุบันความสัมพันธ์ได้ลดน้อยลง จากการที่มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคม และการที่ตลาดบางแม่หม้ายลดบทบาทลง

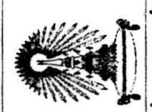
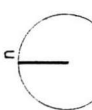

(11) ย่านวัดบางเลน พื้นที่ดังกล่าวอยู่นอกบริเวณพื้นที่ศึกษา บริเวณริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) ฝั่งตรงข้ามกับบริเวณชุมชน บ้านใหม่ และ บ้านบางเลน ซึ่งย่านวัดบางเลนได้มีความสัมพันธ์กับบริเวณ บ้านใหม่ และ บ้านบางเลน มาเป็นระยะเวลาช้านาน ภายในบริเวณดังกล่าวประกอบด้วย วัดบางเลน และโรงเรียนธรรมรังษีศึกษาลัย และบ้านเรือนของชาวบ้านอยู่ใกล้เคียง

2) กลุ่มสกุล

กลุ่มสกุล หรือกลุ่มเครือญาติ เป็นอีกรูปแบบที่ชาวบ้านสามารถจดจำ และยืนยันตำแหน่งหรือบริเวณกลุ่มบ้านเรือนต่างๆ ได้อย่างชัดเจน เนื่องจากชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายเป็นชุมชนที่มีความใกล้ชิดกันของคนในชุมชน จากการที่อาศัยอยู่ชุมชนเดียวกัน มีรูปแบบการดำเนินชีวิตและอาชีพที่ใกล้เคียงกัน ประกอบกับการพบปะพูดคุย การประกอบกิจกรรมต่างๆ ของชาวบ้าน และนอกจากนี้ชาวชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกันเป็นเครือญาติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากการแต่งงานออกเรือนของคนในชุมชนที่ดำเนินมาเป็นระยะเวลาช้านานจากการสัมพันธ์ชาวบ้าน โดยการให้ระบูกกลุ่มสกุล หรือเครือญาติ ลงในแผนที่ชุมชน พบว่า กลุ่มสกุลส่วนใหญ่ที่ชาวบ้านสามารถจดจำได้จะเป็นกลุ่มสกุลที่อยู่ในพื้นที่มาเป็นระยะเวลาช้านาน และมีกลุ่มบ้านเรือนของเครือญาติที่มีขนาดใหญ่ จนสามารถสังเกตได้โดยง่าย โดยกลุ่มบ้านเรือนดังกล่าวจะเป็นกลุ่มบ้านเรือนเก่าแก่ที่อยู่คู่ชุมชนมาเป็นระยะเวลาช้านาน และส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณริมแม่น้ำ ลำคลองเป็นหลัก แต่กลุ่มสกุลเดียวกันที่ได้มีการแยกเรือนออกมานอกบริเวณกลุ่มเรือนของเครือญาติจากการแต่งงาน หรือกรณีอื่นๆ จะไม่ถูกจดจำจากชาวบ้านส่วนใหญ่ และนอกจากนี้กลุ่มสกุลที่ชาวบ้านในพื้นที่สามารถจดจำได้มักจะเป็นผู้ที่มีบทบาทในชุมชน หรือเป็นผู้ที่มีคนนับหน้าถือตาอย่างกว้างขวาง เช่น อดีตผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาจังหวัด ครู ฯลฯ จากการศึกษาพบว่ากลุ่มสกุลหลักๆ ที่ชาวบ้านสามารถจดจำได้มีอยู่ประมาณ 8 กลุ่ม เช่น หงษ์โต , ศรีบัวเผื่อน , พิทักษ์วงศ์ , น่วมใจดี , สุวรรณนคร , ยูพาพิน , พวงเพชร และ ศรีทองอินทร์ โดยภายในกลุ่มสกุลที่ชาวบ้านสามารถจดจำได้จะมีผู้อยู่อาศัยที่มีนาม สกุลแตกต่างออกไปบ้างเนื่องจากการแต่งงานที่ฝ่ายชายมักจะเป็นผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่ในครอบครัวบ้านฝ่ายหญิง และฝ่ายหญิงจะเปลี่ยนนามสกุลมาเป็นนามสกุลของฝ่ายชาย จึงจะเกิดการคละกันของสกุลในหนึ่งครัวเรือน แต่ในการจดจำได้ของชาวบ้านก็ยังคงจำนามสกุลดั้งเดิมที่เป็นเจ้าของบ้านมาตั้งแต่อดีตเป็นหลัก

แผนที่ 6.10 แสดงย่านทางเดินสังคมของชุมชน

พัฒนาการ และรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางหมาก จังหวัดสุพรรณบุรี	
สัญลักษณ์	
1 บ้านวัดอาน	กุ่มสุก
2 ปลายคลอง (วัดสิงห์)	ก หนอง
3 บ้านถนน	ข ศรีบ้านดอน
4 บ้านตลาด (ชาวจีน)	ค พัทธวิบูลย์
5 บ้านเรือ	ง หนองเจ็ด
6 บ้านโรงสี	จ สุวรรณนคร
7 บ้านเหนือ	ฉ อุทากัน
8 บ้านทรง	ช ทางแพร
9 บ้านใหม่	ซ ศรีทองเอ๋ย
10 บ้านบางเลน	
11 บ้านวัดบางเลน	
นบ ปรีดา หุตะจุตะ	
ที่มา : จากการศึกษา และสัมภาษณ์	
 ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	
 ทิศ	 0 0.1 0.2 0.3 0.4 Kilometers

6.2 รูปแบบ และเอกลักษณ์การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มย่อยภายในชุมชน

6.2.1 การแบ่งกลุ่มย่อยพื้นที่ชุมชน

จากการสำรวจพื้นที่ชุมชนริมบ้านบางแม่หม้าย และการศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานโดยรวมของชุมชน สามารถที่จะแบ่งพื้นที่ชุมชนเพื่อทำการศึกษารูปแบบ และเอกลักษณ์การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มย่อยภายในชุมชนทางด้านต่างๆ โดยใช้แผนที่ทางสังคมเป็นฐานหลักในการแบ่งพื้นที่และใช้โครงสร้างต่างๆ ของชุมชนมาประกอบการแบ่งพื้นที่ชุมชน โดยสามารถแบ่งกลุ่มพื้นที่ของชุมชนออกเป็น 11 บริเวณ โดยยังคงอยู่ภายในพื้นที่กลุ่มใหญ่ 3 ผัง คือ (แผนที่ 5.11)

ผังวัดอาน	1) ชุมชนวัดอาน ผังใต้คลองบางแม่หม้าย 2) ชุมชนวัดอาน ผังเหนือคลองบางแม่หม้าย 3) ชุมชนปลายคลองบางแม่หม้าย (วัดสิงห์ใน) 4) ย่านวัดอาน
ผังวัดบางแม่หม้าย	5) ชุมชนหัวถนน 6) ชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย (คานเรือ) 7) ชุมชนตลาดบางแม่หม้าย (ชุมชนชาวจีน) 8) ย่านวัดบางแม่หม้าย 9) ชุมชนบ้านเหนือ
ผังวัดบางเลน	10) ชุมชนบ้านใหม่ (บ้านบางเลนเดิม) 11) ชุมชนบ้านบางเลน

ทั้งนี้ในการแบ่งพื้นที่ชุมชนออกเป็น 11 บริเวณ เพื่อทำการศึกษาในแต่ละบริเวณที่มีลักษณะและรูปแบบอาคาร การใช้พื้นที่ และวิถีชีวิตกิจกรรม มีความสัมพันธ์ของกิจกรรม ของแต่ละชุมชนทั้ง 11 บริเวณอย่างไร ซึ่งน่าจะเป็นสิ่งที่แสดงถึงการใช้พื้นที่ และกิจกรรมที่มีเหตุผลเกี่ยวข้องกันในลักษณะทางกายภาพได้อย่างดี ซึ่งสามารถที่จะทราบถึงพื้นที่ที่มีคุณค่ารวมถึงเอกลักษณ์ทางด้านต่างๆ เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดพื้นที่ที่ควรได้รับการอนุรักษ์หรือแนวทางการพัฒนาชุมชนต่อไป

แผนที่ 6.11 แสดงการแบ่งกลุ่มพื้นที่เพื่อวิเคราะห์ระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่

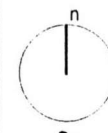
พัฒนาการ และรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน
ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแม่หม้าย
จังหวัดสุพรรณบุรี

สัญลักษณ์

1. ชุมชนวัดอานฝั่งใต้คลองบางแม่หม้าย
2. ชุมชนวัดอานฝั่งเหนือคลองบางแม่หม้าย
3. ชุมชนปลายคลอง (วัดสิงห์โบ)
4. บ้านวัดอาน
5. ชุมชนหัวถนน
6. ชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย
7. ชุมชนตลาดบางแม่หม้าย (ชุมชนชาวจีน)
8. บ้านวัดบางแม่หม้าย
9. ชุมชนบ้านเหนือ
10. ชุมชนบ้านใหม่
11. ชุมชนบ้านบางเลน

นาย ปวีตา หุตะจุฑะ

ที่มา : จากการสำรวจ

สาขาวิชาวางแผนดินและเมือง
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุพรรณบุรี

6.2.2 รูปแบบสถาปัตยกรรมภายในชุมชน

จากการศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานโดยรวมของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับใหญ่ หรือภาพรวมของชุมชน และการศึกษาแบบการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มอาคารภายในชุมชนซึ่งเป็นการศึกษาในระดับที่ย่อยลงมา ดังนั้นในการศึกษาในส่วนของรูปแบบสถาปัตยกรรมภายในชุมชนจึงเป็นการศึกษาที่ลงถึงรายละเอียดของชุมชนมากยิ่งขึ้น

6.2.2.1 อาคารบ้านเรือน

สิ่งปลูกสร้างภายในชุมชนส่วนใหญ่ยังคงไว้ซึ่งรูปแบบของสถาปัตยกรรมไทยภาคกลางซึ่งเหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ปัจจุบันจากการสำรวจพื้นที่ศึกษาประกอบด้วย สิ่งปลูกสร้างจำนวนประมาณ 587 หลัง แบ่งออกเป็น 3 เขตการปกครองของตำบลบางใหญ่ ได้แก่ หมู่ 2 คิดเป็นร้อยละ 27.43 ของอาคารทั้งหมด, หมู่ 3 คิดเป็นร้อยละ 47.36 ของอาคารทั้งหมด และหมู่ 4 คิดเป็นร้อยละ 25.21 ของอาคารทั้งหมด (แผนที่ 6.12)

ตารางที่ 6.1 แสดงการจำแนกจำนวนอาคารบ้านเรือนตามเขตปกครอง

หมู่	จำนวน	ร้อยละ
2	161	27.43
3	278	47.36
4	148	25.21
รวม	587	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

รูปแบบของการใช้อาคารในชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นชุมชนพักอาศัยเป็นหลัก ดังจะเห็นได้จาก สัดส่วนของอาคารที่มีกิจกรรมการพักอาศัย ถึงร้อยละ 70.36 ปลูกสร้างกระจายอยู่ทั่วทั้งพื้นที่ ขณะที่สิ่งปลูกสร้างที่เหลือถูกใช้เพื่อกิจกรรมอื่น เพียงร้อยละ 29.64 ซึ่งกิจกรรมที่มีความสำคัญรองลงไปได้แก่ อาคารที่มีกิจกรรมประเภทพาณิชยกรรมคือร้อยละ 13.46 ที่ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่บริเวณตลาดบางแม่หม้าย และส่วนน้อยที่กระจายอยู่ภายในพื้นที่ชุมชนที่อยู่บริเวณบ้านของเจ้าของกิจการซึ่งมักจะเป็นกิจกรรมการค้าประเภทร้านอาหารของชำและขายอาหาร(แผนที่6.13)

แผนที่ 6.12 แสดงการจำแนกอาคารบ้านเรือนตามเขตปกครอง

พัฒนาการ และรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน
ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแม่หม้าย
จังหวัดสุพรรณบุรี

สัญลักษณ์

	หมู่ 2
	หมู่ 3
	หมู่ 4

นาย ปรีดา หุตะจุฑาะ

ที่มา : จากการสำรวจ

 ทิศ	 สาขาวิชาวางแผนผังและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
---------	---

ตารางที่ 6.2 แสดงการจำแนกอาคารตามกิจกรรมการใช้สอย

กิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
พักอาศัย	413	70.36
พาณิชยกรรม	79	13.46
ศาสนสถาน	31	5.28
สถานศึกษา	20	3.41
สถานที่ราชการ	10	1.70
สถานพยาบาล	2	0.34
โรงงาน, โกดัง	5	0.85
ไม่มีกิจกรรม	27	4.60
รวม	587	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 6.3 แสดงการจำแนกอาคารบ้านเรือนตามจำนวนชั้นของอาคาร

ชั้น	จำนวน	ร้อยละ
1 ชั้น	154	26.24
1 ชั้นยกใต้ถุนสูง	329	56.05
2 ชั้น	100	17.04
3 ชั้น	4	0.68
รวม	587	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

เนื่องจากพื้นที่ชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย อยู่ในพื้นที่ที่มีน้ำท่วมถึงในทุกปี ดังนั้นบ้านเรือนที่มีความสูง 1 ชั้นยกใต้ถุนสูง จึงมีจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 56.05 จึง เนื่องจากสามารถบรรเทาปัญหาในการดำเนินชีวิตในขณะที่น้ำท่วมได้เป็นอย่างดี ในส่วนของอาคารบ้านเรือน 1 ชั้น 2 ชั้น และ 3 ชั้น มีจำนวนที่รองลงมาตามลำดับ และตำแหน่งของอาคารบ้านเรือนเหล่านี้จะอยู่ในพื้นที่ที่ไม่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมมากนัก โดยเรือน 2 ชั้นบางหลังในอดีตเคยมีสภาพเป็นเรือนยกใต้ถุนมาก่อน แต่ปัจจุบัน ได้มีการสร้างถนนที่เปรียบเสมือนเป็นคันกั้นน้ำไปในตัว พื้นที่บางส่วนจึงรอดพ้นจากน้ำที่ท่วมในทุกปี (แผนที่ 6.14)

แผนที่ 6.13 แสดงการจำแนกอาคารบ้านเรือนตามกิจกรรมการใช้สอย

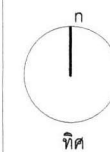
พัฒนาการ และรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน
ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแม่หม้าย
จังหวัดสุพรรณบุรี

สัญลักษณ์

- นอกพื้นที่
- พักอาศัย
- ค้าขาย
- ศาสนสถาน
- สถานศึกษา
- สถานราชการ
- โรงงาน, โกดัง
- สถานพยาบาล
- ไม่มีกิจกรรม

นาย ปรีดา หุตะจู่ชะ

ที่มา : จากการสำรวจ

สาขาวิชาวางแผนสถาปัตย์และเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 6.14 แสดงการจำแนกอาคารบ้านเรือนตามจำนวนชั้น

พัฒนาการ และรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน
ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแม่หม้าย
จังหวัดสุพรรณบุรี

สัญลักษณ์

	นอกพื้นที่
	1 ชั้น
	1 ชั้น (ยกใต้ถุนสูง)
	2 ชั้น
	3 ชั้น

นาย ปรีดา หุตะจู่จ๊ะ

ที่มา : จากการสำรวจ

ทิศ

สาขาวิชาวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิ่งปลูกสร้างภายในชุมชนส่วนใหญ่ คือร้อยละ 79.22 ใช้ไม้เป็นวัสดุก่อสร้าง ซึ่งเป็นวัสดุที่ได้รับความนิยมมาตั้งแต่อดีต และหลงเหลือให้พบเห็นอีกเป็นจำนวนมาก ในส่วนของอาคารบ้านเรือนที่ใช้วัสดุประเภทคอนกรีต หรือไม้ผสมกับคอนกรีต ในการก่อสร้างส่วนใหญ่จะเป็นอาคารในยุคหลังๆ หรืออาคารสมัยใหม่ หรืออาคารดั้งเดิมที่มีการต่อเติมขึ้นมาใหม่ด้วยวัสดุที่ร่วมสมัย

ตาราง 6.4 แสดงการจำแนกอาคารบ้านเรือนตามวัสดุก่อสร้าง

วัสดุก่อสร้าง	จำนวน	ร้อยละ
ไม้	465	79.22
คอนกรีต	83	14.14
ไม้ + คอนกรีต	39	6.64
รวม	587	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

6.2.2.2 รูปแบบทางสถาปัตยกรรม

เนื่องจากชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายเป็นชุมชนที่อยู่ริมแม่น้ำลำคลองมาเป็นระยะเวลานาน และปัจจุบันภายในชุมชนได้มีการตัดถนนผ่าน รูปแบบของการวางอาคารบ้านเรือนจึงมีรูปแบบหลักๆ อยู่ 2 รูปแบบ คือ

การวางอาคารหันหน้าให้คลอง เป็นเอกลักษณ์ที่มีอยู่เดิมของชุมชนริมน้ำ ด้านหน้าหันสู่คลองเพื่อใช้ประโยชน์จากน้ำในชีวิตประจำวัน ด้านหลังเป็นอาคารที่ปลูกสร้างขยายเพิ่มขึ้น หรือแปลงนา

การวางอาคารหันหน้าเข้าหาถนน เป็นลักษณะอาคารที่เกิดขึ้นในสมัยที่มีการพัฒนาระบบคมนาคมทางถนน ซึ่งอยู่ห่างจากลำคลองเข้าไปยังพื้นที่ด้านหลังมากขึ้น

ในส่วนของรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคารบ้านเรือนที่มีมากที่สุดในพื้นที่คือ เรือนพื้นบ้านทั่วไป ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 40.37 เนื่องจากเป็นเรือนที่มีรูปแบบที่ปลูกสร้างง่าย และราคาไม่แพงจนเกินไป รองลงมาคือบ้านเรือนในรูปแบบของ เรือนไทยเดิม ที่มีอายุเก่าแก่ และสวยงาม ซึ่งมีอยู่ถึงร้อยละ 22.32 ลำดับถัดมาคือ เรือนแถวไม้ ที่มีอยู่บริเวณตลาดบางแม่หม้าย ที่มีสัดส่วน ร้อยละ 14.99 ซึ่งแรกเริ่มนั้นมีเรือนแถวไม้ยาวต่อเนื่องสองฝั่งฝั่งละ 11 ห้อง และเมื่อมีการจับจองเรือนแถวค้าขายจนเต็ม ในปี พ.ศ. 2504 จึงเริ่มมีการก่อสร้างเรือนแถวในชุดที่ 3 โดยเรือนแถวในชุดดังกล่าวจะมีความแตกต่างจากเรือนแถวในชุดแรก โดยจะเป็นเรือนที่เรียงแถวกันเพียง 2-3 ห้องติดกันในแต่ละหลัง เนื่องจากเป็นลักษณะการสร้างแบบคนละเจ้าของเดียวกัน แต่

รูปแบบยังคงมีลักษณะเป็นเรือนแถวไม้เพื่อการค้าเช่นเดิมในส่วนของอาคารสมัยใหม่ในพื้นที่ศึกษาจัดได้ว่ายังมีสัดส่วนที่น้อยมาก และเป็นที่น่าสังเกตว่ามีจำนวนใกล้เคียงกับเรือนไทยประยุกต์ซึ่งเป็นเรือนร่วมสมัยที่สร้างขึ้นในลักษณะเรือนไทย ทำให้ทราบได้ว่าชาวบ้านในชุมชนยังคงมีค่านิยมที่จะอยู่อาศัยในอาคารบ้านเรือนที่มีลักษณะดังกล่าวอยู่ โดยรายละเอียดของรูปแบบทางสถาปัตยกรรมมีดังนี้

ตารางที่ 6.5 แสดงการจำแนกอาคารบ้านเรือนตามรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

รูปแบบ	จำนวน	ร้อยละ
เรือนไทยเดิม	131	22.32
เรือนไทยประยุกต์	31	5.28
เรือนแถวไม้	88	14.99
เรือนพื้นบ้านทั่วไป	237	40.37
บ้านร่วมสมัย	49	8.35
อาคารบริการ	28	4.77
อาคารศาสนสถาน	23	3.92
รวม	587	100.00

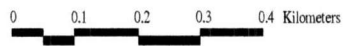
ที่มา : จากการสำรวจ

1) อาคารพักอาศัย

(1) อาคารพักอาศัยแบบเรือนไทยดั้งเดิม เป็นแบบเรือนไทยภาคกลางซึ่งเป็นเรือนไม้จริงที่ทั้งสร้างบนฝั่ง และสร้างคลุมลงไปใต้น้ำ มีลักษณะเป็นเรือนหมู่พักอาศัยของชาวบ้านที่ในอดีตค่อนข้างมีฐานะ เป็นเจ้าของนา หรือให้เช่านา พบเป็นจำนวนมากบริเวณริมคลองบางแม่หม้าย ซึ่งเป็นรูปแบบของอาคารในพื้นที่ที่มีอายุเก่าแก่ที่สุด ลักษณะโดยทั่วไปจะเป็นเรือนยกใต้ถุนเหนือน้ำท่วม หลังคาทรงจั่วสูงชายคายื่นยาว และมีชานขนาดใหญ่เชื่อมต่อกับตัวเรือนแต่ในปัจจุบันส่วนใหญ่ได้มีการต่อเติมหลังคาในส่วนของชานบ้านเพื่อเพิ่มประโยชน์ใช้สอยของบ้านตามขนาดครอบครัวที่ใหญ่ขึ้น ลักษณะการวางอาคารจะหันด้านสกัดออกสู่ลำคลอง หรือ ปลูกเรือนขวางตะวัน¹ บ้านริมแม่น้ำส่วนใหญ่หันระเบียงบ้านออกสู่แม่น้ำ ระเบียงบ้านถือเป็นส่วนหน้าบ้าน ดังนั้นเรือนพื้นบ้านภาคกลางที่อยู่ริมน้ำจะพบว่าจั่วของบ้านจะหันไปทางขนานกับน้ำ ซึ่งต่างกับ

¹ ออร์ศิริ ปาณินท์ , บ้านและหมู่บ้านพื้นถิ่น , (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538) , หน้า 118.

แผนที่ 6.15 แสดงการจำแนกอาคารบ้านเรือนตามวัสดุก่อสร้าง

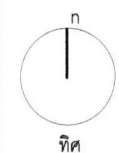
พัฒนาการ และรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน
ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแม่หม้าย
จังหวัดสุพรรณบุรี

สัญลักษณ์

- บ้านไม้
- บ้านคึก
- บ้านครึ่งคึกครึ่งไม้

นาย ปรีดา หุตะจู่ตะ

ที่มา : จากการสำรวจ

สาขาวิชาทางานแผนกและแม่ง
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

แผนที่ 6.16 แสดงการจำแนกอาคารบ้านเรือนตามรูปแบบสถาปัตยกรรม

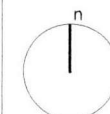
พัฒนาการ และรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน
ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแม่หม้าย
จังหวัดสุพรรณบุรี

สัญลักษณ์

- เรือนไทยเดิม
- เรือนแฉกไม้
- เรือนพื้นบ้าน
- บ้านร่วมสมัย
- เรือนไทยประยุกต์
- อาคารบริการ(ไม้)
- อาคารบริการ(ปูน)
- วัด(ไม้)
- วัด(ปูน)

นาย ปรีดา หุตะจู่จา

ที่มา : จากการศึกษาจริง

ทิศ

สาขาวิชาทางสถาปัตยกรรมศาสตร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรือนพื้นบ้านที่อยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาจะหันจั่วมายังด้านแม่น้ำมี รูปแบบทางสถาปัตยกรรมดังนี้

- หลังคา จะเป็นหลังคาทรงจั่วสูง มีลักษณะโค้งแอ่นเล็กน้อยตามรูปแบบของ เรือนไทยดั้งเดิม มีการเน้นลวดลายที่หน้าจั่วเป็นลูกฟัก คล้ายฝาปะกน มีกันสาดยื่นโดยรอบ สำหรับชานบ้านเดิมจะมีลักษณะเปิดโล่ง แต่ในปัจจุบันมีการต่อเติมหลังคาเพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอย

- ประตู , หน้าต่าง และช่องลม ประตูบานเปิดคู่ไม้บางหลังที่มีฐานะดีจะมีลวด ลายสวยงาม และใช้สลักเป็นกรประตู ส่วนหน้าต่างเป็นลูกฟักบานเปิดออกตามแบบเรือนไทย มี ช่องลมระบายอากาศใต้หลังคาเป็นลวดลายประดับ

- ฝาบ้าน จะเป็นฝาปะกนผนังจะมีการเอียงสอบเข้าตามแบบเรือนไทยดั้งเดิม บางหลังที่มีการซ่อมแซมปรับปรุงบ้านจะนิยมใช้ไม้ฝากระดานตีซ้อนเกร็ดแทนไม้ฝาปะกนที่หาได้ ยาก มีราคาแพง และหาช่างที่มีความรู้ในการก่อสร้างยาก

- พื้น พื้นตัวเรือนเป็นพื้นไม้ เป็นพื้นไม้แผ่นกระดานปูบนรอก ในรูปแบบเรือนไทย ดั้งเดิมจะไม่ใช้ตง แต่ระยะหลังมีการซ่อมแซมตัวบ้านเนื่องจากพื้นที่ยางบนรอกจะไม่แข็งแรงและมีการตกต้องข้างจึงเริ่มมีการใช้ตงมารองรับน้ำหนักของพื้นในเรือนบางหลัง

- ชาน มีลักษณะโครงสร้างเหมือนกับพื้นเรือน แต่จะมีการลดระดับลงมาต่ำกว่า พื้นเรือน โดยชานบ้านถือเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของเรือนไทยดั้งเดิม เพราะกิจกรรมต่างๆมักจะนิยมใช้บริเวณ ชานเรือนในการประกอบกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการพักผ่อน ตากกับข้าว ประกอบพิธีกรรมต่างๆ โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่เกิดน้ำท่วมชานเรือนจะเปรียบเสมือนบริเวณบ้านไปโดยปริยาย

ภาพที่ 6.12 อาคารพักอาศัยแบบเรือนไทยดั้งเดิม:

(2) อาคารพักอาศัยแบบเรือนแถวไม้ มีรูปแบบเป็นเรือนแถวไม้ตั้งเรียงราย กันเป็นห้องแถวที่เป็นแบบของจีน² สร้างขึ้นในช่วงประมาณ 80 ปีที่ผ่านมาโดยชาวจีนที่มาขอเช่าที่ วัดบางแม่หม้ายเพื่อจะทำเป็นตลาด (เดิมพื้นที่ดังกล่าวเป็นสุสานของวัดบางแม่หม้ายก่อนที่จะ ย้ายไปอยู่บริเวณโรงเรียนบ้านบางแม่หม้าย) เนื่องจากบริเวณตลาดเป็นพื้นที่ที่มีการค้าขายแลกเปลี่ยน

² สัมภาษณ์ สวรรค์ พิพัฒน์วงศ์, อายุ 82 ปี , 19 เมษายน 2546.

เปลี่ยนสินค้ามาช้านามแล้ว ลักษณะของอาคารมีการเปิดด้านหน้าเรือนเป็นร้านขายของ ส่วนด้านหลังใช้เป็นที่อยู่อาศัย โดยมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมดังนี้

- หลังคา จะเป็นรูปทรงปั้นหยา มุงด้วยกระเบื้องว่าว ปัจจุบันมีเรือนแถวบางห้อง เปลี่ยนวัสดุ มุงหลังคาเป็นกระเบื้องลอนคู่ หรือสังกะสี มีการทิ้งชายคาเป็นปีกนก กันแดดคลุมชานหรือทางเดินหน้าบ้าน ในลักษณะของเรือนแถวที่มีการปลูกสร้างให้มีการหันหน้าของเรือนแถวเข้าหากันในบางส่วนจะมีการสร้างหลังคาคลุมทางเดินเท้าระหว่างอาคารทั้ง 2 ฝั่ง โดยจะฝากโครงสร้างไว้กับตัวเรือนแถว

- ประตู สำหรับเปิดปิดกั้นภายในกับภายนอกบ้านมีลักษณะดังนี้ แบบบานเฟี้ยม ใช้งานเปิดปิดโดยเลื่อนยกแผ่นไม้ปิดที่ละแผ่นจนเต็มช่องประตูซึ่งเป็นรูปแบบประตูดั้งเดิมของเรือนแถว และยังมีประตูในลักษณะบานพับเปิดทั้ง 2 ข้างของประตู การใช้ประตูในลักษณะนี้เพื่อการค้าขายที่เปิดด้านหน้าให้เห็นสินค้าได้มากและสะดวกในการขนย้ายของ

- หน้าต่าง หรือช่องลม สำหรับระบายอากาศ ในเรือนแถวที่มีห้องติดกันหลายห้องมักจะมีหน้าต่างที่ห้องริมสุด ระหว่างอาคาร มีทั้งแบบที่เป็นหน้าต่างบานเปิดคู่ไม้ มีช่องแสงด้านบน ส่วนช่องลมระบายอากาศเหนือประตูและใต้หลังคามีหลายรูปแบบ ทั้งแบบลายฉลุไม้วางสลับกับช่องว่าง แบบที่ลูกกรง แบบแผ่นไม้วางเว้นช่องทั้งแบบแนวตั้ง และแนวนอน แบบตาข่ายมีลวดกรอบไม้ และแบบตีเกร็ดเว้นร่อง

- ฝาเรือน สำหรับใช้กันห้องส่วนใช้สอยต่างๆ เป็นฝาโครงคร่าไม้ ไม้ด้วยไม้ กระดานตีซ้อนเกร็ด ในอดีตเคยใช้ฝาเรือนในรูปแบบฝาปะกนแต่ปัจจุบันหาได้ยากมาก

- พื้น ในอดีตเรือนแถวไม้ดังกล่าวจะมีลักษณะยกพื้นสูงกว่าพื้นทางเดินเท้าด้านหน้าอาคารประมาณ 1 เมตร พื้นเรือนมีลักษณะเป็นพื้นไม้กระดานแผ่นใหญ่วางตามแนวขยายของตัวเรือนเว้นช่องระหว่างแผ่นเพื่อการขยายตัวของไม้จากความชื้น แต่ในปัจจุบันได้มีการถมพื้นทางเดินเท้าด้านหน้าอาคารทำให้มีระดับพื้นใกล้เคียงกัน ในเรือนแถวบางส่วนจึงได้ทำการเทพื้นเรือนเป็นพื้นคอนกรีตเพื่อความแข็งแรงในการใช้งาน

ภาพที่ 6.13 อาคารพักอาศัยแบบเรือนแถวไม้.

(3) อาคารพักอาศัยแบบลักษณะพื้นบ้าน รูปแบบอาคารมีหลายลักษณะ สร้างขึ้นเพื่อความสะดวกในการอยู่อาศัย จะเป็นเรือนพักอาศัยในยุคหลังจากรูปแบบเรือนไทยดั้งเดิม โดยทั่วไปมีผังพื้นที่เรียบง่าย อาจมีชั้นเดียวหรือสองชั้น หลังคาทรงจั่วหรือเพิงหมาแหงน มุงด้วยสังกะสี หรือกระเบื้องลอน พื้นบ้านเป็นไม้กระดานวางบนตง ฝาไม้กระดานตีซ้อนเกร็ดบางส่วนเป็นฝาสังกะสี หน้าต่างเป็นแบบบานกระทุ้งไม้ หรือสังกะสี หลายหลังมีลักษณะเป็นบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ ที่ส่วนชั้นล่างของบ้านจะมีการใช้โครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กฝาผนังอาจเป็นฝาคอนกรีตฉาบปูน หรือฝาไม้กระดาน บ้านที่มีลักษณะครึ่งตึกครึ่งไม้มักจะพัฒนามาจากบ้านใต้ถุนสูงแล้วจึงทำการต่อเติมส่วนของใต้ถุนเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นบ้านที่ไม่ได้อยู่ในบริเวณที่น้ำท่วมถึง

ภาพที่ 6.14 อาคารพักอาศัยแบบลักษณะพื้นบ้าน.

(4) อาคารพักอาศัยแบบลักษณะร่วมสมัย เป็นอาคารที่มีรูปทรง หน้าตา ขนาด สัดส่วนแตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะ ตามการใช้งาน และรสนิยมหรือความต้องการของเจ้าของบ้าน สามารถแบ่งรูปแบบอาคารและการใช้งานได้ 2 ลักษณะ

- แบบพักอาศัยอย่างเดียว เป็นอาคารสมัยใหม่แต่บางหลังยังแฝงลักษณะความเป็นพื้นบ้าน มีทั้งรูปทรงแบบชั้นเดียว หรือ 2 ชั้น โดยมีโครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก หลังคานิยมมุงกระเบื้องลอน ซีแพคโมเนีย ฝาผนังก่ออิฐฉาบปูน หน้าต่างประตูมีทั้งแบบที่เป็นบานไม้เต็มแผ่น และแบบลูกฟักกระจก มีช่องแสงอยู่เหนือหน้าต่างและประตู
- แบบพักอาศัยและพาณิชยกรรม รูปแบบอาคารและวัสดุจะคล้ายคลึงกับบ้านร่วมสมัยแบบพักอาศัยอย่างเดียว แต่ที่บริเวณชั้นล่างจะมีการเปิดพื้นที่ด้านหน้าไว้ทำการค้าขาย ซึ่งประตูด้านหน้าจะเป็นลักษณะเหล็กยึดเลื่อนขึ้นลงขึ้นอยู่กับประเภทการค้าขาย และการใช้งานแต่ละชนิด จะหันด้านหน้าอาคารออกสู่ถนนหลัก หรือถนนซอย

ภาพที่ 6.15 อาคารพักอาศัยแบบร่วมสมัย

(5) เรือนไทยประยุกต์ ภายในชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายเป็นชุมชนที่มีบ้านเรือนที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทเรือนไทยดั้งเดิมอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก และเป็นรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่อยู่คู่ชุมชนแห่งนี้มาเป็นเวลานาน ในปัจจุบันชาวบ้านในรุ่นหลังๆ ที่มีฐานะดี และแยกครอบครัวออกมาจากเรือนเดิมของตน อาคารบ้านเรือนที่เกิดขึ้นมาใหม่หลายๆ จึงได้รับค่านิยมในการที่จะต้องการปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนในรูปแบบเรือนไทย เพื่อความกลมกลืนกับพื้นที่ และเป็นรูปแบบที่คุ้นตมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก โดยใช้รูปแบบรวมๆ ที่เป็นเรือนไทย แต่ได้มีการปรับเปลี่ยนวัสดุ และรูปแบบบางอย่างเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย และความคงทน

รูปแบบอาคารในลักษณะเรือนไทยประยุกต์ ในเรือนแต่ละหลังสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้อย่างชัดเจน คือ ชั้นบน และชั้นล่าง

- ชั้นบน จะยังคงลักษณะ และรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแบบเรือนไทยไว้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็น หลังคาทรงจั่วสูง มีลักษณะโค้งอ่อนเล็กน้อยตามรูปแบบของเรือนไทยดั้งเดิม มีการเน้นลวดลายที่หน้าจั่วเป็นลูกฟัก คล้ายฝาปะกน มีกันสาดยื่นโดยรอบ ประตู , หน้าต่าง และช่องลม ประตูบานเปิดคู่ไม้บางหลังที่มีฐานะดีจะมีลวดลายสวยงาม และใช้สลักเป็นกรประตู ส่วนหน้าต่างเป็นลูกฟักบานเปิดออกตามแบบเรือนไทย มีช่องลมระบายอากาศใต้หลังคาเป็นลวดลายประดับ ฝาบ้าน จะเป็นฝาปะกนผนังจะมีการเอียงสอบเข้าตามแบบเรือนไทยดั้งเดิม

- ชั้นล่าง จะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและรูปแบบเป็นแบบร่วมสมัยมากขึ้น เนื่องจากเรือนประเภทนี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึง บางส่วนจึงกันผนังชั้นล่างเป็นพื้นที่ใช้สอย โดยใช้โครงสร้างหลักๆ เป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ในส่วนของเรือนที่ไม่ได้มีการกันห้องจะมีได้ ผนังของค้ำค้ำกับเรือนไทยดั้งเดิม แต่โครงสร้างของเสาจะเป็นเสาคอนกรีตเสริมเหล็กกลม ที่ใช้แทนเสาไม้ตามแบบดั้งเดิม และมักจะมีการปูพื้นชั้นล่าง เช่น คอนกรีต หรือ กระเบื้องเพื่อประโยชน์ใช้สอยในการทำกิจกรรมต่างๆ บริเวณใต้ถุนเรือน

อาคารประเภทเรือนไทยประยุกต์จึงเป็นรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ทำให้เห็นถึง

ค่านิยมที่คนรุ่นหลังยังคงล้าลึกถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมที่มีให้พบเห็นในชุมชนมาเป็นระยะเวลานานได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 6.16 อาคารพักอาศัยแบบเรือนไทยประยุกต์

2) อาคารเพื่อการบริการ

เป็นลักษณะของอาคารในชุมชนที่ใช้ประโยชน์เพื่อการบริการกับสาธารณะของชุมชน ทั้งของรัฐและเอกชน ที่มีรูปแบบแตกต่างกัน โดยสามารถแบ่งตามลักษณะโครงสร้าง และวัสดุที่ใช้กับอาคาร ได้ 2 ประเภท ดังนี้

(1) อาคารที่มีโครงสร้างเป็นเรือนไม้ เป็นอาคารที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในยุคสมัยก่อน ที่มีการก่อสร้างโดยใช้วัสดุที่เป็นไม้เป็นหลัก มีรูปแบบที่มีเอกลักษณ์ เช่น อาคารเรียนโรงเรียนบ้านบางแม่หม้าย

(2) อาคารที่มีโครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก เป็นอาคารที่มีการก่อสร้างด้วยโครงสร้าง และวัสดุที่มีความทันสมัยขึ้น ใช้งานกับพื้นที่รองรับปริมาณคนมากขึ้นมีความคงทนแข็งแรง รูปทรงหลังคาเป็นแบบไม่มีหลังคา แบบทรงจั่วมุงกระเบื้องประตู่ หน้าต่างมีทั้งบานเปิดไม่กรอบไม้ลูกฟักกระจก บานเกร็ดกระจก รูปทรงอาคารไม่ตายตัวขึ้นอยู่กับลักษณะการใช้สอยของอาคาร เช่น อาคารเรียนโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่

ภาพที่ 6.17 อาคารเพื่อการบริการ

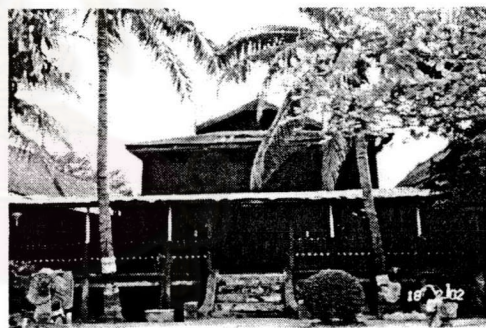

3) อาคารศาสนสถาน

เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญต่อชุมชน เป็นที่สำหรับประกอบกิจกรรมทางศาสนา เป็นที่ซึ่งแสดงออกถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) อาคารที่มีโครงสร้างเป็นเรือนไม้ โดยมากอาคารทางศาสนสถานที่มีโครงสร้างเป็นไม้จะเป็นภูมิที่มีลักษณะเป็นเรือนไทยหมู่มีหลายหลังคาเรือนอยู่ในบริเวณเดียวกันและมีชานเรือนเชื่อมต่อกันแต่หลังเข้าด้วยกัน ซึ่งในอดีตชาวบ้านนิยมนำเรือนไทยที่เคยอยู่อาศัยและชำรุด หรือไม่ได้ใช้ประโยชน์แล้วนำมาถวายวัดเพื่อทำการซ่อมแซมและประกอบเป็นภูมิ ดังนั้นรูปแบบการก่อสร้างไม่ต่างกับบ้านเรือนไทยของชาวบ้านที่พบเห็นได้มากในชุมชน เช่น หมู่ภูมิที่วัดบางแม่หม้าย และวัดท่าเจริญ

(2) อาคารที่มีโครงสร้างแบบก่ออิฐถือปูน จะมีรูปแบบเป็นสถาปัตยกรรมไทยก่ออิฐถือปูน หลังคามุงกระเบื้องเคลือบ ประดับช่อฟ้าใบระกา หางหงส์เชิงชาย หน้าบันสลักลายดอกไม้ปูนปั้นประดับกระจก ประตุน้ำต่างเป็นไม้สักหนาแผ่นเดียวประดับลายรดน้ำเช่น อุโบสถวัดจันทรังษี(วัดอาน) และวัดบางแม่หม้าย

ภาพที่ 6.18 อาคารศาสนสถาน

6.2.2.3 รูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือนภายในชุมชน

ในการศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มอาคารในปัจจุบันของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึง"รูปแบบและทิศทางการวางตัวอาคารบ้านเรือนในอดีต" เพื่อที่จะทราบถึงที่มาและเหตุผลในการปลูกสร้างบ้านเรือนในลักษณะกลุ่มอาคารต่างๆ บางกลุ่มที่มีอยู่ในพื้นที่ชุมชน

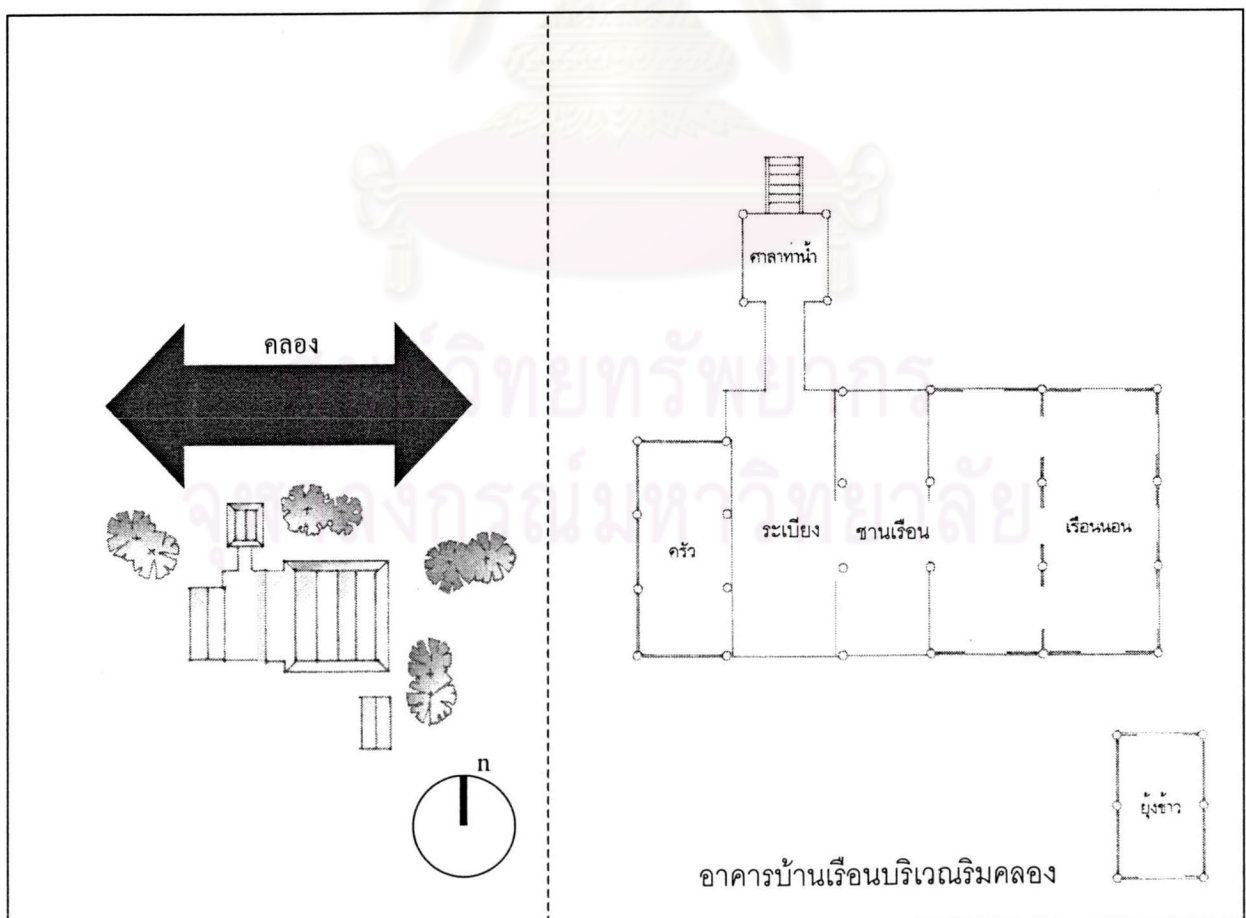
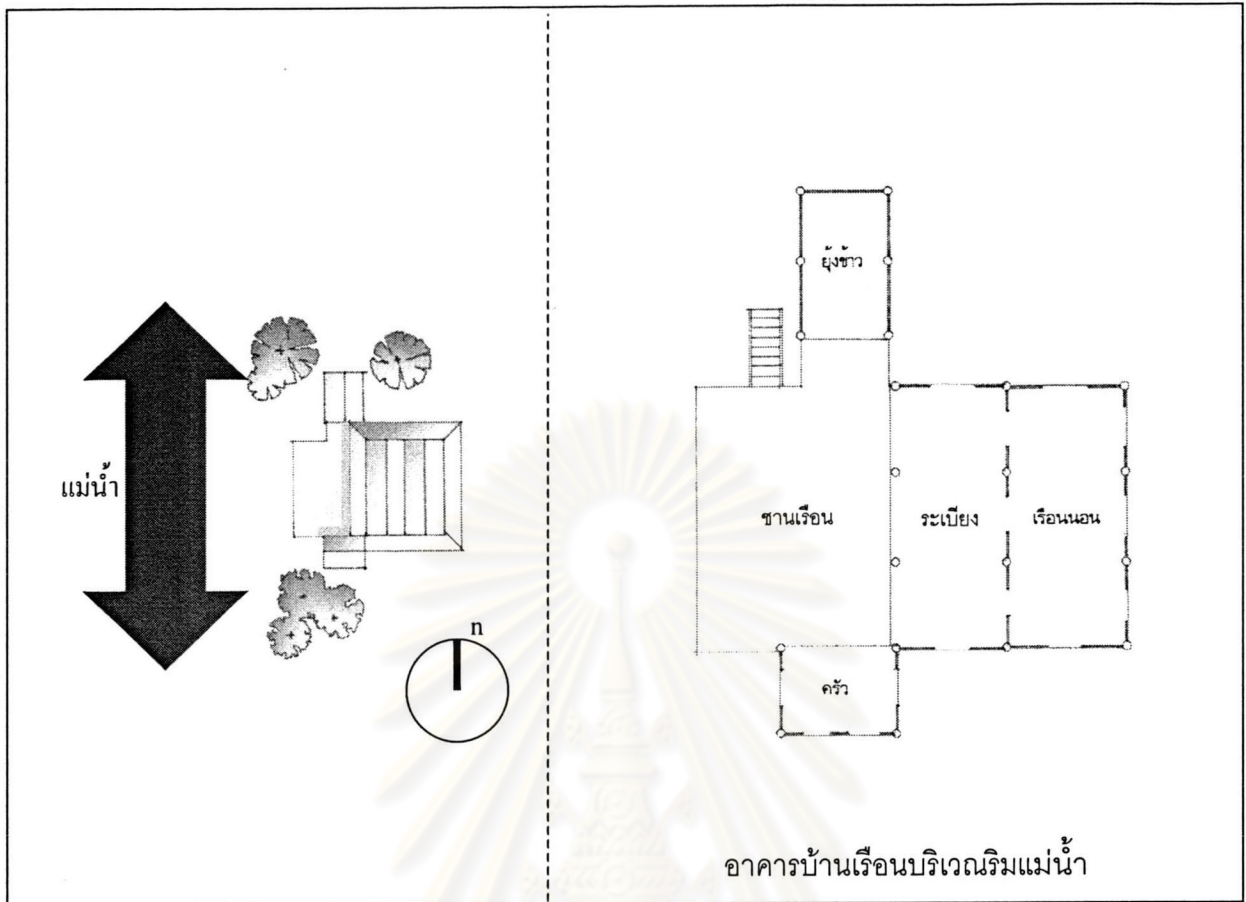
จากการศึกษาเรื่องการวางตัวของบ้านเรือนในชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย พบว่า ชาวบ้านในชุมชนมีความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะการวางทิศทางของสันหลังคาและจั่วบ้าน โดยจะสังเกตได้ว่า บ้านเรือนส่วนใหญ่ในชุมชนจะวางสันหลังคาโดยหันด้านสกัด (หรือด้านจั่ว) ไปในแนว

ทิศเหนือ-ใต้ หรือเป็นการปลูกเรือนขวางตะวัน ซึ่งขัดแย้งกับรูปแบบการวางอาคารบ้านเรือนของคนในภาคกลางที่ไม่นิยมปลูกเรือนขวางตะวัน แต่ชาวบ้านภายในชุมชน รวมถึงในบริเวณพื้นที่รอบนอกที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับแม่น้ำท่าจีน (แม่น้ำสุพรรณบุรี) มีความเชื่อที่จะ “ไม่ปลูกเรือนขวางทางน้ำ” เนื่องจากชาวบ้านที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงกับแม่น้ำจะต้องอาศัยแม่น้ำดังกล่าวหล่อเลี้ยงชีวิต จึงไม่ปลูกบ้านเรือนของตนในทิศทางที่ดูคล้ายจะขวางกระแสน้ำ และประกอบกับเป็นการเห็นถึงพระคุณของแม่น้ำแล้ว การปลูกเรือนในทิศทางดังกล่าวทำให้ด้านจั่วของบ้านซึ่งมีลักษณะสามเหลี่ยมปลายแหลมทิ่มแทงไปยังแม่น้ำซึ่งมีพระคุณเสมือนกับมารดาของตน

หากพิจารณาทางด้านการใช้สอยของอาคารแล้ว การที่วางแนวสันหลังคาหรือตัวอาคารให้ขนานไปกับแม่น้ำนั้น จะสามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ริมน้ำได้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ชาน หรือระเบียงที่กว้างและยาวขึ้นตามขนาดความยาวของตัวบ้าน และหันเข้าสู่แม่น้ำเพื่อได้รับลมอย่างเต็มที่ หรือการขึ้นลงเรือที่สามารถเชื่อมต่อกับน้ำกับระเบียงได้อย่างง่ายดาย และการใช้ระเบียงเป็นทำนายนายมที่น้ำท่วมสูง

สำหรับในพื้นที่ชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย ในการวางตัวอาคารตามแนวการไหลของน้ำยึดถือแม่น้ำเป็นหลัก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบ้านเรือนบริเวณริมคลองบางแม่หม้าย จะมีลักษณะการวางทิศทางของสันหลังคา และตัวอาคารบ้านเรือนจะหันด้านสกัดหรือด้านจั่วเข้าหาคลองบางแม่หม้าย เนื่องจากคลองสายดังกล่าวแยกจากแม่น้ำท่าจีน (แม่น้ำสุพรรณบุรี) ตามแนวทิศตะวันออก – ตะวันตก แต่การวางตัวอาคารก็ยังคงอิงกับทิศทางการไหลของแม่น้ำเป็นหลักมากกว่าลำคลอง คือการหันด้านสกัดเข้าสู่คลองบางแม่หม้ายในลักษณะของแนวทิศทางของสันหลังคาตั้งฉากกับคลอง ด้วยเหตุนี้ พื้นที่ใช้สอยภายในบ้านเรือนจึงแตกต่างกับพื้นที่อื่นๆ ที่อยู่ติดกับริมแม่น้ำโดยตรง ซึ่งพื้นที่ใช้สอยภายในตัวเรือนของแต่ละครอบครัวโดยหลักๆ ตั้งแต่อดีตจะประกอบด้วย 1. เรือนนอน, 2. ชานเรือน, 3. ระเบียง, 4. ครัว

1) พื้นที่ใช้สอยสำหรับเรือนที่อยู่ติดริมแม่น้ำท่าจีน ลักษณะการวางแนวสันหลังคาจะวางตามแนวขนานกับแม่น้ำ ในลักษณะการวางเรือนเช่นนี้เมื่อมองเรือนจากบริเวณหน้าบ้าน (ฝั่งที่ติดน้ำ) จะเห็นเฉพาะด้านแปของหลังคา ดังนั้นลักษณะของพื้นที่ใช้สอยโดยทั่วไปจะมีระเบียงกว้างอยู่บริเวณหน้าบ้านซึ่งติดกับแม่น้ำ ถัดไปจึงจะเป็นชานเรือน และตัวเรือนตามลำดับซึ่งตัวเรือนจะมีลักษณะที่มีด้านยาวขนานกับแม่น้ำ โดยพื้นที่ใช้สอยในส่วนนี้จะเป็น ห้องนอน และห้องพระเป็นส่วนใหญ่ ในส่วนของโรงครัวจะอยู่บริเวณด้านข้างของบ้านและเกาะติดอยู่กับระเบียงบ้านซึ่งมักจะเป็นไปในลักษณะเรือนขวางโดยเป็นเรือนหลังเล็กๆ ที่หันแนวสันหลังคาตั้งฉากแนวสันหลังคาของเรือนนอน โดยห้องครัวมักจะอยู่ในทิศใต้ลมเสมอ

ภาพที่ 6.19 ทิศทางการวางตัวอาคารบ้านเรือนริมแม่น้ำลำคลองในอดีต

2) พื้นที่ใช้สอยสำหรับเรือนที่อยู่ติดริมคลองบางแม่หม้าย ลักษณะการวางแนว สันหลังคาจะวางตามแนวขนานกับแม่น้ำเช่นกัน ซึ่งจะทำให้เรือนส่วนใหญ่มีแนวสันหลังคาตั้งฉาก กับคลองบางแม่หม้ายในลักษณะการวางเรือนเช่นนี้เมื่อมองเรือนจากบริเวณหน้าบ้าน(ฝั่งที่ติดน้ำ) จะเห็นเฉพาะด้านข้างของหลังคา ดังนั้นพื้นที่ใช้สอยโดยทั่วไปจะมีลักษณะเรียงกันเป็นหน้า กระดาน คือด้านข้างหนึ่งจะเป็นตัวเรือนโดยพื้นที่ใช้สอยในส่วนนี้จะเป็น ห้องนอน และห้องพระ เป็นส่วนใหญ่ และถัดมาจะเป็นชานเรือน ระเบียง และโรงครัวตามลำดับ โดยระเบียงยังคงเป็นพื้นที่ ส่วนกลางของบ้านเช่นเดิม รูปแบบของผังเรือนเช่นนี้จึงแตกต่างกับเรือนที่สร้างอยู่ติดกับแม่น้ำ การที่มีระเบียงอยู่ในแนวเดียวกับตัวเรือนและโรงครัว ทำให้บ้านส่วนใหญ่นิยมสร้างศาลาทำน้ายื่น ออกมาบริเวณหน้าบ้านเพื่อนั่งเล่น รับประทานอาหาร และใช้เป็นทำน้ำในเวลาที่มีน้ำท่วม

จากคติความเชื่อของการวางตัวอาคารบ้านเรือนในข้างต้น เป็นปัจจัยสำคัญใน การขยายเรือน และการจัดวางกลุ่มเรือนจนถึงปัจจุบัน ประกอบกับสภาพทางสังคมและครอบครัว ที่มักจะมีการปลูกเรือนหลังใหม่เมื่อลูกหลานได้มีการแต่งงาน หรือที่เรียกว่าออกเรือน ดังนั้น ใน กลุ่ม อาคารบ้านเรือนที่อยู่ใกล้เคียงกันซึ่งเป็นญาติพี่น้องกันจะประกอบด้วยครอบครัวย่อยๆอยู่ หลายครอบครัวภายในกลุ่มอาคารเดียวกัน โดยรูปแบบของกลุ่มบ้านเรือนภายในชุมชนริมแม่น้ำบาง แม่หม้ายสามารถแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

- 1).กลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวในแนวลึก
- 2).กลุ่มเรือนในลักษณะแตกและกระจายตัว
- 3).กลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวเพื่อการค้า
- 4).กลุ่มเรือนในลักษณะที่ไม่มีรูปแบบ

1) กลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวในแนวลึก

รูปแบบการวางอาคารบ้านเรือนที่สืบทอดต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีต เมื่อประกอบ กับลักษณะของขอบเขตพื้นที่ดินของแต่ละกลุ่มอาคารที่เป็นเครือญาติกันส่วนใหญ่จะมีลักษณะ ด้านที่อยู่ติดริมคลองบางแม่หม้าย ล้ำวาง หรือทางน้ำต่างๆ จะมีลักษณะแคบ และความยาวจะลึก มากกว่า การขยายเรือนในแต่ละเรือนหรือรุ่นจึงมักจะเป็นไปตามลักษณะต่อแถวกันไป ในทางด้าน ลึกต่อเนื่องกันไป ในบางกลุ่มเรือน มีเรือนของครอบครัวย่อยบางหลังที่มีลักษณะเก่าแก่ทรวดโอร มมาก หรือเจ้าของเรือนเสียชีวิตแล้วไม่มีผู้อยู่อาศัย มักจะมีการรื้อเรือนนั้นเสีย โดยส่วนใหญ่จะนำ เรือนดังกล่าวไปถวายเป็นกุฏิแทน บริเวณที่เรือนหลังเดิมถูกรื้อไปจะมีการปลูกเรือน หลังใหม่ขึ้นมาทดแทนให้กับครอบครัวใหม่ที่ออกเรือน มีน้อยมากที่จะปล่อยให้พื้นที่ที่รื้อเรือนหลัง เดิมออกไปให้เป็นที่ดินว่างเปล่า

จากการวางตัวอาคารต่อเนื่องกันในลักษณะดังกล่าว ทำให้พื้นที่การใช้สอยภายใน

ในตัวเรือนของแต่ละหลังถูกเชื่อมต่อกันโดยพื้นระเบียงซึ่งวางตัวอยู่ในทิศทางเดียวกันและต่อเนื่องกันของเรือนแต่ละหลัง โดยพื้นที่ของระเบียงจะมีรูปแบบเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีด้านยาวยาวตลอดเชื่อมต่อกับเรือนแต่ละหลัง เนื่องจากลักษณะของครอบครัวที่มีความใกล้ชิดกัน และไปมาหาสู่กันเสมอซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตในแบบคนไทยโดยแท้ ประกอบกับสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่ของพื้นที่มีน้ำท่วมถึงในทุกปีการที่เรือนแต่ละหลังสามารถเชื่อมต่อกันที่ใช้อยู่ต่อเนื่องถึงกันได้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากที่จะไม่ต้องใช้เส้นทางเท้าที่มีน้ำท่วมถึง

จากการสำรวจและสอบถามชาวบ้านในพื้นที่ที่นอกจากการเชื่อมต่อระเบียงเรือนในกลุ่มเรือนที่เป็นเครือญาติเดียวกันแล้ว กลุ่มเรือนเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกันยังได้มีการต่อเชื่อมระเบียงถึงกันอีกด้วย ซึ่งการต่อเชื่อมระเบียงเรือนดังกล่าวมีเหตุผลเดียวกันกับการต่อเชื่อมระเบียงเรือนในกลุ่มบ้านที่เป็นเครือญาติเดียวกัน คือการสัญจรไปมาหาสู่กันได้สะดวกในยามที่น้ำท่วม ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่มีการพึ่งพาอาศัยและเอื้ออาทรกันภายในชุมชน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันรูปแบบการต่อเชื่อมระเบียงเรือนในกลุ่มเพื่อนบ้านเริ่มลดน้อยลงเนื่องจากการเริ่มที่จะเข้าสู่การดำเนินชีวิตในสมัยใหม่ ความสนิทสนมที่น้อยลงในกลุ่มเพื่อนบ้านในรุ่นหลังๆ การรื้อส่วนต่อเชื่อมเพื่อที่จะนำรถยนต์วิ่งผ่านได้ ฯลฯ รูปแบบการต่อเชื่อมระเบียงในกลุ่มเรือนเพื่อนบ้านจึงเหลืออยู่เพียงไม่กี่หลัง

ชาติพันธุ์ ผู้อยู่อาศัยอยู่ในกลุ่มเรือนในลักษณะนี้ จะเป็นคนเชื้อชาติไทยดั้งเดิม และสืบทอดเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษมาเป็นระยะเวลาานาน และเป็นกลุ่มเชื้อชาติที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นกลุ่มแรก

ค่านิยม ผู้อยู่อาศัยอยู่ในกลุ่มเรือนในลักษณะนี้ จะเป็นผู้ที่อยู่อาศัย และสืบทอดเชื้อสายในพื้นที่มาเป็นระยะเวลาานาน แม้ว่าในปัจจุบันกระแสค่านิยมสมัยใหม่จะเข้ามาในพื้นที่ได้โดยง่าย แต่จากการหล่อหลอมความคิดและค่านิยมดั้งเดิมมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ ทำให้ค่านิยมดั้งเดิมที่สืบทอดกันมายังคงอยู่อย่างเหนียวแน่น

คติ ความเชื่อ จากการที่เป็นกลุ่มชาวบ้านที่สืบทอดเชื้อสายและอยู่ในพื้นที่มาเป็นระยะเวลาานาน รูปแบบของคติ ความเชื่อต่างๆ ที่มีมาตั้งแต่อดีต ก็ยังคงสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นคติ ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา เรื่องการปลูกสร้างบ้านเรือน การออกเรือน การสร้างศาลพระภูมิ ศาลเจ้าที่ และการที่เป็นชุมชนการเกษตรมาแต่ครั้งอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ก็ทำให้คติ ความเชื่อที่จะทำให้การเพาะปลูกได้ผลผลิตดี ก็มีความนับถือในพระแม่โพสพ เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อครอบครัวและการประกอบอาชีพ

อาชีพ ผู้อยู่อาศัยในกลุ่มเรือนในลักษณะนี้แทบทุกหลังคาเรือนจะทำอาชีพเกษตรกรรมมาตั้งแต่อดีต มาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะการทำนาข้าว ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชุมชนมาแต่ครั้งอดีต และยังคงมีอาชีพเสริมเป็นการทำหัตถกรรมในครัวเรือนเมื่อยามว่างจากการทำนา

ปัจจุบันชาวบ้านในรุ่นใหม่ ๆ เริ่มหันหลังให้กับอาชีพเกษตรกรรม แต่ชาวบ้านในวัยกลางคนขึ้นไป ส่วนใหญ่ยังคงทำอาชีพเกษตรกรรมอยู่

วิถีชีวิต รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้อยู่อาศัยในกลุ่มเรือนในลักษณะนี้ ยังคงมีรูปแบบที่ไม่แตกต่างจากวิถีชีวิตของชาวบ้านในอดีต ซึ่งยังคงความเป็นชุมชนเกษตรกรรมที่ยังต้องพึ่งพาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในการดำรงชีวิต มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มเพื่อนบ้าน แม้ว่ากระแสความเป็นเมือง และสังคมสมัยใหม่จะเข้ามาในพื้นที่ชุมชน ชาวบ้านก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมได้เป็นอย่างดี

วัฒนธรรม ประเพณี ยังคงสืบทอดวัฒนธรรม และประเพณีที่ดั้งเดิมสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะวัฒนธรรม และประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ที่ชาวบ้านมีความนับถือพุทธศาสนาเหมือนกัน และมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจเป็นสิ่งเดียวกัน คือ หลวงพ่อวัดอาน ทำให้การรวมตัวกัน เพื่อประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรม และประเพณี เป็นไปได้โดยง่าย และสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

ลักษณะภูมิประเทศ ในบริเวณที่มีกลุ่มเรือนประเภทนี้ตั้งอยู่จะมีลักษณะภูมิประเทศที่คล้ายคลึงกันเกือบทุกกลุ่ม โดยจะอยู่ติดริมคลองบางแม่หม้ายเป็นหลัก เป็นที่ลุ่ม และทุกปีจะมีน้ำท่วมขังในฤดูที่น้ำหลากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งก็สอดคล้องกับลักษณะของเรือนที่มีใต้ถุนสูงที่พบเห็นได้ในปัจจุบัน ซึ่งก็ยังคงมีรูปแบบของเรือนและกลุ่มเรือนที่มีความใกล้เคียงกับรูปแบบดั้งเดิมที่มีมาตั้งแต่อดีตมากที่สุด

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพโดยทั่วไปของกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว โดยรวมแล้วยังคงมีความสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติเป็นอย่างดี ทั้งสภาพแวดล้อมของแม่น้ำลำคลอง หรือสภาพทางภูมิสถาปัตยกรรมที่ยังคงความเป็นธรรมชาติ ซึ่งส่งผลให้กลุ่มเรือนในลักษณะนี้มีความกลมกลืนกับสภาพทางธรรมชาติที่ยังคงความสมบูรณ์อยู่

การสัญจร และการเข้าถึง .ในอดีต การสัญจรใช้ทางน้ำ และการเดินเท้าเป็นหลัก ปัจจุบันการสัญจรทางน้ำลดบทบาทลง แต่ก็ยังไม่ได้หมดไปจากกลุ่มเรือนในกลุ่มนี้ สังเกตได้จากการที่แทบทุกหลังคาเรือนจะมีเรือจอดอยู่ที่ท่าหน้า หรือไม่กี่เก็บไว้ที่ใต้ถุนเรือน ปัจจุบันรถยนต์เข้ามามีบทบาทในการสัญจรและเข้าถึง แต่โดยลักษณะกลุ่มเรือนที่ในอดีตการปลูกสร้างโดยไม่ได้คำนึงถึงเส้นทางสัญจรของรถยนต์ รถยนต์ส่วนใหญ่จึงสามารถเข้าถึงกลุ่มเรือนในบริเวณรอบนอกเท่านั้น และจะเป็นการเดินเท้าต่อเพื่อเข้าเรือน

รูปแบบทางสถาปัตยกรรม กลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวส่วนใหญ่จะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นแบบเรือนไทยเดิมเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่เหลือจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในแบบเรือนพื้นบ้านทั่วไป โดยทั้ง 2 รูปแบบจะมีลักษณะเดียวกันคือเป็นเรือนยกใต้ถุนสูง และเรือนทั้ง 2 รูปแบบ จะมีพื้นที่ใช้สอยที่เป็นระเบียบที่สามารถเชื่อมต่อถึงกันได้

การใช้พื้นที่ พื้นที่ว่างที่ผู้อยู่อาศัยภายในกลุ่มเรือนในลักษณะนี้ จะมีทั้งลักษณะการใช้ที่ว่างที่อยู่ภายในอาคาร และที่ว่างนอกอาคาร โดยที่ว่างภายในอาคาร ส่วนใหญ่จะมีการใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ บริเวณระเบียงของเรือน ซึ่งจากการที่ตัวเรือนมีลักษณะเรียงแถวในแนวลึกทำให้พื้นที่ระเบียงมีพื้นที่ใช้สอยที่ต่อเนื่องในแต่ละเรือนมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการใช้พื้นที่บริเวณศาลาทำน้ำ และได้ถุนเรือนเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ เช่นกัน ในส่วนของพื้นที่ว่างนอกอาคาร ส่วนใหญ่จะมีการใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ บริเวณพื้นที่ถมน้ำด้านหน้าเรือน และพื้นที่ว่างระหว่างเรือนแต่ละเรือน หรือแต่ละกลุ่มเรือน เนื่องจากชาวบ้านไม่นิยมสร้างรั้วบ้าน พื้นที่ว่างระหว่างบ้านจึงมีจำนวนและขนาดที่สามารถประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้

กรณีศึกษากลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวในแนวลึก จากการสัมภาษณ์

นางบุญเรือง ยูพาพิน อายุ 65 ปี (เจ้าของเรือนหมายเลข 3) ทราบว่า เรือนหมายเลข 1 เป็นของรุ่นตาของคุณบุญเรือง ปัจจุบันเรือนหลังนี้ได้ถูกรื้อไปถวายเป็นวัดประมาณ 30 ปีแล้ว เนื่องจากเจ้าของบ้านเสียชีวิต ไม่มีผู้อยู่อาศัย และมีสภาพทรุดโทรม โดยก่อนที่จะรื้อเรือนหมายเลข 1 ได้มีการปลูกเรือนหลังที่ 2 และ 3 ต่อเชื่อมกับเรือนหมายเลข 1 โคนเรือนหลังที่ 2 และ 3 นี้เป็นเรือนในรุ่นของลูกของตา ก็คือรุ่นพ่อแม่ของคุณบุญเรือง โคนเรือนหลังที่ 2 และ 3 ได้มีการปลูกสร้างมาประมาณ 70 ปีแล้ว และต่อจากนั้น ได้มีการปลูกสร้างเรือนหลังที่ 4 ซึ่งเป็นเรือนของคุณบุญเรืองเอง ที่ปลูกตอนตนแต่งงาน มีอายุเรือนประมาณ 50 ปี และหลังจากเรือนหมายเลข 1 ได้มีการรื้อถอนไปเมื่อประมาณ 30 ปีที่แล้ว ได้มีการปลูกสร้างเรือนเพิ่มเติม คือเรือนหมายเลข 5 ซึ่งเป็นเรือนรุ่นลูกของคุณบุญเรือง ซึ่งปลูกสร้างเมื่อประมาณ 3 ปีมาแล้ว

ตามประเพณีของชาวบ้านชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายเมื่อลูกชายแต่งงานจะย้ายออกจากเรือนของพ่อแม่ตน แต่เมื่อลูกสาวแต่งงานจะยังคงอยู่กับพ่อแม่ โดยมักจะมีการปลูกเรือนขึ้นใหม่ในบริเวณเรือนของพ่อแม่เพื่อความเป็นส่วนตัว ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงดูแลพ่อแม่ได้เป็นอย่างดี เรือนแต่ละหลังจึงมีระเบียงเชื่อมถึงกันได้ตลอด เพื่อเพิ่มพื้นที่การใช้สอยในส่วนของระเบียงบ้าน ซึ่งเป็นที่สำหรับประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย และนอกจากนั้นยังสามารถใช้ประโยชน์ในการสัญจรที่สะดวกและต่อเนื่องของเรือนแต่ละหลัง โดยเฉพาะช่วงเวลาที่เกิดน้ำท่วมบริเวณใต้ถุนบ้าน ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทุกๆ ปี

จากการตั้งข้อสังเกตในเรื่องเรือนหลังที่ 1 ที่มีการปลูกสร้างห่างจากบริเวณริมคลองพอสมควร เมื่อได้มีการสอบถามจึงทราบว่า ในอดีต คลองบางแม่หม้าย มีขนาดความกว้างของคลอง มากกว่าปัจจุบัน แต่เมื่อรัฐบาลให้งบประมาณมาทำการขุดลอกคลองบางแม่หม้าย จึงมีการดูดโคลนจากกลางคลองมาทิ้งบริเวณริมคลอง เพื่อแก้ปัญหาลำคลองตื้นเขิน จึงเกิดเป็นทิ้งอกบริเวณริมน้ำขึ้น ปัจจุบันบ้านเรือนบางส่วนจึงปลูกสร้างอยู่บนทิ้งอก ซึ่งยังคงเป็นที่ดินของกรมเจ้าท่า และยังไม่มีการออกเอกสารสิทธิ์แต่อย่างใด

แผนที่ 6.17 แสดงกรณีศึกษารูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือนในปัจจุบัน

พัฒนาการและรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน
ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแม่หม้าย
จังหวัดสุพรรณบุรี

สัญลักษณ์

- ① กรณีศึกษาที่ 1
- ② กรณีศึกษาที่ 2
- ③ กรณีศึกษาที่ 3
- ④ กรณีศึกษาที่ 4

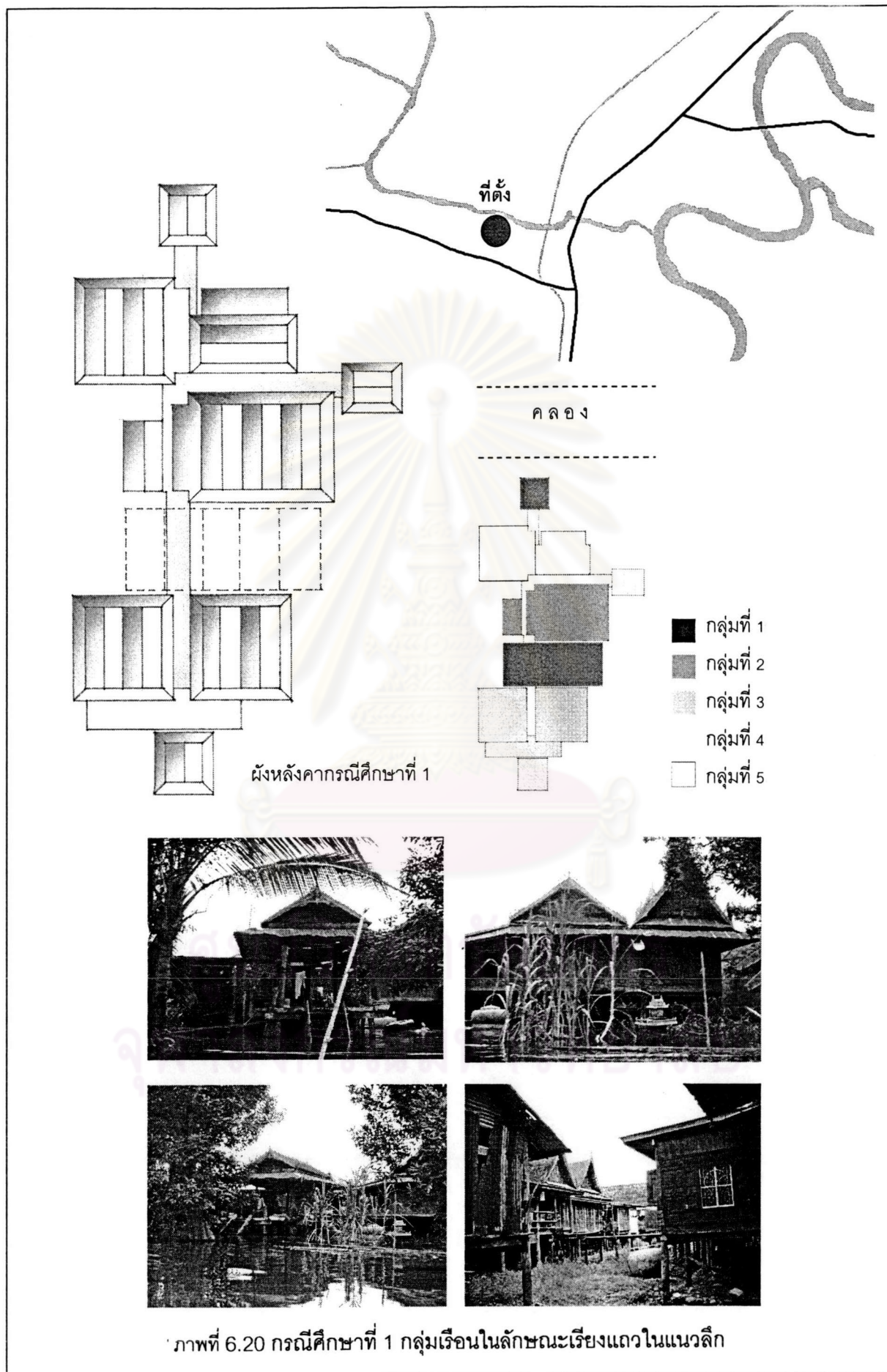
นาย ปรีดา หุตะจู่จ๊ะ

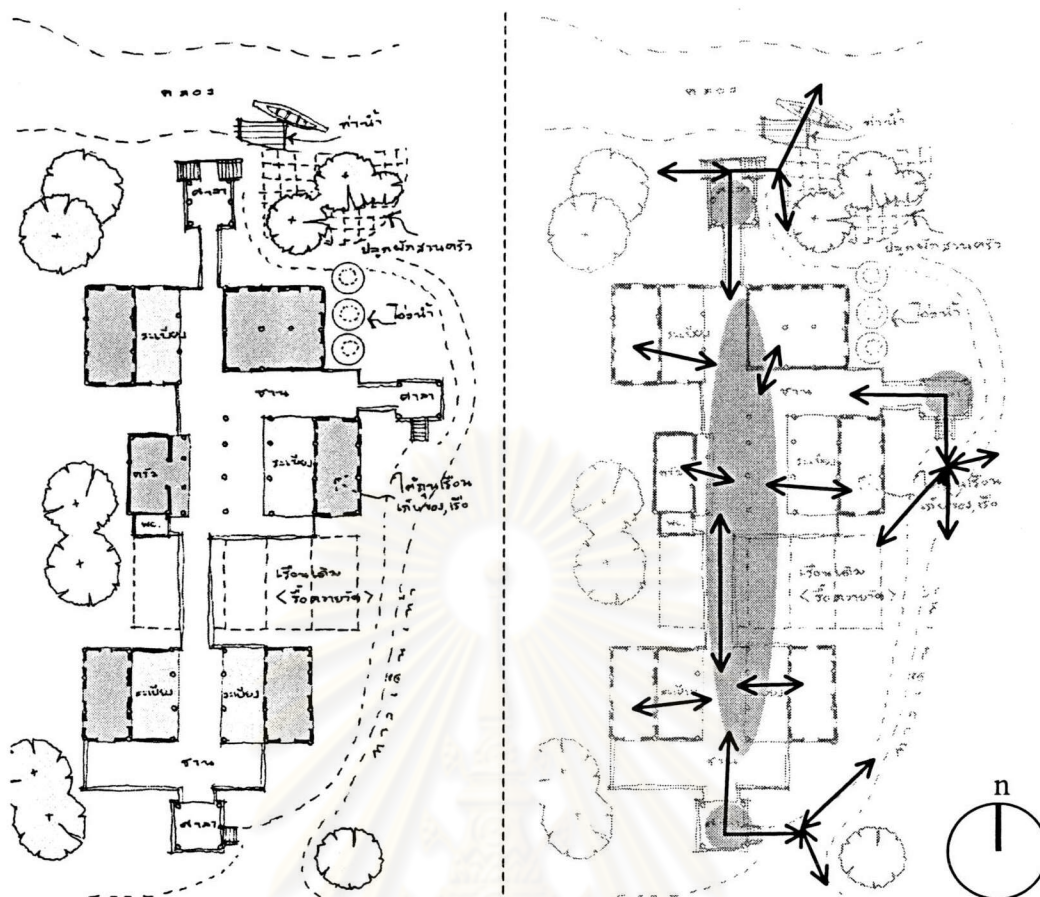
ที่มา : จากการสำรวจ

ทิศ

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 6.21 แสดงแผนผังและการวิเคราะห์กลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวในแนวลึก

สภาพพื้นที่ใช้สอยภายในกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวจะมีพื้นที่ส่วนกลางที่ใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน คือ ชานเรือน โดยการที่จะเข้าถึงเรือนนอนหรือห้องต่างๆ ภายในกลุ่มเรือนจะต้องผ่านพื้นที่ส่วนกลางหรือชานเรือนเสมอ โดยชานเรือนจะเชื่อมโยงกับศาลาหรือบันได ซึ่งเป็นทางเข้าหลักของเรือน โดยบริเวณทางเข้าหลักมักจะมีศาลาไว้คอยรับแขก หรือนั่งเล่น ซึ่งในอดีตทางเข้าหลักจะอยู่บริเวณใกล้ริมคลองซึ่งสามารถเชื่อมต่อกับท่าหน้าได้อย่างสะดวกในสมัยที่เส้นทางน้ำยังเป็นเส้นทางคมนาคมหลักของชุมชน

2) กลุ่มเรือนในลักษณะแตก และกระจายตัว

กลุ่มเรือนในลักษณะนี้ยังคงมีทิศทางวางแนวสันหลังคาที่เหมือนกับแบบแรก เนื่องจากอยู่ในชุมชนเดียวกัน มีการดำเนินชีวิตและความเชื่อที่คล้ายคลึงกัน แต่รูปร่างและขนาดของที่ดินที่ถือครองอยู่มีลักษณะที่มีด้านหน้าที่ดินกว้างกว่า ข้อจำกัดในการขยายเรือนจึงไม่จำเป็นต้องถูกบีบให้เรือนมีลักษณะเรียงแถวกันในแนวลึกเช่นกลุ่มแรก ดังนั้นลักษณะและรูปแบบการขยายเรือนจึงจะมีความอิสระกว่า โดยมักจะมีเรือนหลังเก่าเป็นหลัก และการปลูกสร้างเรือนหลัง

ต่อไปจะอยู่ใกล้เรือนหลังเดิมมากที่สุด แล้วจึงขยายออกไปรอบๆพื้นที่ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิประเทศ หรืออุปนิสัยของเจ้าของเรือน

รูปแบบกลุ่มเรือนในลักษณะนี้มักจะอยู่บริเวณที่ไม่ติดกับคลองบางแม่หม้าย ส่วนใหญ่จะอยู่ถัดเข้าไปในแผ่นดินมากกว่า เนื่องจากในบริเวณนั้น ในอดีตจะมีลำรางไหลผ่าน การจับจองพื้นที่มักจะให้ความสำคัญของแม่น้ำ และคลองมากกว่า เนื่องจากมีขนาดใหญ่กว่า การจับจองที่ดินในบริเวณที่อยู่ติดกับลำรางจึงมีความเบาบางกว่า ขนาดที่ดินและรูปทรงของที่ดิน จึงไม่ถูกจำกัดมากนัก

รูปแบบพื้นที่ใช้สอยของเรือนในแต่ละหลังแทบจะไม่มี ความแตกต่างกับเรือนในกลุ่มแรกแต่อย่างใด โดยพื้นที่หลักๆ ก็จะมีเรือนนอน ชานเรือน ระเบียง และครัว และมีการถือครองในแบบหนึ่งเรือนต่อหนึ่งครอบครัว เรือนของครอบครัวย่อยบางหลังที่มีลักษณะเก่าแก่ทรุดโทรมมาก หรือเจ้าของเรือนเสียชีวิตแล้วไม่มีผู้อยู่อาศัย มักจะมีการรื้อเรือนนั้นเสีย โดยส่วนใหญ่จะนำเรือดังก่อไปถวายวัดเพื่อสร้างเป็นกุฏิแทน บริเวณที่เรือนหลังเดิมถูกรื้อไปจะมีการปลูกเรือนหลังใหม่ขึ้นมาทดแทนให้กับครอบครัวใหม่ที่ออกเรือน สิ่งที่แตกต่างกันกับเรือนในกลุ่มแรกคือ การเชื่อมต่อเรือนในแต่ละหลัง เนื่องจากเรือนในแต่ละหลังมีการวางตำแหน่งเรือนที่กระจัดกระจายไม่ได้เรียงกันเป็นแถวเหมือนเรือนในกลุ่มแรก ทำให้การเชื่อมต่อเรือนจึงไม่ได้เป็นไปในลักษณะระเบียงยาวเชื่อมต่อเรือนทุกหลัง แต่จะเป็นการสร้างระเบียงหรือสะพานเพื่อเชื่อมต่อพื้นที่ใช้สอยแทน เพราะตำแหน่งของระเบียงไม่ตรงกันทุกเรือน และเรือนบางหลังอาจจะไม่ได้มีส่วนหนึ่งของเรือนที่เชื่อมต่อกับเรือนอื่นๆ เพราะอยู่ในตำแหน่งที่ไม่สามารถทอดระเบียงหรือสะพานไปได้ หรืออยู่ห่างจากเรือนอื่นออกไป

ชาติพันธุ์ ผู้อยู่อาศัยอยู่ในกลุ่มเรือนในลักษณะนี้ จะมีลักษณะชาติพันธุ์ที่ไม่แตกต่างจากผู้อยู่อาศัยในกลุ่มเรือนในลักษณะแรก โดยจะเป็นคนเชื้อชาติไทยดั้งเดิม และสืบทอดเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษมาเป็นระยะเวลาานาน และเป็นกลุ่มเชื้อชาติที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นกลุ่มแรกเช่นกัน

ค่านิยม ผู้อยู่อาศัยอยู่ในกลุ่มเรือนในลักษณะนี้ จะมีลักษณะที่ไม่แตกต่างจากผู้อยู่อาศัยในกลุ่มเรือนในลักษณะแรก โดยจะเป็นผู้ที่อยู่อาศัย และสืบทอดเชื้อสายในพื้นที่มาเป็นระยะเวลาานาน แม้ว่าในปัจจุบันกระแสค่านิยมสมัยใหม่จะเข้ามาในพื้นที่ได้โดยง่าย แต่จากการหล่อหลอมความคิดและค่านิยมดั้งเดิมมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ ทำให้ค่านิยมดั้งเดิมที่สืบทอดกันมา ยังคงอยู่อย่างเหนียวแน่น

คติ ความเชื่อ จากการที่เป็นกลุ่มชาวบ้านที่สืบทอดเชื้อสายและอยู่ในพื้นที่มาเป็นระยะเวลาานาน รูปแบบของคติ ความเชื่อต่างๆ ที่มีมาตั้งแต่อดีต ก็ยังคงสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นคติ ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา เรื่องการปลูกสร้างบ้านเรือน การออกเรือน การ

สร้างศาลพระภูมิ ศาลเจ้าที่ และการที่เป็นชุมชนการเกษตรมาแต่ครั้งอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ก็ทำให้ คติ ความเชื่อที่จะทำให้การเพาะปลูกได้ผลผลิตดี ก็มีความนับถือในพระแม่โพสพ เพื่อความเป็น สิริมงคลต่อครอบครัวและการประกอบอาชีพ

อาชีพ โดยส่วนใหญ่ผู้อยู่อาศัยในกลุ่มเรือนในลักษณะนี้มีลักษณะอาชีพที่ คล้ายคลึงกับกลุ่มแรก คือ แทบทุกหลังคาเรือนจะทำอาชีพเกษตรกรรมมาตั้งแต่อดีต มาจนถึง ปัจจุบัน โดยเฉพาะการทำนาข้าว ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชุมชนมาแต่ครั้งอดีต และยังคงมีอาชีพ เสริมเป็นการทำหัตถกรรมในครัวเรือนเมื่อยามว่างจากการทำนาอยู่ ปัจจุบันชาวบ้านในรุ่นใหม่ๆ เริ่มหันหลังให้กับอาชีพเกษตรกรรม แต่ชาวบ้านในวัยกลางคนขึ้นไปส่วนใหญ่ยังคงทำอาชีพเกษตร กรรมอยู่

วิถีชีวิต ถึงแม้ว่าลักษณะของกลุ่มเรือนที่มีความแตกต่างกันของกลุ่มเรือนใน กลุ่มที่ 1 แต่รูปแบบการดำเนินชีวิตยังคงมีลักษณะที่เหมือนๆ กัน คือ ยังคงมีรูปแบบที่ไม่แตกต่าง จากวิถีชีวิตของชาวบ้านในอดีต ซึ่งยังคงความเป็นชุมชนเกษตรกรรมที่ยังต้องพึ่งพาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในการดำรงชีวิต มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มเพื่อนบ้าน แม้ว่า ความสะดวกสบายใหม่จะเข้ามาในพื้นที่ชุมชน ชาวบ้านก็สามารถนำมา ประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมได้เป็นอย่างดี

วัฒนธรรม ประเพณี ถึงแม้ว่าลักษณะของกลุ่มเรือนที่มีความแตกต่างกันของ กลุ่มเรือนในกลุ่มที่ 1 แต่รูปแบบการดำเนินชีวิตยังคงมีลักษณะที่เหมือนๆ กัน คือ ยังคงสืบทอด วัฒนธรรม และประเพณีที่ดั้งเดิมสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะวัฒนธรรม และ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ที่ชาวบ้านมีความนับถือพุทธศาสนาเหมือนกัน และมีสิ่งยึดเหนี่ยว ทางจิตใจเป็นสิ่งเดียวกัน คือ หลวงพ่อวัดอาน ทำให้การรวมตัวกัน เพื่อประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรม และประเพณี เป็นไปได้โดยง่าย และสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่ที่เป็นที่ตั้งของกลุ่มเรือนในลักษณะนี้จะมี ความเปลี่ยนแปลงสภาพทางภูมิประเทศไปจากเดิม เช่น การถมทางน้ำ หรือลำราง เพื่อทำเป็น ถนนแทน ทำให้กลุ่มเรือนดังกล่าวที่ในอดีตเคยอยู่ติดริมน้ำ ปัจจุบันจึงอยู่ริมเส้นทางถนนแทน และ บางส่วนของกลุ่มได้มีการปรับระดับถมที่ดินเพื่อไม่ให้น้ำท่วมแต่ส่วนใหญ่ยังคงสภาพระดับดิน อย่างเดิมอยู่

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพโดยทั่วไปของกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว โดยรวมแล้วยังคงมีความสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่อยู่ในระดับพอใช้ เนื่องจากสาเหตุหลักๆ จากการปรับเปลี่ยนเส้นทางน้ำมาเป็นเส้นทางถนน ทำให้สภาพแวดล้อม ดั้งเดิมเปลี่ยนไป

การสัญจร และการเข้าถึง แม้ว่าในอดีตการสัญจรใช้ทางน้ำเป็นหลัก ปัจจุบัน

การสัญจรทางน้ำลดบทบาทลง เนื่องจากที่ตั้งส่วนใหญ่ของเรือนในกลุ่มนี้ถูกตัดขาดจากเส้นทางน้ำเสียเป็นส่วนใหญ่ จากการที่ปรับเปลี่ยนถมเส้นทางน้ำเพื่อพัฒนาเป็นถนน การเข้าถึงของเรือนในกลุ่มนี้จึงมีความสะดวกขึ้น เนื่องจากเรือนส่วนใหญ่จะอยู่ติดเส้นทาง แต่โดยลักษณะกลุ่มเรือนที่ในอดีตการปลูกสร้างโดยไม่ได้คำนึงถึงเส้นทางสัญจรของรถยนต์ รถยนต์ส่วนใหญ่จึงสามารถเข้าถึงกลุ่มเรือนในบริเวณรอบนอกเท่านั้น และจะเป็นการเดินเท้าต่อเพื่อเข้าเรือน

รูปแบบทางสถาปัตยกรรม รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของเรือนในกลุ่มนี้จะไม่ต่างกับเรือนในกลุ่มแรก คือ จะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นแบบเรือนไทยเดิมเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่เหลือจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในแบบเรือนพื้นบ้านทั่วไป โดยทั้ง 2 รูปแบบจะมีลักษณะเดียวกันคือเป็นเรือนยกใต้ถุนสูง และเรือนทั้ง 2 รูปแบบ จะมีพื้นที่ใช้สอยที่เป็นระเบียบที่สามารถเชื่อมต่อถึงกันได้

การใช้พื้นที่ พื้นที่ว่างที่อยู่อาศัยภายในกลุ่มเรือนในลักษณะนี้จะมีลักษณะการใช้พื้นที่ที่ใกล้เคียงกับเรือนในกลุ่มแรก คือ จะมีทั้งลักษณะการใช้ที่ว่างที่อยู่ภายในอาคาร และที่ว่างนอกอาคาร โดยที่ว่างภายในอาคาร ส่วนใหญ่จะมีการใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ บริเวณระเบียงของเรือนคล้ายกับเรือนในกลุ่มแรก แต่จากการที่ตัวเรือนไม่ได้เรียงตัวกันอย่างเป็นระเบียบ ทำให้พื้นที่ระเบียงไม่มีความต่อเนื่อง พื้นที่ใช้สอยในส่วนของระเบียงเรือนจึงมีลักษณะที่จำกัดกว่า นอกจากนี้ยังมีการใช้พื้นที่บริเวณศาลาท่าน้ำ และได้ถุนเรือนเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ เช่นกัน ในส่วนของพื้นที่ว่างนอกอาคาร ส่วนใหญ่จะมีการใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ บริเวณพื้นที่ริมน้ำด้านหน้าเรือน และพื้นที่ว่างระหว่างเรือนแต่ละเรือน หรือแต่ละกลุ่มเรือน เนื่องจากชาวบ้านไม่นิยมสร้างรั้วบ้าน พื้นที่ว่างระหว่างบ้านจึงมีจำนวนและขนาดที่สามารถประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้

กรณีศึกษากลุ่มเรือนในลักษณะกระจายตัว

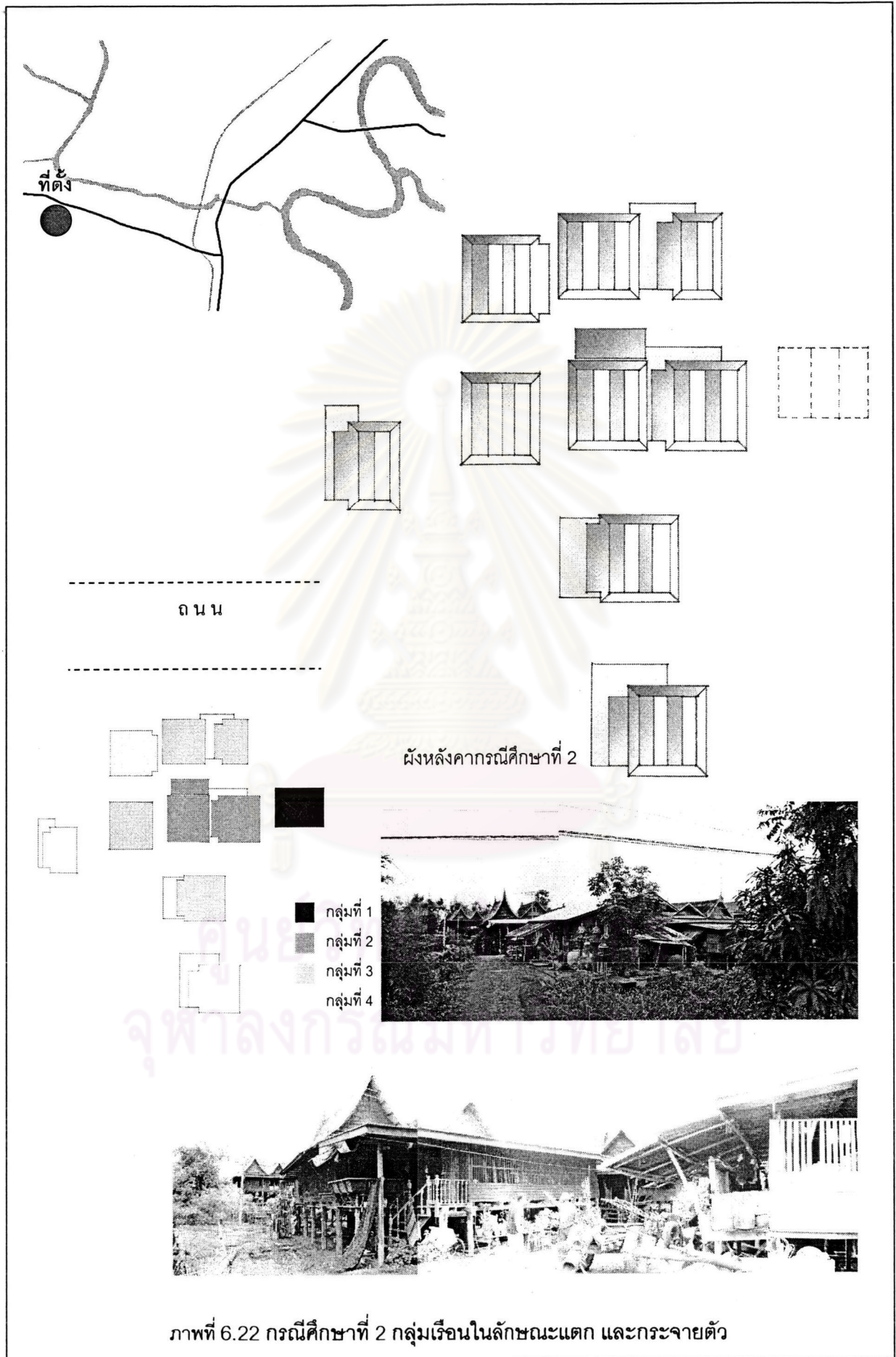
จากการสัมภาษณ์ นายมนู ศรีทองจันทร์ อายุ 80 ปี (เจ้าของเรือนหมายเลข 1) ทราบว่าเรือนหมายเลข 1 เป็นเรือนในรุ่นพ่อตาของคุณมนู ไม่ทราบอายุแน่นอนเพราะเมื่อคุณมนูแต่งงานและย้ายเข้ามาอยู่ที่นี้ก็เห็นเรือนหลังดังกล่าวแล้ว เมื่อคุณมนูแต่งงานจึงมีการปลูกเรือนเพิ่มขึ้น คือเรือนหมายเลข 2 ซึ่งมีอายุเรือนประมาณ 60 ปีกว่า โดยปัจจุบันคุณมนูยังคงอาศัยอยู่ในเรือนหลังนี้ ในส่วนของเรือนหมายเลข 3 เป็นเรือนในรุ่นลูก และลูกเขยของคุณมนู โดยจะปลูกสร้างบริเวณรอบๆ บ้านของพ่อแม่ตน โดยเรือนในรุ่นนี้จะมีอายุอยู่ในช่วงประมาณ 20 - 40 ปี ซึ่งในช่วงนี้ เรือนหมายเลข 1 ได้ถูกรื้อถอนไป เนื่องจากผู้ที่อยู่อาศัยเสียชีวิต ในส่วนของเรือนหมายเลข 4 จะเป็นเรือนที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงปัจจุบันโดยจะเป็นเรือนในรุ่นของหลานคุณมนู ซึ่งถึงแม้ว่าเรือนในรุ่นนี้เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ โดยเฉพาะเรือนที่อยู่ด้านในสุดของกลุ่มที่อยู่ในระหว่างการปลูกสร้าง

ก็ยังคงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแบบเรือนไทยดั้งเดิมไว้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนวัสดุหรือโครงสร้างบางอย่างให้ทันสมัยและคงทนมากขึ้น

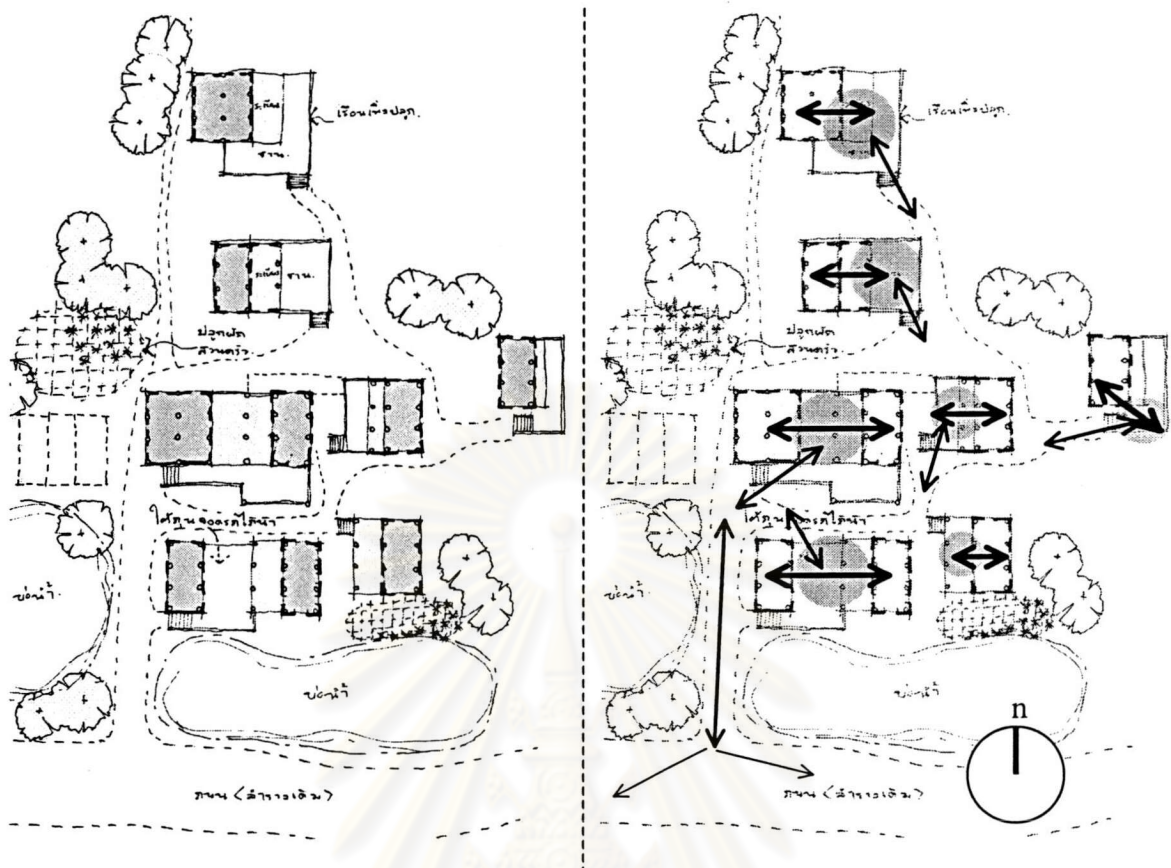
กลุ่มเรือนในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเรือนที่มีอายุความเป็นมาที่เก่าแก่ แต่สภาพปัจจุบันกลับไม่อยู่ติดริมน้ำ แต่อยู่ติดกับริมถนน ร.พ.ช. สายบางแม่หม้าย – คูบัว เนื่องจากในอดีตบริเวณดังกล่าวก็อยู่ติดกับบ่อน้ำ และทางน้ำ ที่เชื่อมต่อกับคลองบางแม่หม้าย ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มบ้านที่มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ริมน้ำ แต่ปัจจุบันได้มีการถม บ่อน้ำ และทางน้ำ บริเวณด้านหน้าบ้านเพื่อทำเป็นเส้นทางถนน ภาพที่พบเห็นในปัจจุบันจึงเปลี่ยนไปจากอดีต

ทางด้านประเพณีการออกเรือนยังคงมีความเหมือนกับกลุ่มเรือนในกลุ่มแรก คือตามประเพณีของชาวบ้านชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายเมื่อลูกชายแต่งงานจะย้ายออกจากเรือนของพ่อแม่ตน แต่เมื่อลูกสาวแต่งงานจะยังคงอยู่กับพ่อแม่ โดยมักจะมีการปลูกเรือนขึ้นใหม่ในบริเวณเรือนของพ่อแม่เพื่อความเป็นส่วนตัว ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงดูแลพ่อแม่ได้เป็นอย่างดี แต่จะมีความแตกต่างทางด้านการเชื่อมต่อเรือนกับเรือนพ่อแม่ เนื่องจากรูปร่างที่ดินที่มีลักษณะหน้ากว้างกว่าในเรือนกลุ่มแรก เรือนที่เกิดใหม่จึงจะปลูกสร้างในตำแหน่งที่ไม่มีข้อจำกัดทางด้านพื้นที่หรือตำแหน่งที่ตั้ง เรือนจึงมีความกระจัดกระจายกันออกไปตามความพึงพอใจ หรือที่ที่ได้รับมอบมา เรือนบางเรือนจึงอาจอยู่ไกลจากเรือนเดิมออกไป การใช้ระเบียบเชื่อมต่อเรือนจึงเป็นไปได้ยาก เรือนบางหลังจึงไม่มีระเบียบเชื่อมต่อกันซึ่งเป็นรูปแบบที่แตกต่างจากเรือนในกลุ่มแรกอีกอย่างหนึ่ง

สภาพพื้นที่ใช้สอยภายในกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวจะมีลักษณะของชานคล้ายกับกลุ่มเรือนกลุ่มแรก แต่จากการที่กลุ่มเรือนมีลักษณะแตกตัวออกจากกัน ไม่ได้มีพื้นที่ชานต่อเนื่องเหมือนกลุ่มเรือนในลักษณะแรก เรือนในแต่ละหลังจึงมีพื้นที่ชานเป็นของตัวเอง ซึ่งลักษณะการใช้งานก็ไม่ได้แตกต่างจากกลุ่มเรือนกลุ่มแรกนัก จากการที่กลุ่มเรือนมีลักษณะแตกตัวออกจากกัน ทำให้มีพื้นที่ระหว่างบ้านค่อนข้างมาก เส้นทางเดินระหว่างบ้านจึงมีลักษณะที่คดอบคลุมพื้นที่ และจะมาบรรจบกันบริเวณหน้าบ้าน ซึ่งในอดีตเคยเป็นทำน้ามาก่อนในสมัยที่เส้นทางน้ำยังเป็นเส้นทางคมนาคมหลักของชุมชน

ภาพที่ 6.22 กรณีศึกษาที่ 2 กลุ่มเรือนในลักษณะแตก และกระจายตัว

ภาพที่ 6.23 แสดงแผนผังและการวิเคราะห์กลุ่มเรือนในลักษณะแตกและกระจายตัว

3) กลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวเพื่อการค้า

กลุ่มเรือนในลักษณะนี้จะมีลักษณะเป็นเรือนแถวไม่เปิดพื้นที่ด้านหน้าเพื่อการค้าขาย เรียงแถวกันเป็นแนวยาว ซึ่งผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาทำการค้าขายในพื้นที่เป็นระยะเวลานานแล้ว และปัจจุบันยังคงทำการค้าขายอยู่ บางห้องก็ใช้สำหรับอยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว และมีบางห้องได้ถูกทิ้งร้างไม่ได้มีการใช้ประโยชน์แต่อย่างใด

รูปแบบกลุ่มเรือนในลักษณะนี้จะอยู่บริเวณตลาดบางแม่หม้าย ซึ่งมีอายุตลาดที่ยาวนาน ในระยะเริ่มแรกของการเกิดขึ้นของกลุ่มเรือนในลักษณะนี้จะเป็นการที่มีผู้ลงทุนชาวจีนที่ต้องการพัฒนาตลาดบางแม่หม้ายจากตลาดนัดหรือตลาดชั่วคราวมาเป็นตลาดถาวร โดยการเช่าที่ดินของวัดบางแม่หม้ายเพื่อทำการปลูกสร้างเรือนแถวไม้ชั้นเดียวบริเวณทำน้ำ โดยปลูกสร้างเป็นเรือนแถว 2 แถว หันด้านหน้าเข้าหากัน และมีทางเดินตรงกลางเพื่อให้ผู้ซื้อสินค้าเดินได้อย่างสะดวก เมื่อตลาดดังกล่าวเริ่มมีความเจริญและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น การเช่าพื้นที่วัดเพื่อปลูกสร้างเป็นเรือนแถวสำหรับค้าขายจึงเพิ่มขึ้น โดยรูปแบบเรือนและจำนวนชั้นอาจเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเรือนในยุคเริ่มแรก แต่ยังคงปลูกสร้างเรียงแถวต่อเนื่องจากเรือนแถวเดิมเพื่อตอบสนองกิจ

กรรมการค้าภายในตลาด และยังขยายพื้นที่ต่อเนื่องมาเรื่อยๆจนเต็มพื้นที่อย่างทีพบเห็นในปัจจุบัน

รูปแบบพื้นที่ใช้สอยของเรือนในกลุ่มนี้จะเป็นไปในลักษณะที่ตัดขาดออกจากกันของแต่ละห้อง โดยจะเชื่อมโยงติดต่อกันที่ใต้โดยทางเดินทำด้านหน้าเรือนเป็นหลักเท่านั้น นอกจากนี้จะมีการรื้อผนังกันห้องออกเพื่อให้พื้นที่ใช้สอยต่อเนื่องกันซึ่งจะเป็นเฉพาะห้องที่มีเจ้าของเดียวกัน หรือเป็นเครือญาติกันเท่านั้น

ชาติพันธุ์ ผู้อยู่อาศัยอยู่ในกลุ่มเรือนในลักษณะนี้ จะมีลักษณะชาติพันธุ์เป็นคนที่มีเชื้อชาติไทย แต่มีเชื้อสายจีน หรือชาวไทยเชื้อสายจีน เป็นหลัก ซึ่งชาวจีนอพยพเข้ามาทำมาหากินในพื้นที่ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 2 และสืบทอดเชื้อสายมาจนถึงในปัจจุบัน

ค่านิยม ผู้อยู่อาศัยอยู่ในกลุ่มเรือนในลักษณะนี้ จะเป็นผู้ที่อยู่อาศัย และสืบทอดเชื้อสายในพื้นที่มาเป็นระยะเวลาานาน ไม่ต่างกับผู้อยู่อาศัยในกลุ่มเรือนใน 2 กลุ่มแรก ซึ่งมีการหล่อหลอมความคิดและค่านิยมดั้งเดิมมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ ทำให้ค่านิยมดั้งเดิมที่สืบทอดกันมายังคงอยู่อย่างเหนียวแน่น ถึงแม้ว่าชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะที่ดีขึ้นและรับเอาค่านิยมใหม่ๆ เข้ามาในวิถีชีวิต แต่ก็สามารถประยุกต์มาใช้กับชีวิตประจำวันโดยที่ไม่ทำลายค่านิยมเดิมๆลง

คติ ความเชื่อ ชาวบ้านที่อยู่อาศัยในกลุ่มนี้ที่ส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ทำให้คติ ความเชื่อ ตามแบบชาวจีนยังคงสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการไหว้หรือ นับถือเจ้าต่างๆ การมีหิ้งเจ้าและบรรพบุรุษอยู่ในบ้าน และเนื่องจากการที่ที่อยู่อาศัยที่เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบเรือนแถวที่ส่วนใหญ่มีการปลูกสร้างสำเร็จอยู่แล้ว ความเชื่อในการปลูกสร้างบ้านเรือนจึงไม่มีบทบาทมากนัก แต่ยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับฮวงจุ้ย ซึ่งเป็นศาสตร์เกี่ยวกับการทำบ้านเรือนให้เป็นสิริมงคล ต่อผู้อยู่อาศัย ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ชาวจีนมีความเชื่อ และสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลาานาน

อาชีพ โดยส่วนใหญ่ผู้อยู่อาศัยในกลุ่มเรือนในลักษณะนี้มีลักษณะอาชีพที่คล้ายคลึงกับกลุ่มแรก คือ แทบทุกหลังคาเรือนจะทำอาชีพค้าขายมาตั้งแต่อดีต มาจนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันชาวบ้านในรุ่นใหม่ ๆ ที่ค่อนข้างมีฐานะ และมีการศึกษาที่สูงขึ้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพจากการค้าขายที่ทำมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มาเป็นรูปแบบอาชีพของคนเมืองมากขึ้น แต่ชาวบ้านในวัยกลางคนขึ้นไปส่วนใหญ่ยังคงทำอาชีพค้าขายอยู่

วิถีชีวิต ผู้อยู่อาศัยภายในกลุ่มเรือนในลักษณะนี้ ยังคงเป็นกลุ่มคนที่มีเชื้อชาติจีนเหมือนแต่ครั้งอดีต ที่ทำการค้าขายเป็นหลัก แม้ว่าตลาดในปัจจุบันจะไม่คึกคักเหมือนก่อน รูปแบบการดำเนินชีวิตยังคงเป็นแบบดั้งเดิม และเรียบง่าย และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี กับเพื่อนบ้าน หรือลูกค้า

วัฒนธรรม ประเพณี ถึงแม้ว่าลักษณะของกลุ่มเรือที่มีความแตกต่างกันของกลุ่มเรือในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 แต่รูปแบบการดำเนินชีวิตยังคงมีลักษณะที่เหมือนกัน คือ ยังคงสืบทอดวัฒนธรรม และประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะวัฒนธรรม และประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ที่ชาวบ้านมีความนับถือพุทธศาสนาเหมือนกัน และมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจเป็นสิ่งเดียวกัน คือ หลวงพ่อวัดอาน ทำให้การรวมตัวกัน เพื่อประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรม และประเพณี เป็นไปได้โดยง่าย และสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากชาวบ้านในกลุ่มนี้จะมีเชื้อสายจีนแทบทั้งสิ้น จึงมีวัฒนธรรมและประเพณีที่แตกต่างออกไปจากกลุ่มอื่น คือ วัฒนธรรมและประเพณีแบบจีน ที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

ลักษณะภูมิประเทศ กลุ่มเรือในลักษณะนี้จะมีความแตกต่างอย่างมากกับกลุ่มเรือใน 2 กลุ่มแรก รวมถึงลักษณะภูมิประเทศที่ถึงแม้ว่าจะอยู่บริเวณริมแม่น้ำ แต่เรือส่วนใหญ่จะไม่ได้ให้ความสำคัญจากน้ำนัก เนื่องจากการใช้สอยของกลุ่มเรือที่เป็นตลาด ความสัมพันธ์กับน้ำจะรวมอยู่ที่ทำน้ำเป็นส่วนใหญ่ เดิมลักษณะทางเดินเท้าระหว่างอาคารเป็นทางดิน และมีระดับต่ำกว่าพื้นเรือประมาณ 1 เมตร แต่ปัจจุบันได้มีการถมปรับระดับดิน และปรับปรุงเป็นทางคอนกรีตที่มีระดับใกล้เคียงกับพื้นเรือ เพื่อลดปัญหาน้ำท่วมทางเดินเท้า

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพโดยทั่วไปของกลุ่มเรือในลักษณะดังกล่าว โดยรวมแล้วยังคงมีความสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่อยู่ในระดับพอใช้ เนื่องจากสาเหตุหลักๆ จากการปรับเปลี่ยนเส้นทางน้ำมาเป็นเส้นทางถนนแทน ทำให้สภาพแวดล้อมดั้งเดิมเปลี่ยนไป โดยจากพื้นฐานการใช้สอย และกิจกรรมของบริเวณที่เป็นไปในลักษณะทางการค้าที่ไม่ต้องคำนึงถึงการพึ่งพาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเท่าไรนัก

การสัญจร และการเข้าถึง ในอดีตเรือในกลุ่มนี้จะมีบทบาทเป็นตลาดทำน้ำของชุมชน การสัญจรทางเรือจึงเป็นเส้นทางหลักในการสัญจร และการเดินเท้าเป็นรูปแบบที่สามารถเข้าถึงตัวเรือได้ เรือทุกหลังจะมีด้านหน้าเรืออยู่ติดกับทางเดินเท้า เพื่อความสะดวกในการจับจ่ายซื้อสินค้า ปัจจุบันการสัญจรทางเรือและบทบาทของตลาดทำน้ำได้หายไป รถยนต์เข้ามามีบทบาทมากขึ้น แต่การเข้าถึงก็ยังคงใช้เส้นทางเดินเท้าเป็นหลัก เนื่องจากรถยนต์ยังคงต้องจอดไว้บริเวณรอบนอกกลุ่มเรือไม่สามารถนำเข้ามาถึงตัวเรือได้

รูปแบบทางสถาปัตยกรรม กลุ่มเรือในลักษณะดังกล่าวส่วนใหญ่จะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นแบบเรือนแถวไม้เกือบทั้งหมด และจะมีบางส่วนที่เหลือจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในแบบเรือนพื้นบ้านทั่วไป และบ้านร่วมสมัยผสมกันไปในบริเวณดังกล่าว โดยเรือนแต่ละหลังจะเชื่อมต่อสัมพันธ์ได้โดยทางเดินเท้าด้านหน้าเรือน

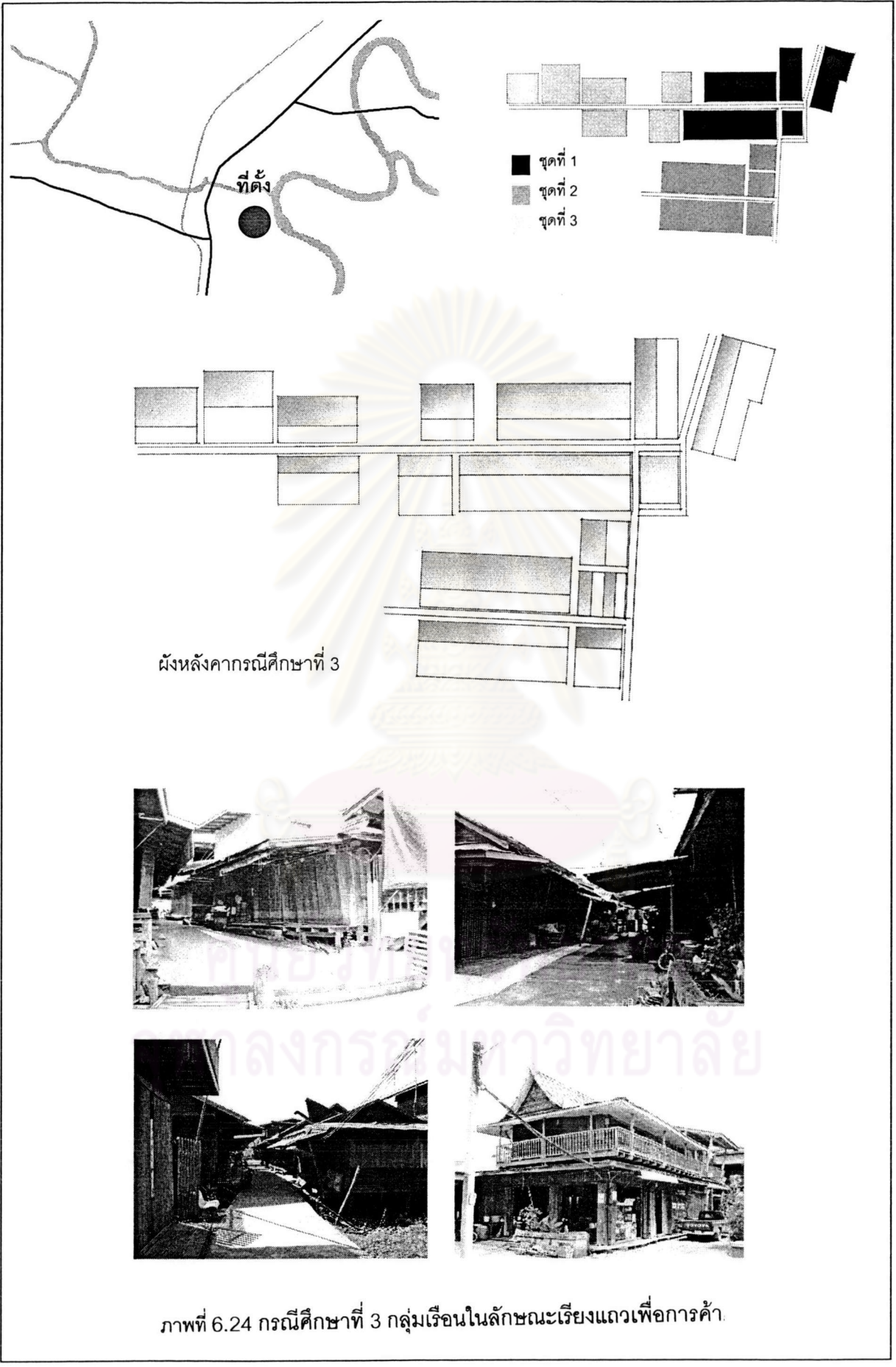
การใช้พื้นที่ พื้นที่ว่างที่ผู้อยู่อาศัยภายในกลุ่มเรือในลักษณะนี้จะมีลักษณะการใช้พื้นที่ที่ค่อนข้างจำกัด เนื่องจากรูปแบบของเรือนจะเป็นลักษณะเรือนแถวที่มีผนังร่วมกันไม่มี

พื้นที่ว่างระหว่างเรือน และพื้นที่ใช้สอยภายในก็มีขนาดไม่ใหญ่โต การใช้พื้นที่บริเวณบ้านเรือนในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นบริเวณนอกชานเล็กๆ ด้านหน้าเรือนของตน

กรณีศึกษากลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวเพื่อการค้า จากการสัมภาษณ์ นาย ธีรชัย นันทนานนท์ อายุ 61 ปี (ผู้อยู่อาศัยในเรือนแถวชุดที่ 2) กลุ่มเรือนในกลุ่มนี้มีลักษณะที่แตกต่างจากเรือนในกลุ่มต่างๆ อย่างสิ้นเชิง ทั้งทางด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม และการวางตัวอาคาร และเป็นรูปแบบที่มีอยู่กลุ่มเดียวในหมู่บ้านเนื่องจากเป็นตลาดที่มีอยู่ในชุมชนเพียงแห่งเดียว โดยการเกิดของเรือนในกลุ่มนี้เริ่มที่เรือนแถวในชุดที่ 1 ในอดีตมีเจ้าของชื่อ "ง้วน" เมื่อประมาณ 80 ปีก่อน เดินทางมาจากเมืองจีน ได้เช่าที่จากวัดบางแม่หม้ายซึ่งในอดีตบริเวณดังกล่าวเป็นป่าช้า และทำการสร้างเป็นเรือนแถวไม้ดังกล่าว 24 ห้อง เป็นตึกแถวคูหน้าเข้าหากัน 20 ห้อง ซึ่งมีทางเดินทำอยู่ตรงกลาง และมีการสร้างเรือนขวางน้ำอีก 4 ห้อง เมื่อตลาดมีการเจริญเติบโตขึ้น ต่อมาปี พ.ศ.2499 จึงได้มีการก่อสร้างเรือนแถวในชุดที่ 2 ซึ่งเป็นรูปแบบการเกิดที่คล้ายกับเรือนแถวไม้ในชุดที่ 1 คือเป็นเรือนขวางน้ำ และ เรือนแถวไม้ยาวต่อเนื่องสองฝั่งฝั่งละ 11 ห้อง และเมื่อมีการจับจองเรือนแถวค้าขายจนเต็ม ในปี พ.ศ. 2504 จึงเริ่มมีการก่อสร้างเรือนแถวในชุดที่ 3 โดยเรือนแถวในชุดดังกล่าวจะมีความแตกต่างจากเรือนแถวในชุดแรก โดยจะเป็นเรือนที่เรียงแถวกันเพียง 2-3 ห้องติดกันในแต่ละหลัง เนื่องจากเป็นลักษณะการสร้างแบบคนละเจ้าของเดียวกัน แต่รูปแบบยังคงมีลักษณะเป็นเรือนแถวไม้เพื่อการค้าเช่นเดิม ซึ่งเรือนแถวในชุดนี้มีบางส่วนที่เป็นชาวบ้านกลุ่มที่อาศัยอยู่ริมคลองมาลงทุนปลูกสร้างเรือนแถว เพื่อทำการค้าขาย

ในส่วนของอาคารในชุดที่ 4 จะมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมรวมถึงวัสดุในการก่อสร้างที่แตกต่างจากเรือนแถวไม้ที่เกิดขึ้นมาก่อน โดยมีการปลูกสร้างในแบบทาวเฮ้าส์ร่วมสมัย 5 ห้องติดกัน ด้านหน้าอยู่ติดถนนซึ่งแตกต่างเรือนแถวไม้ที่จะอยู่ติดกับทางเดินเท้า แต่ลักษณะการใช้สอยอาคารยังคงเป็นไปในเชิงการค้า ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องมาจากบริเวณตลาด

ในส่วนของระบบเครือญาติของผู้อยู่อาศัยในกลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวเพื่อการค้านั้น แทบที่จะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเรือนแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นเรือนในลักษณะสำเร็จรูปที่มีการปลูกสร้างมาก่อนแล้วจึงมีการมาจับจองเช่าเพื่อทำการค้า หรืออยู่อาศัยในการขยายครอบครัวจึงจะเป็นไปในลักษณะขยายเรือนไปยังห้องข้างๆ หรือบริเวณนั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะมีการย้ายออกไปบริเวณรอบนอกตลาด หรือย้ายเข้าไปอยู่ภายในเมืองมากกว่าเนื่องจากรูปแบบของเรือนแถวมีลักษณะที่คับแคบ และไม่มีบริเวณบ้าน ผู้ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันส่วนใหญ่จึงเป็นผู้สูงอายุแทบทั้งสิ้น

ภาพที่ 6.24 กรณีศึกษาที่ 3 กลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวเพื่อการค้า.

ภาพที่ 6.25 แสดงแผนผังและการวิเคราะห์กลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวเพื่อการค้า

พื้นที่ใช้สอยภายในกลุ่มอาคารในลักษณะดังกล่าว มีลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อกิจกรรมทางการค้าเป็นหลัก โดยทางเดินเท้าด้านหน้าเรือนแถวแต่ละหลังจะเป็นเส้นทางเชื่อมโยงหลักระหว่างภายในพื้นที่ และภายนอกพื้นที่ โดยในอดีตจะเชื่อมโยงกับท่าเรือสินค้าที่อยู่บริเวณริมแม่น้ำสุพรรณบุรี และท่าเรือสัญจรบริเวณท่าเรือหน้าวัดบางแม่หม้าย ในส่วนพื้นที่ใช้สอยของเรือนแต่ละหลังจะถูกตัดขาดกันด้วยผนังกันห้องแต่ละห้อง พื้นที่ด้านหน้าเรือนใช้สำหรับค้าขาย พื้นที่

ด้านในเป็นพื้นที่ส่วนตัว เช่น ห้องนอน ห้องน้ำ ครัว เป็นต้น พื้นที่ที่มีการใช้สอยในแต่ละวันมากที่สุด คือ พื้นที่บริเวณด้านหน้าเรือนแถว ที่ชาวบ้านมักจะใช้นั่งเล่น พักผ่อน หรือพบปะพูดคุยกันเสียเป็นส่วนใหญ่

4) กลุ่มเรือนในลักษณะที่ไม่มีรูปแบบ

กลุ่มเรือนในลักษณะนี้มักจะเป็นกลุ่มอาคารบ้านเรือนที่เกิดขึ้นใหม่ในระยะหลัง ซึ่งเจ้าของอาจจะเป็นครอบครัวที่แยกออกมาปลูกสร้างบ้านเรือนบนพื้นที่ใหม่ที่ไม่อยู่ติดกับกลุ่มเรือนเดิมที่เคยอยู่ในอดีต นอกจากนั้นจะเป็นผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนในระยะหลังๆ ซึ่งเจ้าของบ้านทั้ง 2 กรณี มักจะเป็นคนในรุ่นใหม่ที่เติบโตมาในกระแสความเป็นเมืองที่เข้ามาในชุมชน จนทำให้ความเชื่อหรือแนวทางและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม และการวางตำแหน่งอาคารบ้านเรือนแตกต่างจาก 2 กลุ่มแรกออกไปอย่างชัดเจน

รูปแบบพื้นที่ใช้สอยของบ้านเรือนในกลุ่มนี้มักจะไม่แตกต่างกับอาคารบ้านเรือนที่พบเห็นได้ทั่วไปในหลายๆพื้นที่ โดยพื้นที่ใช้สอยหลักๆจะประกอบไปด้วย โรงรถ ห้องโถง ครัว ห้องน้ำ และห้องนอน ซึ่งจะมีความสูงทั้ง 1 ถึง 2 ชั้น จากการที่กลุ่มอาคารบ้านเรือนในประเภทนี้จะอยู่ในพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง หรือมีการปรับปรุงถมที่เรียบร้อยแล้ว การเข้าถึงตัวบ้าน หรือแม้แต่การสัญจรภายในบ้านของตนจึงไม่ต้องคำนึงถึงปัญหาในยามที่น้ำท่วม รูปแบบของการต่อเชื่อมระเบียง หรือสะพานของบ้านแต่ละหลังจึงไม่มีให้เห็น การจัดวางตำแหน่งบ้านเรือนจึงเป็นไปอย่างไม่มีรูปแบบ ขึ้นอยู่กับรูปร่างและขนาดของที่ดิน และความต้องการของเจ้าของบ้าน

ชาติพันธุ์ ผู้อยู่อาศัยอยู่ในกลุ่มเรือนในลักษณะนี้ เรียกได้ว่ามีเชื้อสายทางชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันอยู่รวมกัน ซึ่งมีทั้งคนเชื้อชาติไทยที่อยู่ในพื้นที่ที่สืบเชื้อสายมาตั้งแต่อดีต ซึ่งขยายครอบครัวออกจากเรือนในกลุ่มที่ 1 และ 2 มาปลูกสร้างบ้านในพื้นที่ใหม่ รวมถึงนี้ยังมีชาวไทยเชื้อสายจีนที่แยกเรือนจากเรือนในกลุ่มที่ 3 เช่นกัน และนอกจากนี้ยังรวมถึงผู้ที่เพิ่งจะย้ายเข้ามาอยู่อาศัยใหม่ในชุมชน ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก

ค่านิยม ผู้อยู่อาศัยอยู่ในกลุ่มเรือนในลักษณะนี้ จะเป็นกลุ่มที่รับเอาค่านิยมสมัยใหม่เข้ามาในชีวิตประจำวันมากกว่าผู้อยู่อาศัยในกลุ่มเรือนกลุ่มอื่นๆ ทั้งค่านิยมทางด้านการดำเนินชีวิต และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่สามารถซื้อหามาใช้สอยได้เนื่องจากมีฐานะทางการเงินที่ดีขึ้น

คติ ความเชื่อ เนื่องจากผู้อยู่อาศัยส่วนมากจะเป็นคนในรุ่นหลังๆ หรือผู้ที่เพิ่งเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนใหม่ ประกอบกับการประกอบอาชีพที่หลากหลายไม่ได้เป็นชาวบ้านในกลุ่มที่ทำการเกษตรเป็นหลัก คติ ความเชื่อต่างๆ ที่อยู่กับกลุ่มคนที่มีค่านิยมสมัยใหม่จึงค่อนข้างลดบทบาทลง ยังคงเหลือแต่คติ ความเชื่อทั่วไป ที่มีอยู่ในพื้นที่อื่นๆ

อาชีพ ปัจจุบันชาวบ้านในรุ่นใหม่ ๆ รวมถึงผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยใหม่ที่ค่อนข้างมีฐานะ และมีการศึกษาที่สูงขึ้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพที่ทำมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มาเป็นรูปแบบอาชีพของคนเมืองมากขึ้น เช่นรับราชการ พนักงานบริษัท ฯลฯ ที่ส่วนใหญ่ต้องเดินทางเข้าไปทำงานภายในตัวเมือง นอกจากนี้ยังมี ค้าขายและธุรกิจต่างๆ ในรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในชุมชนในปัจจุบัน

วิถีชีวิต ผู้อยู่อาศัยภายในกลุ่มเรือนกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่จะมีรูปแบบการดำเนินชีวิต หรือวิถีชีวิต ที่มีความทันสมัยมากขึ้น เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้อยู่อาศัยจะเป็นคนรุ่นใหม่ของชุมชน รวมถึงผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยใหม่ในชุมชน ที่รับเอาการดำเนินชีวิตแบบคนเมือง สิ่งอำนวยความสะดวกสบายเข้ามาใช้ภายในชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน หรือคนในชุมชน ยังคงมีรูปแบบที่เอื้อเพื่อเอื้อแผ่เป็นอย่างดี ดังนั้น รูปแบบของวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจะเป็นทางด้านวัตถุ มากกว่าจิตใจที่ยังคงมีความสัมพันธ์อันดีในชุมชนเสมอมา

วัฒนธรรม ประเพณี ส่วนใหญ่ของผู้อยู่อาศัยในกลุ่มนี้ จะเป็นคนในรุ่นหลังๆ ที่ในอดีตก็เคยอาศัยอยู่ในรูปแบบอาคาร 3 กลุ่มแรก ความคุ้นเคยในวัฒนธรรม และประเพณีที่มีมาตั้งแต่อดีต จึงทำให้ยังคงสืบทอดวัฒนธรรม และประเพณี ต่อมา แม้ว่าจะมีบางเรือนที่เป็นผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยใหม่ภายในชุมชน ก็สามารถที่จะซึมซับวัฒนธรรม และประเพณี ต่างๆ ได้โดยง่าย เนื่องจากเป็นวัฒนธรรม ประเพณี ที่ดั้งเดิมและคุ้นเคยในสังคมไทยที่สืบทอดกันมาเป็นระยะเวลานาน

ลักษณะภูมิประเทศ รูปแบบกลุ่มเรือนในลักษณะนี้มักจะอยู่บริเวณที่ไม่ติดกับคลองบางแม่หม้าย จะอยู่ถัดเข้าไปในแผ่นดินมากกว่า โดยเกือบทั้งหมดจะปลูกสร้างในพื้นที่มีเส้นทางถนนหรือซอยตัดผ่าน และส่วนใหญ่จะอยู่ในตำแหน่งที่น้ำท่วมไม่ถึง หรือมีการปรับปรุงถมที่เรียบร้อยแล้ว รูปแบบอาคารจึงมักจะเป็นบ้านที่ไม่ได้ยกได้สูงเหมือนบ้านเรือนใน 2 กลุ่มแรก เพราะไม่มีปัญหาน้ำท่วมถึง บริเวณบ้านจะมีการปรับปรุงเป็นพื้นคอนกรีตเพื่อการใช้สอยต่างๆ ภายในครอบครัว

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื่องจากสาเหตุหลักๆ จากการปรับเปลี่ยนเส้นทางน้ำมาเป็นเส้นทางถนนแทน ค่านิยมความเป็นเมืองที่ไม่ได้ให้ความสำคัญทางด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และจากพื้นฐานการใช้สอยกิจกรรมของกลุ่มเรือนในรูปแบบนี้ที่ไม่ต้องคำนึงถึงการพึ่งพาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเท่าไรนัก ทำให้สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติดั้งเดิมเปลี่ยนไป กลายเป็นสภาพแวดล้อม และภูมิสถาปัตยกรรม ที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น

การสัญจร และการเข้าถึง ในการตั้งถิ่นฐานของบ้านเรือนในกลุ่มนี้ เน้นที่เส้นทางสัญจรทางถนนเป็นหลัก เนื่องจากผู้อยู่อาศัยมีวิถีชีวิตที่ทันสมัยขึ้น และมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงกับชาวเมืองขึ้นเช่นกัน บ้านเรือนทุกหลังจึงสามารถเข้าถึงได้สะดวกโดยทางรถ

ยนต์ และส่วนใหญ่จะมีที่จอดรถ หรือโรงรถ อยู่ในบริเวณบ้านหรืออยู่ติดกับบ้าน เนื่องจากเป็นรูปแบบวิถีชีวิตแบบใหม่ๆ ประกอบกับที่ตั้งของเรือนส่วนใหญ่ไม่อยู่ติดริมน้ำ การสัญจรทางน้ำที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนจึงแทบจะไม่มีบทบาทกับผู้ที่อยู่อาศัยภายในกลุ่มเรือนดังกล่าว

รูปแบบทางสถาปัตยกรรม กลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวส่วนใหญ่จะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นแบบบ้านร่วมสมัย และบางส่วนจะมีลักษณะเป็นเรือนไทยประยุกต์ โดยส่วนใหญ่บ้านเรือนแต่ละหลังจะมีรั้วรอบขอบชิด การติดต่อสัมพันธ์ของเรือนแต่ละหลังจะใช้ถนนเป็นหลัก

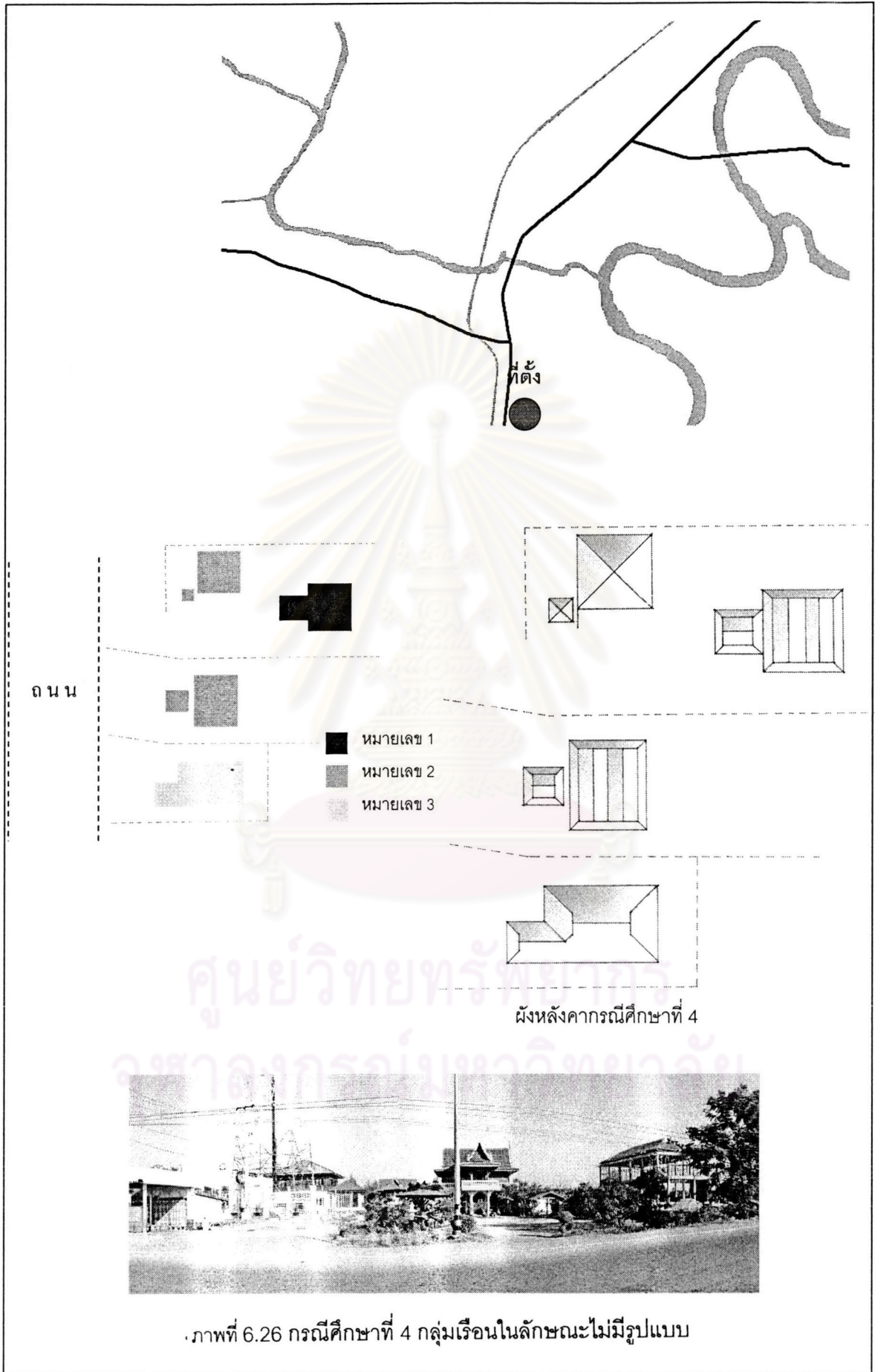
การใช้พื้นที่ พื้นที่ว่างที่ผู้อยู่อาศัยภายในกลุ่มเรือนในลักษณะนี้จะมีลักษณะการใช้พื้นที่ที่จำกัด เนื่องจากรูปแบบทางสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นบ้านร่วมสมัย ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญของระเบียง ชาน หรือพื้นที่ว่างภายในบ้าน ประกอบกับ บ้านเรือนแต่ละหลังส่วนใหญ่จะมีรั้วรอบขอบชิด การใช้พื้นที่ว่างเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ จึงจะอยู่บริเวณรอบๆ บ้านของตนเป็นส่วนใหญ่

กรณีศึกษา กลุ่มเรือนในลักษณะที่ไม่มีรูปแบบ จากการสัมภาษณ์ นางสาว น้ำฝน พิพัฒน์วงศ์ อายุ 24 ปี (นักศึกษา และชาวบ้านบางแม่หม้าย) ทราบว่ากลุ่มเรือนในลักษณะนี้ เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความแตกต่างจากกลุ่มเรือนอื่นๆ ก่อนหน้านี้ เนื่องจากเรือนในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นเรือนที่เกิดขึ้นมาใหม่ในช่วงหลังๆ ดังกรณีศึกษานี้ เรือนที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดคือเรือนหมายเลข 1 ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณดังกล่าวมานานแล้ว และมีขนาดที่ดินที่กว้างขวาง และติดถนนสายหลัก เมื่อมีการขยายครอบครัว จึงได้มีการปลูกสร้างบ้านเรือนร่วมสมัยหมายเลข 2 ให้อยู่ใกล้เคียงและบนบริเวณที่ดินผืนเดียวกัน ซึ่งในขณะเดียวกันที่ดินใกล้เคียงกันก็ได้มีการปลูกสร้างบ้านเรือนขึ้นมาเช่นกัน คือเรือนไทยประยุกต์หมายเลข 3 โดยเรือนมีการปลูกสร้างชิดกับถนนสายหลัก ซึ่งเป็นรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญกับเส้นทางสัญจรทางบกเป็นหลัก

โดยในวันสำรวจ (24 พฤศจิกายน 2546) ในที่ดินแปลงข้างเคียงกับเรือนหมายเลข 3 ได้เริ่มมีการปลูกสร้างบ้านร่วมสมัย 2 ชั้น ขึ้นใหม่ (เรือนหมายเลข 4) ซึ่งก็ยังคงมีการวางทิศทางด้านหน้าบ้านเข้าหาถนนสายหลักเช่นกัน โดยรูปแบบดังกล่าวเป็นรูปแบบที่แตกต่างกับรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของอาคารบ้านเรือน หรือกลุ่มอาคารที่มีมาตั้งแต่อดีต แต่ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะได้รับความนิยมมากขึ้นในคนรุ่นหลังๆ

จากกรณีศึกษาข้างต้น เรือนหรืออาคารแต่ละหลังที่อยู่ใกล้เคียงกันไม่จำเป็นต้องเป็นเครือญาติเดียวกัน โดยเรือนที่เป็นเครือญาติเดียวกัน คือ เรือนหมายเลข 1 และ 2 เท่านั้น ที่ปลูกสร้างอยู่บนที่ดินเดียวกัน ส่วนเรือนข้างเคียง ถึงแม้ว่าจะมีบริเวณบ้านอยู่ติดกัน แต่ก็ไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดแต่อย่างใด

ตาราง ที่ 6.6 แสดงการสรุปรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มอาคาร

		กลุ่มที่ 1 : กลุ่มเรือนในลักษณะ เรียงแถวในแนวลึก	กลุ่มที่ 2 : กลุ่มเรือนในลักษณะ แตก และกระจายตัว	กลุ่มที่ 3 : กลุ่มเรือนในลักษณะ เรียงแถวเพื่อการค้า	กลุ่มที่ 4 : กลุ่มเรือนในลักษณะ ไม่มีรูปแบบ
คน	ชาติพันธุ์	คนเชื้อชาติไทยดั้งเดิม และสืบ ทอดเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษและ อยู่ในพื้นที่มาเป็นระยะเวลานาน ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราช ธานี	คนเชื้อชาติไทยดั้งเดิม และสืบ ทอดเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษและ อยู่ในพื้นที่มาเป็นระยะเวลานาน ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราช ธานี	ส่วนใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีน เป็น หลัก สืบทอดเชื้อสายมาจากบรรพ บุรุษและอยู่ในพื้นที่มาเป็นระยะ เวลานาน โดยเข้ามาอาศัยในพื้นที่ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2	มีเชื้อสายทางชาติพันธุ์ที่หลากหลาย หลายอยู่รวมกัน ซึ่งมีทั้งที่อยู่ในพื้นที่ ที่สืบเชื้อสายมาตั้งแต่อดีต และ บางส่วนเป็นผู้ที่เข้ามาอยู่ใหม่ใน ระยะหลัง
	ค่านิยม	ยังคงมีค่านิยมแบบดั้งเดิมที่สืบ ทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน ซึ่งเป็นค่านิยมที่เป็นรูป แบบของชาวบ้านอย่างแท้จริง	ยังคงมีค่านิยมแบบดั้งเดิมที่สืบ ทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน ซึ่งเป็นค่านิยมที่เป็นรูป แบบของชาวบ้านอย่างแท้จริง	ยังคงมีค่านิยมดั้งเดิมของชาวไทย เชื้อสายจีน ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ อดีตจนถึงปัจจุบันที่ยังคงอยู่อย่าง เหนียวแน่น	ค่านิยมแบบดั้งเดิมเริ่มเลือนหาย โดยเริ่มมีค่านิยมแบบคนเมือง และรับเอาค่านิยมสมัยใหม่เข้ามา ในชีวิตประจำวันมากขึ้น
	คติ ความเชื่อ	ยังคงสืบทอด คติ ความเชื่อ ใน แบบพื้นถิ่น ที่มีมาตั้งแต่อดีตมาจน ถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นคติความเชื่อของ ชุมชนริมน้ำ และชุมชนที่ทำการ เกษตรกรรมเป็นอาชีพ	ยังคงสืบทอด คติ ความเชื่อ ใน แบบพื้นถิ่น ที่มีมาตั้งแต่อดีตมาจน ถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นคติความเชื่อของ ชุมชนริมน้ำ และชุมชนที่ทำการ เกษตรกรรมเป็นอาชีพ	ยังคงสืบทอด คติ ความเชื่อ ตาม แบบชาวจีน ทั้งการดำเนินชีวิต การค้าขาย การสร้างสิริมงคลให้ กับที่อยู่อาศัย ที่มีมาตั้งแต่อดีตมา จนถึงปัจจุบัน	คติ ความเชื่อ ยังคงมีอยู่เฉพาะ บางเรื่อง ที่เป็น คติความเชื่อหลักๆ ที่สืบทอดกันมา เนื่องจากมีรูป แบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป

ตารางที่ 6.6 แสดงการสรุปรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มอาคาร (ต่อ)

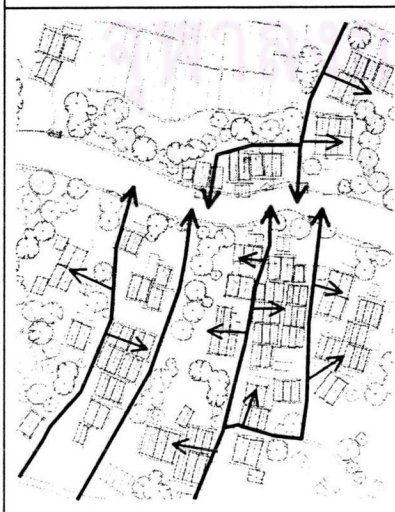
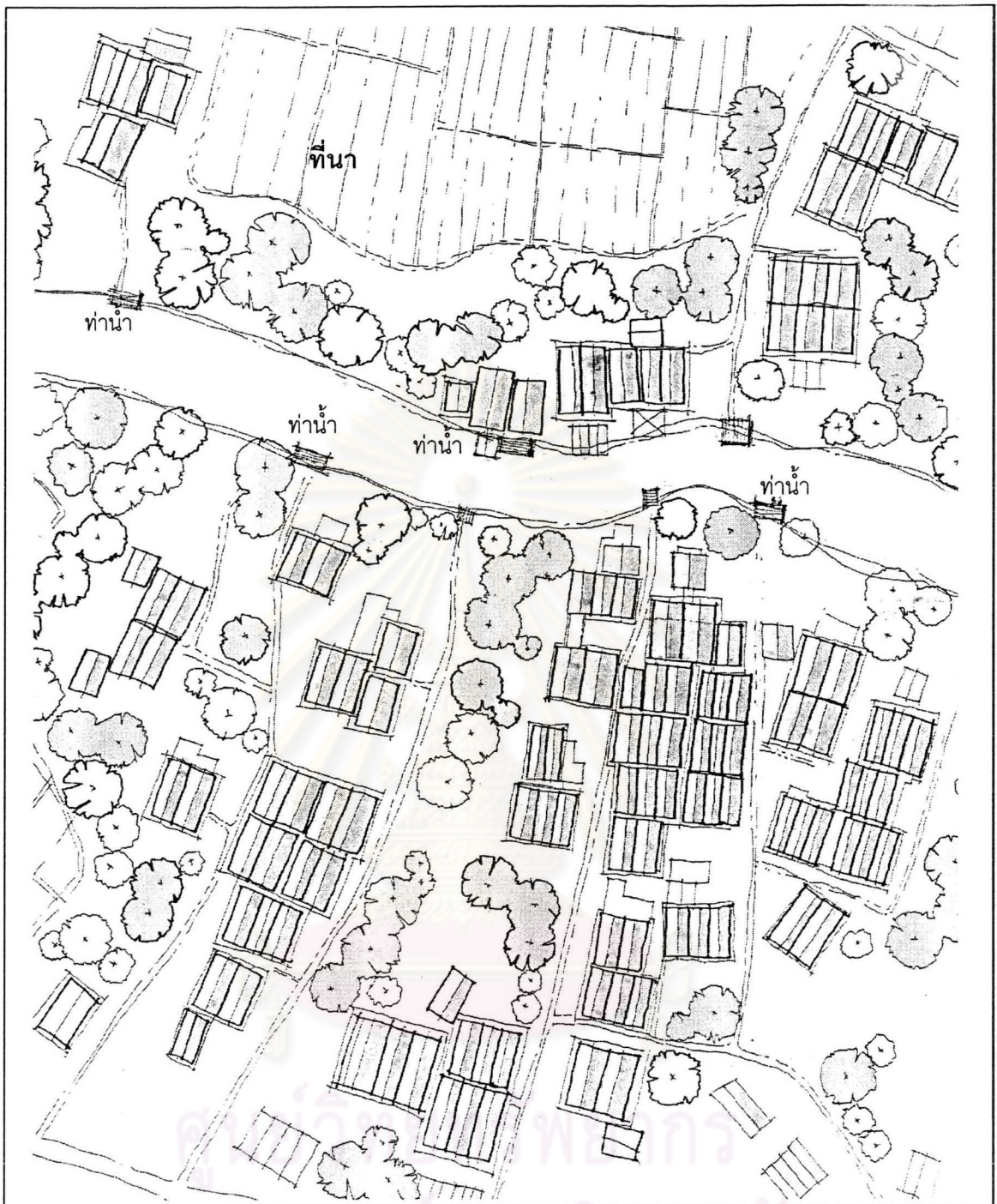
		กลุ่มที่ 1 : กลุ่มเรือนในลักษณะ เรียงแถวในแนวลึก	กลุ่มที่ 2 : กลุ่มเรือนในลักษณะ แตก และกระจายตัว	กลุ่มที่ 3 : กลุ่มเรือนในลักษณะ เรียงแถวเพื่อการค้า	กลุ่มที่ 4 : กลุ่มเรือนในลักษณะ ไม่มีรูปแบบ
กิจกรรม	อาชีพ	ยังคงทำการเกษตรกรรม โดย เฉพาะการทำนาข้าว เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมตั้งแต่อดีต	ยังคงทำการเกษตรกรรม โดย เฉพาะการทำนาข้าว เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมตั้งแต่อดีต	ส่วนใหญ่ยังคงทำอาชีพค้าขาย ซึ่ง เป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาเนิ่นนาน ของชาวไทยเชื้อสายจีน	มีรูปแบบอาชีพที่หลากหลาย เนื่อง จากเป็นกลุ่มคน และช่วงวัยที่ไม่ แน่นอน
	วิถีชีวิต	มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีปฏิสัมพันธ์ที่ ดีกับกลุ่มเพื่อนบ้าน และยังคง ความเป็นชุมชนเกษตรกรรมที่ยัง ต้องพึ่งพาสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติในการดำรงชีวิต	มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีปฏิสัมพันธ์ที่ ดีกับกลุ่มเพื่อนบ้าน และยังคง ความเป็นชุมชนเกษตรกรรมที่ยัง ต้องพึ่งพาสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติในการดำรงชีวิต	วิถีชีวิตเกี่ยวข้องกับการค้าขายเป็น หลัก รูปแบบการดำเนินชีวิตยังคง เป็นแบบดั้งเดิม และเรียบง่าย และ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี กับเพื่อนบ้าน หรือลูกค้า	ส่วนใหญ่จะมีรูปแบบการดำเนิน ชีวิต หรือวิถีชีวิต ที่มีความทันสมัย โดยรับเอาการดำเนินชีวิตแบบคน เมืองสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย เข้ามาใช้ภายในชุมชน
	วัฒนธรรม ประเพณี	ยังคงสืบทอดรูปแบบวัฒนธรรม และประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชนที่ สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต จนถึง ปัจจุบัน และมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิต ใจเป็นสิ่งเดียวกัน	ยังคงสืบทอดรูปแบบวัฒนธรรม และประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชนที่ สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต จนถึง ปัจจุบัน และมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิต ใจเป็นสิ่งเดียวกัน	ยังคงสืบทอดรูปแบบวัฒนธรรม ประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชน และ ชาวจีน ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน และมีสิ่งยึดเหนี่ยว ทางจิตใจเป็นสิ่งเดียวกัน	ยังคงสืบทอดรูปแบบวัฒนธรรม และประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชนที่ สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต จนถึง ปัจจุบัน และมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิต ใจเป็นสิ่งเดียวกัน

ตารางที่ 6.6 แสดงการสรุปรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มอาคาร (ต่อ)

		กลุ่มที่ 1 : กลุ่มเรือนในลักษณะ เรียงแถวในแนวลึก	กลุ่มที่ 2 : กลุ่มเรือนในลักษณะ แตก และกระจายตัว	กลุ่มที่ 3 : กลุ่มเรือนในลักษณะ เรียงแถวเพื่อการค้า	กลุ่มที่ 4 : กลุ่มเรือนในลักษณะ ไม่มีรูปแบบ
พื้นที่	ลักษณะภูมิประเทศ	โดยจะอยู่ติดริมคลองบางแม่ หม้ายเป็นหลัก เป็นที่ลุ่ม และทุกปี จะมีน้ำท่วมขังในฤดูที่น้ำหลาก ซึ่ง ก็สอดคล้องกับลักษณะของเรือนที่ มีได้ตุนสูง	มีความเปลี่ยนแปลงสภาพทางภูมิ ประเทศไปจากเดิม เช่น การถม ทางน้ำ หรือลำราง เพื่อทำเป็น ถนนแทน ทำให้กลุ่มเรือดั้งกล่าว ที่ในอดีตเคยอยู่ติดริมน้ำ ปัจจุบัน จึงอยู่ริมเส้นทางถนนแทน	อยู่บริเวณริมน้ำ แต่เรือนส่วน ใหญ่จะไม่ได้ให้ความสำคัญจาก น้ำนัก เนื่องจากการใช้สอยของ กลุ่มเรือนที่เป็นตลาด ความ สัมพันธ์กับน้ำจะรวมอยู่ที่ทำน้ำ เป็นส่วนใหญ่	จะอยู่ถัดเข้าไปในแผ่นดินมากกว่า โดยเกือบทั้งหมดจะปลูกสร้างใน พื้นที่มีเส้นทางถนนหรือซอยตัด ผ่าน และสวนใหญ่จะอยู่ใน ตำแหน่งที่น้ำท่วมไม่ถึง หรือมีการ ปรับปรุงถมที่เรียบร้อยแล้ว
	สภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติ	ยังคงมีความสมบูรณ์ของสภาพ แวดล้อมตามธรรมชาติเป็นอย่างดี ทั้งสภาพแวดล้อมของแม่น้ำลำ คลอง หรือสภาพทางภูมิ สถาปัตยกรรม	ยังคงมีความสมบูรณ์ของสภาพ แวดล้อมตามธรรมชาติที่อยู่ใน ระดับพอใช้ เนื่องจากสาเหตุหลักๆ จากการปรับเปลี่ยนเส้นทางน้ำมา เป็นเส้นทางถนนแทน	ยังคงมีความสมบูรณ์ของสภาพ แวดล้อมตามธรรมชาติที่อยู่ใน ระดับพอใช้ เนื่องจากสาเหตุหลักๆ จากการปรับเปลี่ยนเส้นทางน้ำมา เป็นเส้นทางถนนแทน	สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ดั้งเดิมเปลี่ยนไป กลายเป็นสภาพ แวดล้อม และภูมิสถาปัตยกรรม ที่ มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น
	การสัญจรและ การเข้าถึง	ปัจจุบันการสัญจรทางน้ำลดบทบาทลง แต่ก็ยังไม่ได้หมดไป ปัจจุบันรถยนต์เข้ามามีบทบาทใน การสัญจรและเข้าถึงเป็นส่วนใหญ่	เนื่องจากที่ตั้งสวนใหญ่ของเรือน ในกลุ่มนี้ถูกตัดขาดจากเส้นทางน้ำ เสียเป็นส่วนใหญ่ การสัญจรทาง น้ำจึงหมดไป	ปัจจุบันการสัญจรทางเรือได้หายไป รถยนต์เข้ามามีบทบาทมากขึ้น แต่การเข้าถึงก็ยังต้องใช้เส้นทางเดิน เท้าเป็นหลัก	รูปแบบการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึง กับชาวเมืองขึ้นเช่นกัน บ้านเรือน ทุกหลังจึงสามารถเข้าถึงได้สะดวก โดยทางรถยนต์

ตารางที่ 6.6 แสดงการสรุปรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มอาคาร (ต่อ)

		กลุ่มที่ 1 : กลุ่มเรือนในลักษณะ เรียงแถวในแนวลึก	กลุ่มที่ 2 : กลุ่มเรือนในลักษณะ แตก และกระจายตัว	กลุ่มที่ 3 : กลุ่มเรือนในลักษณะ เรียงแถวเพื่อการค้า	กลุ่มที่ 4 : กลุ่มเรือนในลักษณะ ไม่มีรูปแบบ
พื้นที่ (ต่อ)	รูปแบบทางสถาปัตยกรรม	จะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นแบบเรือนไทยเดิมเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่เหลือจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในแบบเรือนพื้นบ้านทั่วไป มีระเบียบเชื่อมต่อกันตลอดทุกหลัง	จะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นแบบเรือนไทยเดิมเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่เหลือจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในแบบเรือนพื้นบ้านทั่วไป มีระเบียบเชื่อมต่อกันเฉพาะบางเรือน	รูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นแบบเรือนแถวไม้ และจะมีบางส่วนที่เหลือจะเป็นแบบ เรือนพื้นบ้านทั่วไป และบ้านร่วมสมัยผสมกันไป	มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นแบบบ้านทรงร่วมสมัย และบางส่วนจะมีลักษณะเป็นเรือนไทยประยุกต์
	การใช้พื้นที่	การใช้ที่ว่างที่อยู่ภายในอาคาร เช่น ระเบียงบ้าน และที่ว่างนอกอาคาร เช่น ใต้ถุนเรือน รอบๆ เรือนพื้นที่ริมน้ำ และพื้นที่สาธารณะทั่วไป	การใช้ที่ว่างที่อยู่ภายในอาคาร เช่น ระเบียงบ้าน และที่ว่างนอกอาคาร เช่น ใต้ถุนเรือน รอบๆ เรือน และพื้นที่สาธารณะทั่วไป	ใช้พื้นที่บริเวณเรือนค่อนข้างจำกัด ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นบริเวณนอกชานเล็กๆ ด้านหน้าเรือน และพื้นที่สาธารณะทั่วไป	บ้านเรือนแต่ละหลังส่วนใหญ่จะมีรั้วรอบขอบชิด การใช้พื้นที่ว่างเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ จึงจะอยู่บริเวณรอบๆ บ้าน และพื้นที่สาธารณะทั่วไป
สรุปเอกลักษณ์ของกลุ่มอาคารบ้านเรือน		เป็นกลุ่มเรือนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย	เป็นกลุ่มเรือนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนริมน้ำในภาคกลาง	เป็นกลุ่มเรือนที่มีเอกลักษณ์ที่สัมพันธ์กับกิจกรรมทางการค้า	เป็นกลุ่มเรือนที่ไม่มีเอกลักษณ์

ภาพที่ 6.27 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่เป็นเอกลักษณ์.

การตั้งถิ่นฐานตามแนวลำคลองธรรมชาติซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดลักษณะการตั้งถิ่นฐาน สถาปัตยกรรมและรูปแบบกลุ่มอาคารที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ประกอบด้วยพื้นที่ว่างระหว่างบ้าน ทางเดิน และทำนน้ำที่สามารถใช้ร่วมกันได้ ยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดของชาวบ้านภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี

6.2.2.4 สรุปรูปแบบสถาปัตยกรรมภายในกลุ่มย่อยในพื้นที่ชุมชน

1) ชุมชนวัดอานฝั่งใต้คลองบางแม่หม้าย

(1) กิจกรรมการใช้สอยอาคาร การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการพักอาศัยเกือบทั้งบริเวณ จะมีการใช้อาคารในลักษณะค้าขายอยู่ประมาณ 6 หลัง คือบริเวณริม ถนน ร.พ.ช.สาย บางแม่หม้าย – คูบัว

(2) ความสูงอาคาร อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะมีลักษณะ เรือนที่มีความสูง 1 ชั้นยกได้สูงเนื่องจากพื้นที่มีน้ำท่วมถึงทั้งบริเวณ

(3) วัสดุก่อสร้างอาคาร อาคารบ้านเรือนเกือบทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้เป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้อยู่เพียง 3 หลัง และมีบ้านตึกอยู่เพียง 2 หลัง

(4) รูปแบบสถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในพื้นที่บริเวณชุมชนดังกล่าวจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะเรือนไทยเดิม และเรือนพื้นบ้าน เป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีรูปแบบสถาปัตยกรรมในลักษณะบ้านร่วมสมัยอยู่เพียง 7 หลัง และมี เรือนไทยประยุกต์ อยู่ 2 หลัง

(5) รูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือน ภายในบริเวณพื้นที่เป็นพื้นที่ชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และเป็นบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานค่อนข้างหนาแน่น ประกอบกับลักษณะทางภูมิประเทศที่อยู่ติดคลองบางแม่หม้ายทางฝั่งใต้ของคลองทิศทางการวางอาคารส่วนใหญ่จึงเป็นไปในลักษณะการปลูกเรือนขวางตะวัน ในส่วนของรูปแบบของกลุ่มเรือน พื้นที่บริเวณที่อยู่ติดคลองจะเป็นบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นที่สุด บริเวณดังกล่าวจึงมีรูปแบบกลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวในแนวลึก ซึ่งเป็นรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มเรือนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เกือบทั้งบริเวณริมคลอง ในส่วนของกลุ่มเรือนในลักษณะแตกและกระจายตัวซึ่งเป็นอีกรูปแบบของกลุ่มเรือนที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจะอยู่บริเวณพื้นที่ที่ห่างจากคลองออกไป นอกจากนี้ยังมีกลุ่มเรือนในลักษณะที่ไม่มีรูปแบบจะกระจายกันอยู่บริเวณริมถนน ร.พ.ช.สายบางแม่หม้าย – คูบัว เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นส่วนน้อยของบริเวณนี้ พื้นที่ดังกล่าวจึงมีศักยภาพทางด้านเอกลักษณ์ของรูปแบบการตั้งถิ่นฐานอย่างมาก

2) ชุมชนวัดอานฝั่งเหนือคลองบางแม่หม้าย

(1) กิจกรรมการใช้สอยอาคาร การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการพักอาศัยเกือบทั้งบริเวณเนื่องจากบริเวณพื้นที่มีลักษณะการเข้าถึงที่ยากกิจกรรมในพื้นที่จึงใช้สำหรับเพื่อการพักอาศัยเป็นหลัก

(3) ความสูงอาคาร อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะมีความสูงไม่เกิน 2 ชั้น โดย

เฉพาะ เรือนที่มีความสูง 1 ชั้นยกใต้ถุนสูงจะมีปริมาณมากที่สุดเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีน้ำท่วมถึง

(3) วัสดุก่อสร้างอาคาร อาคารบ้านเรือนเกือบทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้เป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้อยู่เพียง 6 หลัง

(4) รูปแบบสถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในในพื้นที่บริเวณชุมชนดังกล่าวจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะเรือนไทยเดิม และเรือนพื้นบ้าน เป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีรูปแบบสถาปัตยกรรมในลักษณะ เรือนไทยประยุกต์ อยู่ 1 กลุ่มเรือน ซึ่งมีเรือนอยู่ 4 หลัง

(5) รูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือน ภายในบริเวณพื้นที่เป็นพื้นที่ชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานมาเป็นระยะเวลาอันใกล้เคียงกับชุมชนวัดอานฝั่งใต้คลองบางแม่หม้าย ประกอบกับลักษณะทางภูมิประเทศที่อยู่ติดคลองบางแม่หม้ายทางฝั่งเหนือของคลองทิศทางการวางอาคารส่วนใหญ่จึงเป็นไปในลักษณะการปลูกเรือนขวางตะวัน ในส่วนของรูปแบบของกลุ่มเรือน พื้นที่บริเวณที่อยู่ติดคลองจะเป็นบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นที่สุด บริเวณดังกล่าวจึงมีทั้งรูปแบบกลุ่มอาคารในลักษณะเรียงแถวในแนวลึก ซึ่งเป็นรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มเรือนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และกลุ่มเรือนในลักษณะแตกและกระจายตัวซึ่งเป็นอีกรูปแบบของกลุ่มเรือนที่สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต ผสมกันไป ขึ้นอยู่กับขนาด และรูปร่างของที่ดิน พื้นที่ดังกล่าวจึงมีศักยภาพทางด้านเอกลักษณ์ของรูปแบบการตั้งถิ่นฐานอีกบริเวณหนึ่ง

3) ชุมชนปลายคลองบางแม่หม้าย (วัดสิงห์ใน)

(1) กิจกรรมการใช้สอยอาคาร การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการพักอาศัยเกือบทั้งบริเวณเนื่องจากบริเวณพื้นที่มีลักษณะพื้นที่ปิด ไม่มีเส้นทางถนนตัดผ่านการเข้าถึงที่ยากกิจกรรมในพื้นที่จึงใช้สำหรับเพื่อการพักอาศัยเป็นหลัก

(2) ความสูงอาคาร อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะมีลักษณะ เรือนที่มีความสูง 1 ชั้นยกใต้ถุนสูงเนื่องจากพื้นที่มีน้ำท่วมถึงทั้งบริเวณ

(3) วัสดุก่อสร้างอาคาร อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้เป็นหลัก

(4) รูปแบบสถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะเรือนพื้นบ้าน เป็นส่วนใหญ่

(5) รูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือน บริเวณดังกล่าวเป็นอีกบริเวณหนึ่งที่มีการตั้งถิ่นฐานมาเป็นระยะเวลาอันเช่นกัน โดยลักษณะทางภูมิประเทศที่อยู่ติดทั้งบริเวณริมคลองบางแม่หม้ายที่มีการเปลี่ยนทิศทางการวางอาคารจากปากคลองที่เป็นแนวตะวันออกกับตะวันตกมาเป็นแนวเหนือกับใต้แทน และยังมีที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณลำรางที่แยกออกจากคลอง ซึ่งบริเวณดังกล่าวมีความหนาแน่นของอาคารบ้านเรือนน้อย ประกอบกับที่ดินส่วนมากจะเป็นแปลงใหญ่ รูปแบบของกลุ่มเรือนใน

พื้นที่จึงเป็นไปในลักษณะแตกและกระจายตัวที่เป็นอีกรูปแบบของกลุ่มเรือนที่สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งมีรูปแบบการวางตัวอาคารวางตะวันเช่นเดียวกับบริเวณอื่นๆ ของชุมชนเนื่องจากอิงกับทิศทางของแม่น้ำสุพรรณบุรีเป็นหลักพื้นที่ดังกล่าวจึงมีศักยภาพทางด้านรูปแบบการตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมที่ยังคงมีอยู่ในชุมชน

4) ย่านวัดอาน

(1) กิจกรรมการใช้สอยอาคาร กิจกรรมที่มีอยู่ในบริเวณจะมีการผสมกันระหว่างศาสนสถาน สถานศึกษา สถานที่ราชการ ค้าขาย และพักอาศัยบางส่วน โดยพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นสถานศึกษาคือ โรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ ซึ่งภายในจะมีกิจกรรมอื่นๆ แฝงอยู่ เช่น กิจกรรมการค้าขายภายในโรงอาหาร และบ้านพักครู พื้นที่ที่มีขนาดรองลงมาคือ วัดจันทรังษี (วัดอาน) และองค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่ ที่มีร้านค้าอยู่บริเวณด้านหน้าที่ทำการ

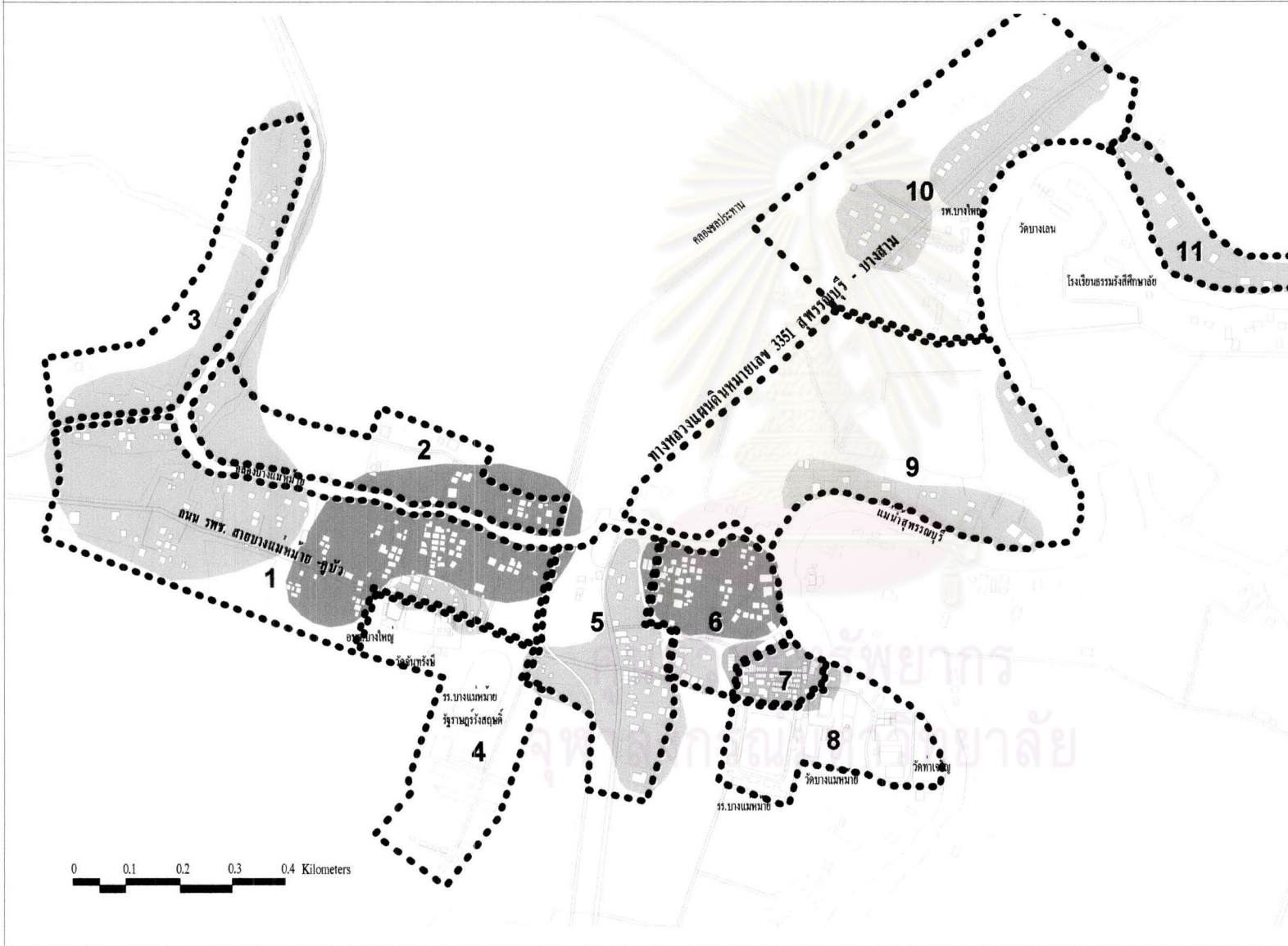
(2) ความสูงอาคาร อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะมีความสูงตั้งแต่ 1-3 ชั้น โดยอาคารที่มีความสูงมากที่สุดคือ อาคารเรียนโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ ซึ่งมีความสูง 3 ชั้น ซึ่งภายในพื้นที่จะไม่มีเรือนที่มีความสูง 1 ชั้นยกได้สูง เนื่องจากเป็นบริเวณพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง

(3) วัสดุก่อสร้างอาคาร อาคารส่วนใหญ่ในพื้นที่มีโครงสร้างเป็นอาคารตึก หรืออาคารที่สร้างจากคอนกรีตเสริมเหล็กเป็นหลัก ทั้งวัด โรงเรียน และที่ทำการ อ.บ.ต. โดยจะมีอาคารบ้านเรือนที่มีโครงสร้างเป็นไม้ และครึ่งตึกครึ่งไม้เพียงบางส่วน

(4) รูปแบบสถาปัตยกรรม เนื่องจากส่วนใหญ่อาคารภายในบริเวณพื้นที่เป็นอาคารที่ใช้ประโยชน์ทางด้านสาธารณูปการเป็นหลัก รูปแบบสถาปัตยกรรมจึงเป็นอาคารบริการเป็นหลัก และรูปแบบของวัดเป็นส่วนใหญ่

(5) รูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือน บริเวณดังกล่าวเป็นอีกบริเวณหนึ่งที่มีการตั้งถิ่นฐานมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานเช่นกัน โดยลักษณะทางภูมิประเทศในอดีตมีลำรางไหลผ่านบริเวณด้านหน้าวัดจันทรังษี (วัดอาน) แต่ปัจจุบันได้ถูกพัฒนาเป็นเส้นทางถนนแทน บริเวณย่านที่กำหนดขอบเขตนี้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็น วัด และโรงเรียน จะมีอาคารบ้านเรือนอยู่ไม่มากนัก ซึ่งทั้งหมดจะเป็นกลุ่มเรือนในลักษณะที่ไม่มีรูปแบบ

แผนที่ 6.18 แสดงรูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือนในพื้นที่ย่อยของชุมชน

พัฒนาการและรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน
ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแม่หม้าย
จังหวัดสุพรรณบุรี

สัญลักษณ์

กลุ่มเรือนในลักษณะ

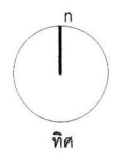
- เรียงแถวในแนวลึก
- แยกและกระจายตัว
- เรียงแถวเพื่อการค้า
- ไม่มีรูปแบบ

กลุ่มย่อยของชุมชน

1. ชุมชนวัดอานฝั่งใต้คลองบางแม่หม้าย
2. ชุมชนวัดอานฝั่งเหนือคลองบางแม่หม้าย
3. ชุมชนปลายคลอง (วัดสิงห์ใน)
4. ชานวัดอาน
5. ชุมชนหัวถนน
6. ชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย
7. ชุมชนตลาดบางแม่หม้าย (ชุมชนชาวจีน)
8. ชานวัดบางแม่หม้าย
9. ชุมชนบ้านเหนือ
10. ชุมชนบ้านใหม่
11. ชุมชนบ้านบางเลน

นาย ปรีดา หุตะจู่ชะ

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5) ชุมชนหัวถนน

(1) กิจกรรมการใช้สอยอาคาร การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการพักอาศัยเป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีจะมีการใช้อาคารในลักษณะค้าขายอยู่ค่อนข้างหนาแน่นบริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3351 สุพรรณบุรี – บางสาม และบริเวณปากซอยทางเข้าวัดบางแม่หม้าย

(2) ความสูงอาคาร อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะมีความสูงตั้งแต่ 1 และ 2 ชั้น โดยภายในพื้นที่จะไม่มีเรือนที่มีความสูง 1 ชั้นยกได้สูง เนื่องจากเป็นบริเวณพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง

(3) วัสดุก่อสร้างอาคาร พื้นที่บริเวณนี้มีการผสมผสานกันของ บ้านไม้ บ้านตึก และบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ ซึ่งมีสัดส่วนปริมาณที่ใกล้เคียงกันไปทั้งบริเวณ

(4) รูปแบบสถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่จะมีรูปแบบสถาปัตยกรรมในลักษณะร่วมสมัยและเรือนพื้นบ้าน รองลงมาจะเป็นเรือนไทยประยุกต์ซึ่งมีถึง 9 หลัง และสุดท้ายคือ เรือนไทยเดิมซึ่งจะอยู่บริเวณคลองบางแม่หม้าย

(5) รูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือน เป็นพื้นที่ที่มีการตั้งถิ่นฐานในยุคหลังที่อิงกับเส้นทางถนนสายหลัก และถนนสายรองหรือถนนซอยต่างๆ เป็นหลัก ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยายมาจากชาวบ้านดั้งเดิม และบางส่วนที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ มีรูปแบบการดำเนินชีวิต หรือวิถีชีวิตที่ใกล้เคียงกับชุมชนภายในเมืองมากขึ้น ความต้องการหรือพึ่งพาอาศัยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ รวมถึงคติความเชื่อต่างๆ ลดน้อยลงตามลำดับ รูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือนที่เกิดขึ้นจึงเป็นกลุ่มเรือนในลักษณะที่ไม่มีรูปแบบ

6) ชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย

(1) กิจกรรมการใช้สอยอาคาร การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการพักอาศัยเป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีจะมีการใช้อาคารในลักษณะค้าขายบางส่วนอยู่บริเวณริมซอยทางเข้าวัดบางแม่หม้าย การใช้อาคารประเภทโรงงาน, โกดัง คือ โรงกระดานสไทยที่อยู่บริเวณริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน)

(2) ความสูงอาคาร อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะมีความสูงไม่เกิน 2 ชั้น โดยเฉพาะ เรือนที่มีความสูง 1 ชั้นยกได้สูงจะมีปริมาณมากที่สุดเนื่องจากพื้นที่บริเวณปากคลองบางแม่หม้ายจะมีน้ำท่วมถึง ในส่วนที่เหลือจะเป็นอาคารที่มีความสูง 1 และ 2 ชั้น คละกันไป

(3) วัสดุก่อสร้างอาคาร อาคารบ้านเรือนเกือบทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้เป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้อยู่เพียง 4 หลัง และมีบ้านตึกอยู่ 13 หลัง

(4) รูปแบบสถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในบริเวณพื้นที่ชุมชนดัง

กล่าวจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะเรือนไทยเดิม และเรือนพื้นบ้าน เป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีรูปแบบสถาปัตยกรรมในลักษณะบ้านร่วมสมัยอยู่เพียง 13 หลัง และมี เรือนไทยประยุกต์ อยู่ 2 หลัง

(5) รูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือน บริเวณดังกล่าวเป็นอีกบริเวณหนึ่งที่มีการตั้งถิ่นฐานมาเป็นระยะเวลานานเช่นกัน โดยลักษณะทางภูมิประเทศที่อยู่ติดทั้งแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) และริมคลองบางแม่หม้ายบริเวณปากคลอง ประกอบกับลักษณะทางภูมิประเทศที่อยู่ติดคลองบางแม่หม้ายทางฝั่งใต้ของคลองทิศทางการวางอาคารส่วนใหญ่จึงเป็นไปในลักษณะการปลูกเรือนขวางตะวัน ในส่วนของรูปแบบของกลุ่มเรือน พื้นที่บริเวณที่อยู่ติดคลองในอดีตจะเป็นบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานค่อนข้างหนาแน่นบริเวณดังกล่าวจึงมีรูปแบบกลุ่มอาคารในลักษณะเรียงแถวในแนวลึก ซึ่งเป็นรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มเรือนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ในส่วนของกลุ่มเรือนในลักษณะแตกและกระจายตัว ซึ่งเป็นอีกรูปแบบของกลุ่มเรือนที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต และกลุ่มเรือนในลักษณะที่ไม่มีรูปแบบจะกระจายกันอยู่บริเวณริมถนนซอยทางเข้าวัดบางแม่หม้ายซึ่งเป็นส่วนน้อยของบริเวณนี้ พื้นที่ดังกล่าวจึงมีศักยภาพทางด้านเอกลักษณ์ของรูปแบบการตั้งถิ่นฐานอีกพื้นที่หนึ่ง

7) ชุมชนตลาดบางแม่หม้าย (ชุมชนชาวจีน)

(1) กิจกรรมการใช้สอยอาคาร การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการค้าขายเป็นหลักเนื่องจากเป็นย่านตลาดบางแม่หม้าย กิจกรรมรองลงมาคือการพักอาศัย โดยอาคารบ้านเรือนบางส่วนถูกทิ้งร้างไม่มีกิจกรรมภายใน

(2) ความสูงอาคาร พื้นที่บริเวณนี้ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมค่อนข้างน้อย ประกอบกับรูปแบบอาคารส่วนใหญ่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองกิจกรรมทางการค้าเป็นหลัก อาคารส่วนใหญ่จึงมีความสูง 1 ชั้น เป็นหลัก และมีบางหลังที่มีความสูง 2 และ 3 ชั้น

(3) วัสดุก่อสร้างอาคาร อาคารบ้านเรือนเกือบทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้เป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้อยู่เพียง 2 หลัง และมีบ้านตึกอยู่ 3 หลัง

(4) รูปแบบสถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะเรือนแถวไม้เพื่อการค้าขาย เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาจะเป็นเรือนพื้นบ้าน โดยจะมีรูปแบบสถาปัตยกรรมในลักษณะบ้านร่วมสมัยอยู่เพียง 3 หลัง และมี เรือนไทยประยุกต์ อยู่ 3 หลัง เช่นกัน

(5) รูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือน บริเวณดังกล่าวเป็นอีกบริเวณหนึ่งที่มีการตั้งถิ่นฐานมาเป็นระยะเวลานานเช่นกัน โดยลักษณะทางภูมิประเทศที่อยู่ติดกับแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) แต่เนื่องจากเป็นการตั้งถิ่นฐานเพื่อการค้าขายเป็นหลัก การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำจะเป็นในลักษณะท่าเรือเสียมากกว่า กลุ่มเรือนส่วนใหญ่ในบริเวณจึงเป็นไปในลักษณะเรียงแถวเพื่อการค้า

เป็นหลัก ซึ่งเป็นรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่แตกต่างไปจากบริเวณอื่นๆ และยังคงรักษารูปแบบกลุ่มอาคารไว้อย่างสมบูรณ์ พื้นที่ดังกล่าวจึงมีศักยภาพทางด้านเอกลักษณ์ของรูปแบบการตั้งถิ่นฐานอีกบริเวณหนึ่ง

8) ย่านวัดบางแม่หม้าย

(1) กิจกรรมการใช้สอยอาคาร กิจกรรมที่มีอยู่ในบริเวณจะมีการผสมกันระหว่างศาสนสถาน และสถานศึกษา โดยมีกิจกรรมการค้าขาย และพักอาศัยบางส่วน ศาสนสถาน คือ วัดบางแม่หม้าย และ วัดท่าเจริญ สถานศึกษาคือ โรงเรียนบางแม่หม้าย ซึ่งภายในจะมีกิจกรรมอื่นๆ แฝงอยู่ เช่น กิจกรรมการค้าขายภายในโรงอาหาร และหน้าโรงเรียน

(2) ความสูงอาคาร พื้นที่บริเวณนี้ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมค่อนข้างน้อย แต่รูปแบบความสูงของอาคารยังคงมีเรือนในลักษณะเรือน 1 ชั้นยกใต้ถุนสูง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นหมู่กุฏิของวัดที่ได้รับบริจาคตัวเรือนไทยมาจากชาวบ้าน และนอกจากนั้นก็จะมีอาคาร 1 และ 2 ชั้น คละกันไป

(3) วัสดุก่อสร้างอาคาร อาคารบ้านเรือนเกือบทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้ และอาคารตึกคละกันไป โดยจะมีอาคารในลักษณะครึ่งตึกครึ่งไม้อยู่เพียงหลังเดียว

(4) รูปแบบสถาปัตยกรรม เนื่องจากส่วนใหญ่อาคารภายในบริเวณพื้นที่เป็นอาคารของวัด และ อาคารที่ใช้ประโยชน์ทางด้านสาธารณูปการเป็นหลัก รูปแบบสถาปัตยกรรมจึงเป็นอาคารบริการเป็นหลัก และรูปแบบของวัดเป็นส่วนใหญ่

(4) รูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือน บริเวณดังกล่าวเป็นอีกบริเวณหนึ่งที่มีการตั้งถิ่นฐานมาเป็นระยะเวลาช้านานเช่นกัน บริเวณย่านที่กำหนดขอบเขตนี้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็น วัด และโรงเรียน จะมีอาคารบ้านเรือนอยู่ไม่มากนัก ซึ่งกลุ่มเรือนส่วนใหญ่จะเป็นกุฏิของพระสงฆ์ที่มีลักษณะเป็นกลุ่มเรือนที่เรียงแถวในแนวลึกซึ่งเป็นรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มเรือนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

9) ชุมชนบ้านเหนือ

(1) กิจกรรมการใช้สอยอาคาร การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการพักอาศัยเป็นเกือบทั้งบริเวณ โดยจะมีจะมีการใช้อาคารในลักษณะประเภทโรงงาน, โกดัง คือ โรงสีข้าวชัยพิริยะพิทักษ์ ที่อยู่บริเวณริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) บริเวณปากคลองบางแม่หม้าย

(2) ความสูงอาคาร อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะมีความสูงไม่เกิน 2 ชั้น โดยเฉพาะ เรือนที่มีความสูง 1 ชั้นยกใต้ถุนสูงจะมีปริมาณมากที่สุดเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีน้ำท่วมถึง

(3) วัสดุก่อสร้างอาคาร อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคาร

เป็นไม้เป็นหลัก

(4) รูปแบบสถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะเรือนพื้นบ้าน เป็นส่วนใหญ่

(5) รูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือน บริเวณดังกล่าวมีความหนาแน่นของอาคารบ้านเรือนน้อย ประกอบกับที่ดินส่วนมากจะเป็นแปลงใหญ่ รูปแบบของกลุ่มเรือนในพื้นที่จึงเป็นไปในลักษณะแตกและกระจายตัวซึ่งเป็นอีกรูปแบบของกลุ่มเรือนที่สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งมีรูปแบบการวางตัวอาคารขวางตะวันเช่นเดียวกับบริเวณอื่นๆ ของชุมชน เนื่องจากอิงกับทิศทางของแม่น้ำสุพรรณบุรีเป็นหลัก พื้นที่ดังกล่าวจึงมีศักยภาพทางด้านรูปแบบการตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมที่ยังคงมีอยู่ในชุมชน

10) ชุมชนบ้านใหม่

(1) กิจกรรมการใช้สอยอาคาร การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการพักอาศัยเป็นเกือบทั้งบริเวณ โดยจะมีจะมีการใช้อาคารในลักษณะประเภทสถาน ที่ราชการแทรกอยู่ 1 แห่ง คือ บริเวณโรงพยาบาลบางใหญ่

(2) ความสูงอาคาร ความสูงของอาคารส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะเรือน 1 ชั้น ยกได้สูง เนื่องจากยังมีผลกระทบจากน้ำท่วมในบางส่วน ในส่วนของอาคารบ้านเรือนที่สูง 1 และ 2 ชั้นจะอยู่บริเวณริมถนนเป็นหลัก

(3) วัสดุก่อสร้างอาคาร อาคารบ้านเรือนเกือบทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้เป็นหลัก โดยอาคารที่เป็นตึกส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณโรงพยาบาลบางใหญ่เป็นหลัก

(4) รูปแบบสถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในบริเวณจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะเรือนพื้นบ้านเป็นส่วนใหญ่รองลงมาคือ เรือนไทยประยุกต์ ซึ่งมีถึง 10 หลัง ส่วนที่เหลือที่เป็นส่วนน้อยจะเป็นบ้านร่วมสมัย และอาคารบริการ

(5) รูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือน เป็นพื้นที่ที่มีการตั้งถิ่นฐานในยุคเริ่มแรกที่ยังอิงกับเส้นทางคลองชลประทาน และถนนเป็นหลัก ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยายมาจากชาวบ้านดั้งเดิมของชุมชนบ้านบางเลน และบางส่วนที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ รูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือนที่เกิดขึ้นจึงเป็นกลุ่มเรือนในลักษณะที่ไม่มีรูปแบบ เรียงตัวกันอยู่บริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3351 สุพรรณบุรี – บางสาม

11) ชุมชนบ้านบางเลน

(1) กิจกรรมการใช้สอยอาคาร การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการพักอาศัยเกือบทั้งบริเวณเนื่องจากบริเวณพื้นที่มีลักษณะที่เข้าถึงได้ที่ยากกิจกรรมในพื้นที่จึงใช้สำหรับเพื่อการพักอาศัยเป็นหลัก

(2) ความสูงอาคาร ความสูงของอาคารทั้งหมดของบริเวณนี้จะเป็นในลักษณะ

เรือน 1 ชั้น ยกได้สูง เนื่องจากยังมีผลกระทบจากน้ำท่วมในค่อนข้างมากเพราะสภาพพื้นที่มีลักษณะระดับพื้นดินที่ต่ำ

(3) วัสดุก่อสร้างอาคาร อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้เป็นหลัก

(4) รูปแบบสถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในบริเวณจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะ และเรือนพื้นบ้าน เป็นส่วนใหญ่

(5) รูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือน บริเวณดังกล่าวมีความหนาแน่นของอาคารบ้านเรือนน้อย ประกอบกับที่ดินส่วนมากจะเป็นแปลงใหญ่ รูปแบบของกลุ่มเรือนในพื้นที่จึงเป็นไปในลักษณะแตกและกระจายตัวซึ่งเป็นอีกรูปแบบของกลุ่มเรือนที่สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งมีรูปแบบการวางตัวอาคารขึ้นอยู่กับทิศทางของแม่น้ำสุพรรณบุรีเป็นหลัก พื้นที่ดังกล่าวจึงมีศักยภาพทางด้านรูปแบบการตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมที่ยังคงมีอยู่ในชุมชน

ลักษณะ และรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย ที่มีความเหมือนกัน หรือแตกต่างกันภายในพื้นที่ชุมชน สิ่งที่เป็นปัจจัยหลักมาตั้งแต่อดีตที่ทำให้เกิดลักษณะ และรูปแบบทางสถาปัตยกรรมดังกล่าว คือ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยชาวบ้านที่อยู่ในยุคเริ่มแรกตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้ จนถึงปัจจุบัน มีความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เพื่อที่จะต้องการสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่ในระยะหลังของชุมชน ปัจจัยทางด้านกิจกรรม ไปจนถึงค่านิยมได้มีส่วนอย่างมากที่ทำให้ลักษณะ และรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีอยู่ภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่าง คน ระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่ภายในชุมชน

การศึกษาถึงระบบกิจกรรมในพื้นที่ชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย เพื่อที่จะทราบถึงกิจกรรมใดๆเพื่อการวิเคราะห์โดยเฉพาะเพื่อการนำไปกำหนดเป็นแนวทางการจัดการหรือพัฒนา ซึ่งจำเป็นต้องทราบถึงองค์ประกอบของกิจกรรมนั้นๆ ได้แก่การระบุได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ และอย่างไร หรือกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ใครเป็นกลุ่มบุคคลที่กระทำ กระทำที่ใด และกระทำกันในช่วงเวลาใด รวมถึง รายละเอียดของกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะได้มาจากการสอบถามและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (deep interview) ที่สอบถามถึงสถานที่ที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สำรวจ และสังเกตการณ์ภายในชุมชนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อที่จะนำมาประมวลเป็นรูปแบบของระบบกิจกรรมในพื้นที่ชุมชน

6.2.3.1 กลุ่มวัยกับระบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่

จากการลงพื้นที่ศึกษาพบว่าในภาพรวมกิจกรรมประเภทนี้จะขึ้นอยู่กับรสนิยม และเวลาว่างของแต่ละคนหลังจากปฏิบัติหน้าที่หรือทำงานหลัก ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า

1) **กลุ่มเด็กและวัยรุ่น** (อายุประมาณ 8-20) จะเรียนหนังสือเป็นหลัก จะทำกิจกรรมทั่วไปบ้างช่วงก่อน-หลังกลับจากโรงเรียนหรือในวันหยุด กิจกรรมบางอย่างเป็นการตามคนในครอบครัวไปช่วยทำกิจกรรมนั้นๆ มากกว่าไปด้วยตนเอง

2) **กลุ่มผู้ใหญ่** (อายุประมาณ 21-50) จะทำงานเป็นหลัก จึงไม่ต้องเรียนหนังสือ การทำงานบ้านก็จะทำทุกวันเป็นกิจวัตร เพราะถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องดูแลบ้านขณะเดียวกันก็จะไม่ละเลยการช่วยงานส่วนรวมของหมู่บ้าน เพราะเป็นการแสดงออกถึงการมีน้ำใจต่อคนในหมู่บ้าน และเป็นการพบปะผู้คนในหมู่บ้านไปในตัว การเดินทางเข้าตัวอำเภอหรือตัวเมืองจะไปบ้างเมื่อจำเป็นจริงๆ

3) **กลุ่มผู้สูงอายุ** (อายุประมาณ 51 ปีขึ้นไป) มีทั้งผู้ที่ยังทำงานอยู่และผู้ที่ไม่เกษียณอายุ แต่กิจกรรมหลักที่ทำคือการทำงานบ้าน ถ้ายังมีสุขภาพแข็งแรงหรืออยู่ในช่วงฤดูการเพาะปลูกที่ต้องการแรงงานเป็นจำนวนมาก ผู้สูงอายุก็น่าจะไปช่วยคนในครอบครัวทำงานบ้าง ส่วนการช่วยงานส่วนรวมของหมู่บ้าน พบว่าผู้สูงอายุจะเป็นกำลังสำคัญในการเตรียมงานและอยู่ร่วมงานจนเลิก เพราะถือเป็นการพบปะพูดคุยกับคนในหมู่บ้าน แต่สำหรับการเดินทางไกลๆ ออกนอกชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุมักจะให้คนในบ้านทำหน้าที่แทน เพราะไม่ค่อยอยากจะเดินทางไกลเท่าใดนัก

ส่วนเรื่องของการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมประเภทนี้ พบว่าจะใช้พื้นที่ไม่จำกัด บริเวณกิจกรรมเกิดขึ้นทั้งได้ในบริเวณบ้าน ใกล้เคียง บ้าน ในชุมชน หรือนอกชุมชนบ้าน ซึ่งรูปแบบการทำกิจกรรมเกี่ยวกับความถี่ ช่วงเวลา และวิธีการดำเนินทางไปทำกิจกรรมของกลุ่มประชากรตัวอย่าง จะเป็นดังนี้

6.2.3.2 ความถี่ในการทำกิจกรรม

ในภาพรวมพบว่าส่วนใหญ่ความถี่ในการทำกิจกรรมจะไม่สัมพันธ์กับอายุของกลุ่มผู้ทำกิจกรรม รายละเอียดมีดังนี้

การพูดคุยกับคนในครอบครัว การอ่านหนังสือ การดูโทรทัศน์ และการทำงานบ้านเป็นกิจกรรมที่ทุกคนในชุมชนทำบ่อยที่สุด โดยจะทำอยู่ในบริเวณบ้าน ซึ่งการทำกิจกรรมจะมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเวลารว่าง ความพอใจ หรือรสนิยมของผู้ทำกิจกรรมเป็นหลัก

ส่วนการไปซื้อของในหมู่บ้าน การไปซื้อของในอำเภอ หรือจังหวัด ความจำเป็นและระยะทางจะมีผลต่อการตัดสินใจไปซื้อของที่ดีที่สุด ซึ่งการไปซื้อของในหมู่บ้านจะใช้ระยะเวลาเดินทางไม่นาน นิยมไปซื้อที่ร้านสะดวกซื้อๆ บ้านมากกว่าไปตลาดในหมู่บ้าน เพราะไม่ต้องตื่นเช้า มีของขายครบ สินค้าที่ซื้อส่วนใหญ่จะเป็น กับข้าวสำเร็จรูป หรือของกินของใช้ประจำวันนอกจากนี้ยังมีรถขายสินค้ามาขายและบริการให้ถึงหมู่บ้านเป็นประจำ ในลักษณะรถเร่ หรือตลาดนัด จึงไม่ต้องเดินทางไปไหนไกลๆ ส่วนสินค้าประเภทของหายาก เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า ที่นอน ก็จำเป็นที่จะต้องเข้าไปซื้อของที่ตลาดภายในตัวจังหวัดสุพรรณบุรี โดยในการไปซื้อของในจังหวัด จะต้องใช้เวลาเดินทางไม่นานนัก และมีสภาพถนนที่ดี แต่ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีรถยนต์สำหรับไว้ใช้สอย ต้องอาศัยรถสองแถวบริการในการขนของ จึงต้องมีความจำเป็นจริงๆ หรือมีกิจกรรมจำเป็นที่ต้องทำในจังหวัดหลายอย่าง จึงจะตัดสินใจเดินทางเข้าตัวจังหวัด สำหรับการไปหาหมอนั้นทุกคนตอบว่าจะไปเมื่อเจ็บป่วยหรือไปตรวจสุขภาพ ซึ่งนานๆ จะป่วยสักครั้ง หากเจ็บป่วยไม่มากนักก็จะซื้อยากินเองตามร้านขายของชำใกล้บ้าน เหมือนกับการไปธนาคาร และการเติมน้ำมัน ที่ขึ้นอยู่กับความจำเป็นเช่นกัน

เมื่อดูที่กลุ่มอายุของผู้ทำกิจกรรม จะพบว่าไม่มีกิจกรรมที่สัมพันธ์กับกลุ่มอายุของผู้ทำกิจกรรม คือกลุ่มเด็กและวัยรุ่น (อายุประมาณ 8-20 ปี) กิจกรรมหลักที่ทำคือการเรียนหนังสือ หลังจากเรียนหนังสือในแต่ละวันจะเป็นการทำกิจกรรมทั่วไป ได้แก่ การช่วยทำงานบ้าน พักผ่อน แต่กิจกรรมที่คนกลุ่มนี้ทำมากกว่าคนกลุ่มผู้ใหญ่และกลุ่มผู้สูงอายุ คือ การไปพูดคุยหรือเล่นกับคนใกล้ชิด เช่น เพื่อนที่โรงเรียน เพื่อนข้างบ้าน โดยเด็กและวัยรุ่นจะไปตอนเย็นหลังจากกลับจากโรงเรียนและวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ส่วนผู้ใหญ่และผู้สูงอายุจะไปพูดคุยกับคนใกล้ชิดบ้าง แต่ผู้สูงอายุจะทำบ่อยกว่า ทั้งนี้เพราะไม่ต้องทำงาน จึงมีเวลารว่างเดินไปพูดคุยกับคนที่อยู่ในวัยเดียวกัน

6.2.3.3 ช่วงเวลาในการทำกิจกรรม

ในภาพรวมพบว่า เมื่อเสร็จสิ้นจากการทำกิจกรรมหลักในแต่ละวัน คือ การเรียนหนังสือของกลุ่มเด็กและวัยรุ่น และการทำงานของกลุ่มผู้ใหญ่และกลุ่มผู้สูงอายุ ก็จะเป็นช่วงเวลาทำกิจกรรมทั่วไปที่เหลือ ได้แก่ การทำงานบ้าน โดยกลุ่มเด็กและวัยรุ่น (อายุประมาณ 8-20 ปี) จะ

ช่วยทำงานบ้านตอนเย็นหลังกลับจากโรงเรียน กลุ่มผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ จะทำงานบ้านตลอดเวลา ตั้งแต่ตื่นนอน จนออกไปทำงานนอกบ้านแล้วกลับเข้ามาใหม่ เมื่อทำงานบ้านเสร็จแล้ว ก็จะเป็นการพักผ่อนของแต่ละคน เช่น โดยการพูดคุยกับคนในครอบครัว การอ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ และ ฟังวิทยุ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่คนในชุมชนทุกวัยมักจะทำในช่วงเวลาว่าง ไม่สามารถระบุได้ว่าทำในช่วงเวลาใดเป็นประจำหรือเป็นพิเศษ ในส่วนช่วงเวลาของการทำกิจกรรมอื่นๆ ที่น่าสนใจมีดังนี้

- การพูดคุยกับคนใกล้ชิด มีความแตกต่างกัน คือ กลุ่มเด็กและวัยรุ่น (อายุประมาณ 8-20 ปี) มักจะไปเล่นหรือพูดคุยกับคนใกล้ชิด ซึ่งเป็นเพื่อนที่โรงเรียนตอนเย็นหลังกลับจากโรงเรียนแล้ว ส่วนใหญ่จะไปเล่นอยู่บ้านเพื่อน หรือสนามกีฬาจนกว่าจะได้เวลาทานอาหารเย็น หรือวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ก็จะออกไปเล่นเกือบทั้งวัน ส่วนกลุ่มผู้ใหญ่ (อายุประมาณ 21-50 ปี) จะพูดคุยกับคนใกล้ชิด เช่น เพื่อนบ้านตอนเย็นหลังกลับจากทำงานไปแล้ว และกลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ ประมาณ 51 ปีขึ้นไป) มักจะพูดคุยกับคนใกล้ชิดในช่วงเวลาบ่าย เพราะกลับจากการไปดูแลนาข้าว หรือไม่ต้องออกไปทำงานหรือเรียนหนังสือเหมือนกลุ่มผู้ใหญ่กับกลุ่มเด็กและวัยรุ่น ช่วงบ่ายจึงเป็นช่วงเวลาพักผ่อนและทำงานหัตถกรรมไปเรื่อยๆ โดยมักจะมีการจับกลุ่มพูดคุยกับคนรุ่นราวคราวเดียวกันในบริเวณใกล้ๆ หรือเพื่อนจะเดินมาคุยด้วยที่บ้าน หากไม่ได้พูดคุยกับใคร ผู้สูงอายุก็นอนพักผ่อนอยู่ที่บ้าน

- การซื้อของในหมู่บ้าน พบว่ากลุ่มใหญ่ที่เป็นเพศหญิงหรือกลุ่มแม่บ้านจะทำกิจกรรมนี้มากกว่าผู้ชาย ส่วน โดยจะซื้อของที่จะใช้ทำกับข้าวเลี้ยงคนในครอบครัว หรือสินค้าอื่นๆ เช่น น้ำตาลทราย น้ำปลา ขนم เป็นต้น แต่ถ้าเป็นสินค้าที่หายากก็จะไปซื้อที่ตัวอำเภอหรือตัวจังหวัดพร้อมกับคนในครอบครัว

- การช่วยงานของหมู่บ้าน เช่น งานประจำปีวัดอาน งานงิ้ว งานประเพณีต่างๆ หรืองานทำบุญบ้าน งานศพของคนในหมู่บ้าน ทุกคนจะมาช่วยงานกันอย่างพร้อมเพรียง เว้นแต่กลุ่มเด็กและวัยรุ่นที่อาจอยู่ช่วยงานเพียงช่วงสั้นๆ ก็จะกลับบ้าน ปล่อยให้ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุพบปะสังสรรค์กันต่อไปจนเลิกงาน

- การไปหาหมอ หากเกิดการเจ็บป่วยที่ไม่หนักมากนักก็จะนิยมซื้อยากินเอง หรือไปโรงพยาบาลบางใหญ่ที่จะมีแต่เจ้าหน้าที่อนามัย โดยแพทย์จะเข้ามาให้การักษาเฉพาะวันพฤหัสบดีเท่านั้น ดังนั้นหากเกิดอาการเจ็บป่วยที่หนัก หรือเรื้อรัง ก็จะนิยมนำเข้าไปรักษาภายในตัวจังหวัด

6.2.3.4 ความสัมพันธ์ระหว่าง คน ระบบกิจกรรม

และการใช้พื้นที่ภายในกลุ่มย่อย

1) ชุมชนวัดอาน ผังใต้คลองบางแม่หม้าย

(1) ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน เป็นชุมชนที่อยู่ในบริเวณริมคลอง

บางแม่หม้ายทางด้านฝั่งทิศใต้ของคลอง และบริเวณริม ถนน ร.พ.ช. สายบางแม่หม้าย - คูบัว ลักษณะของอาคารบ้านเรือนจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ประเภท เรือนไทยดั้งเดิม และเรือนพื้นบ้าน เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะบริเวณริมคลองบางแม่หม้าย โดยจะเป็นอาคารที่มีการปลูกสร้างโดยใช้วัสดุที่เป็นไม้เป็นหลัก และส่วนใหญ่จะเป็นบ้านเรือนที่ยกใต้ถุนสูง เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีน้ำท่วมขังในทุกปี และนอกจากอาคารรูปแบบในข้างต้น ในบริเวณดังกล่าวจะมีอาคารที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในแบบร่วมสมัยแทรกตัวอยู่บริเวณริมถนน รูปแบบอาคารแบบร่วมสมัยมีจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนอาคารบ้านเรือนทั้งหมดที่อยู่ในบริเวณดังกล่าว

การใช้อาคารในส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อการพักอาศัยเกือบทั้งบริเวณเนื่อง จากเป็นชุมชนที่ทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ และบริเวณดังกล่าวก็เป็นบริเวณบ้านพักอาศัยมาเป็นระยะเวลานาน ในส่วนของกิจกรรมการใช้อาคารประเภทพาณิชยกรรม จะมีจำนวนน้อยมาก โดยจะกระจายตัวอยู่บริเวณริม ถนน ร.พ.ช. สายบางแม่หม้าย - คูบัว เป็นหลัก

สภาพอาคารโดยทั่วไป อาคารที่เป็นบ้านพักอาศัยส่วนใหญ่จะมีอายุที่ค่อนข้างมาก จึงมีสภาพที่ชำรุดทรุดโทรมเป็นบางจุด เช่น หลังคา ฝาเรือน แต่ในภาพรวมแล้วยังถือได้ว่ามีสภาพที่สมบูรณ์อยู่

(2) กิจกรรมการใช้อาคาร และพื้นที่ว่าง เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของบริเวณเป็นชุมชนพักอาศัย กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่นอกเหนือจากการเดินทางออกไปทำนาจึงมักเกิดขึ้นภายในบ้าน หรือบริเวณบ้านเรือนของตนเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่จะมีลักษณะเป็นเรือนไทยดั้งเดิม และเรือนพื้นบ้าน ที่มักจะเป็นเรือนยกใต้ถุนสูง และมีระเบียงบ้านขนาดใหญ่ และในเรือนที่อยู่ติดริมคลองจะมีศาลาทำน้ำແທບทุกหลังคาเรือน กิจกรรมต่างๆ จึงจะมีการใช้พื้นที่บริเวณนี้ในการประกอบกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นนั่งเล่น ทำกับข้าว หรือทำงานหัตถกรรมต่างๆ นอกจากนี้การที่ชาวบ้านไม่นิยมสร้างรั้วบ้านระหว่างเรือน พื้นที่ว่างบริเวณข้างๆ บ้านจึงมีขนาดใหญ่สำหรับ จอดรถ วางของ หรือเป็นที่วิ่งเล่นสำหรับเด็ก หรืออาจจะใช้เป็นพื้นที่สำหรับจัดงานต่างๆ เช่นทำบุญ หรืองานแต่งงาน เป็นต้น

นอกจากการใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้านในการประกอบกิจกรรมต่างๆ แล้ว ในบริเวณชุมชนยังมีพื้นที่โล่งว่างต่างๆ สำหรับประกอบกิจกรรมนันทนาการต่างๆ เช่น สนามเด็กเล่นบริเวณฝั่งตรงข้ามวัดจันทรังษี (วัดอาน) ซึ่งปัจจุบันมีสภาพทรุดโทรม ทั้งทางด้านสถานที่ และอุปกรณ์เครื่องเล่น จึงไม่ได้มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่เท่าใดนัก

(3) ความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวัน บริเวณชุมชนวัดอาน ผังได้คลองบางแม่หม้ายสามารถแบ่งกลุ่มคนที่มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม ดังนี้

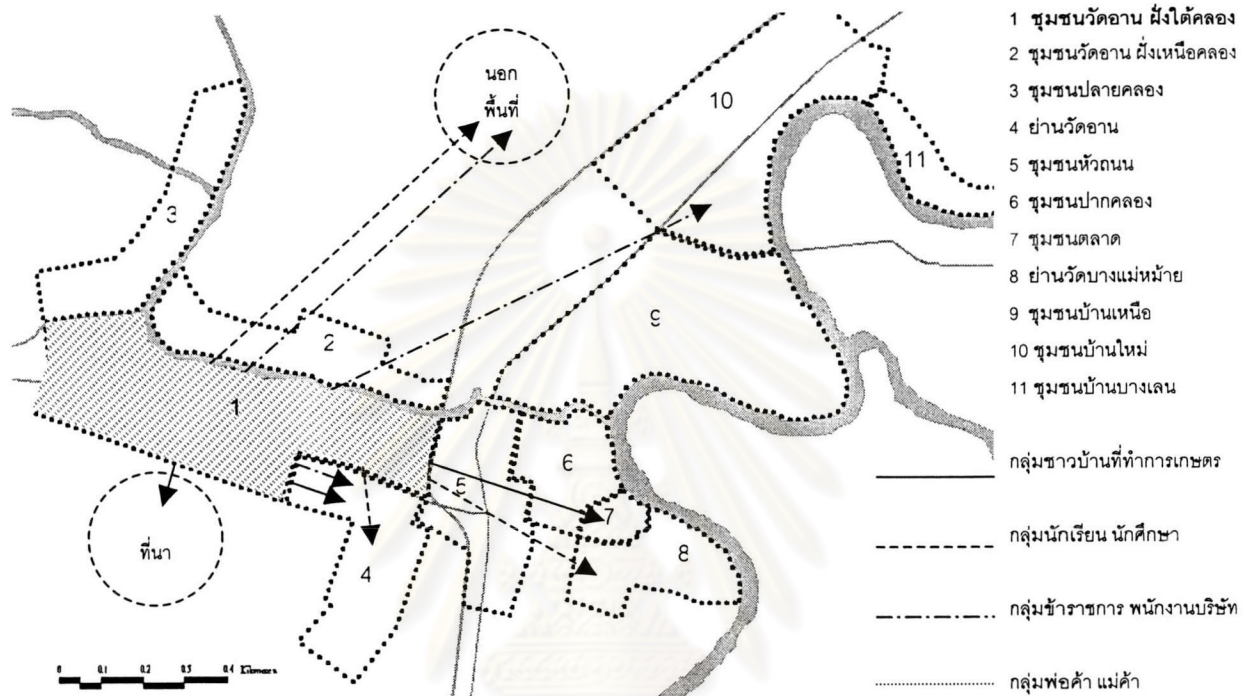
- กลุ่มชาวบ้านที่ทำการเกษตร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาข้าว กิจกรรมการใช้พื้นที่หลักๆ จะต้องเดินทางออกจากบ้านแต่เช้า เพื่อไปยังที่นาของตน ที่อยู่ห่างออกไปจากชุมชน และมักจะเดินทางกลับมาบ้านในช่วงบ่าย โดยส่วนใหญ่มักจะกลับมาทำงานบ้าน และทำงานหัตถกรรมในครัวเรือน โดยใช้พื้นที่บริเวณบ้าน เช่น ระเบียบบ้าน ศาลาทำน้ำ ใต้ถุนบ้าน ใต้ต้นไม้ บริเวณบ้าน และจะใช้พื้นที่บริเวณดังกล่าวจนถึงช่วงเย็น ชาวบ้านบางส่วนจะเดินทางไปรับบุตรหลานที่โรงเรียนบ้านบางแม่หม้าย และมีการนั่งพบปะพูดคุยกันเพื่อฆ่าเวลาระหว่างรอ นอกจากนี้ยังมีการนัดพบนั่งพบปะพูดคุย หรือเล่นหมากรุก บริเวณศาลา หรือพื้นที่บริเวณรอบๆ วัดจันทรังษี (วัดอาน) และช่วงหัวค่ำจึงเดินทางกลับบ้านของตนเพื่อรับประทานอาหาร และพักผ่อน

- กลุ่มนักเรียนนักศึกษา ภายในพื้นที่ชุมชนวัดอาน ผังได้คลองบางแม่หม้าย ไม่มีสถาน ศึกษาอยู่ภายในของเขตของชุมชนที่ได้ทำการแบ่งกลุ่ม แต่ขอบเขตของพื้นที่จะอยู่ติดกับสถานศึกษา คือ โรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่อยู่ในบริเวณย่านวัดอาน และยังไม่ไกลจากโรงเรียนบางแม่หม้าย ซึ่งเป็นโรงเรียนในระดับประถมศึกษาที่อยู่ในบริเวณย่านวัดบางแม่หม้าย โดยกลุ่มนักเรียนนักศึกษาจะใช้พื้นที่บริเวณชุมชนในช่วงเช้าไม่มากนัก โดยส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมทั้งวันอยู่ในสถานศึกษา และช่วงเย็นจึงจะกลับไปประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่บ้าน เมื่อกลับถึงบ้านก็จะทำกิจกรรมต่างๆ เช่น รับประทานอาหาร ทำงานบ้าน และทำการบ้าน ซึ่งก็จะใช้พื้นที่บริเวณระเบียบบ้านของตนในการประกอบกิจกรรม

- กลุ่มข้าราชการ พนักงานบริษัท จะมีทั้งข้าราชการที่มีที่ทำงานอยู่ภายในพื้นที่ที่อยู่ติดกับบริเวณชุมชนบริเวณชุมชน หรืออยู่นอกชุมชนที่อยู่ไกลออกไป โดยส่วนใหญ่จะมีการใช้พื้นที่เพื่อการพักอาศัยเป็นหลัก หากสถานที่ทำงานอยู่นอกชุมชนก็จะเดินทางออกจากบ้านแต่เช้าเพื่อเดินทางไปทำงาน และบางส่วนที่มีสถานที่ทำงานอยู่ภายในบริเวณชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ ไม่มีความจำเป็นที่จะเดินทางออกจากบ้านแต่เช้า จึงมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นบริเวณบ้านในช่วงเช้า เช่น ตักบาตรทำบุญ ทำกับข้าว รับประทานอาหาร แล้วจึงออกเดินทางไปทำงาน โดยการเดิน รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ แล้วแต่ความสะดวกและระยะทาง กิจกรรมการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่จึงจะอยู่บริเวณที่ทำงาน และกิจกรรมการใช้พื้นที่ที่หลากหลายจะอยู่ในช่วงหลังเลิกงาน เช่น การออกกำลังกาย นั่งเล่น บริเวณที่ว่างของชุมชน หรือกลับไปประกอบกิจกรรมในบริเวณบ้านของตน

- กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า จากการที่บริเวณดังกล่าวมีกิจกรรมการค้าที่น้อยมาก และ

ส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะอาคารที่เป็นที่พักอาศัย กึ่งพาณิชย์กรรม กิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นจึงจะอยู่บริเวณบ้านของตนเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะการเปิดร้านค้าส่วนใหญ่จะเปิดในช่วงสาย ภายหลังจากการประกอบกิจกรรมส่วนตัวในช่วงเช้าเสร็จแล้ว และร้านค้าต่างๆ จะเปิดตลอดวันจนถึงช่วงค่ำ กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า จึงมีการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่บริเวณบ้านและร้านค้าของตนมากกว่าที่จะเดินทางไปยังพื้นที่ว่าง เพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ

แผนที่ 6.19 แสดงระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่โดยรอบบริเวณชุมชนวัดอานผิงใต้คลองบางแม่หม้าย

2) ชุมชนวัดอาน ผิงเหนือคลองบางแม่หม้าย

(1) ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน เป็นชุมชนที่อยู่ในบริเวณริมคลองบางแม่หม้ายทางด้านฝั่งทิศเหนือของคลอง ซึ่งมีรูปแบบความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดินใกล้เคียงกับชุมชนวัดอาน ผิงใต้คลองบางแม่หม้าย โดยจะมีลักษณะเป็นเรือนไทยดั้งเดิม และเรือนพื้นบ้าน เป็นส่วนใหญ่ จะแตกต่างกันตรงที่บริเวณชุมชนวัดอาน ผิงเหนือคลองบางแม่หม้ายจะมีจำนวน และความหนาแน่นของบ้านเรือนที่น้อยกว่ามาก

การใช้อาคารทั้งหมดของบริเวณพื้นที่ชุมชน จะเป็นเพื่อการพักอาศัยทั้งบริเวณ เนื่องจากเป็นชุมชนที่ทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ และบริเวณดังกล่าวก็เป็นบริเวณบ้านพักอาศัยมาเป็นระยะเวลาานาน

สภาพอาคารโดยทั่วไป อาคารที่เป็นบ้านพักอาศัยส่วนใหญ่จะมีอายุที่ค่อนข้างมาก จึงมีสภาพที่ชำรุดทรุดโทรมเป็นบางจุด เช่น หลังคา ฝาเรือน แต่ในภาพรวมแล้วยังถือได้ว่ามีสภาพที่สมบูรณ์อยู่

(2) กิจกรรมการใช้อาคาร และพื้นที่ว่าง กิจกรรมการใช้อาคารส่วนใหญ่ของชุมชนจะมีลักษณะใกล้เคียงกับชุมชนวัดอาน ผังได้คลองบางแม่หม้าย เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีพัฒนาการร่วมกันมาตั้งแต่ในอดีต โดยกิจกรรมการใช้อาคารส่วนใหญ่จะใช้พื้นที่บริเวณระเบียบบ้าน ใต้ถุนบ้าน และพื้นที่บริเวณบ้านในการประกอบกิจกรรมต่างๆ เป็นหลัก

ในส่วนของ การใช้พื้นที่ว่างในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนจะมีการใช้พื้นที่ว่างที่มีระยะห่างจากบ้านเรือนของตนน้อยมาก เนื่องจากภายในพื้นที่บริเวณชุมชนไม่มีพื้นที่ว่างสาธารณะแต่อย่างใด และพื้นที่ว่างภายนอกชุมชนอยู่ห่างออกไป การเดินทางไม่สะดวกนักเพราะเส้นทางถนนต้องอ้อมไปไกลจึงไม่ได้รับความนิยมในการใช้พื้นที่ว่างนอกชุมชนมากนัก ประกอบกับความหนาแน่นของบ้านเรือนในบริเวณชุมชนไม่มากนัก และมีระยะห่างของบ้านเรือนมาก พื้นที่ระหว่างบ้านจึงสามารถรองรับกิจกรรมต่างๆ ได้สะดวกกว่าพื้นที่นอกชุมชน

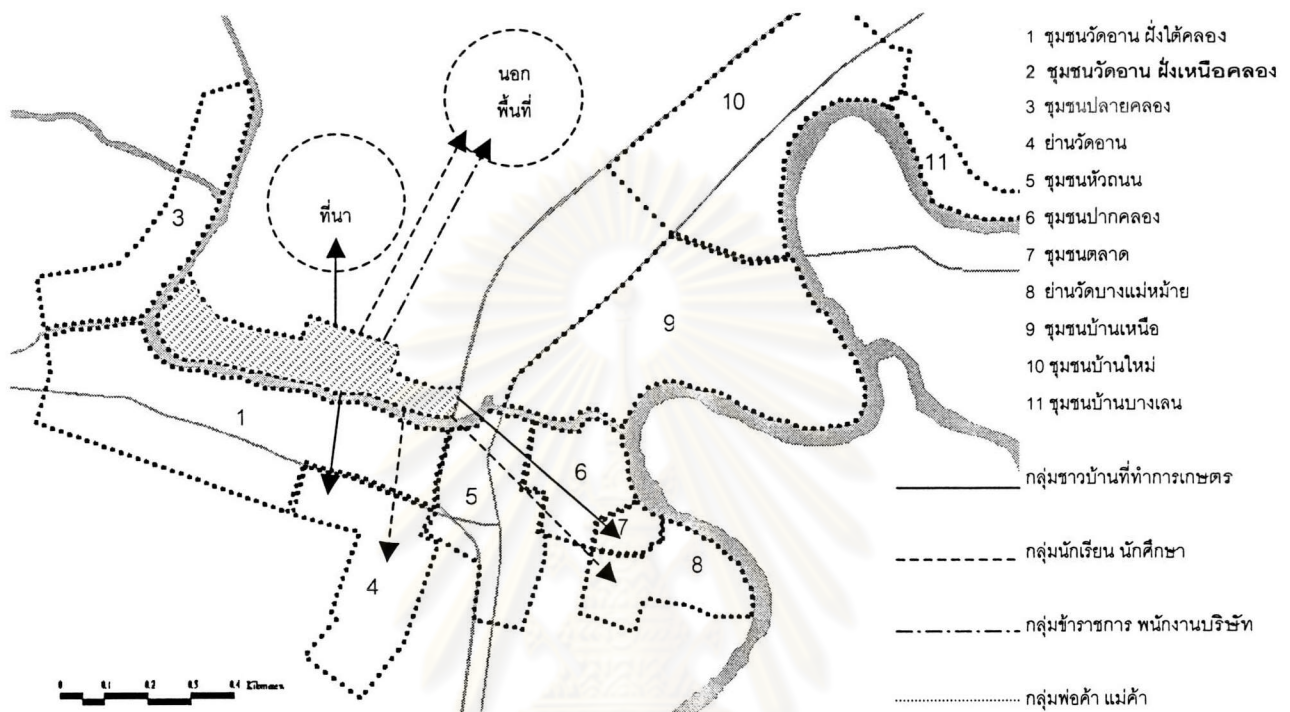
(3) ความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวัน บริเวณชุมชนวัดอาน ผังเหนือคลองบางแม่หม้ายสามารถแบ่งกลุ่มคนที่มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม ดังนี้

- กลุ่มชาวบ้านที่ทำการเกษตร จะมีรูปแบบชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกับชุมชนวัดอาน ผังใต้คลองบางแม่หม้าย โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาข้าว กิจกรรมการใช้พื้นที่หลักๆ จะต้องเดินทางออกจากบ้านแต่เช้า เพื่อไปยังที่นาของตน ที่อยู่ห่างออกไปจากชุมชน และมักจะเดินทางกลับมาบ้านในช่วงบ่าย โดยส่วนใหญ่มักจะกลับมาทำงานบ้าน และทำงานหัตถกรรมในครัวเรือน โดยใช้พื้นที่บริเวณบ้าน เช่น ระเบียบบ้าน ศาลาทำน้ำ ใต้ถุนบ้าน ใต้ต้นไม้บริเวณบ้าน และจะใช้พื้นที่บริเวณดังกล่าวจนถึงช่วงเย็น ก็จะเริ่มทำกับข้าวและรับประทานอาหารในช่วงหัวค่ำ

- กลุ่มนักเรียนนักศึกษา ภายในพื้นที่ชุมชนวัดอาน ผังเหนือคลองบางแม่หม้าย ไม่มีสถานศึกษาอยู่ภายในของเขตของชุมชนที่ได้ทำการแบ่งกลุ่ม แต่บริเวณใกล้เคียงกับชุมชนจะมี โรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่อยู่ในบริเวณย่านวัดอาน และโรงเรียนบางแม่หม้าย ซึ่งเป็นโรงเรียนในระดับประถมศึกษาที่อยู่ในบริเวณย่านวัดบางแม่หม้าย โดยกลุ่มนักเรียนนักศึกษาจะใช้พื้นที่บริเวณชุมชนในช่วงเช้าไม่มากนัก โดยส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมทั้งวันอยู่ภายในสถานศึกษา และช่วงเย็นจึงจะกลับไปประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่บ้าน

- กลุ่มข้าราชการ พนักงานบริษัท ภายในบริเวณชุมชนวัดอาน ผังเหนือคลองบางแม่หม้ายจะมีผู้ที่ประกอบอาชีพทางด้านข้าราชการ พนักงานบริษัท น้อยมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนรุ่นหลังๆ ในวัยหนุ่มสาว ซึ่งส่วนใหญ่จะเดินทางออกไปพักอาศัยนอกพื้นที่ เพื่อความสะดวกต่อการเดินทางไปทำงาน

- กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า เนื่องจากภายในบริเวณชุมชนวัดอาน ผังเหนือคลองบางแม่หม้ายไม่มีกิจกรรมการใช้อาคาร และที่ดินทางด้านพาณิชย์กรรม จึงไม่มีความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวัน ของกลุ่มพ่อค้า แม่ค้าเกิดขึ้นภายในบริเวณชุมชน

แผนที่ 6.20 แสดงระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่โดยรอบบริเวณชุมชนวัดอานผังเหนือคลองบางแม่หม้าย

3) ชุมชนปลายคลองบางแม่หม้าย (วัดสิงห์ใน)

(1) ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน เป็นชุมชนที่อยู่ในบริเวณปลายคลองบางแม่หม้ายทางด้านฝั่งทิศตะวันตกของชุมชน ซึ่งในอดีตบริเวณดังกล่าวเป็นที่ตั้งของวัดสิงห์ใน บริเวณดังกล่าวไม่มีเส้นทางถนนเข้าถึงพื้นที่ชุมชนการเข้าออกพื้นที่ยังคงใช้เรือ สะพานไม้ แพข้าม ฟากอยู่ รูปแบบความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดินใกล้เคียงกับชุมชนวัดอาน ทั้ง 2 ผังคลองบางแม่หม้าย โดยจะมีลักษณะเป็นเรือนไทยดั้งเดิม และเรือนพื้นบ้าน เป็นส่วนใหญ่ ในส่วนของจำนวน และความหนาแน่นของบ้านเรือนที่ปริมาณค่อนข้างน้อย

การใช้อาคารทั้งหมดของบริเวณพื้นที่ชุมชน จะเป็นเพื่อการพักอาศัยทั้งบริเวณ เนื่องจากเป็นชุมชนที่ทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ และบริเวณดังกล่าวก็เป็นบริเวณบ้านพักอาศัยมาเป็นระยะเวลาานาน

สภาพอาคารโดยทั่วไป อาคารที่เป็นบ้านพักอาศัยส่วนใหญ่จะมีอายุที่ค่อนข้างมาก จึงมีสภาพที่ชำรุดทรุดโทรมเป็นบางจุด เช่น หลังคา ฝาเรือน ในภาพรวมแล้วถือได้ว่ามีสภาพที่ชำรุดทรุดโทรมกว่าอาคารบ้านเรือนใน 2 กลุ่มแรก

(2) กิจกรรมการใช้อาคาร และพื้นที่ว่าง กิจกรรมการใช้อาคารส่วนใหญ่ของชุมชนจะมีลักษณะใกล้เคียงกับชุมชนวัดอาน ทั้ง 2 ฝั่งคลองบางแม่หม้าย เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีพัฒนาการร่วมกันมาตั้งแต่ในอดีต โดยกิจกรรมการใช้อาคารส่วนใหญ่จะใช้พื้นที่บริเวณระเบียงบ้าน ใต้ถุนบ้าน และพื้นที่บริเวณบ้านในการประกอบกิจกรรมต่างๆ เป็นหลัก

ในส่วนของการใช้พื้นที่ว่างในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนจะมีการใช้พื้นที่ว่างที่มีระยะห่างจากบ้านเรือนของตนน้อยมาก เนื่องจากภายในพื้นที่บริเวณชุมชนไม่มีพื้นที่ว่างสาธารณะแต่อย่างใด และพื้นที่ว่างภายนอกชุมชนอยู่ห่างออกไป การเดินทางไม่สะดวกนักเพราะไม่มีเส้นทางถนนเข้าถึงพื้นที่ ประกอบกับความหนาแน่นของบ้านเรือนในบริเวณชุมชนไม่มากนัก และมีระยะห่างของบ้านเรือนมาก พื้นที่ระหว่างบ้านจึงสามารถรองรับกิจกรรมต่างๆ ได้สะดวกกว่าพื้นที่นอกชุมชน

(3) ความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวัน บริเวณชุมชนปลายคลองบางแม่หม้าย (วัดสิงห์ใน) สามารถแบ่งกลุ่มคนที่มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม ดังนี้

- กลุ่มชาวบ้านที่ทำการเกษตร จะมีรูปแบบชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกับชุมชนวัดอาน ทั้ง 2 ฝั่งคลองบางแม่หม้าย โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาข้าว กิจกรรมการใช้พื้นที่หลักๆ จะต้องเดินทางออกจากบ้านแต่เช้า เพื่อไปยังที่นาของตน ที่อยู่ห่างออกไปจากชุมชน และมักจะเดินทางกลับมาบ้านในช่วงบ่าย โดยส่วนใหญ่มักจะกลับมาทำงานบ้าน และทำงานหัตถกรรมในครัวเรือน โดยใช้พื้นที่บริเวณบ้าน เช่น ระเบียงบ้าน ศาลาทำน้ำ ใต้ถุนบ้าน ใต้ต้นไม้บริเวณบ้าน และจะใช้พื้นที่บริเวณดังกล่าวจนถึงช่วงเย็น ก็จะเริ่มทำกับข้าวและรับประทานอาหารในช่วงหัวค่ำ

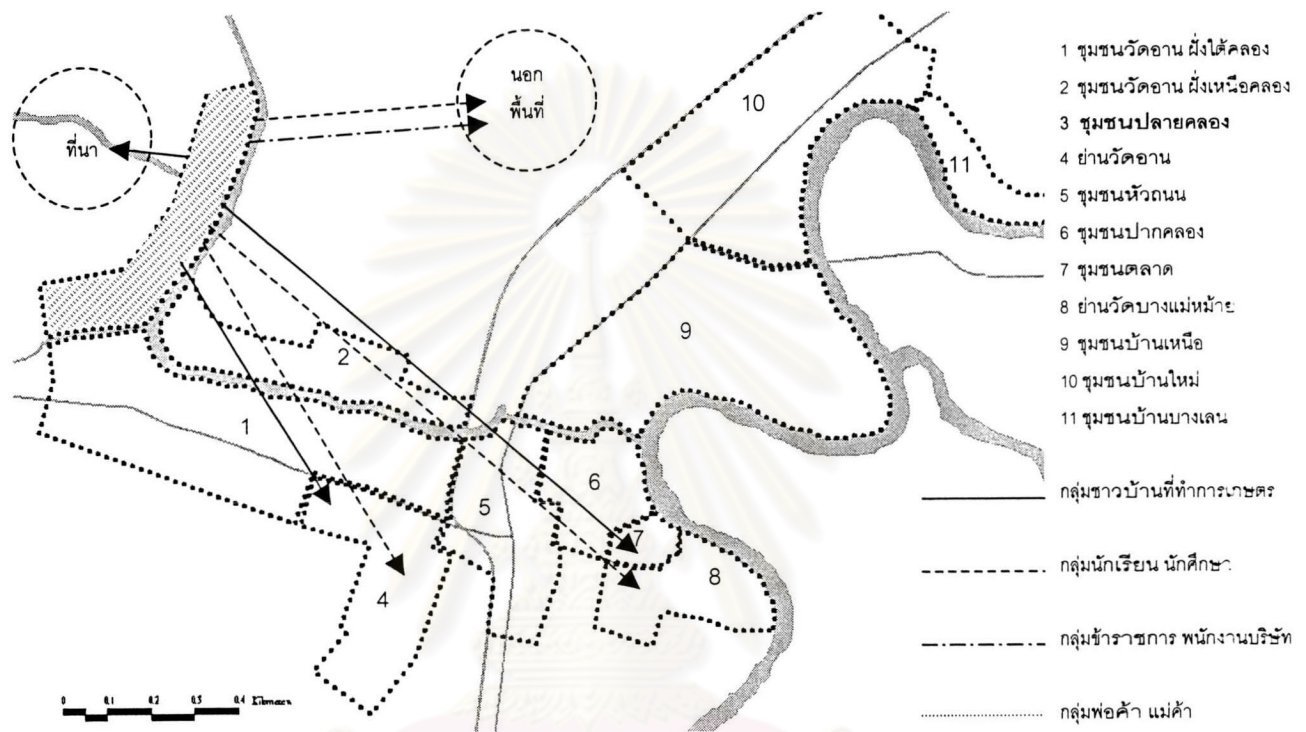
- กลุ่มนักเรียนนักศึกษา ภายในพื้นที่ชุมชนปลายคลองบางแม่หม้าย ไม่มีสถานศึกษาอยู่ในเขตของชุมชนที่ได้ทำการแบ่งกลุ่ม แต่บริเวณใกล้เคียงกับชุมชนจะมี โรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่อยู่ในบริเวณย่านวัดอาน และโรงเรียนบางแม่หม้าย ซึ่งเป็นโรงเรียนในระดับประถมศึกษาที่อยู่ในบริเวณย่านวัดบางแม่หม้าย โดยกลุ่มนักเรียนนักศึกษาจะใช้พื้นที่บริเวณชุมชนในช่วงเช้าไม่มากนัก โดยส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมทั้งวันอยู่ภายในสถานศึกษา และช่วงเย็นจึงจะกลับไปประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่บ้าน

- กลุ่มข้าราชการ พนักงานบริษัท ภายในบริเวณชุมชนปลายคลองบางแม่หม้าย จะมีผู้ที่ประกอบอาชีพทางด้านข้าราชการ พนักงานบริษัท น้อยมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนรุ่น

หลังๆ ในวัยหนุ่มสาว ซึ่งส่วนใหญ่จะเดินทางออกไปพักอาศัยนอกพื้นที่ เพื่อความสะดวกต่อการเดินทางไปทำงาน

- กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า เนื่องจากภายในบริเวณชุมชนวัดอาน มีเนื้อคลองบางแม่หม้ายไม่มีกิจกรรมการใช้อาคาร และที่ดินทางด้านพาณิชย์กรรม จึงไม่มีความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวัน ของกลุ่มพ่อค้า แม่ค้าเกิดขึ้นภายในบริเวณชุมชน

แผนที่ 6.21 แสดงระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่โดยรอบบริเวณชุมชนปลายคลองบางแม่หม้าย (วัดสิงห์ใน)

4) ย่านวัดอาน

(1) ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน พื้นที่บริเวณย่านวัดอานอยู่ติด

บริเวณ ถนน ร.พ.ช. สายบางแม่หม้าย - คูบัว โดยย่านดังกล่าวมีองค์ประกอบคือ วัดจันทรังษี (วัดอาน) ซึ่งภายในวัดประกอบด้วย โบสถ์ที่ประดิษฐานหลวงพ่ोजันทรังษี (หลวงพ่อวัดอาน) , ศาลาตรีมุข , ชุ่มชาวดอกไม้ด้านหน้าโบสถ์ 2 ชุ่ม , โรงลิเก , ศาลาแปดเหลี่ยมสำหรับนั่งพักผ่อน และบริเวณลานหน้าโบสถ์ใช้จอดรถ และบริเวณฝั่งทิศตะวันออกของวัดจันทรังษี (วัดอาน) จะอยู่ติดกับ โรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ จะมีอาคารเรียนเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สูง 2-3 ชั้น และโรงพลศึกษา และบ้านพักอาจารย์ ทางฝั่งทิศตะวันตกของวัดจันทรังษี (วัดอาน) จะติดกับลานกีฬาต่อต้านยาเสพติด ซึ่งมีลักษณะเป็นลานคอนกรีตโล่ง และถัดจากลานกีฬาต่อต้าน

ยาเสพติดจะเป็น ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่ ซึ่งจะมีลักษณะเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กชั้นเดียว

บริเวณย่านวัดอานจะมีลักษณะการใช้อาคาร และที่ดินแบบผสมผสาน ตามรูปแบบและวัตถุประสงค์ของพื้นที่ ทั้งศาสนสถาน สถาบันการศึกษา สถานที่ราชการ พื้นที่โล่งว่างเพื่อกิจกรรมนันทนาการ ในส่วนของกิจกรรมประเภทพาณิชยกรรม จะกระจายอยู่ในบริเวณต่างๆ เช่น ด้านหน้าที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่ ลานจอดรถวัดอาน ภายในโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ เป็นต้น

สภาพของอาคารในบริเวณพื้นที่บริเวณย่าน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นอาคารร่วมสมัยที่ ซึ่งปัจจุบันยังคงมีสภาพที่สมบูรณ์อยู่มาก เนื่องจากเป็นอาคารที่เพิ่งมีการปลูกสร้างกันมาไม่นานนัก ในส่วนของอาคารในบริเวณวัดจันทรังษี (วัดอาน) ถึงแม้ว่าจะเป็นวัดที่มีอายุยาวนาน แต่ว่าอาคารต่างๆ ได้รับการบูรณะ และดูแลอยู่เสมอ เนื่องจากเป็นวัดที่มีผู้คนให้ความเคารพนับถือเป็นจำนวนมาก

(2) กิจกรรมการใช้อาคาร และพื้นที่ว่าง ในส่วนของการใช้อาคารที่อยู่ในบริเวณย่านวัดอานจะมีทั้งประเภท ศาสนสถาน สถานศึกษา และสถานที่ราชการ รูปแบบการใช้งานของอาคารจะเป็นไปในรูปแบบที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถานที่อย่างชัดเจนโดยการใช้งานของศาสนสถาน ความถี่ในการใช้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมทางศาสนาในแต่ละวัน หรือแต่ละเทศกาล ดังนั้น ในบางวันจึงมีอาคารที่ไม่มีการใช้งานแต่อย่างใด ในส่วนของการใช้อาคารภายในสถานศึกษา และสถานที่ราชการมีการใช้อาคารอย่างเต็มที่ในแต่ละวันที่มีการเรียนการสอน หรือวันทำงาน

พื้นที่ว่างที่มีอยู่ในบริเวณย่านวัดอานจะมี ลานกีฬาต่อต้านยาเสพติดอยู่บริเวณด้านข้างที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่ ลานโล่งบริเวณวัดอาน หรือแม้แต่สนามหญ้าหน้าโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ แต่สภาพที่โล่งว่างมักจะไม่ได้รับการดูแลรักษาที่ดี จึงมีสภาพเสื่อมโทรม และการใช้ประโยชน์ยังทำได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร พื้นที่บางส่วนจึงถูกใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่แตกต่างไป เช่น ใช้เป็นลานตากข้าวเปลือก หรือใช้เป็นที่จอดรถ และนอกจากนี้บางบริเวณยังมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้พื้นที่ไปตามกิจกรรมที่เกิดขึ้น เช่น ลานจอดรถบริเวณวัดจันทรังษี (วัดอาน) และสนามหญ้าหน้าโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ ที่จะถูกใช้เป็นสถานที่จัดงาน และแสดงมหรสพในงานประจำปีวัดอาน แต่ในการใช้งานประจำวันกลับเป็นไปได้อย่างยากเนื่องจากสนามหญ้ามียุ้งรก และน้ำท่วมเสมอ หรือลานกีฬาต่อต้านยาเสพติดอยู่บริเวณด้านข้างที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่ จะถูกใช้เป็นสถานที่จัดงานลอยกระทง เป็นต้น

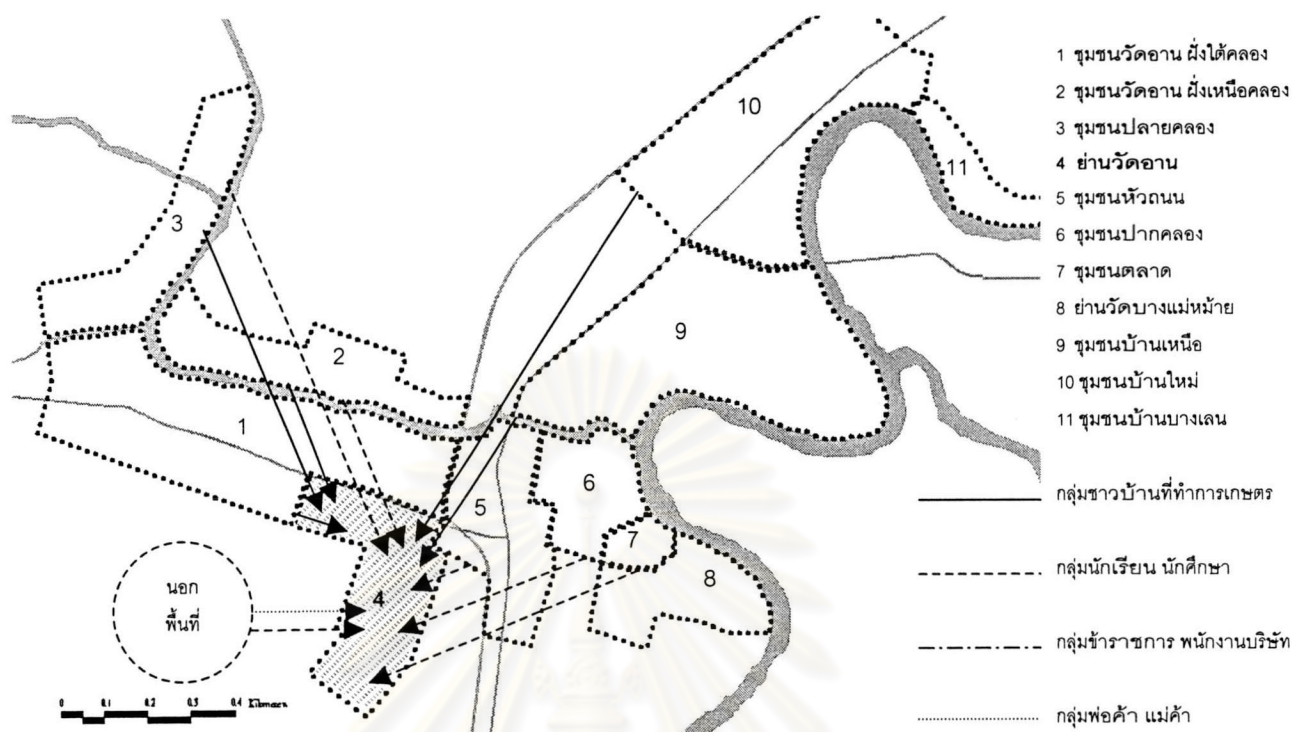
(3) ความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวัน บริเวณย่านวัดอาน มีการใช้พื้นที่ของกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่จะเป็นในรูปแบบของ บุคคลที่อยู่รอบๆ บริเวณย่านเข้ามาใช้พื้นที่ เนื่องจากในบริเวณย่านที่ทำการแบ่งกลุ่มมีที่อยู่อาศัยคือบ้านพักข้าราชการครูเท่านั้น

- กลุ่มชาวบ้านที่ทำการเกษตร ชาวบ้านในกลุ่มนี้จะไม่มีการเข้ามาใช้พื้นที่บริเวณย่านโดยตรงของวิถีชีวิตประจำวัน โดยการเข้ามาใช้พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นการนัดพบนั่งพบปะพูดคุย หรือเล่นหมากรุก บริเวณศาลา หรือพื้นที่บริเวณรอบๆ วัดจันทรังษี (วัดอาน) และช่วงหัวค่ำจึงเดินทางกลับบ้านของตนเพื่อรับประทานอาหาร และพักผ่อน โดยการเข้าพื้นที่โดยตรงจะเป็นเฉพาะวันที่มีพิธีกรรมทางศาสนาหรือชุมชนเป็นส่วนใหญ่

- กลุ่มนักเรียนนักศึกษา กลุ่มนักเรียนที่เข้ามาใช้พื้นที่ย่านส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักเรียนนอกพื้นที่ศึกษาชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย โดยจะมาจากชุมชนรอบนอกเป็นส่วนใหญ่ โดยจะเดินทางเข้ามาในพื้นที่และมีการใช้พื้นที่บริเวณย่านจนถึงหัวค่ำจึงกลับบ้าน โดยพื้นที่ที่กลุ่มนักเรียนใช้จะมีทั้งพื้นที่สนามที่ยังคงอยู่ในโรงเรียนเพื่อออกกำลังกาย พื้นที่บริเวณด้านหน้าโรงเรียน หรือใต้ต้นไม้บริเวณวัด สำหรับนั่งเล่นหรือจับกลุ่มพูดคุยกัน โดยจะมีรถเข็นขายน้ำ ขนม และอาหารขบมาจอดเพื่อขายสินค้า แล้วจึงแยกย้ายเดินทางกลับบ้านของตน

- กลุ่มข้าราชการ พนักงานบริษัท ผู้ที่เดินทางเข้ามาทำงานในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการ ซึ่งจะมีทั้งข้าราชการครู เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่ โดยส่วนใหญ่จะมีบ้านพักอยู่ภายในพื้นที่ศึกษาชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย กลุ่มข้าราชการจะเข้ามาใช้พื้นที่ในช่วงเวลาเช้าใกล้กับเวลาเช้างาน เนื่องจากบ้านพักอยู่ไม่ไกลจากที่ทำงานมากนัก เวลาพักเที่ยงจะมีบางส่วนที่เดินทางออกนอกพื้นที่ย่านไปรับประทานอาหารที่บ้านของตน หรือร้านอาหารด้านนอก แล้วจึงกลับเข้ามาทำงานต่อในช่วงบ่ายและจะอยู่ในบริเวณย่านจนถึงเวลาเลิกงาน จึงแยกย้ายกลับบ้าน

- กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า กลุ่มพ่อค้า แม่ค้าทั้งเกือบหมดจะพักอาศัยอยู่บริเวณรอบๆ ย่าน แต่ยังคงอยู่ภายในพื้นที่ศึกษาชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย โดยพื้นที่ที่ทำการค้าขายจะมี 4 บริเวณ คือ ภายในโรงอาหารโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ ซึ่งจะมีการค้าขายทั้งวัน กลุ่มลูกค้าคือนักเรียน และครู พื้นที่ที่ 2 คือ บริเวณด้านหน้าโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ ซึ่งจะมีการค้าขายเฉพาะช่วงเวลาเย็นในลักษณะรถเข็นโดยมีกลุ่มลูกค้าเป็นนักเรียนเท่านั้น พื้นที่ที่ 3 คือ บริเวณ ลานจอดรถบริเวณวัดจันทรังษี (วัดอาน) จะมีการค้าขายทั้งวันในลักษณะรถเข็นโดยมีกลุ่มลูกค้าเป็น กลุ่มนักเรียน และผู้ที่มาประกอบกิจกรรมภายในวัดจันทรังษี (วัดอาน) พื้นที่ที่ 4 คือ ด้านหน้าที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่ จะมีการค้าขายทั้งวันในลักษณะเป็นร้านขายของชำโดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นชาวบ้านทั่วไป

แผนที่ 6.22 แสดงระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่โดยรอบบริเวณย่านวัดอาน

5) ชุมชนหัวถนน

(1) ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน บริเวณชุมชนหัวถนนเป็นรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่เกิดขึ้นมาใหม่ในยุคหลังๆ ของชุมชน จากการที่เส้นทางคมนาคมทางบกเข้ามามีบทบาทต่อพื้นที่ชุมชน และพื้นที่โดยรอบ ที่ทำให้การตั้งถิ่นฐานในยุคหลังๆ มักจะอิงกับเส้นทางถนนเป็นหลัก ทั้งจากการที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก รวดเร็ว น้ำท่วมไม่ถึง และมีราคาที่ดินที่สูงขึ้น

บริเวณพื้นที่ของชุมชนหัวถนนจะมีรูปแบบการใช้อาคารและที่ดินในบริเวณชุมชน จะมี 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมทางด้านพักอาศัย และพาณิชยกรรม เนื่องจากพื้นที่ในบริเวณชุมชนหัวถนนได้รับการพัฒนาถมดินให้มีระดับสูง และมีเส้นทางถนนตัดผ่านบริเวณชุมชน บ้านเรือนในบริเวณนี้จึงเริ่มที่จะมีลักษณะร่วมสมัยมากกว่าบริเวณอื่น เนื่องจากไม่จำเป็นที่จะต้องยกได้ถนนเรือนสูงเพื่อหนีน้ำท่วมเหมือนบริเวณอื่นๆ ทางด้านการใช้ที่ดินและอาคารประเภทพาณิชยกรรมที่เกิดขึ้นใหม่บริเวณริม ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3351 สุพรรณบุรี – บางสาม ซึ่งเป็นกิจกรรมทางการค้าในยุคหลังๆ ที่มักจะอิงกับเส้นทางถนนเป็นหลัก โดยอาคารร้านค้าจะมีลักษณะอาคารเป็นแบบร่วมสมัยทั้งหมด

สภาพของอาคารในบริเวณพื้นที่บริเวณชุมชนหัวถนน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นอาคารร่วมสมัยที่ ซึ่งปัจจุบันยังคงมีสภาพที่สมบูรณ์อยู่มาก เนื่องจากเป็นอาคารที่เพิ่งมีการปลูกสร้างกันมาไม่นานนัก

(2) กิจกรรมการใช้อาคาร และพื้นที่ว่าง จากการที่รูปแบบอาคารบ้านเรือนที่มีอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแบบบ้านเรือนร่วมสมัย ที่มีลักษณะแตกต่างจากบ้านเรือนในรูปแบบดั้งเดิมของชุมชน ทั้งแบบเรือนไทยดั้งเดิม และเรือนพื้นบ้านที่มีลักษณะเป็นเรือนใต้ถุนสูง มีระเบียงกว้าง ดังนั้นรูปแบบการใช้อาคารจึงมีความแตกต่างกันออกไป มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น กิจกรรมส่วนใหญ่จะอยู่ภายในตัวบ้าน และบริเวณบ้านที่มักจะมีรั้วรอบขอบชิด

เนื่องจากบริเวณดังกล่าวไม่มีพื้นที่ว่างที่จะสามารถใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้ เพราะพื้นที่ว่างที่มีอยู่ในบริเวณพื้นที่ยังมีสภาพรกร้างอยู่ การใช้พื้นที่ว่างของบริเวณชุมชนหัวถนน จึงมักจะอยู่บริเวณหน้าบ้านของตนในการนั่งพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านเป็นส่วนใหญ่ และจากการที่ชุมชนหัวถนนอยู่ไม่ไกลจากบริเวณย่านวัดบางแม่หม้ายซึ่งมีพื้นที่ว่างเป็นจำนวนมาก จึงมีการเข้าไปใช้พื้นที่ว่างในบริเวณย่านวัดบางแม่หม้ายในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวก

(3) ความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวัน บริเวณชุมชนหัวถนนสามารถแบ่งกลุ่มคนที่มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม ดังนี้

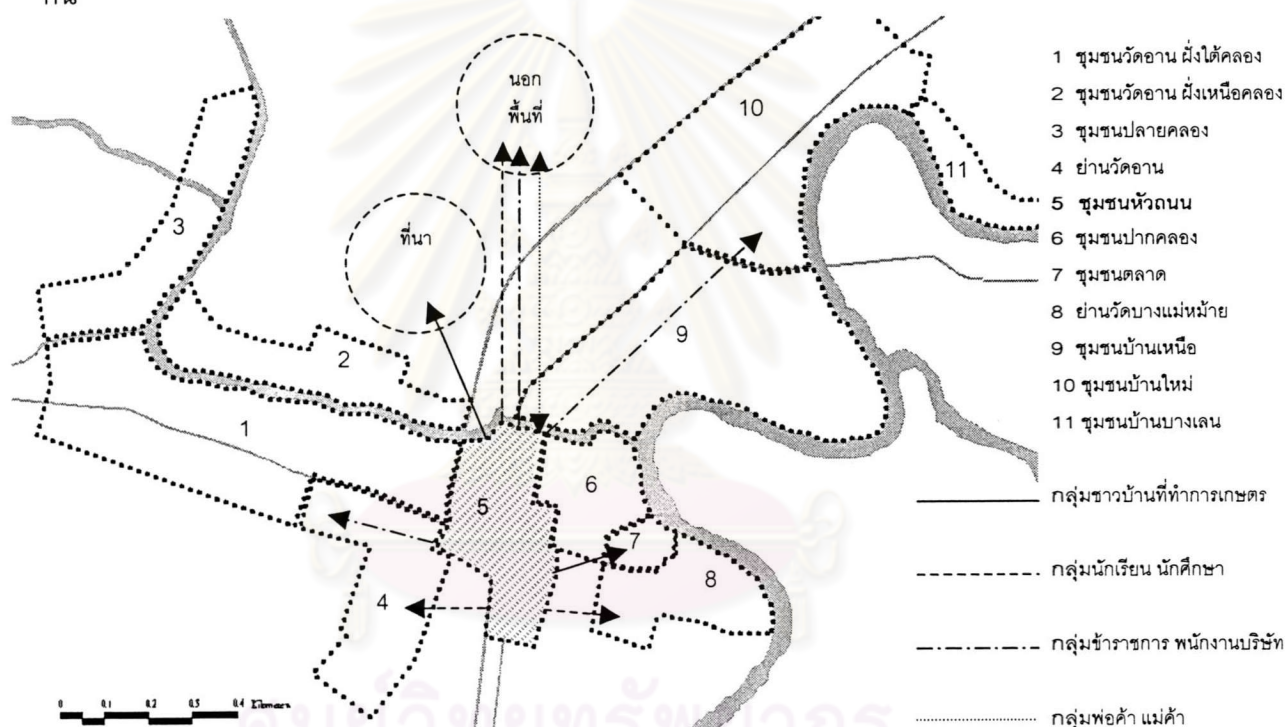
- กลุ่มชาวบ้านที่ทำการเกษตร ภายในบริเวณชุมชนหัวถนนมีไม่กี่หลังคาเรือนที่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นรูปแบบการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวันจึงมีบทบาทน้อยมากในบริเวณดังกล่าว

- กลุ่มนักเรียนนักศึกษา ภายในพื้นที่ชุมชนหัวถนน ไม่มีสถานศึกษาอยู่ภายในของเขตของชุมชนที่ได้ทำการแบ่งกลุ่ม แต่ขอบเขตของพื้นที่จะอยู่ติดกับสถานศึกษา คือ โรงเรียนบางแม่หม้าย ซึ่งเป็นโรงเรียนในระดับประถมศึกษาที่อยู่ในบริเวณย่านวัดบางแม่หม้าย และยังอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่อยู่ในบริเวณย่านวัดอานโดยกลุ่มนักเรียนนักศึกษาจะใช้พื้นที่บริเวณชุมชนในช่วงเช้าไม่มากนัก โดยส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมทั้งวันอยู่ภายในสถานศึกษา และช่วงเย็นจึงจะกลับไปประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่บ้าน เมื่อกลับถึงบ้านก็จะทำกิจกรรมต่างๆ เช่นรับประทานอาหาร ทำงานบ้าน และทำการบ้าน

- กลุ่มข้าราชการ พนักงานบริษัท โดยส่วนใหญ่จะมีการใช้พื้นที่เพื่อการพักอาศัยเป็นหลัก หากสถานที่ทำงานอยู่ภายนอกชุมชนก็จะเดินทางออกจากบ้านแต่เช้าเพื่อเดินทางไปทำงาน และบางส่วนที่มีสถานที่ทำงานอยู่ภายในบริเวณชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ ไม่มีความจำเป็นที่จะเดินทางออกจากบ้านแต่เช้า จึงมีกิจกรรมที่เกิดขึ้น

บริเวณบ้านในช่วงเช้า เช่น ตักบาตรทำบุญ ทำกับข้าว รับประทานอาหารเช้า แล้วจึงออกเดินทางไปทำงาน โดยการเดิน รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ แล้วแต่ความสะดวกและระยะทาง กิจกรรมการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่จึงจะอยู่บริเวณที่ทำงาน และกิจกรรมการใช้พื้นที่ที่หลากหลายจะอยู่ในช่วงหลังเลิกงาน เช่น การออกกำลังกาย นั่งเล่น บริเวณที่ว่างของชุมชน หรือกลับไปประกอบกิจกรรมในบริเวณบ้านของตน

- กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า กิจกรรมทางการค้าที่มีอยู่ในบริเวณชุมชนหัวถนน ส่วนใหญ่จะมีการค้าขายบริเวณหน้าบ้านของตนเอง และใช้พื้นที่ด้านหลัง หรือชั้น 2 ในการพักผ่อนอยู่อาศัย ดังนั้นกิจกรรมในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่จึงมักจะอยู่บริเวณบ้านของตน โดยเฉพาะบริเวณด้านหน้าบ้าน หรือหน้าร้าน เพื่อที่จะพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้าน และเผ้าหน้าร้านไปในคราวเดียวกัน

แผนที่ 6.23 แสดงระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่โดยรอบชุมชนหัวถนน

6) ชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย (คานเรือ)

(1) ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน ชุมชนปากคลองบางแม่หม้ายเป็นชุมชนที่มีพัฒนาการควบคู่มากับการพัฒนาการของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย รูปแบบของความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน จึงมีหลายส่วนที่มีความใกล้เคียงกับใน 3 กลุ่มแรก โดยมีการใช้ที่ดินและอาคารส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมประเภทที่พักอาศัย แต่จากการที่ภายในบริเวณพื้นที่มีการพัฒนาเส้นทางถนนเข้าถึงพื้นที่ในส่วนใหญ่ รวมถึงการพัฒนาถมดินเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาน้ำท่วม

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นจึงเริ่มมีความหลากหลาย ซึ่งมีทั้งเรือนไทยดั้งเดิม เรือนพื้นบ้านทั่วไป เรือนไทยประยุกต์ และเรือนร่วมสมัย

การใช้ที่ดินและอาคารนอกจากมีการใช้ประโยชน์ทางด้านกิจกรรมการพักอาศัยเป็นหลักและมีกิจกรรมทางด้านค้าขายอยู่ประปรายแล้ว ยังมีรูปแบบกิจกรรมประเภทโกดัง และโรงงาน อยู่ในพื้นที่ คือ โรงกระดานสทไทย ที่ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) ใกล้กับอยู่ช่อมเรือหรือคานเรือในอดีต โดยเป็นโรงกระดานเก่าแก่ที่อยู่คู่ชุมชนมาเป็นระยะเวลาช้านาน

สภาพของอาคารภายในบริเวณชุมชนขึ้นอยู่กับอายุการใช้งานเป็นหลัก โดยอาคารบ้านเรือนที่มีสภาพค่อนข้างทรุดโทรมมักจะเป็นอาคารพักอาศัยประเภทเรือนไทยดั้งเดิม และเรือนพื้นบ้านทั่วไป ในส่วนของอาคารบ้านเรือนที่เหลือส่วนใหญ่มีอายุอาคารไม่นานนักจึงมีสภาพที่สมบูรณ์อยู่

(2) กิจกรรมการใช้อาคาร และพื้นที่ว่าง จากการที่รูปแบบอาคารบ้านเรือนที่มีอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่หลากหลายทั้งที่เป็นรูปแบบดั้งเดิมของชุมชน และบ้านเรือนร่วมสมัย รูปแบบการใช้อาคารจึงขึ้นอยู่กับรูปแบบบ้านเรือนที่ตนอาศัยอยู่ และค่านิยมในการดำเนินชีวิต

เนื่องจากบริเวณดังกล่าวไม่มีพื้นที่ว่างที่จะสามารถประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้ การใช้พื้นที่ว่างของบริเวณชุมชนหัวถนนจึงมักจะอยู่บริเวณบ้านของตนในการนั่งพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านเป็นส่วนใหญ่ และจากการที่ชุมชนหัวถนนอยู่ไม่ไกลจากบริเวณย่านวัดบางแม่หม้ายซึ่งมีพื้นที่ว่างเป็นจำนวนมาก จึงมีการเข้าไปใช้พื้นที่ว่างในบริเวณดังกล่าวเป็นหลัก

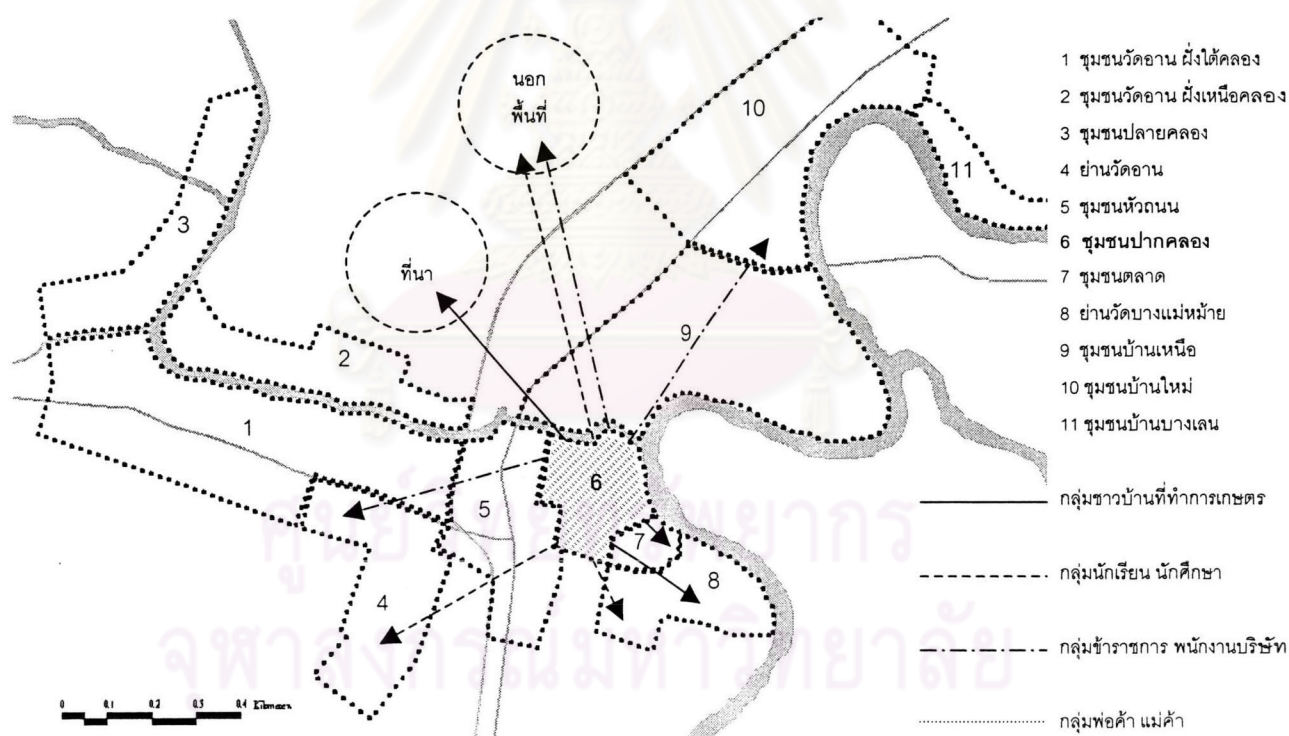
(3) ความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวัน บริเวณชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย สามารถแบ่งกลุ่มคนที่มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม ดังนี้

- กลุ่มชาวบ้านที่ทำการเกษตร ภายในพื้นที่ชุมชนปากคลองบางแม่หม้ายยังคงมีบางครัวเรือนที่ทำอาชีพเกษตรกรรมหรือทำนาอยู่ และมีบางส่วนที่มีที่นาของตนเองแต่ให้ผู้อื่นเช่าทำกินแทน โดยผู้ที่ยังคงทำอาชีพเกษตรกรรมอยู่ก็ยังคงมีรูปแบบชีวิตประจำวันที่ไม่แตกต่างกับชุมชนที่ 1 ถึงชุมชนที่ 3 โดยจะเดินทางออกจากบ้านแต่เช้า เพื่อไปยังที่นาของตน ที่อยู่ห่างออกไปจากชุมชน และมักจะเดินทางกลับบ้านในช่วงบ่าย โดยส่วนใหญ่มักจะกลับมาทำงานบ้าน และทำงานหัตถกรรมในครัวเรือนอยู่ภายในบริเวณบ้านของตน

- กลุ่มนักเรียนนักศึกษา ภายในพื้นที่ชุมชนปากคลองบางแม่หม้ายจะอยู่ติดกับโรงเรียนบางแม่หม้าย ซึ่งเป็นโรงเรียนในระดับประถมศึกษาที่อยู่ในบริเวณย่านวัดบางแม่หม้าย และยังคงอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่อยู่ในบริเวณย่านวัดอาน และมีกลุ่มนักเรียนนักศึกษาบางส่วนที่เดินทางไปยังสถานศึกษาที่อยู่นอกพื้นที่ศึกษาหรือภายในเมือง โดยส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมทั้งวันอยู่ภายในสถานศึกษา และช่วง

เย็นจึงจะกลับไปประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่บ้าน โดยกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่มีอายุมากขึ้นก็จะเดินทางกลับบ้านช้ามากขึ้นจากการเข้ากลุ่มทางสังคมกับเพื่อนฝูง หรือเล่นกีฬาบริเวณสถานศึกษาของตน

- กลุ่มข้าราชการ พนักงานบริษัท โดยส่วนใหญ่จะมีการใช้พื้นที่เพื่อการพักอาศัยเป็นหลัก หากสถานที่ทำงานอยู่ภายนอกชุมชนก็จะเดินทางออกจากบ้านแต่เช้าเพื่อเดินทางไปทำงาน และบางส่วนของสถานที่ทำงานอยู่ภายในบริเวณชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ ไม่มีความจำเป็นที่จะเดินทางออกจากบ้านแต่เช้า จึงมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นบริเวณบ้านในช่วงเช้า เช่น ตักบาตรทำบุญ ทำกับข้าว รับประทานอาหารเช้า แล้วจึงออกเดินทางไปทำงาน โดยการเดิน รถจักรยาน หรือ รถจักรยานยนต์ แล้วแต่ความสะดวกและระยะทาง กิจกรรมการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่จึงจะอยู่บริเวณที่ทำงาน และกิจกรรมการใช้พื้นที่ที่หลากหลายจะอยู่ในช่วงหลังเลิกงาน เช่น การออกกำลังกาย นั่งเล่น บริเวณที่ว่างของชุมชน หรือกลับไปประกอบกิจกรรมในบริเวณบ้านของตน

แผนที่ 6.24 แสดงระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่โดยรอบบริเวณชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย (คานเรือ)

- กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า ภายในบริเวณพื้นที่ชุมชนปากคลองบางแม่หม้ายมีร้านค้า ภายในบริเวณน้อยมากเนื่องจากพื้นที่บริเวณชุมชนอยู่ติดกับตลาดบางแม่หม้าย กิจกรรมการค้าที่เกิดขึ้นจึงเกิดจากรถเข็นขายสินค้าประเภทอาหารที่เข้ามาขายในพื้นที่เป็นบางช่วงเวลา และกิจกรรมทางการค้าที่เกิดขึ้นเป็นประจำสัปดาห์ละ 1 ครั้งคือตลาดนัด ที่กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า จะเข้ามาตั้งแผงขายสินค้าชั่วคราวบริเวณริมถนนซอยทางเข้าวัดบางแม่หม้าย ในช่วงเย็นของทุกๆ วันอังคาร ดังนั้นการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวันของกลุ่มพ่อค้า แม่ค้า ในพื้นที่ ส่วนใหญ่ จึงเป็นไปในลักษณะชั่วคราว ไม่อยู่กับที่

7) ชุมชนตลาดบางแม่หม้าย (ชุมชนชาวจีน)

(1) ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน การใช้ที่ดินและอาคารส่วนใหญ่ของชุมชนตลาดบางแม่หม้ายจะเป็นไปในรูปแบบกิจกรรมทางด้านพาณิชย์กรรม และส่วนที่เหลือจะเป็นทางด้านการพักอาศัย สำหรับการใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม จะมีรูปแบบสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่เป็นแบบเรือนแถวไม้ ที่จะกระจุกตัวอยู่บริเวณตลาดบางแม่หม้าย

ตลาดบางแม่หม้ายซึ่งเป็นการใช้อาคารประเภทพาณิชย์กรรมเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการขายอาหาร ของสด ของแห้ง เครื่องใช้ต่างๆ หรือแม้แต่อุปกรณ์ทางการเกษตร ซึ่งมีลักษณะร้านค้าเป็นเรือนแถวไม้ที่เปิดด้านหน้าเรือนเพื่อการค้าขาย และพื้นที่ด้านหลังเรือนใช้สำหรับการพักอาศัย โดยผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนที่ทำการค้าขายในพื้นที่มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน

สภาพอาคารภายในตลาดบางแม่หม้าย ส่วนใหญ่จะมีสภาพที่ทรุดโทรม เพราะมาอายุที่ยาวนานกว่า 80 ปี และบางส่วนยังมีสภาพที่ว่างเปล่าไม่ได้รับการใช้ประโยชน์ จึงขาดการดูแลรักษา

(2) กิจกรรมการใช้อาคาร และพื้นที่ว่าง ผู้ที่ประกอบการค้าและอยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน ที่ประกอบการค้าอยู่ในพื้นที่มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน การใช้อาคารของบริเวณตลาดบางแม่หม้ายที่อยู่ภายในชุมชนปากคลองบางแม่หม้ายจะแตกต่างกับอาคารทางการค้าที่อยู่บริเวณชุมชนริมคลองบางแม่หม้าย โดยอาคารทางการค้าที่อยู่บริเวณชุมชนริมคลองบางแม่หม้าย ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ที่เป็นเจ้าของจะเป็นคนที่มีเชื้อชาติไทยดั้งเดิม จะมีลักษณะการปลูกสร้างอาคารที่ทำการค้าขายแยกออกจากบ้านเรือนที่ใช้พักอาศัยอย่างชัดเจน ในขณะที่อาคารทางการค้าที่อยู่ภายในตลาดบางแม่หม้ายซึ่งอยู่ภายในชุมชนปากคลองบางแม่หม้ายซึ่งผู้เป็นเจ้าของส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน อาคารจะมีลักษณะที่รวมส่วนที่ทำการค้าขาย และส่วนพักผ่อนอยู่ในหลังเดียวกัน และกิจกรรมการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่ของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ทำการค้าขายในบริเวณตลาดจะมีกิจกรรมอยู่ภายในบริเวณเรือนหรือร้านค้าของตนตลอดทั้งวัน เนื่องจากต้องเฝ้า

ร้าน และจะมีกิจกรรมการนั่งเล่น พักผ่อน หรือนั่งพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ที่บริเวณหน้าบ้านของตน ซึ่งเป็นการเฝ้าหน้าร้านไปในตัว

ภายในบริเวณชุมชนตลาดบางแม่หม้าย เป็นชุมชนที่มีความหนาแน่นของอาคารมาก พื้นที่ว่างในการประกอบกิจกรรมต่างๆจึงไม่มี แต่ในบริเวณใกล้เคียงกับชุมชนยังมีพื้นที่โล่งว่างต่างๆ สำหรับประกอบกิจกรรมนันทนาการต่างๆ เช่น ลานจอดรถ และพื้นที่ว่างริมน้ำ บริเวณวัดบางแม่หม้าย และวัดท่าเจริญ รวมถึงสนามหญ้าหน้าโรงเรียนบางแม่หม้าย ซึ่งใช้เป็นสำหรับเล่นกีฬาและออกกำลังกายของคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง

(3) ความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวัน บริเวณชุมชนตลาดบางแม่หม้าย สามารถแบ่งกลุ่มคนที่มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม ดังนี้

- กลุ่มชาวบ้านที่ทำการเกษตร ภายในชุมชนตลาดบางแม่หม้ายไม่มีผู้ที่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม นอกจากผู้ที่ปลูกผักนึ่งบริเวณทำน้ำเท่านั้น ดังนั้นชาวบ้านในกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กับพื้นที่ชุมชนตลาดบางแม่หม้ายในลักษณะผู้ที่เข้ามาจับจ่ายซื้อสินค้าไม่ว่าจะเป็น อาหาร ของสด ของแห้ง เครื่องใช้ต่างๆ หรือแม้แต่อุปกรณ์ทางการเกษตร จะเป็นการเข้ามาใช้พื้นที่ในลักษณะมาจับจ่ายซื้อสินค้าทั่วไปในชีวิตประจำวัน เพราะถ้าหากต้องการซื้อสินค้าจำนวนมากๆ มักจะเดินทางเข้าไปซื้อในเมืองมากกว่า การเข้ามาใช้พื้นที่บริเวณตลาดจึงไม่มีเวลาที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความจำเป็น

- กลุ่มนักเรียนนักศึกษา ภายในพื้นที่ชุมชนปากคลองบางแม่หม้ายจะอยู่ติดกับโรงเรียนบางแม่หม้าย ซึ่งเป็นโรงเรียนในระดับประถมศึกษาที่อยู่ในบริเวณย่านวัดบางแม่หม้าย และยังไม่ไกลจากโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่อยู่ในบริเวณย่านวัดอาน และมีกลุ่มนักเรียนนักศึกษาบางส่วนที่เดินทางไปยังสถานศึกษาที่อยู่นอกพื้นที่ศึกษาหรือภายในเมือง โดยส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมทั้งวันอยู่ภายในสถานศึกษา และช่วงเย็นจึงจะกลับไปประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่บ้าน โดยกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่มีอายุมากขึ้นก็จะเดินทางกลับบ้านช้ามากขึ้นจากการเข้ากลุ่มทางสังคมกับเพื่อนฝูง หรือเล่นกีฬาบริเวณสถานศึกษาของตน

- กลุ่มข้าราชการ พนักงานบริษัท ลักษณะการใช้พื้นที่ในชีวิตประจำวันของคนในกลุ่มนี้จะไม่แตกต่างจากชุมชนอื่นๆ นัก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนในวัยหนุ่มสาว หรือวัยทำงานโดยส่วนใหญ่จะมีการใช้พื้นที่เพื่อการพักอาศัยเป็นหลัก หากสถานที่ทำงานอยู่นอกชุมชนก็จะเดินทางออกจากบ้านแต่เช้าเพื่อเดินทางไปทำงาน และบางส่วนที่มีสถานที่ทำงานอยู่ภายในบริเวณชุมชน ไม่มีความจำเป็นที่จะเดินทางออกจากบ้านแต่เช้า จึงมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นบริเวณบ้านในช่วงเช้าค่อนข้างมาก และช่วงเย็นจนถึงค่ำจึงเดินทางกลับมายังที่พักเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆกับครอบครัว และพักผ่อน

- กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า จากการที่บริเวณดังกล่าวเป็นที่ตั้งของตลาดบางแม่หม้าย และมีชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงมีกิจกรรมการค้าอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก และส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะอาคารที่เป็นที่พักอาศัย กึ่งพาณิชย์กรรม และผู้ที่ทำกิจการหรือดูแลเฝ้าร้านส่วนใหญ่จะเป็นคนสูงอายุ กิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นจึงจะอยู่บริเวณบ้านของตนเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะการเปิดร้านค้าจะเปิดแต่เช้าตรู่ ภายหลังจากการประกอบกิจกรรมส่วนตัวในช่วงเช้าเสร็จแล้ว และร้านค้าต่างๆ จะเปิดตลอดวันจนถึงช่วงค่ำ กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า จึงมีการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่บริเวณด้านหน้าร้านค้าของตนในการนั่งเล่น พักผ่อน หรือพูดคุยกับเพื่อนบ้าน มากกว่าที่จะเดินทางไปยังพื้นที่ว่างบริเวณชุมชน เพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ

แผนที่ 6.25 แสดงระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่โดยรอบบริเวณชุมชนตลาดบางแม่หม้าย (ชุมชนชาวจีน)

8) ย่านวัดบางแม่หม้าย

(1) ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ ภายในบริเวณย่านวัดบางแม่หม้ายจะมีรูปแบบการใช้ที่ดิน และอาคารอยู่ 2 ประเภท แบ่งเป็นศาสนสถาน และสถานศึกษา โดย ศาสนสถาน คือ วัดบางแม่หม้าย และวัดท่าเจริญ ในส่วนของสถานศึกษา คือ โรงเรียนบางแม่หม้าย บริเวณที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทศาสนสถาน อาคารที่อยู่ภายในพื้นที่จะใช้วัสดุในการก่อสร้างที่เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กเป็นส่วนใหญ่ นอกจากหมุงกุฎี หรือศาลาการเปรียญ ที่ยังคงมีโครงสร้างส่วนใหญ่เป็นไม้ และมีขนาดที่กว้างขวางเพื่อสำหรับการประกอบกิจกรรมทางศาสนาต่างๆ

และในส่วนของอาคารสถานศึกษาจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะเป็นอาคารบริการที่มีความร่วมสมัย เป็นส่วนใหญ่

การใช้อาคารจะขึ้นอยู่กับรูปแบบและวัตถุประสงค์ของสถานที่โดยจะแบ่งเป็นการใช้อาคารศาสนสถาน ซึ่งจะมีกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งกิจกรรมทางด้านการพักอาศัยของพระภิกษุสงฆ์ หรือกิจกรรมทางศาสนาต่างๆ เช่น ทำบุญ ฟังเทศ งานศพ เป็นต้น ในส่วนของการใช้อาคารของโรงเรียนบางแม่หม้ายจะเป็นการใช้อาคารเพื่อการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ โดยผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่จะเป็นนักเรียน และครู เป็นหลัก

สภาพของอาคารในบริเวณพื้นที่บริเวณย่าน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นอาคารร่วมสมัยที่ ซึ่งปัจจุบันยังคงมีสภาพที่สมบูรณ์อยู่มาก เนื่องจากเป็นอาคารที่เพิ่งมีการปลูกสร้างกันมาไม่นานนัก ในส่วนของอาคารในบริเวณวัดบางแม่หม้าย และวัดท่าเจริญ ถึงแม้ว่าจะเป็นวัดที่มีอายุยาวนาน แต่ว่าอาคารต่างๆ ได้รับการบูรณะ และดูแลอยู่สม่ำเสมอ เนื่องจากเป็นเคารพนับถือของคนในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง

(2) กิจกรรมการใช้อาคาร และพื้นที่ว่าง จากการใช้ภายในบริเวณย่านประกอบไปด้วยการใช้อาคารในประเภทศาสนสถาน และสถาบันการศึกษา กิจกรรมการใช้อาคารและที่ว่างจึงมีความแตกต่างกัน การใช้อาคารภายในศาสนสถาน หรือวัดภายในบริเวณย่าน ความถี่ในการใช้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมทางศาสนาในแต่ละวัน หรือแต่ละเทศกาล ดังนั้น ในบางวันจึงมีอาคารที่ไม่มีการใช้งานแต่อย่างใด ในส่วนของการใช้อาคารภายในสถานศึกษา หรือโรงเรียนมีการใช้อาคารอย่างเต็มที่ในแต่ละวันที่มีการเรียนการสอน

พื้นที่ว่างบริเวณย่านวัดบางแม่หม้ายมีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น สนามหญ้าหน้าโรงเรียนบางแม่หม้ายที่มีการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากนักเรียนในโรงเรียน ผู้ใช้จากภายนอก และการจัดการแข่งขันกีฬาต่างๆ ภายในชุมชนหรือระหว่างชุมชน ในส่วนของพื้นที่ว่างบริเวณวัดบางแม่หม้าย และวัดท่าเจริญ เช่นลานจอดรถ ลานวัด หรือพื้นที่ว่างบริเวณริมน้ำ การใช้งานที่เกิดขึ้นประจำวันจะเกิดจากพระภิกษุสงฆ์ และชาวบ้านทั่วไปที่ใช้พื้นที่ในการนั่งพบปะพูดคุยกัน และการใช้งานอย่างเต็มที่ที่จะขึ้นอยู่กับเทศกาลต่างๆ ประจำปีที่มีในชุมชน

(3) ความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวัน บริเวณย่านวัดบางแม่หม้าย สามารถแบ่งกลุ่มคนที่มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม ดังนี้

- พระภิกษุสงฆ์ จากการใช้บริเวณย่านวัดบางแม่หม้ายมีเพียงวัด และโรงเรียนอยู่ในบริเวณย่านที่ได้ทำการแบ่งเขตพื้นที่ พระภิกษุสงฆ์จึงเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่ชุมชนโดยตรง ชีวิตประจำวันของพระภิกษุสงฆ์เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของพุทธศาสนา โดยช่วงเช้าตรู่จะออกบิณฑบาตบริเวณชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย และบริเวณใกล้เคียงชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมประจำวันที่พระภิกษุสงฆ์ออกจากวัดไปยังนอกย่านวัดบางแม่หม้าย หลังจากนั้นกิจกรรมต่างๆ จะอยู่ภาย

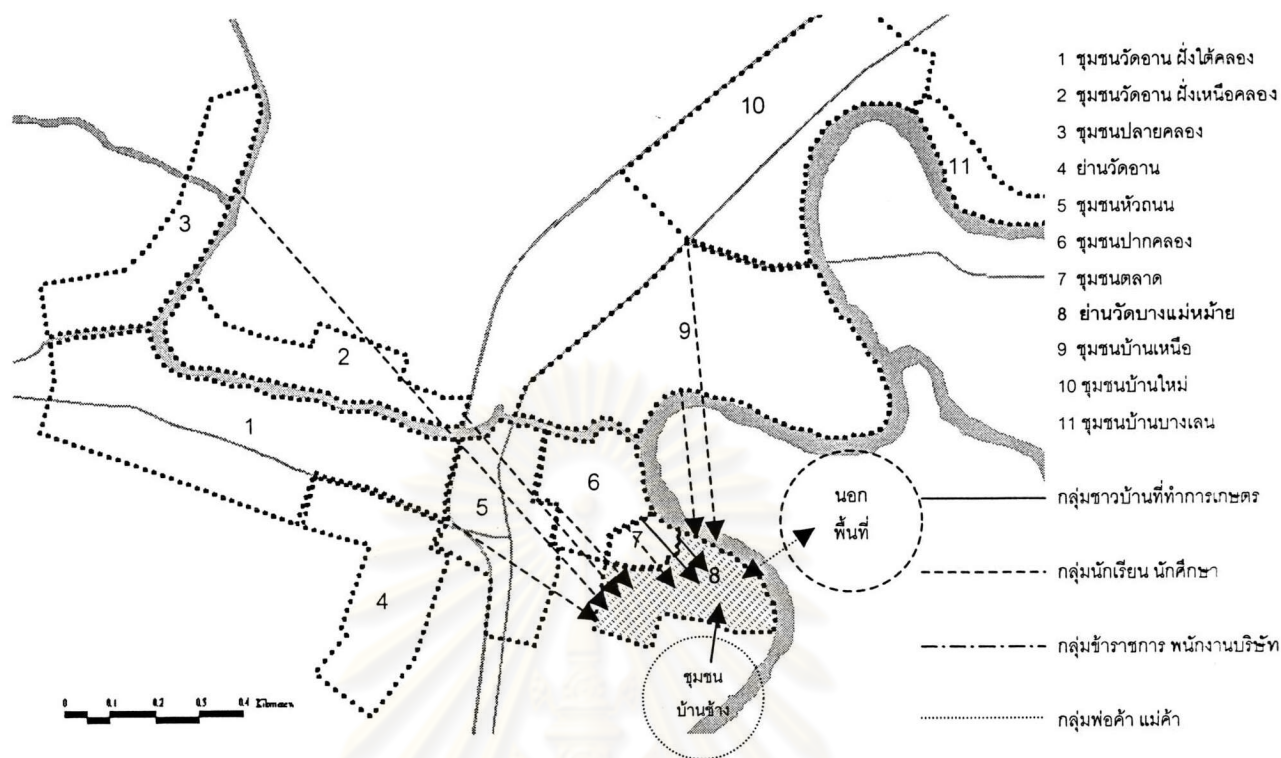
ในบริเวณวัดเป็นส่วนใหญ่ นอกจากมีกิจกรรมที่ไปตามที่ต่างๆ ซึ่งจะเป็นไปในลักษณะที่ไม่แน่นอนในชีวิตประจำวันของพระภิกษุสงฆ์

- กลุ่มชาวบ้านที่ทำการเกษตร ชาวบ้านในกลุ่มนี้จะไม่มีการเข้ามาใช้พื้นที่บริเวณย่านโดยตรงของวิถีชีวิตประจำวัน โดยการเข้ามาใช้พื้นที่ส่วนใหญ่นั้นจะเป็นการนัดพบนั่งพบปะพูดคุย หรือพื้นที่บริเวณรอบๆ วัดบางแม่หม้าย และวัดท่าเจริญ รวมถึงพื้นที่บริเวณหน้าโรงเรียน บางแม่หม้ายที่มีการใช้พื้นที่ระหว่างการมารอรับบุตรหลานในช่วงเลิกเรียน และช่วงหิ้วค้ำจึงเดินทางกลับบ้านของตนเพื่อรับประทานอาหารเช้า และพักผ่อน โดยการเข้าพื้นที่โดยตรงจะเป็นเฉพาะวันที่มีพิธีกรรมทางศาสนาหรือชุมชนเป็นส่วนใหญ่

- กลุ่มนักเรียนนักศึกษา กลุ่มนักเรียนที่เข้ามาใช้พื้นที่ย่านวัดบางแม่หม้ายจะเป็นกลุ่มนักเรียนประถมที่ศึกษาอยู่ที่โรงเรียนบางแม่หม้าย โดยจะมาจากภายในชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย และชุมชนรอบนอก โดยจะเดินทางเข้ามาในพื้นที่และมีการใช้พื้นที่บริเวณย่านจนถึงหิ้วค้ำจึงกลับบ้าน โดยพื้นที่ที่กลุ่มนักเรียนใช้จะมีทั้งพื้นที่สนามที่ยังคงอยู่ในโรงเรียนเพื่อวิ่งเล่นออกกำลังกาย พื้นที่บริเวณด้านหน้าโรงเรียน หรือใต้ต้นไม้บริเวณวัด สำหรับนั่งเล่นหรือจับกลุ่มพูดคุยกัน โดยจะมีรถเข็นขายน้ำ ขนม และอาหารขบมาจอดเพื่อขายสินค้า โดยจะอยู่ภายในพื้นที่ในช่วงหลังเลิกเรียนไม่นานนักแล้วจึงแยกย้ายเดินทางกลับบ้านของตน

- กลุ่มข้าราชการ พนักงานบริษัท ผู้ที่เดินทางเข้ามาทำงานในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการครู โดยส่วนใหญ่จะมีบ้านพักอยู่ภายในพื้นที่ศึกษาชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย กลุ่มข้าราชการจะเข้ามาใช้พื้นที่ในช่วงเวลาเช้าใกล้กับเวลาเช้างาน เนื่องจากบ้านพักอยู่ไม่ไกลจากที่ทำงานมากนัก เวลาพักเที่ยงจะมีบางส่วนที่เดินทางออกนอกพื้นที่ย่านไปรับประทานอาหารที่บ้านของตน หรือร้านอาหารด้านนอก แล้วจึงกลับเข้ามาทำงานต่อในช่วงบ่ายและจะอยู่ในบริเวณย่านจนถึงเวลาเลิกงาน จึงแยกย้ายกลับบ้าน

- กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า กลุ่มพ่อค้า แม่ค้าทั้งเกือบหมดจะพักอาศัยอยู่บริเวณรอบๆ ย่าน แต่ยังคงอยู่ภายในพื้นที่ศึกษาชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย โดยพื้นที่ที่ทำการค้าขายจะมีพื้นที่หลักๆ อยู่ 2 บริเวณ คือ ภายในโรงอาหารโรงเรียนบางแม่หม้าย ซึ่งจะมีการค้าขายทั้งวันกลุ่มลูกค้าคือนักเรียน และครู พื้นที่ที่ 2 คือ บริเวณด้านหน้าโรงเรียนบางแม่หม้าย ซึ่งเป็นร้านค้าขายอาหาร โดยมีกลุ่มลูกค้าเป็นชาวบ้านทั่วไป และนอกจากนี้ยังมีกลุ่มพ่อค้า แม่ค้าที่เข้ามาค้าขายในพื้นที่ในลักษณะรถเข็นซึ่งส่วนใหญ่จะเข้ามาในพื้นที่ในช่วงเย็น และจะอยู่บริเวณด้านหน้าโรงเรียนบางแม่หม้ายเป็นหลัก

แผนที่ 6.26 แสดงระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่โดยรอบบริเวณย่านวัดบางแม่หม้าย

9) ชุมชนบ้านเหนือ

(1) ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน สภาพโดยทั่วไปเป็นชุมชนที่ปลูก

สร้างบ้านเรือนอยู่บริเวณริมแม่น้ำสุพรรณบุรีเป็นหลัก ถึงแม้ว่าพื้นที่จะอยู่ติดกับทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3351 สุพรรณบุรี – บางสาม แต่กลับไม่มีการปลูกสร้างบ้านเรือนบริเวณริมถนนสายดังกล่าว เนื่องจากบริเวณดังกล่าวมีลักษณะแม่น้ำที่อยู่ห่างจากถนนพอสมควร การตั้งถิ่นฐานในยุคเริ่มแรกก็อิงกับแม่น้ำจึงยังคงอยู่ ในส่วนรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคารบ้านเรือนในพื้นที่จะเป็นเรือนพื้นบ้านแทบทั้งสิ้น โดยจะมีบางหลังที่มีลักษณะเป็นเรือนไทยดั้งเดิมแต่ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปอย่างมาก เรือนส่วนใหญ่ยังคงเป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูง และมีระเบียบบ้านขนาดใหญ่สำหรับประกอบกิจกรรมต่างๆ การใช้ที่ดินที่ยังคงเป็นกิจกรรมการพักอาศัยเกือบทั้งพื้นที่ ยกเว้นพื้นที่ที่เป็นโรงสีข้าวชัยพิริยะพิทักษ์ โดยบริเวณโรงสีเป็นเพียงบริเวณเดียวที่มีรูปแบบอาคารเป็นแบบร่วมสมัย

การใช้อาคารในส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อการพักอาศัยเกือบทั้งบริเวณ เนื่องจากเป็นชุมชนที่ทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการทำนา และบริเวณริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) ได้มีการปลูกผักบุ้งเป็นจำนวนมาก บริเวณดังกล่าวจึงเป็นบริเวณบ้านพักอาศัยมาเป็นระยะเวลา

นาน นอกจากบริเวณโรงสีข้าวชัยพิริยะพิทักษ์ ที่มีกิจกรรมการใช้อาคารในลักษณะอุตสาหกรรม โรงสีข้าว ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองการประกอบอาชีพหลักของชุมชนที่ทำนาข้าวเป็นหลัก

สภาพอาคารโดยทั่วไป อาคารที่เป็นบ้านพักอาศัยส่วนใหญ่จะมีอายุที่ค่อนข้างมาก จึงมีสภาพที่ชำรุดทรุดโทรม และมีการปลูกสร้างต่อเติมมาแล้วหลายยุคหลายสมัย แต่ยังคงรูปแบบการเป็นเรือนยกใต้ถุนสูงไว้อยู่ เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ที่น้ำสามารถท่วมถึงได้

(2) กิจกรรมการใช้อาคาร และพื้นที่ว่าง เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของบริเวณเป็นชุมชนพักอาศัย กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่นอกเหนือจากการเดินทางออกไปทำนาจึงมักจะเกิดขึ้นภายในบ้าน หรือบริเวณบ้านเรือนของตนเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นเรือนยกใต้ถุนสูง และมีระเบียบบ้านขนาดใหญ่ และในเรือนที่อยู่ติดริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) จะมีศาลาทำน้ำแทบทุกหลังคาเรือน กิจกรรมต่างๆ จึงจะมีการใช้พื้นที่บริเวณนี้ในการประกอบกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นนั่งเล่น ทำกับข้าว หรือทำงานหัตถกรรมต่างๆ นอกจากนี้บ้านเรือนแต่ละหลังปลูกสร้างห่างกัน พื้นที่ว่างบริเวณข้างๆ บ้านจึงมีขนาดใหญ่สำหรับ จอดรถวางของ หรือเป็นที่วิ่งเล่นสำหรับเด็ก หรืออาจจะใช้เป็นพื้นที่สำหรับจัดงานต่างๆ เช่นทำบุญ หรืองานแต่งงาน เป็นต้น

ถึงแม้ว่าบริเวณพื้นที่ชุมชนดังกล่าวจะมีขนาดกว้างใหญ่ แต่พื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นนาข้าวแทบทั้งสิ้น ไม่มีพื้นที่โล่งว่างที่จะสามารถประกอบกิจกรรมใดๆ ที่เป็นส่วนรวมได้ นอกจากพื้นที่ว่างภายในบ้าน หรือระหว่างบ้านของตน ที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ความต้องการพื้นที่โล่งว่างสาธารณะจึงมีน้อย นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ว่างบางส่วนที่อยู่ภายในโรงสีข้าวชัยพิริยะพิทักษ์ ที่ถูกใช้ประโยชน์เป็นลานขนถ่าย และตากข้าวเปลือก ไม่ได้ถูกนำมาใช้สำหรับกิจกรรมนันทนาการของชุมชนแต่อย่างใด

(3) ความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวัน บริเวณชุมชนบ้านเหนือสามารถแบ่งกลุ่มคนที่มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม ดังนี้

- กลุ่มชาวบ้านที่ทำการเกษตร กิจกรรมการใช้พื้นที่ กับวิถีชีวิตประจำวันของชาวบ้านที่ทำอาชีพเกษตรกรรม จะไม่แตกต่างจากกลุ่มของชุมชนอื่นๆ ที่ประกอบอาชีพเดียวกัน โดยจะตื่นแต่เช้าเพื่อเก็บผักบุ้งไปขาย หรือทำอาหาร และต้องเดินทางออกจากบ้านแต่เช้า เพื่อไปยังที่นาของตน และมักจะเดินทางกลับบ้านในช่วงบ่าย โดยส่วนใหญ่มักจะกลับมาทำงานบ้าน และทำงานหัตถกรรมในครัวเรือน โดยใช้พื้นที่บริเวณบ้าน เช่น ระเบียบบ้าน ศาลาทำน้ำ ใต้ถุนบ้าน ใต้ต้นไม้บริเวณบ้าน และจะใช้พื้นที่บริเวณดังกล่าวจนถึงช่วงเย็น

- กลุ่มนักเรียนนักศึกษา ถึงแม้ว่าภายในพื้นที่ชุมชนในกลุ่มนี้จะไม่มียุทธศาสตร์ศึกษา อยู่ในพื้นที่ แต่ก็ยังมีเด็กที่อยู่ในวัยเรียนอยู่ในพื้นที่ โดยกิจกรรมต่างๆ จะไม่แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ มากนัก โดยส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมทั้งวันอยู่ภายในสถานศึกษาทั้งใน และสถานศึกษาที่อยู่

นอกพื้นที่ และช่วงเย็นจึงจะกลับไปประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่บ้าน หรือบางส่วนมีการใช้พื้นที่บริเวณชุมชนจนถึงหัวค่ำจึงกลับบ้าน โดยพื้นที่ที่กลุ่มนักเรียนใช้จะมีทั้งพื้นที่สนามที่ยังคงอยู่ในโรงเรียนเพื่อออกกำลังกาย พื้นที่บริเวณด้านหน้าโรงเรียน หรือใต้ต้นไม้บริเวณวัด สำหรับนั่งเล่นหรือจับกลุ่มพูดคุยกัน โดยจะมีรถเข็นขายน้ำ ขนม และอาหารขับมาจอดเพื่อขายสินค้า กิจกรรมต่างๆ หลังเลิกเรียน เมื่อกลับถึงบ้านก็จะทำกิจกรรมต่างๆ เช่น วิ่งเล่น รับประทานอาหาร ทำงานบ้าน และทำการบ้าน ซึ่งก็จะใช้พื้นที่บริเวณระเบียงบ้านของตนในการประกอบกิจกรรม

แผนที่ 6.27 แสดงระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่โดยรอบบริเวณชุมชนบ้านเหนือ

- กลุ่มข้าราชการ พนักงานบริษัท จะมีทั้งข้าราชการที่มีที่ทำงานอยู่ภายในบริเวณชุมชน หรืออยู่นอกชุมชนที่อยู่ไกลออกไป โดยส่วนใหญ่จะมีการใช้พื้นที่เพื่อการพักอาศัยเป็นหลัก และยังคงอยู่อาศัยภายในบริเวณบ้านพ่อแม่ของตน หากสถานที่ทำงานอยู่ภายนอกชุมชนก็จะเดินทางออกจากบ้านแต่เช้าเพื่อเดินทางไปทำงาน และบางส่วนที่มีสถานที่ทำงานอยู่ภายในบริเวณชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ ไม่มีความจำเป็นที่จะเดินทางออกจากบ้านแต่เช้า จึงมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นบริเวณบ้านในช่วงเช้า เช่น ตักบาตรทำบุญโดยจะมีพระพายเรือมาบิณฑบาตบริเวณแม่น้ำ และยังมีการทำกับข้าว รับประทานอาหาร แล้วจึงออกเดินทางไปทำงาน โดยการเดิน รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ แล้วแต่ความสะดวกและระยะทาง กิจกรรมการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่จึงจะอยู่บริเวณที่ทำงาน และกิจกรรมการใช้พื้นที่ที่หลากหลายจะอยู่ใน

ช่วงหลังเลิกงาน เช่น การออกกำลังกาย นั่งเล่น บริเวณที่ว่างของชุมชน หรือกลับไปประกอบกิจกรรมในบริเวณบ้านของตน

ในพื้นที่ชุมชนบ้านเหนือไม่มีกิจกรรมทางการค้าขายแต่อย่างใด ในพื้นที่กลุ่มนี้จึงจะไม่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวันของกลุ่มพ่อค้า แม่ค้าแต่อย่างใด

10) ชุมชนบ้านใหม่

(1) ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน ในอดีตพื้นที่บางส่วนของชุมชนบ้านใหม่เคยเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนบ้านบางเลนที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) บ้านเรือนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมถนน เกิดจากการขุดคลองชลประทานจึงเริ่มมีการตั้งถิ่นฐานเกิดขึ้นตามเส้นทางคลองดังกล่าว ประกอบกับมีการพัฒนาเส้นทางถนนเลียบคลองชลประทานจนกลายมาเป็นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3351 สุพรรณบุรี – บางสาม การตั้งถิ่นฐานบริเวณริมถนนจึงมีเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่เส้นทางแม่น้ำและเส้นทางถนนอยู่ใกล้เคียงกัน และมีผลกระทบทางด้านน้ำท่วมอยู่บางส่วน ประกอบกับพื้นที่ดังกล่าวมีการใช้ประโยชน์ทางด้านที่อยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ รูปแบบอาคารจึงมีทั้งเรือนไทยประยุกต์ และเรือนพื้นบ้าน ที่มีได้ถูสูง และพื้นที่ที่ไม่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม หรือมีการพัฒนาถมที่แล้วจะมีลักษณะบ้านเรือนเป็นแบบเรือนพื้นบ้าน 2 ชั้น และนอกจากมีการใช้ที่ดินทางการพักอาศัยแล้วยังมีพื้นที่บางส่วนเป็นสถานที่ราชการ คือ โรงพยาบาลบางใหญ่ มีลักษณะเป็นอาคารบริการคอนกรีตเสริมเหล็กสูง 1 ชั้น และนอกจากนี้ภายในบริเวณดังกล่าวยังเป็นที่ตั้งของที่ทำการประสานส่วนภูมิภาคอีกด้วย

การใช้อาคารในส่วนใหญ่จะเป็นประเภทเพื่อการพักอาศัย และมีที่นาอยู่บริเวณรอบๆชุมชน นอกจากบริเวณที่เป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลบางใหญ่ที่มีการใช้สอยจากคนมากหน้าหลายตา เนื่องจากเป็นสถานพยาบาลเพียงแห่งเดียวที่อยู่ในบริเวณชุมชน

สภาพอาคารโดยทั่วไป จะมีสภาพที่ดี และไม่ทรุดโทรมเท่าใดนักเนื่องจากเป็นอาคารที่มีการปลูกสร้างในระยะหลัง และใช้วัสดุในการก่อสร้างที่มั่นคงแข็งแรง และจากการที่มีผู้อยู่อาศัยอยู่ตลอดเวลาทำให้อาคารบ้านเรือนไม่ถูกทิ้งร้าง และมีการดูแลรักษาอยู่เสมอ

(2) กิจกรรมการใช้อาคาร และพื้นที่ว่าง รูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีอยู่ในบริเวณชุมชนบ้านใหม่มีทั้ง เรือนไทยดั้งเดิม เรือนพื้นบ้านทั่วไป ที่มีรูปแบบกิจกรรมการใช้อาคารไม่ต่างจากชุมชนอื่นๆ และในสวนของบ้านหรืออาคารร่วมสมัย ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลาย กิจกรรมการใช้อาคารจะแตกต่างกันออกไป เนื่องจากไม่มีได้ถูบ้าน หรือระเบียบในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นกิจกรรมต่างๆ จึงเกิดขึ้นภายในบ้าน และบริเวณบ้านที่มีรั้วรอบขอบชิด

พื้นที่ว่างภายในบ้าน หรือระหว่างบ้าน จะมีขนาดค่อนข้างใหญ่ ความต้องการพื้นที่โล่งว่างสาธารณะจึงมีน้อย เนื่องจากสามารถประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต และกิจกรรมนันทนาการภายในพื้นที่บริเวณบ้านเรือนของตนได้ ในส่วนที่โล่งว่างที่สามารถจะประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้จะอยู่ภายในบริเวณวัดบางเลน และโรงเรียนธรรมรังษีศึกษา ที่อยู่บริเวณฝั่งตรงข้ามแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) ที่มีลานคอนกรีตขนาดใหญ่ และสนามหญ้าและสนามกีฬาบริเวณหน้าวัด และโรงเรียน เนื่องจากชุมชนในบริเวณนี้จะมีความผูกพันกับวัดบางเลนมากกว่าวัดภายในชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายมาช้านาน เนื่องจากเป็นชุมชนที่ขยายมาจากชุมชนบ้านบางเลนซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมที่อยู่ในพื้นที่มาเป็นระยะเวลาานาน

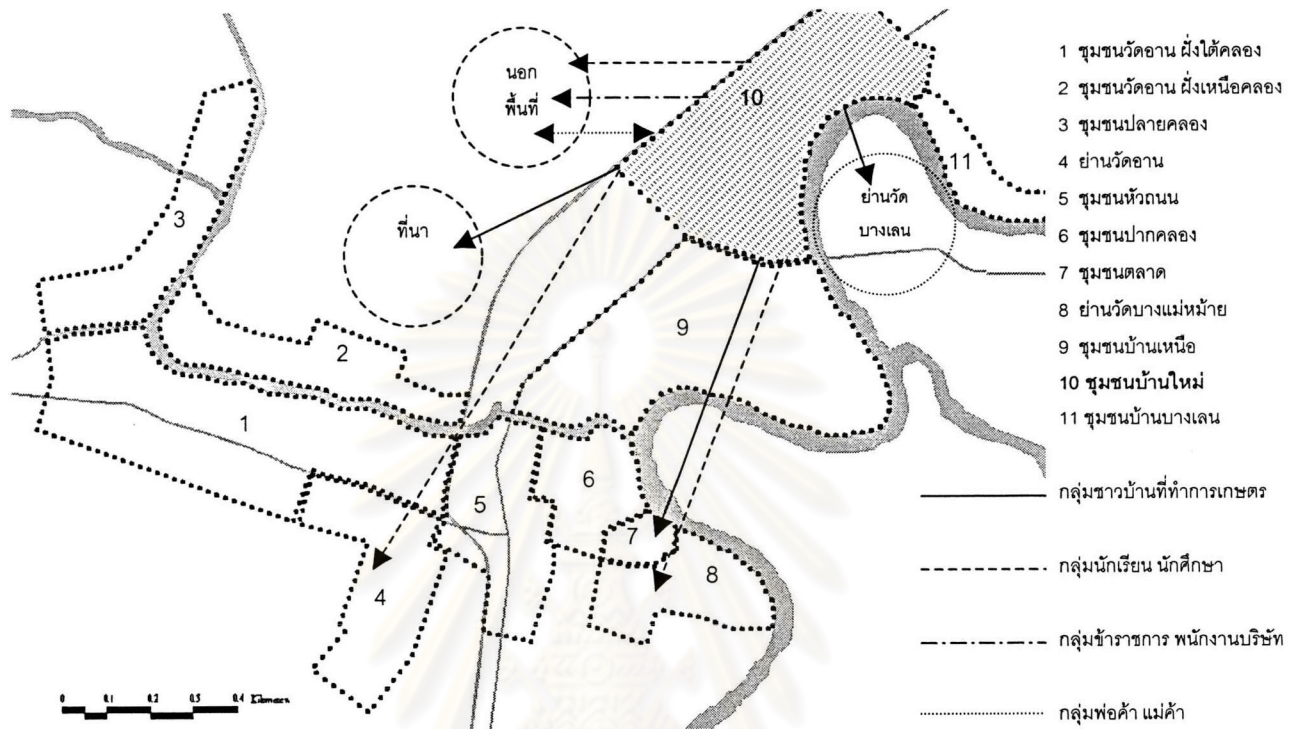
(3) ความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวัน บริเวณชุมชนบ้านใหม่สามารถแบ่งกลุ่มคนที่มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม ดังนี้

- กลุ่มชาวบ้านที่ทำการเกษตร กิจกรรมการใช้พื้นที่ กับวิถีชีวิตประจำวันของชาวบ้านที่ทำอาชีพเกษตรกรรม จะไม่แตกต่างจากกลุ่มของชุมชนอื่นๆบริเวณใกล้เคียง โดยจะตื่นแต่เช้าเพื่อทำอาหารหรือกิจกรรมส่วนตัว และต้องเดินทางออกจากบ้านแต่เช้า เพื่อไปยังที่นาของตน และมักจะเดินทางกลับบ้านในช่วงบ่าย โดยส่วนใหญ่มักจะกลับมาทำงานบ้าน และทำงานหัตถกรรมในครัวเรือน โดยใช้พื้นที่บริเวณบ้าน เช่น ระเบียบบ้าน ศาลาท่าน้ำ ใต้ถุนบ้าน ใต้ต้นไม้บริเวณบ้าน และจะใช้พื้นที่บริเวณดังกล่าวจนถึงช่วงเย็น

- กลุ่มนักเรียนนักศึกษา ถึงแม้ว่าภายในพื้นที่ชุมชนในกลุ่มนี้จะไม่มียุทธสถานศึกษาอยู่ในพื้นที่ แต่ฝั่งตรงข้ามแม่น้ำเป็นที่ตั้งของโรงเรียนธรรมรังษีศึกษาลัย และมีเด็กที่อยู่ในวัยเรียนอยู่ในพื้นที่ซึ่งจะมีทั้งนักเรียนที่ศึกษาที่โรงเรียนดังกล่าว และโรงเรียนที่อยู่ไกลออกไป โดยกิจกรรมต่างๆจะไม่แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆมากนัก โดยส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมทั้งวันอยู่ภายในสถานศึกษาทั้งใน และสถานศึกษาที่อยู่นอกพื้นที่ และช่วงเย็นจึงจะกลับไปประกอบกิจกรรมต่างๆที่บ้าน หรือบางส่วนมีการใช้พื้นที่บริเวณชุมชนจนถึงหัวค่ำจึงกลับบ้าน โดยพื้นที่ที่กลุ่มนักเรียนใช้จะมีทั้งพื้นที่สนามที่ยังคงอยู่ในโรงเรียนเพื่อออกกำลังกาย พื้นที่บริเวณด้านหน้าโรงเรียน หรือใต้ต้นไม้บริเวณวัด สำหรับนั่งเล่นหรือจับกลุ่มพูดคุยกัน แล้วจึงเดินทางกลับบ้าน

- กลุ่มข้าราชการ พนักงานบริษัท จะมีทั้งข้าราชการที่มีที่ทำงานอยู่ภายในบริเวณชุมชน หรืออยู่นอกชุมชนที่อยู่ไกลออกไป ซึ่งจะมีทั้งผู้ที่ยังคงอาศัยอยู่ภายในบริเวณบ้านพ่อแม่ของตน และบางส่วนที่แยกครอบครัวออกมาปลูกบ้านใหม่ โดยส่วนใหญ่จะมีการใช้พื้นที่เพื่อการพักอาศัยเป็นหลัก หากสถานที่ทำงานอยู่นอกชุมชนก็จะเดินทางออกจากบ้านแต่เช้าเพื่อเดินทางไปทำงาน และบางส่วนที่มีสถานที่ทำงานอยู่ภายในบริเวณชุมชน จึงไม่มีความจำเป็นที่จะเดินทางออกจากบ้านแต่เช้า จึงมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นบริเวณบ้านในช่วงเช้า แล้วจึงออกเดินทางไปทำงาน โดยการเดิน รถจักรยานยนต์ แล้วแต่ความสะดวกและระยะทาง กิจกรรมการ

ใช้พื้นที่ส่วนใหญ่จึงจะอยู่บริเวณที่ทำงาน และกิจกรรมการใช้พื้นที่ที่หลากหลายจะอยู่ในช่วงหลังเลิกงาน เช่น การออกกำลังกาย นั่งเล่น บริเวณที่ว่างของชุมชน หรือกลับไปประกอบกิจกรรมในบริเวณบ้านของตน

แผนที่ 6.28 แสดงระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่โดยรอบบริเวณชุมชนบ้านใหม่

- กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า กิจกรรมการค้าในบริเวณพื้นที่ชุมชนดังกล่าวมีอยู่น้อยมาก กิจกรรมการค้าจะอยู่บริเวณบ้านเรือนของตนเป็นหลัก มีการเปิดทำการค้าทั้งอาหาร และ แก๊สหุงต้ม เวลาที่เปิดทำการค้าขายจะอยู่ในช่วงสาย ช่วงเช้าจึงมีเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ส่วนตัวภายในบริเวณบ้านของตน และกลุ่มพ่อค้า แม่ค้า จะต้องเฝ้าร้านของตนจนถึงเวลาปิดร้านคือช่วงเวลาเย็น ถึงค่ำ กิจกรรมการใช้พื้นที่โล่งว่างสาธารณะต่างๆ จึงมีน้อยมาก โดยส่วนใหญ่กิจกรรมต่างๆ ภายในชีวิตประจำวันจะอยู่บริเวณด้านหน้าร้านของตนเป็นหลัก

11) ชุมชนบ้านบางเลน

(1) ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน บริเวณชุมชนบ้านบางเลนเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีการตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้มาเป็นระยะเวลานาน และมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนาข้าวเป็นอาชีพหลัก ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงมีการประกอบอาชีพนี้อยู่ และจากการที่การตั้งถิ่นฐานของชุมชนอยู่ติดกับแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) รูปแบบอาคารบ้านเรือนจึงมีความจำ

เป็นที่จะต้องมีลักษณะเรือนยกใต้ถุนสูง คือเรือนไทยดั้งเดิม และเรือนพื้นบ้านทั่วไป รูปแบบอาคารที่ทันสมัยยังไม่มีให้เห็นในพื้นที่

รูปแบบการใช้อาคารในส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อการพักอาศัยทั้งบริเวณชุมชนเนื่องจากเป็นชุมชนที่ทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการทำนา บริเวณดังกล่าวจึงเป็นที่พักอาศัยที่ และมีที่นาอยู่บริเวณรอบๆ ชุมชน

สภาพอาคารโดยทั่วไป อาคารที่เป็นบ้านพักอาศัยที่อยู่บริเวณริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) ส่วนใหญ่จะมีอายุที่ค่อนข้างมาก จึงมีสภาพที่ชำรุดทรุดโทรม และมีการปลูกสร้างต่อเติมมาแล้วหลายยุคหลายสมัย แต่ยังคงรูปแบบการเป็นเรือนยกใต้ถุนสูงไว้อยู่ เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ที่น้ำสามารถท่วมถึงได้

(2) กิจกรรมการใช้อาคาร และพื้นที่ว่าง เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของบริเวณเป็นชุมชนพักอาศัย กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่นอกเหนือจากการเดินทางออกไปทำนาจึงมักจะเกิดขึ้นภายในบ้าน หรือบริเวณบ้านเรือนของตนเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นเรือนยกใต้ถุนสูงเป็นส่วนใหญ่ และมีระเบียงบ้านขนาดใหญ่ และในเรือนที่อยู่ติดริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) จะมีศาลาท่าน้ำแทบทุกหลังคาเรือน กิจกรรมต่างๆ จึงจะมีการใช้พื้นที่บริเวณนี้ในการประกอบกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นนั่งเล่น ทำกับข้าว หรือทำงานหัตถกรรมต่างๆ นอกจากนี้บ้านเรือนแต่ละหลังปลูกสร้างห่างกัน พื้นที่ว่างบริเวณข้างๆ บ้านจึงมีขนาดใหญ่สำหรับจอดรถ วางของ หรือเป็นที่วิ่งเล่นสำหรับเด็ก หรืออาจจะใช้เป็นพื้นที่สำหรับจัดงานต่างๆ เช่นทำบุญ หรืองานแต่งงาน เป็นต้น

ถึงแม้ว่าบริเวณพื้นที่ชุมชนดังกล่าวจะมีขนาดกว้างใหญ่ แต่พื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นนาข้าวแทบทั้งสิ้น ไม่มีพื้นที่โล่งว่างที่จะสามารถประกอบกิจกรรมใดๆ ที่เป็นส่วนรวมได้ นอกจากพื้นที่ว่างภายในบ้าน หรือระหว่างบ้านของตน ที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ความต้องการพื้นที่โล่งว่างสาธารณะจึงมีน้อย เนื่องจากสามารถประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต และกิจกรรมนันทนาการภายในพื้นที่บริเวณบ้านเรือนของตนได้ ในส่วนที่โล่งว่างที่สามารถจะประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้จะอยู่ภายในบริเวณวัดบางเลน และโรงเรียนธรรมรังษีศึกษา ที่อยู่บริเวณฝั่งตรงข้ามแม่น้ำ เนื่องจากชุมชนในบริเวณนี้จะมีความผูกพันกับวัดบางเลนมากกว่าวัดภายในชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายมาช้านาน

(3) ความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวัน บริเวณชุมชนบ้านบางเลนสามารถแบ่งกลุ่มคนที่มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม ดังนี้

- กลุ่มชาวบ้านที่ทำการเกษตร กิจกรรมการใช้พื้นที่ กับวิถีชีวิตประจำวันของชาวบ้านที่ทำอาชีพเกษตรกรรม จะไม่แตกต่างจากกลุ่มของชุมชนอื่นๆ บริเวณใกล้เคียง โดยจะตื่นแต่เช้าเพื่อทำอาหารหรือกิจกรรมส่วนตัว และต้องเดินทางออกจากบ้านแต่เช้า เพื่อไปยังที่นาของ

ตน และมักจะเดินทางกลับบ้านในช่วงบ่าย โดยส่วนใหญ่มักจะกลับมาทำงานบ้าน และทำงาน ทัศนกรรมในครัวเรือน โดยใช้พื้นที่บริเวณบ้าน เช่น ระเบียงบ้าน ศาลาทำน้ำ ใต้ถุนบ้าน ใต้ต้นไม้ บริเวณบ้าน และจะใช้พื้นที่บริเวณดังกล่าวจนถึงช่วงเย็น

- กลุ่มนักเรียนนักศึกษา ถึงแม้ว่าภายในพื้นที่ชุมชนในกลุ่มนี้จะไม่มียุทธศาสตร์ศึกษาในพื้นที่ แต่ฝั่งตรงข้ามแม่น้ำเป็นที่ตั้งของโรงเรียนธรรมรังษีศึกษาลัย และมีเด็กที่อยู่ในวัย เรียนอยู่ในพื้นที่ซึ่งก็จะมีทั้งนักเรียนที่ศึกษาที่โรงเรียนดังกล่าว และโรงเรียนที่อยู่ไกลออกไป โดย กิจกรรมต่างๆจะไม่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ มากนัก โดยส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมทั้งวันอยู่ภายใน สถานศึกษาทั้งใน และสถานศึกษาที่อยู่นอกพื้นที่ และช่วงเย็นจึงจะกลับไปประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่บ้าน หรือบางส่วนมีการใช้พื้นที่บริเวณชุมชนจนถึงหัวค่ำจึงกลับบ้าน โดยพื้นที่ที่กลุ่มนักเรียนใช้ จะมีทั้งพื้นที่สนามที่ยังคงอยู่ในโรงเรียนเพื่อออกกำลังกาย พื้นที่บริเวณด้านหน้าโรงเรียน หรือใต้ ต้นไม้บริเวณวัด สำหรับนั่งเล่นหรือจับกลุ่มพูดคุยกัน แล้วจึงเดินทางกลับบ้าน

แผนที่ 6.29 แสดงระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่โดยรอบบริเวณชุมชนบ้านบางเลน

- กลุ่มข้าราชการ พนักงานบริษัท จะมีทั้งข้าราชการที่มีที่ทำงานอยู่ภายใน บริเวณชุมชน หรืออยู่นอกชุมชนที่อยู่ไกลออกไป ซึ่งจะมีทั้งผู้ที่ยังคงอาศัยอยู่ในบริเวณบ้าน พ่อแม่ของตน และบางส่วนที่แยกครอบครัวออกมาปลูกบ้านใหม่ โดยส่วนใหญ่จะมีการใช้พื้นที่ เพื่อการพักอาศัยเป็นหลัก หากสถานที่ทำงานอยู่ภายนอกชุมชนก็จะเดินทางออกจากบ้านแต่เช้า เพื่อเดินทางไปทำงาน และบางส่วนที่มีสถานที่ทำงานอยู่ภายในบริเวณชุมชน จึงไม่มีความจำเป็น

ที่จะเดินทางออกจากบ้านแต่เช้า จึงมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นบริเวณบ้านในช่วงเช้า แล้วจึงออกเดินทางไปทำงาน โดยการเดิน รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ แล้วแต่ความสะดวกและระยะทาง กิจกรรมการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่จึงจะอยู่บริเวณที่ทำงาน และกิจกรรมการใช้พื้นที่ที่หลากหลายจะอยู่ในช่วงหลังเลิกงาน เช่น การออกกำลังกาย นั่งเล่น บริเวณที่ว่างของชุมชน หรือกลับไปประกอบกิจกรรมในบริเวณบ้านของตน

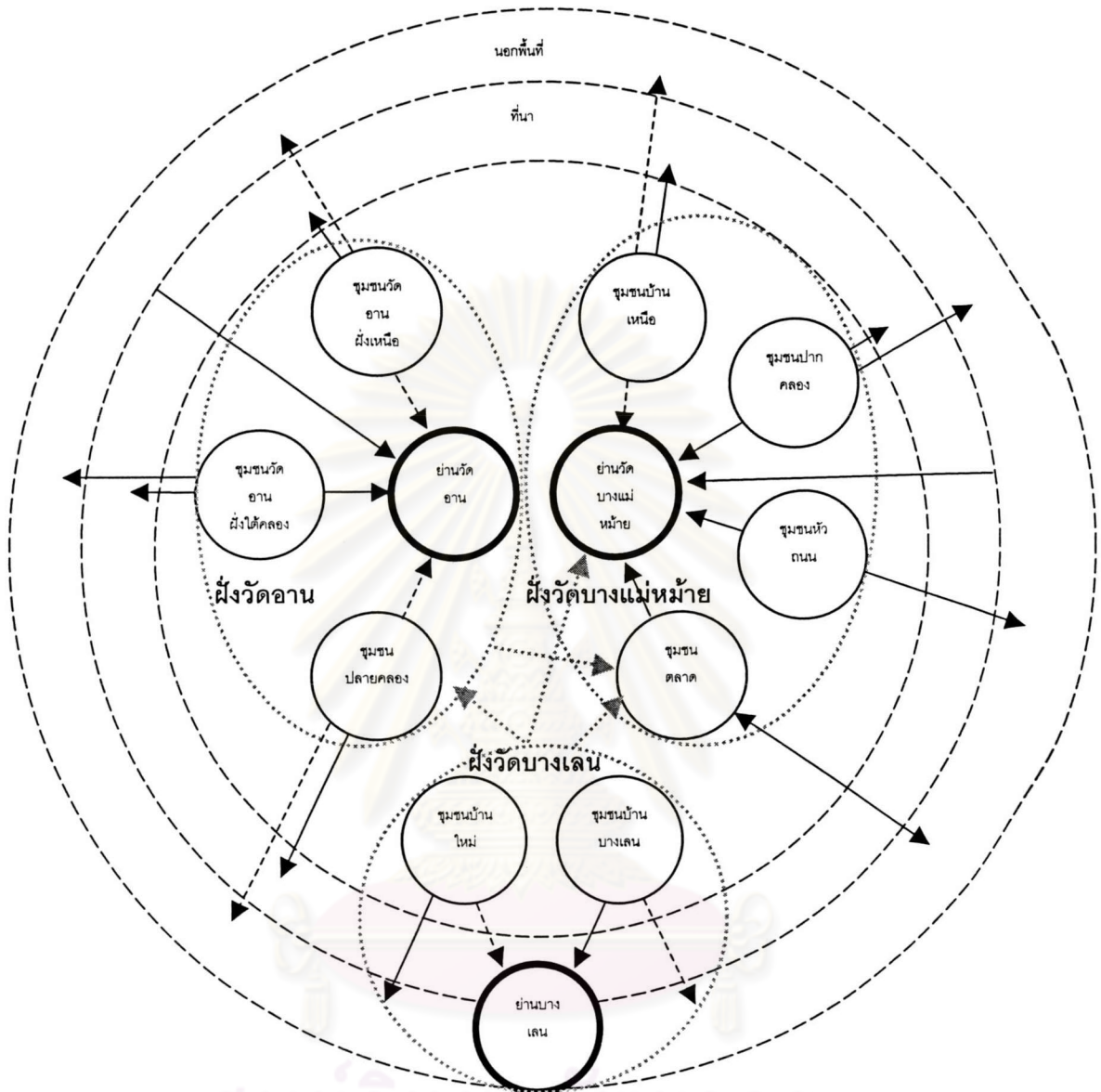
ในพื้นที่ชุมชนบ้านบางเลนไม่มีกิจกรรมทางด้านการค้าขายแต่อย่างใด ในพื้นที่กลุ่มนี้จึงจะไม่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ชุมชน กับชีวิตประจำวันของกลุ่มพ่อค้า แม่ค้า แต่อย่างใด

5.2.3.5 สรุปภาพรวมของระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่ของชุมชน

ระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่ของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย ส่วนใหญ่ยังคงเป็นรูปแบบของระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่ที่สืบทอดต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน โดยพื้นที่ที่มีการใช้งานในชีวิตประจำวันยังคงอยู่ภายในบริเวณชุมชน และบริเวณรอบๆ ชุมชนเป็นส่วนใหญ่ และแต่ละพื้นที่ชุมชนย่อยจะมีย่านที่เป็นศูนย์รวมกิจกรรมในบริเวณนั้นๆ ขึ้นอยู่กับระยะทางของย่าน กิจกรรมที่จำเป็นต้องทำในชีวิตประจำวัน และพื้นที่ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรม

ภายในพื้นที่ชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายสามารถแบ่งบริเวณหลักๆ ได้ 3 บริเวณ โดย ชุมชนวัดอานฝั่งใต้คลองบางแม่หม้าย , ชุมชนวัดอานฝั่งเหนือคลองบางแม่หม้าย และชุมชนปลายคลอง ทั้ง 3 ชุมชนย่อยจะมีย่านหรือพื้นที่ที่เป็นศูนย์รวมของกิจกรรม คือ ย่านวัดอาน ในส่วนของชุมชนหัวถนน , ชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย , ชุมชนตลาดบางแม่หม้าย และชุมชนบ้านเหนือ ทั้ง 4 ชุมชนย่อยจะมีย่านหรือพื้นที่ที่เป็นศูนย์รวมของกิจกรรม คือ ย่านวัดบางแม่หม้าย และในส่วนของชุมชนบ้านใหม่ และชุมชนบ้านบางเลน ทั้ง 2 ชุมชนย่อยจะมีย่านหรือพื้นที่ที่เป็นศูนย์รวมของกิจกรรม คือ ย่านวัดบางเลน ซึ่งอยู่นอกพื้นที่ศึกษา แต่เป็นย่านที่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่มาเป็นระยะเวลาานาน ซึ่งจากระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่ทั้ง 3 บริเวณได้มีความสอดคล้องกับชื่อพื้นที่หลักๆ ที่ชาวบ้านเรียกพื้นที่ดังกล่าวว่า ฝั่งวัดอาน , ฝั่งวัดบางแม่หม้าย และฝั่งวัดบางเลน

ในแต่ละพื้นที่ยังคงมีการใช้พื้นที่ข้ามฝั่งของชุมชนหลักๆ กัน เช่นการเข้าไปใช้พื้นที่วัด โรงเรียน หรือ ตลาดของของชุมชนย่อยอื่นๆ เนื่องจากมีความจำเป็นในการต้องการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน จากภายในชุมชนย่อยของตนไม่มีพื้นที่ดังกล่าว

แผนภูมิ 6.1 สรุปความสัมพันธ์ของระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่ ในแต่ละชุมชนย่อย

ในแต่ละพื้นที่ยังคงมีการใช้พื้นที่ข้ามฝั่งของชุมชนหลักๆ กัน เช่นการเข้าไปใช้พื้นที่วัด โรงเรียน หรือ ตลาดของของชุมชนย่อยอื่นๆ เนื่องจากมีความจำเป็นในการต้องการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน จากภายในชุมชนย่อยของตนไม่มีพื้นที่ดังกล่าว

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละวันของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย สามารถแยกรูปแบบกิจกรรมได้เป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และกิจกรรมทางสังคม ดังนี้

1) กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ปัจจุบันคนในชุมชนที่อยู่ในวัยทำงานในรุ่นหลังๆ มักจะเดินทางไปทำงานในนอกพื้นที่ ซึ่งมีทั้งเป็นในรูปแบบของ ไปเช้า – เย็นกลับ ซึ่งโดยมากจะเป็นการเข้าไปทำงานในตัวจังหวัดสุพรรณบุรี หรือพื้นที่ใกล้เคียงกับชุมชน โดยกลุ่มอาชีพที่ใช้เวลาอยู่ภายนอกชุมชนมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ได้แก่ รับราชการ ทำงานโรงงาน รับจ้าง อีกประเภทหนึ่งคือคนที่ไปทำงานยังพื้นที่ที่ห่างไกลออกไป ที่จะเดินทางกลับมาเฉพาะช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ หรือกลับมาในช่วงเทศกาลสำคัญ หรือมีวันหยุดนานๆ ในส่วนของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจที่อยู่ในชีวิตประจำวันจะพบเห็นเด่นชัด คือ บริเวณตลาดบางแม่หม้าย และบริเวณใกล้เคียงกับตลาด ซึ่งปัจจุบันบริเวณตลาดยังคงมีกิจกรรมการค้าต่างๆ ที่สืบทอดกันมานาน เช่น ร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านขายของชำ ร้านขายกับข้าว ร้านตัดผม หรือไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการค้าใหม่ เช่น ร้าน วิดีโอ หรือ วีซีดี ซึ่งผู้ที่ประกอบการกิจการเหล่านี้จะอาศัยภายในเรือนที่ใช้สำหรับค้าขายนั่นเอง ในส่วนของพื้นที่ชุมชนบริเวณฝั่งวัดอาน กิจกรรมการค้ามีน้อยมาก จะมีก็เพียงร้านขายของชำและอาหารกระจายตัวกันอยู่เพียงไม่กี่ร้าน ซึ่งก็จะเป็นการเปิดหน้าบ้าน หรือสร้างเพิงสำหรับค้าขายขึ้นบริเวณหน้าบ้านของตน ดังนั้น ผู้ที่ประกอบกิจกรรมทางการค้าในชุมชนแทบทั้งสิ้นจะอาศัยอยู่ในหรือบริเวณที่ตนประกอบกิจการอยู่ ซึ่งจะเป็นไปในลักษณะเช้าก็ตื่นขึ้นมาเปิดหน้าร้าน ค่ำก็ปิดร้าน ไม่ต้องมีการเดินทางแต่อย่างใด นอกจากการเดินทางไปซื้อสินค้ามาขาย หรือทำธุระต่างๆ ซึ่งไม่บ่อยนัก โดยจากการสัมภาษณ์ ร้านค้าที่เปิดกิจการอยู่บริเวณตลาดบางแม่หม้ายซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ส่วนใหญ่จะมีฐานะที่ค่อนข้างมั่นคงแล้ว มีลูกหลานคอยส่งเงินมาให้ แต่ก็ยังอยากที่จะทำการค้าต่อไปเพื่อที่ญาติผู้ใหญ่ที่ยังอยู่อาศัยในชุมชนมีกิจกรรมทำ

โดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดในชุมชน สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ใหญ่ๆซึ่งมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน คือ

(1) ชาวไทย ชาวบ้านในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยกลางคนถึงวัยสูงอายุ กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นโดยมากจะอยู่ภายนอกที่พักอาศัย เช่น การเดินทางไปทำนา ซึ่งผืนนาของชาวบ้าน โดยส่วนใหญ่มักจะกระจายออกไปไกลจากพื้นที่ชุมชน เนื่องจากการจับจองพื้นที่นา และการผลัดเปลี่ยนมือมาตั้งแต่อดีต กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายในบริเวณที่พักอาศัย โดยมากจะเป็นการทำหัตถกรรมเล็กๆน้อยๆ ในช่วงที่ว่างจากการทำอาชีพหลักแล้ว โดยพื้นที่ที่ใช้ทำหัตถกรรมจะเป็นบริเวณใต้ถุนบ้าน หรือบริเวณชานบ้าน

(2) ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวบ้านในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยกลางคนถึงวัยสูงอายุเช่นเดียวกับกลุ่มแรก กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณที่พักอาศัยที่ใช้เป็นร้านค้าภายในตัวเรือน ซึ่งก็เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนที่พบเห็นได้ทั่วไปมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน

จะสังเกตได้ว่ากลุ่มอายุของชาวบ้านทั้งสองกลุ่มในช่วงต้นจะอยู่ในวัยกลางคนถึงวัยสูงอายุ เนื่องจากกลุ่มอายุตั้งแต่วัยเด็ก จนถึงวัยทำงาน ของทั้งสองกลุ่มสองสัญชาติ จะเป็นคนในรุ่นหลังที่เริ่มมีวิถีชีวิตที่ใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะกิจกรรมภายในโรงเรียนของวัยเด็ก และการเดินทางไปประกอบอาชีพภายนอกชุมชนของวัยทำงาน

นอกจากนี้ภายในบริเวณชุมชนยังมีรูปแบบการค้าขายในลักษณะรถเข็น เช่น ขายน้ำ ขายลูกชิ้นหรือหมูปิ้ง ซึ่งส่วนใหญ่จะปักหลักอยู่บริเวณลานจอดรถวัดจันทรังษี(วัดอาน) โดยลูกค้าจะเป็นผู้ที่มากราบไหว้หลวงพ่อดอน และนักเรียนตอนเลิกเรียน และอีกส่วนหนึ่งจะเป็นการค้าขายแบบเคลื่อนที่ไปเรื่อยๆ เช่น รถขายไอศกรีม หรือเรือขายกาแฟ ซึ่งเหลืออยู่เป็นล่ำสุดท้ายแล้ว

2) กิจกรรมทางสังคม

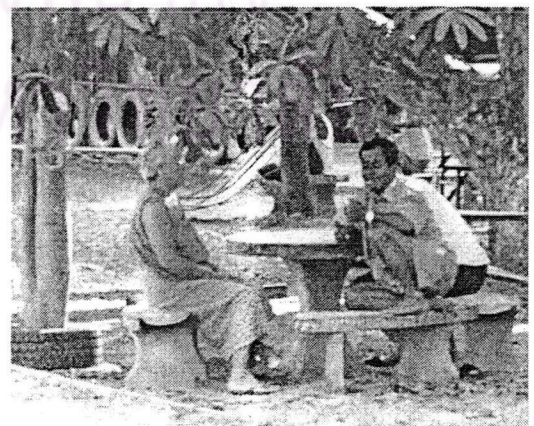
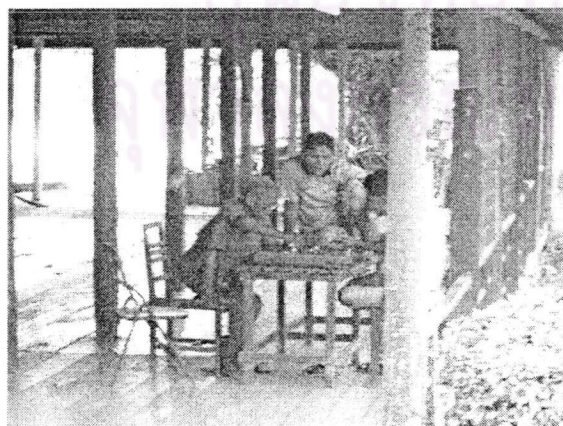
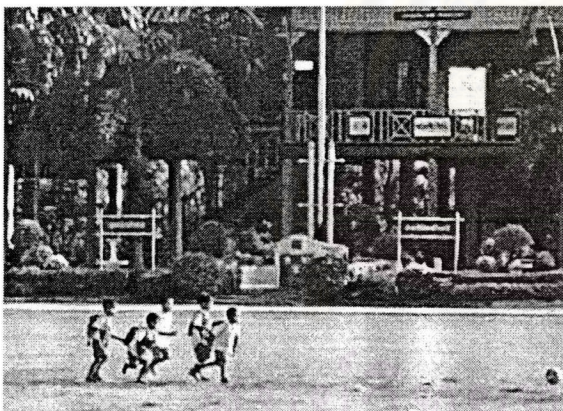
กิจกรรมทางสังคมในชีวิตประจำวันของคนในชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้คล้ายกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ คือแบ่งตามเชื้อชาติที่มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน โดยผู้ที่ใช้ชีวิตและทำกิจกรรมตลอดทั้งวันภายในชุมชนจะเป็นชาวบ้านวัยกลางคนถึงสูงอายุ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

(1) ชาวไทย กิจกรรมทางสังคมของบุคคลในกลุ่มนี้มีความเปลี่ยนแปลงจากในอดีตพอสมควร โดยในอดีต การพบปะพูดคุยของคนในชุมชนจะมีมากกว่านี้ ไม่ว่าจะเป็นช่วงเช้าที่จะพบปะพูดคุยกันตามร้านกาแฟบริเวณตลาด การจับกลุ่มพูดคุยกันบริเวณวัดอานในตอนเย็น รวมถึงการใช้พื้นที่บริเวณที่พักอาศัยในการพบปะ หรือประกอบกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นบริเวณพื้นที่รอบๆบ้าน ใต้ถุนบ้าน ชานบ้านหรือศาลาท่าน้ำ ที่มีพื้นที่กว้างขวางและเย็นสบาย แต่ในปัจจุบันสภาพการดำเนินชีวิตและกิจกรรมเปลี่ยนไป การพบปะพูดคุยกันในตอนเช้าที่ตลาด หรือตอนเย็นบริเวณวัดอานเริ่มหายไป โดยส่วนใหญ่จะมีกิจกรรมกันบริเวณบ้านเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากในปัจจุบันระยะเวลาที่ว่างจากการทำนาแล้วชาวบ้านมักจะกลับมาทำงานหัตถกรรมในบริเวณที่พักอาศัยของตนเพื่อเป็นการเสริมรายได้ ดังนั้นกิจกรรมทางสังคม เช่นการพบปะพูดคุยกันของชาวบ้านในกลุ่มนี้จะอยู่ในบริเวณละแวกบ้านของตนหรือเพื่อนบ้านเป็นส่วนใหญ่

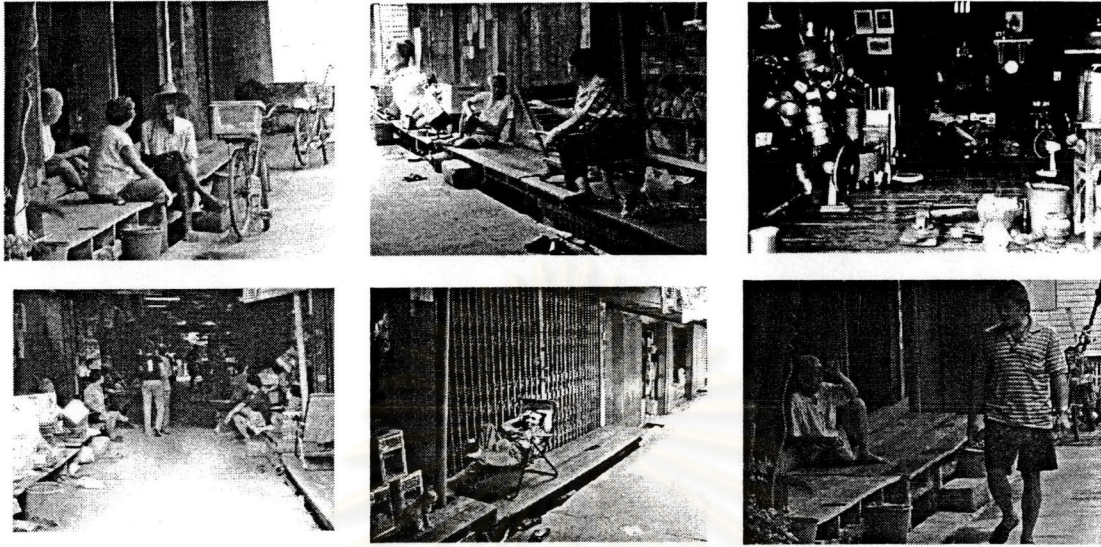
(2) ชาวไทยเชื้อสายจีน กิจกรรมทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนไม่แตกต่างจากในอดีตมากนัก โดยชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่บริเวณตลาดบางแม่หม้าย เพราะจะทำการค้าขายกันเกือบทั้งสิ้น กิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นของคนในกลุ่มนี้ก็จะสัมพันธ์กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ หรือการค้ากันอย่างแยกไม่ออก ผู้ที่คอยเฝ้าร้านค้าเกือบทั้งหมดจะเป็นคนสูงอายุ กิจกรรมการพบปะพูดคุยของคนในกลุ่มนี้มักจะอยู่บริเวณเรือนแถวไม้ค้าขายของตนเอง โดยบริเวณด้านหน้าเรือนแถวไม้ดังกล่าวจะมีชานเล็กๆ กว้างประมาณ 1 เมตร ยาวตลอดหน้า

ร้าน และยกระดับสูงกว่าพื้นทางเดินประมาณ 20 เซนติเมตร ซึ่งเป็นที่ที่ชาวบ้านในกลุ่มนี้ใช้เป็นที่พักผ่อน นอนพักผ่อน หรือเป็นที่นั่งคุยกันระหว่างเพื่อนบ้าน หรือผู้ที่ผ่านไปมาในบริเวณตลาด ซึ่งในขณะเดียวกันก็สามารถเฝ้าหน้าร้านได้ไปในตัว

กลุ่มทางเชื้อชาติที่สามารถแบ่งกลุ่มลักษณะกิจกรรมในช่วงต้นได้อย่างเด่นชัดจะใช้ได้กับกลุ่มคนที่อยู่ในวัยกลางคนถึงสูงอายุ เนื่องจากกลุ่มคนในวัยเด็กจนถึงวัยหนุ่มสาวมักจะมี การประกอบกิจกรรมทางสังคมในแต่ละวันที่ไม่แตกต่างกันนัก ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใดเนื่องจาก เป็นกลุ่มช่วงวัยที่เติบโตมาในช่วงที่กระแสความเป็นเมืองได้เข้ามาถึงภายในพื้นที่ โดยกิจกรรม ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นภายในบริเวณสถานศึกษาของตน โดยชาวบ้านในกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ใช้พื้นที่ สาธารณะภายในชุมชนมากที่สุด เนื่องจากยังอยู่ในวัยเรียน กิจกรรมที่เกิดขึ้นหลังจากเลิกเรียน แล้ว ส่วนใหญ่จะประกอบกิจกรรมกันบริเวณสถานศึกษานั้นเอง ไม่ว่าจะเป็น การรวมกลุ่ม เล่น กีฬา นั่งคุย อ่านหนังสือ เดินเล่น และมีอีกส่วนหนึ่งที่จะกลับบ้านของตนไปประกอบกิจกรรมต่างๆ โดยกลุ่มของวัยเด็กหรือวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษา จะมีพื้นที่ สำหรับประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่แน่นอน และค่อนข้างพอเพียง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณสถาน ศึกษาของตน ในส่วนของกลุ่มคนในวัยหนุ่มสาวจะมีพื้นที่ที่ไม่แน่นอน เนื่องจากภายในพื้นที่ชุมชน ยังไม่ได้มีการพัฒนาพื้นที่ว่างสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน

ภาพที่ 6.28 กิจกรรมการใช้พื้นที่ว่างบริเวณชุมชน

กิจกรรมการใช้พื้นที่บริเวณบ้านเรือนของชุมชนตลาด (ชาวไทยเชื้อสายจีน)

กิจกรรมการใช้พื้นที่บริเวณบ้านเรือนของชุมชนริมน้ำ

ภาพที่ 6.29 กิจกรรมการใช้พื้นที่บริเวณบ้านเรือนของชาวบ้าน

6.2.4 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ศักยภาพ และปัญหาของกลุ่มย่อยภายในชุมชน

1) ชุมชนวัดอานฝั่งใต้คลองบางแม่หม้าย

(1) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ชุมชนมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของประชากรอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากแนวโน้มการขยายตัวของอาคารบ้านเรือนมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป โดยเป็นการขยายตัวในลักษณะที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบร่วมสมัย บริเวณริมถนน ร.พ.ช.สายบางแม่หม้าย – คูบัว มากขึ้น เนื่องจากสภาพบริเวณชุมชนริมน้ำที่มีน้ำท่วมถึงในทุกๆ ปี ประกอบกับมีความหนาแน่นของกลุ่มเรือนภายในบริเวณจึงมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่น้อย ซึ่งการปลูกเรือนในบริเวณกลุ่มเรือนริมน้ำจะเป็นไปในลักษณะเรือเรือนเก่าที่เจ้าของเสียชีวิต หรือทรุดโทรม และปลูกเรือนใหม่แทนที่ ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบเรือนไทยดั้งเดิมไว้ การเปลี่ยนแปลงของชุมชนบริเวณริมน้ำจึงไม่ได้สร้างปัญหาแต่อย่างใด

(2) ศักยภาพ บริเวณพื้นที่ชุมชนมีศักยภาพทางด้านเอกลักษณ์การตั้งถิ่นฐานอย่างมาก ทั้งทางด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแบบเรือนไทยเดิม และกลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวในแนวลึก ซึ่งเป็นลักษณะเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ประกอบกับมีวิถีชีวิตโดยรวมที่ยังคงรูปแบบวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนริมน้ำได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งมีศักยภาพที่จะส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต

(3) สภาพปัญหา อาคารบ้านเรือนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนส่วนใหญ่มีอายุมาก และมีสภาพทรุดโทรม การซ่อมแซมต้องใช้ทุนสูงในอนาคตอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาคารบ้านเรือนทำให้เสียเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมไป กิจกรรมการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณบ้าน และพื้นที่ว่างในย่านวัดอาน แต่พื้นที่ว่างที่อยู่ในชุมชน เช่น สนามเด็กเล่นบริเวณตรงข้ามวัดอานกลับมีสภาพเสื่อมโทรมขาดการดูแลรักษา รวมถึงสภาพภูมิทัศน์บริเวณ 2 ฝั่งถนนยังมีสภาพแห้งแล้งและไม่มีทางเดินเท้าที่ปลอดภัย

2) ชุมชนวัดอานฝั่งเหนือคลองบางแม่หม้าย

(1) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ชุมชนมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของประชากรอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากบริเวณชุมชนมีแนวโน้มการขยายตัวของชุมชน และการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก แม้ว่าจะมีเส้นทางถนนคอนกรีตตัดผ่านบริเวณชุมชน แต่เส้นทางดังกล่าวยังไม่ได้รับการพัฒนาเชื่อมต่อกับถนนสายหลักอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ เส้นทางเชื่อมต่อของถนนบริเวณชุมชนกับถนนสายหลักยังคงมีสภาพเป็นทางลูกรังที่มีสภาพชำรุด ประกอบกับบริเวณพื้นที่และถนนสายดังกล่าวอยู่ในบริเวณที่น้ำท่วมถึง

(2) ศักยภาพ พื้นที่ชุมชนมีพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานร่วมกันกับพื้นที่ย่อยที่ 1 ชุมชนวัดอานฝั่งใต้คลองบางแม่หม้าย จึงมีศักยภาพทางด้านเอกลักษณ์การตั้งถิ่นฐาน ทั้งทางด้านรูปแบบ

แบบทางสถาปัตยกรรมแบบเรือนไทยเดิม และกลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวในแนวลึก และเอกลักษณ์ทางด้านวิถีชีวิตของชาวชุมชนริมน้ำ เช่นกันกับชุมชนดังกล่าว ซึ่งมีศักยภาพที่จะส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต

(3) สภาพปัญหา ชุมชนมีปัญหารือนสภาพอาคารบ้านเรือนเช่นเดียวกับพื้นที่ย่อยที่ 1 นอกจากนี้ยังมีปัญหาทางด้านการสัญจร เนื่องจากในอดีตที่ใช้การสัญจรโดยเส้นทางน้ำเป็นหลัก ทำให้การเดินทางไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั้งใกล้และไกลเป็นไปอย่างสะดวก แต่ปัจจุบันโครงข่ายคลองหรือร่องน้ำที่เคยมีอยู่ในพื้นที่ศึกษาถูกถมไปเป็นจำนวนมาก การสัญจรทางจิงน้ำลดบทบาทลง จึงจำเป็นต้องใช้การสัญจรทางบกแทนซึ่งเป็นการเดินทางที่ต้องอ้อมและมีระยะทางไกล จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้กิจกรรมต่างๆ ลดความสัมพันธ์กับพื้นที่โดยรอบลงไป

3) ชุมชนปลายคลองบางแม่หม้าย (วัดสิงห์ใน)

(1) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ชุมชนมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของประชากรอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก เนื่องจากยังไม่ได้รับการพัฒนาทางสัญจรพัฒนาเชื่อมต่อกับถนนสายหลัก ทำให้รูปแบบอาคารบ้านเรือนรวมถึงวิถีชีวิตยังคงรูปแบบดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่

(2) ศักยภาพ พื้นที่ชุมชนมีพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานร่วมกันกับ พื้นที่ย่อยที่ 1 และ 2 จึงมีศักยภาพทางด้านเอกลักษณ์การตั้งถิ่นฐาน ทั้งทางด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม และกลุ่มเรือนในลักษณะแตกและกระจายตัวซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำภาคกลางที่เคยมีมาในอดีต และเอกลักษณ์ทางด้านวิถีชีวิตของชาวชุมชนริมน้ำ ประกอบกับยังคงมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติบริเวณริมคลองที่ยังคงความสมบูรณ์ และสวยงามเป็นอย่างมาก ซึ่งมีศักยภาพที่จะส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต

(3) สภาพปัญหา ชุมชนมีปัญหารือนสภาพอาคารบ้านเรือนเช่นเดียวกับพื้นที่ย่อยที่ 1 และ 2 นอกจากนี้ยังมีปัญหาทางด้านการสัญจร ในลักษณะเดียวกับพื้นที่ย่อยที่ 2 เช่นกัน

4) ย่านวัดอาน

(1) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง บริเวณย่านมีลักษณะเป็นศูนย์ชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย วัด โรงเรียน สถานที่ราชการ และอาคารบ้านเรือนบางส่วน แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่จึงจะเป็นไปในลักษณะการพัฒนา หรือปลูกสร้างอาคารต่างๆ ภายในสถานที่ดังกล่าวเพิ่มขึ้นในอนาคต

(2) ศักยภาพ พื้นที่ย่านเป็นที่ตั้งของ วัดจันทรังษี (วัดอาน) ซึ่งเป็นวัดที่ชาวบ้านทั้งใน และนอกพื้นที่ให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก และพื้นที่วัดยังเป็นศูนย์รวมกิจกรรมต่างๆ ของชาวบ้าน ประกอบกับบริเวณย่านเป็นที่ตั้งของโรงเรียน และ อ.บ.ต. จึงมีปริมาณการใช้พื้นที่ที่

สูง จึงถือได้ว่าพื้นที่ดังกล่าวมีศักยภาพทั้งทางด้าน ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และกิจกรรมการใช้พื้นที่เป็นอย่างมาก

(3) สภาพปัญหา จากการที่บริเวณย่านมีลักษณะเป็นศูนย์ชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย วัด โรงเรียน สถาน ที่ราชการ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีการปลูกสร้างอาคารที่ไม่ได้มีการคำนึงถึงความกลมกลืนกับรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และพื้นที่ว่างต่างๆ ส่วนใหญ่มีสภาพแห้งแล้งขาดความร่มรื่นทำให้ขาดสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงาม นอกจากนี้พื้นที่ลานกีฬาต่อต้านยาเสพติดยังมีสภาพเสื่อมโทรมและไม่มีการใช้งาน ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงมักใช้พื้นที่เป็นลานตากข้าวเปลือกแทน

5) ชุมชนหัวถนน

(1) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง บริเวณพื้นที่ชุมชนเป็นพื้นที่ที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สูงมากทั้งทางด้านกายภาพ และวิถีชีวิต เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในยุคหลังๆ ซึ่งอิงกับเส้นทางถนนเป็นหลัก และมีลักษณะอาคารบ้านเรือนแบบร่วมสมัยเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับรูปแบบการดำเนินชีวิตที่มีความใกล้เคียงชุมชนเมืองมากขึ้น ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงขึ้นของประชากรในพื้นที่มีแนวโน้มที่สูงขึ้น

(2) ศักยภาพ พื้นที่ดังกล่าวมีศักยภาพทางด้านการเข้าถึงเนื่องจากอยู่ติดถนนสายหลักซึ่งเป็นทางหลวงแผ่นดิน อีกทั้งยังมีลักษณะเหมือนกับประตูทางเข้าชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย และมีพื้นที่ว่างสาธารณะริมน้ำที่สามารถพัฒนาเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจได้

(3) สภาพปัญหา รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน รูปแบบสถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตที่เข้าสู่ความเป็นชุมชนเมือง ทำให้เกิดความขัดแย้งกับเอกลักษณ์ในทุกๆ ด้านของชุมชน และการที่ชุมชนมีลักษณะเหมือนกับประตูทางเข้าชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย แต่กลับมีสภาพภูมิทัศน์ที่แห้งแล้ง ขาดจุดหมายตา ในการชักนำเข้าสู่พื้นที่ชุมชน อีกทั้งพื้นที่บริเวณริมถนนสายหลักยังถูกใช้เป็นที่ทิ้งขยะซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทัศนะอุจาด และปัญหาสภาพแวดล้อมเนื่องจากอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำของชุมชน

6) ชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย

(1) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง พื้นที่ชุมชนมีพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานร่วมกันกับพื้นที่ย่อยที่ 1 และ 2 จึงมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ใกล้เคียงกัน คือการขยายตัวตามเส้นทางถนน แต่เนื่องจากเส้นทางถนนที่ตัดผ่านพื้นที่บริเวณริมน้ำมีลักษณะเป็นถนนซอยที่แคบจึงมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่าบริเวณริมถนนซอยทางเข้าวัดบางแม่หม้ายสายหลักที่มีความกว้าง และมีกิจกรรมที่หลากหลายกว่า ส่งผลให้ชุมชนมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของประชากรอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากแนวโน้มการขยายตัวของอาคารบ้านเรือนมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป

(2) ศักยภาพ พื้นที่ชุมชนมีพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานร่วมกันกับ พื้นที่ย่อยที่ 1

และ 2 จึงมีศักยภาพทางด้านเอกลักษณ์การตั้งถิ่นฐาน ทั้งทางด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแบบเรือนไทยเดิม และกลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวในแนวลึก และเอกลักษณ์ทางด้านวิถีชีวิตของชาวชุมชนริมน้ำ เช่นกันกับชุมชนดังกล่าว

(3) สภาพปัญหา ชุมชนมีปัญหาเรือนสภาพอาคารบ้านเรือนเช่นเดียวกับพื้นที่ย่อยที่ 1 นอกจากนี้ ถนนซอยที่ตัดผ่านชุมชนบางช่วงมีสภาพที่คับแคบ รกร้าง และขาดแสงสว่างในเวลาค่ำคืน ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ นอกจากนี้บริเวณริมถนนซอยทางเข้าวัดบางแม่หม้ายสายหลักยังถูกใช้เป็นที่ทิ้งขยะซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทัศนียภาพและปัญหาสุขภาพแวดล้อม

7) ชุมชนตลาดบางแม่หม้าย (ชุมชนชาวจีน)

(1) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง จากการที่ตลาดบางแม่หม้ายลดบทบาททางการค้าขายลงในปัจจุบัน ร้านค้าต่างๆ ก็มีจำนวนน้อยลงกว่าในอดีต ประกอบกับผู้ที่ยังคงประกอบกิจกรรมทางการค้าในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นคนสูงอายุแทบทั้งสิ้น แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมทางการค้าขายในอนาคตอาจหมดไปได้ หากไม่ได้รับการส่งเสริม และอนุรักษ์กิจกรรมดังกล่าวอย่างจริงจัง และจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มีแนวโน้มที่น้อยลงในอนาคต

(2) ศักยภาพ พื้นที่ชุมชนมีพัฒนาการร่วมกันกับชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายมาเป็นระยะเวลาานาน และมีเอกลักษณ์ทางด้านวิถีชีวิต และเอกลักษณ์ทางด้านสถาปัตยกรรมในลักษณะเรือนแถวไม้ ซึ่งเป็นรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่สัมพันธ์กับกิจกรรมทางการค้า และชาวจีน ซึ่งปัจจุบันยังคงมีรูปแบบเรือนแถวในลักษณะดังกล่าวอยู่ในบริเวณตลาดเป็นจำนวนมาก

(3) สภาพปัญหา จากการที่กิจกรรมทางการค้าขายในบริเวณตลาดลดบทบาทลง ทำให้เรือนแถวบางห้องไม่มีการใช้ประโยชน์ จึงมีสภาพชำรุดทรุดโทรม อีกทั้งเรือนแถวมีลักษณะยกพื้นสูงและมีทางเดินเท้าด้านหน้าอยู่ในระดับเดียวกับตัวบ้าน จึงมักมีการนำขยะมาทิ้งบริเวณใต้ถุนเรือน และที่ว่างระหว่างเรือนก่อให้เกิดปัญหาทัศนียภาพ และปัญหาสุขภาพแวดล้อมเนื่องจากอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำของชุมชน

8) ย่านวัดบางแม่หม้าย

(1) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง บริเวณย่านมีลักษณะเป็นศูนย์ชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย วัด โรงเรียน และอาคารบ้านเรือนบางส่วน แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่จึงจะเป็นไปในลักษณะการพัฒนา หรือปลูกสร้างอาคารต่างๆ ภายในสถานที่ดังกล่าวเพิ่มขึ้นในอนาคต

(2) ศักยภาพ พื้นที่ย่านเป็นที่ตั้งของ วัดบางแม่หม้าย และวัดท่าเจริญ ซึ่งเป็นศูนย์รวมกิจกรรมต่างๆ ของชาวบ้านทั้งใน และนอกชุมชน ประกอบกับบริเวณย่านเป็นที่ตั้งของโรงเรียน จึงมีปริมาณการใช้พื้นที่ที่สูง จึงถือได้ว่าพื้นที่ดังกล่าวมีศักยภาพทั้งทางด้าน ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และกิจกรรมการใช้พื้นที่เป็นอย่างมาก

(3) สภาพปัญหา พื้นที่ว่างต่างๆ บริเวณวัดทั้งลานจอดรถ โดยเฉพาะพื้นที่ริมน้ำ ส่วนใหญ่มีสภาพแห้งแล้งขาดความร่มรื่นทำให้ขาดสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงาม ทั้งที่เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางด้าน การประกอบกิจกรรมต่างๆ และการพักผ่อนหย่อนใจของชาวบ้าน และผู้ที่เข้ามาเยี่ยมเยือนในชุมชน

9) ชุมชนบ้านเหนือ

(1) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง บริเวณชุมชนมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก เนื่องจากยังไม่ได้รับการพัฒนากทางสัญจรพัฒนาเชื่อมต่อกับถนนสายหลัก การเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรในพื้นที่จึงอยู่ในระดับต่ำ และรูปแบบอาคารบ้านเรือนรวมถึงวิถีชีวิตยังคงรูปแบบดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่

(2) ศักยภาพ พื้นที่ชุมชนมีศักยภาพทางด้านรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน และสถาปัตยกรรมอยู่บ้าง แต่ไม่มากนัก สภาพพื้นที่บริเวณริมถนนสายหลักยังไม่มี การตั้งถิ่นฐาน และอยู่ห่างจากพื้นที่ริมน้ำและชุมชนดั้งเดิม ทำให้มีศักยภาพที่จะใช้เป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต

(3) สภาพปัญหา ชุมชนดังกล่าวยังไม่ได้รับการพัฒนาเชื่อมต่อกับถนนสายหลักอย่างสมบูรณ์ ประกอบกับการสัญจรทางจิงน้ำลดบทบาทลง จึงจำเป็นต้องใช้การสัญจรทางบกแทนซึ่งเป็นการเดินทางที่ต้องอ้อมและมีระยะทางไกล จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้กิจกรรมต่างๆ ลดความสัมพันธ์กับพื้นที่โดยรอบลงไป

10) ชุมชนบ้านใหม่

(1) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง บริเวณพื้นที่ชุมชนเป็นพื้นที่ที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นชุมชนเมืองอีกพื้นที่หนึ่ง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในยุคหลังๆ ซึ่งอิงกับเส้นทางถนนเป็นหลัก และมีลักษณะอาคารบ้านเรือนเริ่มที่จะมีความร่วมสมัยมากขึ้น ทำให้ชุมชนมีแนวโน้มในการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรที่สูงขึ้น

(2) ศักยภาพ พื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลบางใหญ่ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลเพียงแห่งเดียวภายในตำบล หากมีการพัฒนาการบริการให้ดีขึ้นจะมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการรักษาพยาบาลของตำบลได้

(3) สภาพปัญหา รูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่มีลักษณะยาวตามเส้นทางถนนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวขาดพื้นที่โล่ง ว่าง ในการประกอบกิจกรรมร่วมกันระหว่างคนในชุมชน หรือระหว่างชุมชน

11) ชุมชนบ้านบางเลน

(1) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง บริเวณชุมชนมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไม่มาก

นัก เนื่องจากยังไม่ได้รับการพัฒนาทางสัญจรพัฒนาเชื่อมต่อกับถนนสายหลัก การเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรในพื้นที่จึงอยู่ในระดับต่ำ และรูปแบบอาคารบ้านเรือนรวมถึงวิถีชีวิตยังคงรูปแบบดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่

(2) ศักยภาพ พื้นที่ชุมชนมีเอกลักษณ์ทางด้านวิถีชีวิตของชาวชุมชนริมน้ำ รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน และสถาปัตยกรรมอยู่บ้าง แต่ไม่มากนัก

(3) สภาพปัญหา ชุมชนดังกล่าวยังไม่ได้รับการพัฒนาเชื่อมต่อกับถนนสายหลักอย่างสมบูรณ์ ประกอบกับการสัญจรทางจิงน้ำลดบทบาทลง จึงจำเป็นต้องใช้การสัญจรทางบกแทนซึ่งเป็นการเดินทางที่ต้องอ้อมและมีระยะทางไกล จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้กิจกรรมต่างๆ ลดความสัมพันธ์กับพื้นที่โดยรอบลงไป

จากการศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ศักยภาพ และปัญหา ในกลุ่มพื้นที่ย่อยของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย ทำให้สามารถที่จะทราบถึงแนวโน้มทางการขยายตัวของพื้นที่ชุมชนโดยรวมมีแนวโน้มที่จะขยายตัวไปตามเส้นทางคมนาคมมากขึ้น เช่น บริเวณริมถนนซอยทางเข้าวัดบางแม่หม้ายซึ่งปัจจุบันเริ่มมีการแบ่งแยกที่ดินและปลูกสร้างอาคารเพิ่มขึ้น แนวโน้มในอนาคตการขยายตัวที่สำคัญน่าจะอยู่บริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3351 สุพรรณบุรี – บางสาม ซึ่งจะเป็นการขยายตัวในแนวเหนือ – ใต้ ของชุมชน โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ย่อยของชุมชน คือ ชุมชนหัวถนน และ ชุมชนบ้านใหม่ รวมถึงพื้นที่บางส่วนของชุมชนวัดอานฝั่งใต้คลองบางแม่หม้าย และชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย ซึ่งโดยภาพรวมของชุมชนแล้วการขยายตัวตามเส้นทางคมนาคมกลับไม่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมแม่น้ำลำคลองเท่าใดนัก เนื่องจากกลุ่มอาคารบ้านเรือนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมน้ำมีระยะที่ห่างจากเส้นทางถนนสายดังกล่าวพอสมควร ประกอบกับผู้ที่ยังคงอยู่อาศัยในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านในวัยกลางคน จนถึงสูงอายุที่ยังคงยึดติดกับการอยู่กับวิถีชีวิต และการอยู่อาศัยแบบเดิมๆ ที่เคยมีมา

ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือการทำงานในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นชาวบ้านในวัยกลางคน จนถึงสูงอายุ ในส่วนชาวบ้านในวัยหนุ่มสาวรุ่นใหม่ ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น มีหน้าที่การงานที่มั่นคงและรายได้ดีจึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับอาชีพการเกษตรเท่าใดนัก แนวโน้มในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของคนในชุมชนในอนาคต ชาวบ้านซึ่งเป็นเจ้าของที่นาจะมีแนวโน้มการประกอบอาชีพดังกล่าวลดลง เนื่องจากชาวนาส่วนใหญ่มีอายุมาก และปัจจุบันกลุ่มลูกหลานที่ออกไปทำมาหากินนอกพื้นที่ได้ส่งเงินกลับมาทำให้มีรายได้ที่มั่นคงมากขึ้น ดังนั้นรายได้ที่ได้จากการเกษตรกรรมส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะที่ให้เขาที่นาแก่ชาวบ้านที่มีมีที่นาเป็นของตนเอง หรือชาวนาออกพื้นที่ ในส่วนของแนวโน้มในการขายที่นาให้แก่กลุ่มนายทุนมีน้อยมาก เนื่องจากชาว

บ้านมีความหวงแหนที่ดิน ที่นาของตนที่บรรพบุรุษมอบให้ต่อๆ กันมา และต้องการที่จะยกให้เป็นมรดกให้แก่ลูกหลานต่อไป

ทางด้านศักยภาพของชุมชนชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายเป็นชุมชนที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ โดยชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีและนอกจากนี้ชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้ายมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นทางด้านลักษณะทางกายภาพซึ่งเป็นที่ราบลุ่มริมน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์และสวยงาม ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำตั้งแต่อดีต และยังคงมีความสมบูรณ์ของรูปแบบการตั้งถิ่นฐานอยู่จนถึงในปัจจุบัน ที่เป็นแบบอย่างการตั้งถิ่นฐานของชาวไทยภาคกลางในอดีตที่ยังคงหลงเหลืออยู่ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ในภาคกลางรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในลักษณะนี้ได้เลือนหายไปจากสังคมไทยไปเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคารบ้านเรือนที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของเรือนไทยริมน้ำที่สวยงาม ซึ่งมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และสามารถตอบสนองการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

ในปัจจุบันชาวบ้านที่อาศัยในพื้นที่ยังคงมีความหวงแหน และต้องการที่จะอนุรักษ์เรือนไทยที่มีอยู่ในชุมชน เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ยังมีความเคยชินที่จะอยู่อาศัยภายในบ้านเรือนที่มีลักษณะ และพื้นที่ใช้สอยแบบเรือนไทยดั้งเดิม ซึ่งจะเห็นได้ว่าอาคารบ้านเรือนที่สร้างขึ้นในช่วงหลังๆ ยังคงมีการก่อสร้างบ้านเรือนในลักษณะเรือนไทย และเรือนไทยประยุกต์อยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนแล้ว สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติบริเวณริมแม่น้ำ ลำคลองบริเวณชุมชนที่ยังคงลักษณะความเป็นธรรมชาติที่ยังไม่ถูกทำลาย ซึ่งเป็นสภาพทางธรรมชาติบริเวณริมแม่น้ำลำคลองที่มีความร่มรื่นสวยงาม และยังคงมีสัตว์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวอยู่เป็นจำนวนมาก เหมาะสำหรับที่จะส่งเสริมให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวที่ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวทางด้านอื่นๆ ที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อความหลากหลายในการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน

จากการที่ศึกษาสภาพปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่ภายในแต่ละกลุ่มย่อยของพื้นที่ชุมชน ทำให้สามารถที่จะแบ่งลักษณะของปัญหาหลักๆ ได้ดังนี้

- ปัญหาทางการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน และรูปแบบทางสถาปัตยกรรม
- ปัญหาทางด้านอาคารที่มีเอกลักษณ์มีสภาพเสื่อมโทรม
- ปัญหาทางด้านพื้นที่ทิ้งขยะไม่เหมาะสม
- ปัญหาทางด้านที่ว่างขาดการดูแล และจัดการ

- ปัญหาทางด้านการสัญจรเข้าถึงพื้นที่
- ปัญหาทางด้านทางสัญจรมีสภาพเสื่อมโทรม

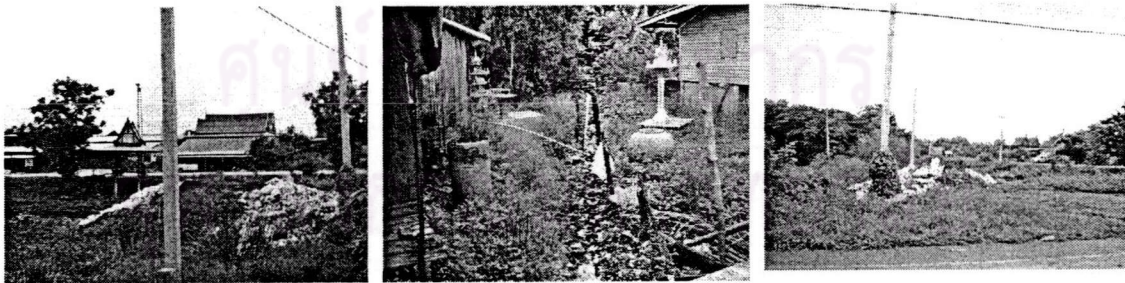
ซึ่งจากการศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ศักยภาพ และปัญหาของชุมชนทำให้สามารถที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ปัญหาต่างๆที่มีอยู่ในชุมชนปัจจุบัน และปัญหาที่อาจเกิดกับพื้นที่ชุมชนได้ในอนาคต

ปัญหาทางด้านการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน และรูปแบบ

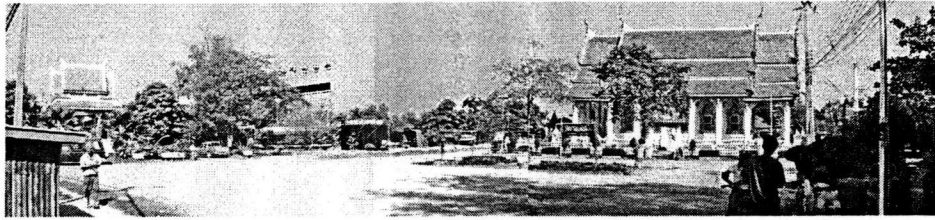

ปัญหาทางด้านอาคารที่มีเอกลักษณ์มีสภาพเสื่อมโทรม

ปัญหาทางด้านพื้นที่ที่ขย่ะไม่เหมาะสม

ภาพที่ 6.30 สภาพปัญหาภายในพื้นที่ชุมชน.

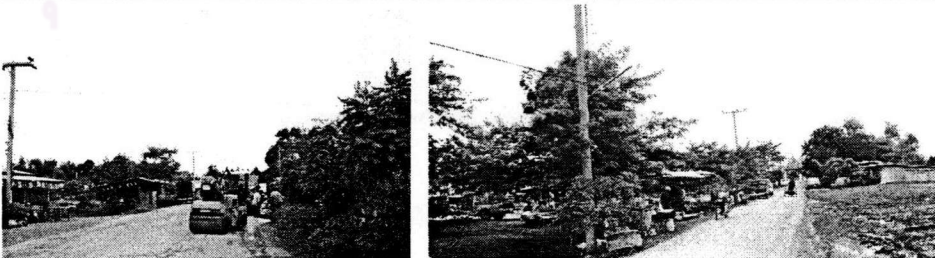
พื้นที่ว่างบริเวณวัดบางแม่หม้าย

พื้นที่ว่างบริเวณวัดอาน และวัดท่าเจริญ
ปัญหาทางด้านพื้นที่ว่างขาดการดูแล จัดการ

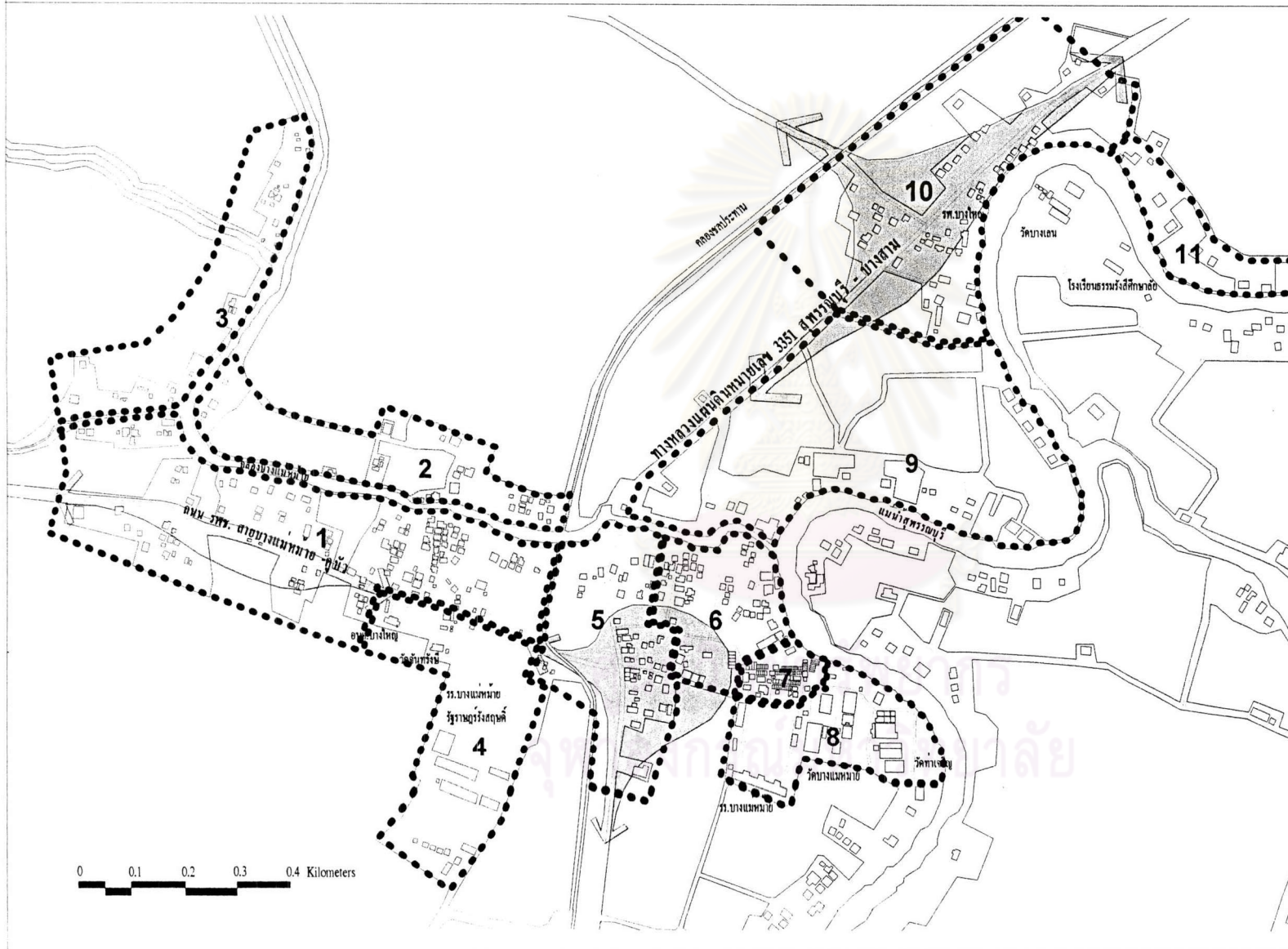
ปัญหาทางการสัญจรเข้าถึงพื้นที่

ปัญหาทางด้านเส้นทางสัญจรมีสภาพเสื่อมโทรม

ภาพที่ 6.30 สภาพปัญหาภายในพื้นที่ชุมชน (ต่อ)

แผนที่ 6.30 แสดงบริเวณ และทิศทางกระจายตัวของชุมชน

พัฒนาการ และรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน
ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแม่หม้าย
จังหวัดสุพรรณบุรี

สัญลักษณ์

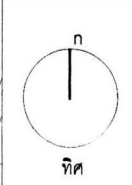

บริเวณ และทิศทางกระจายตัวของชุมชน

1. ชุมชนวัดอานฝั่งใต้คลองบางแม่หม้าย
2. ชุมชนวัดอานฝั่งเหนือคลองบางแม่หม้าย
3. ชุมชนป่าขคลอง (วัดสิงห์)
4. ชานวัดอาน
5. ชุมชนหัวถนน
6. ชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย
7. ชุมชนตลาดบางแม่หม้าย (ชุมชนชาวจีน)
8. ชานวัดบางแม่หม้าย
9. ชุมชนบ้านเหนือ
10. ชุมชนบ้านใหม่
11. ชุมชนบ้านบางเสนา

นาย ปรีดา หุตะจู่ตะ

ที่มา : จากการสำรวจ

แผนที่ 6.31 แสดงการประเมินศักยภาพและคุณค่าของแต่ละพื้นที่ย่อย

พัฒนาการ และรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน
ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแม่หม้าย
จังหวัดสุพรรณบุรี

- สัญลักษณ์
คุณค่า
- คุณค่าสูงมาก
  - คุณค่าสูง
  - คุณค่าปานกลาง
  - คุณค่าน้อย
1. ชุมชนวัดอานฝั่งใต้คลองบางแม่หม้าย
  2. ชุมชนวัดอานฝั่งเหนือคลองบางแม่หม้าย
  3. ชุมชนปลายคลอง (วัดสิงห์)
  4. ชานวัดอาน
  5. ชุมชนหัวถนน
  6. ชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย
  7. ชุมชนตลาดบางแม่หม้าย (ชุมชนชาวจีน)
  8. ชานวัดบางแม่หม้าย
  9. ชุมชนบ้านเหนือ
  10. ชุมชนบ้านใหม่
  11. ชุมชนบ้านบางเลน

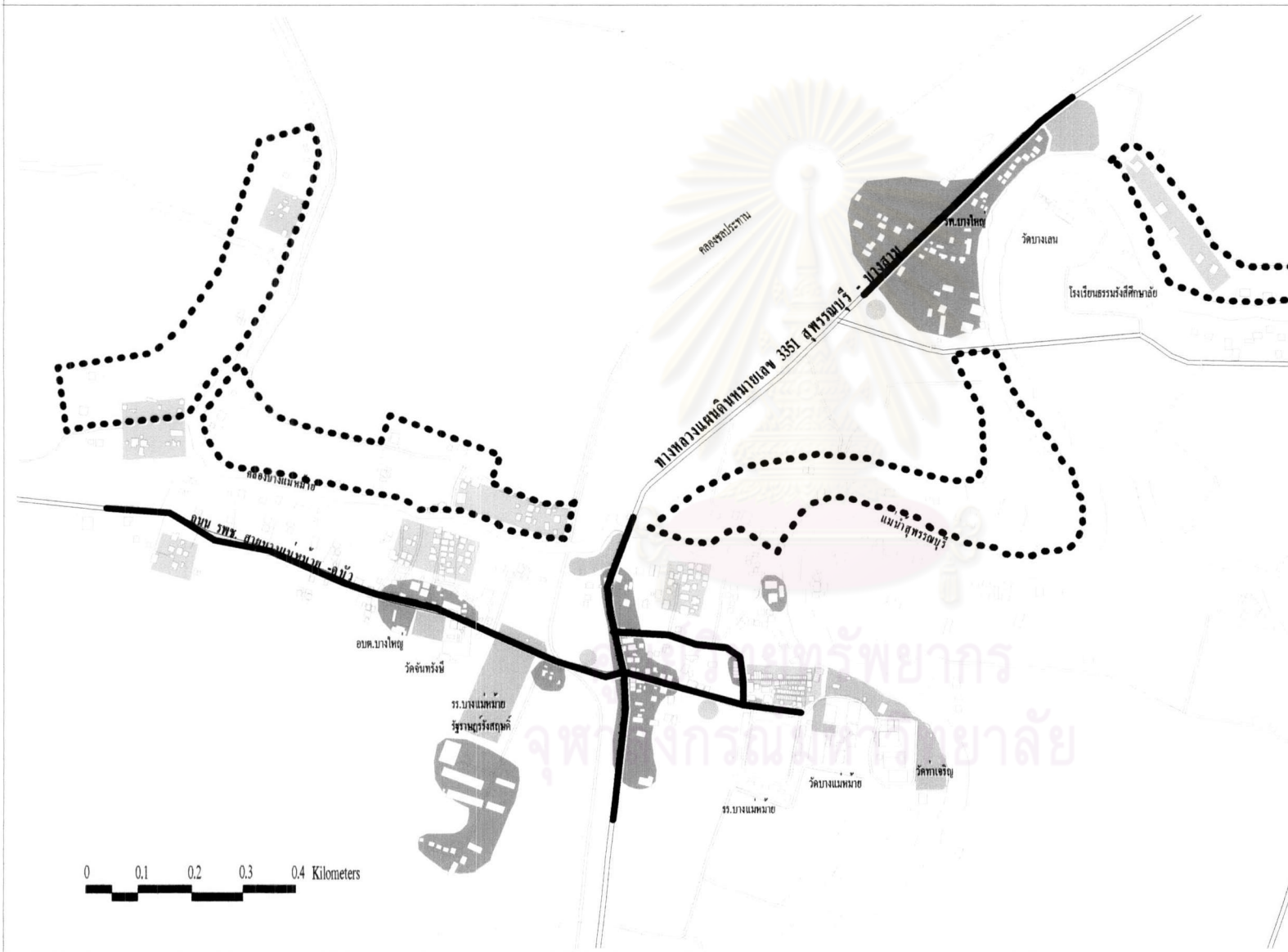
นาย ปรีดา หุตะจู่ตะ

ที่มา : จากการสำรวจและวิเคราะห์

ทิศ

สาขาวิชาวางแผนผังเมือง
และสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 6.32 แสดงสภาพปัญหาของชุมชน

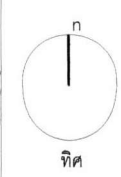

พัฒนาการ และรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน
ของชุมชนริมน้ำ บ้านบางแม่หม้าย
จังหวัดสุพรรณบุรี

- สัญลักษณ์
- การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน และรูปแบบสถาปัตยกรรม
  - อาคารที่มีเอกลักษณ์มีสภาพเสื่อมโทรม
  - พื้นที่โล่ง วางอาคารดูแล จัดการ
  - พื้นที่ที่จะจะไม่เหมาะสม
  - การสัญจรเข้าถึงพื้นที่
  - ทางสัญจรมีสภาพเสื่อมโทรม

นาย ปรีดา หุตะจู่จะ

ที่มา : จากการสำรวจและวิเคราะห์

ตารางที่ 6.7 สรุปรูปแบบสถาปัตยกรรมในแต่ละกลุ่มย่อยภายในชุมชน

สถาปัตยกรรมภายในชุมชน	คุณค่า	พื้นที่ที่ 1 : ชุมชนวัดอาน ฝั่งใต้คลองบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 2 : ชุมชนวัดอาน ฝั่งเหนือคลองบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 3 : ชุมชนปลายคลอง (วัดสิงห์ใน)
<p>อาคารบ้านเรือน</p> <p>กิจกรรมการใช้สอยอาคาร</p> <p>ความสูงอาคาร</p> <p>วัสดุก่อสร้างอาคาร</p>	<p>เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยมีที่นาอยู่บริเวณรอบๆ ชุมชนกิจกรรมการใช้สอยอาคารที่มีมาตั้งแต่อดีตคือการพักอาศัยเป็นหลัก นอกจากนั้นก็จะเป็นการใช้สอยอาคารทางด้านกิจกรรมการค้าขายที่อยู่ในบริเวณย่านตลาดเป็นหลัก</p> <p>จากการที่สภาพชุมชนมีน้ำท่วมขังในทุกปี การสร้างอาคารยกได้สูงจึงเป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านในภาคกลางซึ่งสามารถที่จะอยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อมได้อย่างกลมกลืน</p> <p>วัสดุในการปลูกสร้างส่วนใหญ่เป็นไม้ ซึ่งทำให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้เป็นอย่างดี</p>	<p>การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการพักอาศัยเกือบทั้งบริเวณ จะมีการใช้อาคารในลักษณะค้าขายอยู่ประมาณ 6 หลังคือบริเวณริม ถนน ร.พ.ช. สาย บางแม่หม้าย – คูบัว</p> <p>อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะมีลักษณะ เรือนที่มีความสูง 1 ชั้นยกได้สูงเนื่องจากพื้นที่มีน้ำท่วมถึงทั้งบริเวณ</p> <p>อาคารบ้านเรือนเกือบทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้เป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้อยู่เพียง 3 หลัง และมีบ้านตึกอยู่เพียง 2 หลัง</p>	<p>การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการพักอาศัยเกือบทั้งบริเวณเนื่องจากบริเวณพื้นที่มีลักษณะการเข้าถึงที่ยากกิจกรรมในพื้นที่จึงใช้สำหรับเพื่อการพักอาศัยเป็นหลัก</p> <p>อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะมีความสูงไม่เกิน 2 ชั้น โดยเฉพาะ เรือนที่มีความสูง 1 ชั้นยกได้สูงจะมีปริมาณมากที่สุดเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีน้ำท่วมถึง</p> <p>อาคารบ้านเรือนเกือบทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้เป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้อยู่เพียง 6 หลัง</p>	<p>การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการพักอาศัยเกือบทั้งบริเวณเนื่องจากบริเวณพื้นที่มีลักษณะพื้นที่ปิด ไม่มีเส้นทางถนนตัดผ่านการเข้าถึงที่ยากกิจกรรมในพื้นที่จึงใช้สำหรับเพื่อการพักอาศัยเป็นหลัก</p> <p>อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะมีลักษณะ เรือนที่มีความสูง 1 ชั้นยกได้สูงเนื่องจากพื้นที่มีน้ำท่วมถึงทั้งบริเวณ</p> <p>อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้เป็นหลัก</p>
<p>รูปแบบสถาปัตยกรรม</p>	<p>อาคารบ้านเรือนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และเป็นเอกลักษณ์การตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำ ตั้งแต่ในอดีต คือเรือนไทย ซึ่งมีลักษณะองค์ประกอบต่างๆ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม</p>	<p>อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในบริเวณจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะเรือนไทยเดิม และเรือนพื้นบ้าน เป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีรูปแบบสถาปัตยกรรมในลักษณะบ้านร่วมสมัยอยู่เพียง 7 หลัง และมี เรือนไทยประยุกต์ อยู่ 2 หลัง</p>	<p>อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในบริเวณจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะ และเรือนพื้นบ้าน เป็นส่วนใหญ่</p>	<p>อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในบริเวณจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะ เรือนพื้นบ้าน เป็นส่วนใหญ่</p>

ตารางที่ 6.7 สรุปรูปแบบสถาปัตยกรรมในแต่ละกลุ่มย่อยภายในชุมชน (ต่อ)

สถาปัตยกรรมภายในชุมชน	พื้นที่ที่ 4 : ย่านวัดอาน	พื้นที่ที่ 5 : ชุมชนหัวถนน	พื้นที่ที่ 6 : ชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 7 : ชุมชนตลาดบางแม่หม้าย (ชุมชนชาวจีน)
<p>อาคารบ้านเรือน</p> <p>กิจกรรมการใช้สอยอาคาร</p> <p>ความสูงอาคาร</p> <p>วัสดุก่อสร้างอาคาร</p>	<p>กิจกรรมที่มีอยู่ในบริเวณจะมีการผสมกันระหว่าง ศาสนสถาน สถานศึกษา สถานที่ราชการ ค้าขาย และพักอาศัยบางส่วน โดยพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นสถานศึกษาคือ ซึ่งภายในจะมีกิจกรรมอื่นๆแฝงอยู่ เช่น กิจกรรมการค้าขายภายในโรงอาหารและบ้านพักครู พื้นที่ที่มีขนาดรองลงมาคือ วัดจันทรังษี (วัดอาน) และองค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่ ที่มีร้านค้าอยู่บริเวณด้านหน้าที่ทำการ</p> <p>อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะมีความสูงตั้งแต่ 1-3 ชั้น โดยอาคารที่มีความสูงมากที่สุดคือ อาคารเรียนโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ ซึ่งมีความสูง 3 ชั้น ซึ่งภายในพื้นที่จะไม่มีเรือนที่มีความสูง 1 ชั้นยกได้ดูสูง เนื่องจากเป็นบริเวณพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง</p> <p>อาคารส่วนใหญ่ในพื้นที่มีโครงสร้างเป็นอาคารตึกหรืออาคารที่สร้างจากคอนกรีตเสริมเหล็กเป็นหลัก ทั้งวัด โรงเรียน และที่ทำการ อ.บ.ต. โดยจะมีอาคารบ้านเรือนที่มีโครงสร้างเป็นไม้ และครึ่งตึกครึ่งไม้เพียงบางส่วน</p>	<p>การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการพักอาศัยเป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีจะมีการใช้อาคารในลักษณะค้าขายอยู่ค่อนข้างหนาแน่นบริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3351 สุพรรณบุรี - บางสาม และบริเวณปากซอยทางเข้าวัดบางแม่หม้าย</p> <p>อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะมีความสูงตั้งแต่ 1 และ 2 ชั้น โดยภายในพื้นที่จะไม่มีเรือนที่มีความสูง 1 ชั้นยกได้ดูสูง เนื่องจากเป็นบริเวณพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง</p> <p>พื้นที่บริเวณนี้มีการผสมผสานกันของ บ้านไม้ บ้านตึก และบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ ซึ่งมีสัดส่วนปริมาณที่ใกล้เคียงกันไปทั้งบริเวณ</p>	<p>การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการพักอาศัยเป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีจะมีการใช้อาคารในลักษณะค้าขายบางส่วนอยู่บริเวณริมซอยทางเข้าวัดบางแม่หม้าย การใช้อาคารประเภทโรงงาน,โกดัง คือ โรงกระตานสหไทย ที่อยู่บริเวณริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน)</p> <p>อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะมีความสูงไม่เกิน 2 ชั้น โดยเฉพาะ เรือนที่มีความสูง 1 ชั้นยกได้ดูสูงจะมีปริมาณมากที่สุดเนื่องจากพื้นที่บริเวณปากคลองบางแม่หม้ายจะมีน้ำท่วมถึง ในส่วนที่เหลือจะเป็นอาคารที่มีความสูง 1 และ 2 ชั้น คละกันไป</p> <p>อาคารบ้านเรือนเกือบทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้เป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้อยู่เพียง 4 หลัง และมีบ้านตึกอยู่ 13 หลัง</p>	<p>การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการค้าขายเป็นหลักเนื่องจากเป็นย่านตลาดบางแม่หม้าย กิจกรรมรองลงมาคือการพักอาศัย โดยอาคารบ้านเรือนบางส่วนถูกทิ้งร้างไม่มีกิจกรรมภายใน</p> <p>พื้นที่บริเวณนี้ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมค่อนข้างน้อย ประกอบกับรูปแบบอาคารส่วนใหญ่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองกิจกรรมทางการค้าเป็นหลัก อาคารส่วนใหญ่จึงมีความสูง 1 ชั้น เป็นหลัก และมีบางหลังที่มีความสูง 2 และ 3 ชั้น</p> <p>อาคารบ้านเรือนเกือบทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้เป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้อยู่เพียง 2 หลัง และมีบ้านตึกอยู่ 3 หลัง</p>
<p>รูปแบบสถาปัตยกรรม</p>	<p>เนื่องจากส่วนใหญ่อาคารภายในบริเวณพื้นที่เป็นอาคารที่ใช้ประโยชน์ทางด้านสาธารณูปการเป็นหลัก รูปแบบสถาปัตยกรรมจึงเป็นอาคารบริการเป็นหลัก และรูปแบบของวัดเป็นส่วนใหญ่</p>	<p>อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่จะมีรูปแบบสถาปัตยกรรมในลักษณะร่วมสมัยและเรือนพื้นบ้าน รองลงมาจะเป็นเรือนไทยประยุกต์ซึ่งมีถึง 9 หลัง และสุดท้ายคือ เรือนไทยเดิมซึ่งจะอยู่บริเวณคลองบางแม่หม้าย</p>	<p>อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในบริเวณจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะเรือนไทยเดิมและเรือนพื้นบ้าน เป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีรูปแบบสถาปัตยกรรมในลักษณะบ้านร่วมสมัยอยู่เพียง 13 หลัง และมี เรือนไทยประยุกต์ อยู่ 2 หลัง</p>	<p>อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในบริเวณจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะเรือนแถวไม้เพื่อการค้าขาย เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาจะเป็นเรือนพื้นบ้าน โดยจะมีรูปแบบสถาปัตยกรรมในลักษณะบ้านร่วมสมัยอยู่เพียง 3 หลัง และมี เรือนไทยประยุกต์ อยู่ 3 หลัง เช่นกัน</p>

ตารางที่ 6.7 สรุปรูปแบบสถาปัตยกรรมในแต่ละกลุ่มย่อยภายในชุมชน (ต่อ)

สถาปัตยกรรมภายในชุมชน	พื้นที่ที่ 8 : ย่านวัดบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 9 : ชุมชนบ้านเหนือ	พื้นที่ที่ 10 : ชุมชนบ้านใหม่	พื้นที่ที่ 11 : ชุมชนบ้านบางเลน
<p>อาคารบ้านเรือน</p> <p>กิจกรรมการใช้สอยอาคาร</p>	<p>กิจกรรมที่มีอยู่ในบริเวณจะมีการผสมกันระหว่าง ศาสนสถาน และสถานศึกษา โดยมีกิจกรรมการค้าขาย และพักอาศัยบางส่วน ศาสนสถาน คือ วัดบางแม่หม้าย และ วัดท่าเจริญ สถานศึกษาคือ โรงเรียนบางแม่หม้าย ซึ่งภายในจะมีกิจกรรมอื่นๆ แฝงอยู่ เช่น กิจกรรมการค้าขายภายในโรงอาหาร และหน้าโรงเรียน</p>	<p>การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการพักอาศัยเป็นเกือบทั้งบริเวณ โดยจะมีจะมีการใช้อาคารในลักษณะประเภทโรงงาน, โกดัง คือ โรงสีข้าวชัยพริยะพิทักษ์ ที่อยู่บริเวณริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) บริเวณปากคลองบางแม่หม้าย</p>	<p>การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการพักอาศัยเป็นเกือบทั้งบริเวณ โดยจะมีจะมีการใช้อาคารในลักษณะประเภทสถานที่ราชการแทรกอยู่ 1 แห่ง คือ บริเวณโรงพยาบาลบางใหญ่</p>	<p>การใช้อาคารส่วนใหญ่เป็นการใช้อาคารในลักษณะเพื่อการพักอาศัยเกือบทั้งบริเวณเนื่องจากบริเวณพื้นที่มีลักษณะที่เข้าถึงได้ที่ยากกิจกรรมในพื้นที่จึงใช้สำหรับเพื่อการพักอาศัยเป็นหลัก</p>
<p>ความสูงอาคาร</p>	<p>พื้นที่บริเวณนี้ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมค่อนข้างน้อย แต่รูปแบบความสูงของอาคารยังคงมีเรือนในลักษณะเรือน 1 ชั้นยกใต้ถุนสูง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นหมู่กุฏิของวัดที่ได้รับบริจาคตัวเรือนไทยมาจากชาวบ้าน และนอกจากนั้นก็จะมีความสูงอาคาร 1 และ 2 ชั้น คละกันไป</p>	<p>อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะมีความสูงไม่เกิน 2 ชั้น โดยเฉพาะ เรือนที่มีความสูง 1 ชั้นยกใต้ถุนสูงจะมีปริมาณมากที่สุดเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีน้ำท่วมถึง</p>	<p>ความสูงของอาคารส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะเรือน 1 ชั้น ยกใต้ถุนสูง เนื่องจากยังมีผลกระทบจากน้ำท่วมในบางส่วน ในส่วนของอาคารบ้านเรือนที่สูง 1 และ 2 ชั้นจะอยู่บริเวณริมถนนเป็นหลัก</p>	<p>ความสูงของอาคารทั้งหมดของบริเวณนี้จะเป็นในลักษณะเรือน 1 ชั้น ยกใต้ถุนสูง เนื่องจากยังมีผลกระทบจากน้ำท่วมในค่อนข้างมากเพราะสภาพพื้นที่มีลักษณะระดับพื้นที่ต่ำ</p>
<p>วัสดุก่อสร้างอาคาร</p>	<p>อาคารบ้านเรือนเกือบทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้ และอาคารตึกคละกันไป โดยจะมีอาคารในลักษณะครึ่งตึกครึ่งไม้อยู่เพียงหลังเดียว</p>	<p>อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้เป็นหลัก</p>	<p>อาคารบ้านเรือนเกือบทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้เป็นหลัก โดยอาคารที่เป็นตึกส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณโรงพยาบาลบางใหญ่เป็นหลัก</p>	<p>อาคารบ้านเรือนทั้งบริเวณจะใช้วัสดุการก่อสร้างอาคารเป็นไม้เป็นหลัก</p>
<p>รูปแบบสถาปัตยกรรม</p>	<p>เนื่องจากส่วนใหญ่อาคารภายในบริเวณพื้นที่เป็นอาคารของวัด และ อาคารที่ใช้ประโยชน์ทางด้านสาธารณูปการเป็นหลัก รูปแบบสถาปัตยกรรมจึงเป็นอาคารบริการเป็นหลัก และรูปแบบของวัดเป็นส่วนใหญ่</p>	<p>อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในบริเวณจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะ และเรือนพื้นบ้านเป็นส่วนใหญ่</p>	<p>อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในบริเวณจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะ และเรือนพื้นบ้าน เป็นส่วนใหญ่ของลงมาคือ เรือนไทยประยุกต์ ซึ่งมีถึง 10 หลัง ส่วนที่เหลือที่เป็นส่วนน้อยจะเป็นบ้านร่วมสมัย และอาคารบริการ</p>	<p>อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในบริเวณจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะ และเรือนพื้นบ้าน เป็นส่วนใหญ่</p>

ตารางที่ 6.8 สรุปรูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือนในแต่ละกลุ่มย่อยภายในชุมชน

รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ของกลุ่มอาคารบ้านเรือนภายในชุมชน	คุณค่า	พื้นที่ที่ 1 : ชุมชนวัดอาน ฝั่งใต้คลองบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 2 : ชุมชนวัดอาน ฝั่งเหนือคลองบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 3 : ชุมชนปลายคลอง (วัดสิงห์ใน)
<p>กลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวในแนวลึก</p> 	<p>กลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวเป็นกลุ่มเรือนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งรูปแบบกลุ่มอาคารในลักษณะดังกล่าวเกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และความสัมพันธ์กันภายในครอบครัว และกลุ่มเพื่อนบ้าน</p>	<p>สภาพทางกายภาพของพื้นที่ที่อยู่ติดบริเวณริมคลองซึ่งแยกมาจากแม่น้ำสายหลัก ทำให้มีกลุ่มเรือนในลักษณะนี้อยู่ภายในพื้นที่จำนวนมาก บริเวณริมคลองบางแม่หม้าย</p>	<p>สภาพทางกายภาพของพื้นที่ที่อยู่ติดบริเวณริมคลองซึ่งแยกมาจากแม่น้ำสายหลัก ทำให้มีกลุ่มเรือนในลักษณะนี้อยู่ภายในพื้นที่บริเวณริมคลองบางแม่หม้าย</p>	<p>พื้นที่มีลักษณะเป็นบริเวณที่สายน้ำในคลองบางแม่หม้ายเปลี่ยนทิศทางจากแนวตะวันออก - ตะวันตกเป็นแนวเหนือ - ใต้ ประกอบกับความหนาแน่นของการตั้งถิ่นฐานเบาบาง ทำให้ถึงแม้ว่าจะอยู่ริมคลองสายเดียวกันกับ 2 ชุมชนแรก แต่ก็ไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะนี้อยู่ในพื้นที่</p>
<p>กลุ่มเรือนในลักษณะแตกและกระจายตัว</p> 	<p>กลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวเป็นกลุ่มเรือนที่เป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมไทย และเป็นเอกลักษณ์ของการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำในภาคกลางในอดีต ซึ่งปัจจุบันเหลือน้อยและหาได้ยาก ซึ่งรูปแบบกลุ่มอาคารในลักษณะดังกล่าวส่วนใหญ่จะมีอาณาเขตของที่ดินค่อนข้างใหญ่</p>	<p>มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวอยู่ในพื้นที่บริเวณริมเส้นทางถนน ที่ในอดีตเคยเป็นร่าราวมาก่อน และได้มีการพัฒนาเป็นเส้นทางถนนแทน ซึ่งขนาดของที่ดินบริเวณนั้นมีขนาดใหญ่กว่าบริเวณริมคลอง และความหนาแน่นของบ้านเรือนก็ไม่มากนัก จึงเกิดกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว</p>	<p>มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวอยู่ในพื้นที่บริเวณริมคลองบางแม่หม้ายทางทิศตะวันตกของพื้นที่ ซึ่งขนาดของที่ดินบริเวณนั้นมีขนาดใหญ่และความหนาแน่นของบ้านเรือนไม่มากนัก จึงเกิดกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว</p>	<p>บริเวณพื้นที่ชุมชนมีความหนาแน่นของบ้านเรือนไม่มากนัก และขนาดของที่ดินบริเวณนั้นมีขนาดใหญ่ ภายในพื้นที่บริเวณนี้จึงมีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวอยู่ทั่วทั้งบริเวณพื้นที่</p>
<p>กลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวเพื่อการค้า</p> 	<p>กลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวเป็นกลุ่มเรือนที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือนที่ใช้สำหรับทำการค้าขาย และอยู่อาศัยได้ในตัว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นชาวจีน จึงเป็นเรือนที่ชาวจีนในอดีตนิยมปลูกสร้าง และอยู่อาศัยในเรือนลักษณะดังกล่าว</p>	<p>บริเวณพื้นที่ในอดีตเป็นย่านพักอาศัยของชาวบ้านดั้งเดิม ที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ภายในบริเวณพื้นที่จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว</p>	<p>บริเวณพื้นที่ในอดีตเป็นย่านพักอาศัยของชาวบ้านดั้งเดิม ที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ภายในบริเวณพื้นที่จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว</p>	<p>บริเวณพื้นที่ในอดีตเป็นย่านพักอาศัยของชาวบ้านดั้งเดิม ที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ภายในบริเวณพื้นที่จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว</p>
<p>กลุ่มเรือนในลักษณะที่ไม่มีรูปแบบ</p> 	<p>มีลักษณะเป็นกลุ่มเรือนที่มีการตั้งถิ่นฐานในยุคหลังๆ ซึ่งส่วนใหญ่อิงกับเส้นทางถนนในการตั้งถิ่นฐานเป็นหลัก กลุ่มเรือนไม่มีรูปแบบที่แน่นอนขึ้นอยู่กับเจ้าของ ขนาดของที่ดิน ทิศทางของถนน เป็นต้น มีทั้งเรือนเดี่ยวคนละเจ้าของที่อยู่กันเป็นกลุ่ม และกลุ่มเรือนที่เป็นเจ้าของเดียว หรือเป็นเครือญาติกัน</p>	<p>เริ่มมีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มเรือนในลักษณะ ดังกล่าวเกิดขึ้นบริเวณริมถนน ร.พ.ช. สายบางแม่หม้าย - คูบัว แต่มีจำนวนที่น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับภาพรวมของทั้งชุมชน</p>	<p>เริ่มมีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มเรือนในลักษณะ ดังกล่าวเกิดขึ้นบริเวณริมถนนซอยทางเข้าพื้นที่ แต่มีจำนวนที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับภาพรวมของทั้งชุมชน</p>	<p>พื้นที่บริเวณนี้ไม่มีเส้นทางถนนตัดผ่าน จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวอยู่ในพื้นที่</p>

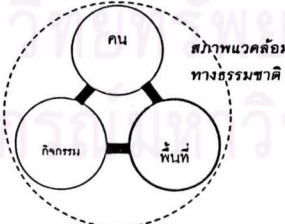
ตารางที่ 6.8 สรุปรูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือนในแต่ละกลุ่มย่อยภายในชุมชน (ต่อ)

รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ของกลุ่มอาคารบ้านเรือนภายในชุมชน	พื้นที่ที่ 4 : ย่านวัดอาน	พื้นที่ที่ 5 : ชุมชนหัวถนน	พื้นที่ที่ 6 : ชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 7 : ชุมชนตลาดบางแม่หม้าย (ชุมชนชาวจีน)
<p>กลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวในแนวลึก</p> 	<p>พื้นที่บริเวณย่านวัดอานมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียน , วัด และสถานที่ราชการ จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวอยู่ในบริเวณย่าน แต่ย่านดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเรือนในลักษณะนี้โดยตรง เนื่องจากมีอาณาเขตติดกับบริเวณชุมชนที่มีกลุ่มเรือนในลักษณะนี้อยู่เป็นจำนวนมาก</p>	<p>ภายในพื้นที่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวอยู่น้อยมาก ปัจจุบันอยู่บริเวณริมคลองบางแม่หม้าย เนื่องจากรูปแบบการตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมเปลี่ยนไปจากการที่มีการพัฒนาเส้นทางถนนให้เข้ามาแทนที่เส้นทางสัญจรทางน้ำ</p>	<p>พื้นที่ชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย มีการตั้งถิ่นฐานภายในพื้นที่มาเป็นระยะเวลาอันประคอบมีลักษณะทางภูมิประเทศที่อยู่ริมคลองที่แยกมาจากแม่น้ำสายหลัก จึงมีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวอยู่ทั่วไปโดยเฉพาะบริเวณริมคลองบางแม่หม้าย</p>	<p>บริเวณชุมชนมีบทบาทเป็นตลาดบางแม่หม้ายมาตั้งแต่ในอดีต มีอาคารบ้านเรือน หรือเรือนแถวที่หนาแน่น ประกอบกับกรรมสิทธิ์ที่ดินส่วนใหญ่ยังคงเป็นของวัดบางแม่หม้าย จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวในแนวลึกอยู่ในบริเวณพื้นที่</p>
<p>กลุ่มเรือนในลักษณะแตกและกระจายตัว</p> 	<p>พื้นที่บริเวณย่านวัดอานมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียน , วัด และสถานที่ราชการ จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวอยู่ในบริเวณย่าน แต่ย่านดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเรือนในลักษณะนี้โดยตรง เนื่องจากใกล้เคียงกับบริเวณชุมชนที่มีกลุ่มเรือนในลักษณะนี้อยู่เป็นจำนวนมาก</p>	<p>ภายในพื้นที่ชุมชนหัวถนนไม่มีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานกลุ่มอาคารในลักษณะนี้ เนื่องจากรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในบริเวณดังกล่าวจะอิงกับแนวเส้นทางถนนเป็นหลัก และมีขนาดที่ดินที่แบ่งแยกเป็นแปลงเล็กเสียเป็นส่วนใหญ่</p>	<p>มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวอยู่ในพื้นที่บริเวณริมเส้นทางถนน ที่ในอดีตเคยเป็นรำรางมาก่อน และได้มีการพัฒนาเป็นเส้นทางถนนแทน ซึ่งขนาดของที่ดินบริเวณนั้นมีขนาดใหญ่กว่าบริเวณริมคลอง และความหนาแน่นของบ้านเรือนก็ไม่มากนัก จึงเกิดกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว</p>	<p>บริเวณชุมชนมีบทบาทเป็นตลาดบางแม่หม้ายมาตั้งแต่ในอดีต มีอาคารบ้านเรือน หรือเรือนแถวที่หนาแน่น ประกอบกับกรรมสิทธิ์ที่ดินส่วนใหญ่ยังคงเป็นของวัดบางแม่หม้าย จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะแตกและกระจายตัวอยู่ในบริเวณพื้นที่</p>
<p>กลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวเพื่อการค้า</p> 	<p>พื้นที่บริเวณย่านวัดอานมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียน , วัด และสถานที่ราชการ ซึ่งในอดีตพื้นที่นี้เป็นชุมชนพักอาศัยเป็นหลัก จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวอยู่ในบริเวณย่าน</p>	<p>บริเวณชุมชนหัวถนนมีกิจกรรมการค้าอยู่ในบริเวณ แต่เป็นกิจกรรมการค้าที่ไม่เอกลักษณะรูปแบบกลุ่มอาคาร ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นเพียงอาคารบ้านเรือนของชาวบ้านที่เปิดด้านหน้าเพื่อทำกิจกรรมทางการค้านั้น</p>	<p>บริเวณพื้นที่ในอดีตเป็นย่านพักอาศัยของชาวบ้านดั้งเดิม ที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ภายในบริเวณพื้นที่จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว แต่พื้นที่ชุมชนอยู่ติดกับตลาดที่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวจึงจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด</p>	<p>บริเวณชุมชนมีบทบาทเป็นตลาดบางแม่หม้ายมาตั้งแต่ในอดีต จึงเป็นเพียงพื้นที่เดียวในพื้นที่ศึกษาที่มีกลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวเพื่อการค้าอยู่ในพื้นที่</p>
<p>กลุ่มเรือนในลักษณะที่ไม่มีรูปแบบ</p> 	<p>พื้นที่บริเวณย่านวัดอานมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียน , วัด และสถานที่ราชการ และมีบ้านพักอาศัยจำนวนน้อย กลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวมีอยู่ในพื้นที่บริเวณริมถนน ร.พ.ช. สายบางแม่หม้าย - คูบัว</p>	<p>พื้นที่ชุมชนเกิดจากการพัฒนาเส้นทางถนนสายหลักที่ตัดผ่านชุมชน และเกิดการตั้งถิ่นฐานบริเวณริมเส้นทางถนนขึ้น ซึ่งกลุ่มเรือนเกือบทั้งพื้นที่จะเป็นกลุ่มเรือนที่มีลักษณะไม่มีรูปแบบ</p>	<p>เริ่มมีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มเรือนในลักษณะ ดังกล่าวเกิดขึ้นบริเวณริมถนนซอยทางเข้าพื้นที่ แต่มีจำนวนที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับภาพรวมของทั้งชุมชน</p>	<p>บริเวณรอบนอกของตลาดโดยเฉพาะบริเวณที่ติดกับถนนซอยเริ่มมีกลุ่มอาคารในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้น แต่มีจำนวนไม่มากนัก</p>

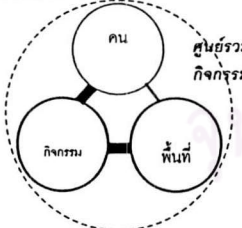
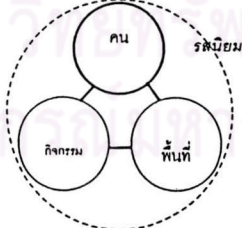
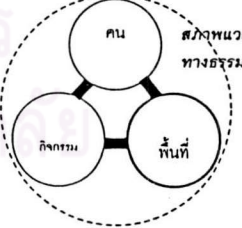
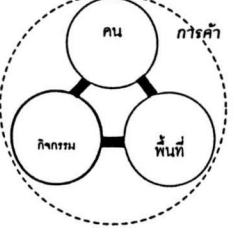
ตารางที่ 6.8 สรุปรูปแบบกลุ่มอาคารบ้านเรือนในแต่ละกลุ่มย่อยภายในชุมชน (ต่อ)

รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ของกลุ่มอาคารบ้านเรือนภายในชุมชน	พื้นที่ที่ 8 : ย่านวัดบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 9 : ชุมชนบ้านเหนือ	พื้นที่ที่ 10 : ชุมชนบ้านใหม่	พื้นที่ที่ 11 : ชุมชนบ้านบางเลน
<p>กลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวในแนวลึก</p> 	<p>พื้นที่บริเวณย่านวัดบางแม่หม้ายมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียน และ วัด จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว จึงเป็นกฎที่อยู่ภายในวัด</p>	<p>ชุมชนมีลักษณะเรียงตัวตามแม่น้ำ ทิศทางการวางตัวเรือนขึ้นอยู่กับการเส้นทางของแม่น้ำเป็นหลัก ประกอบกับพื้นที่นี้มีขนาดที่ดินที่ค่อนข้างใหญ่กว่าพื้นที่ริมคลองบางแม่หม้าย ภายในบริเวณจึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวในแนวลึกอยู่ในพื้นที่</p>	<p>ชุมชนมีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่เริ่มจากคลองชลประทาน(สายเก่า) จนมาถึงเส้นทางถนนในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะมีเรือนไทยอยู่ในพื้นที่จำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่มีรูปแบบเป็นเรือนไทยประยุกต์ ที่ปลูกสร้างเรียงตัวกันตามเส้นทางถนนเท่านั้น</p>	<p>ชุมชนมีลักษณะเรียงตัวตามแม่น้ำ ทิศทางการวางตัวเรือนขึ้นอยู่กับการเส้นทางของแม่น้ำเป็นหลัก ประกอบกับพื้นที่นี้มีขนาดที่ดินที่ค่อนข้างใหญ่กว่าพื้นที่ริมคลองบางแม่หม้าย ภายในบริเวณจึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวในแนวลึกอยู่ในพื้นที่</p>
<p>กลุ่มเรือนในลักษณะแตกและกระจายตัว</p> 	<p>พื้นที่บริเวณย่านวัดอานมมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียน และ วัด จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว อยู่ในบริเวณย่าน</p>	<p>บริเวณพื้นที่ชุมชนมีความหนาแน่นของบ้านเรือนไม่มากนัก และขนาดของที่ดินบริเวณนั้นมีขนาดใหญ่ ภายในพื้นที่บริเวณนี้จึงมีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวอยู่ทั่วทั้งบริเวณพื้นที่</p>	<p>มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวอยู่ในพื้นที่บริเวณริมเส้นทาง ซึ่งขนาดของที่ดินบริเวณนั้นมีขนาดใหญ่กว่าบริเวณริมคลอง และความหนาแน่นของบ้านเรือนก็ไม่มากนัก จึงเกิดกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว</p>	<p>บริเวณพื้นที่ชุมชนมีความหนาแน่นของบ้านเรือนไม่มากนัก และขนาดของที่ดินบริเวณนั้นมีขนาดใหญ่ ภายในพื้นที่บริเวณนี้จึงมีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าวอยู่ทั่วทั้งบริเวณพื้นที่</p>
<p>กลุ่มเรือนในลักษณะเรียงแถวเพื่อการค้า</p> 	<p>พื้นที่บริเวณย่านวัดอานมมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียน และ วัด จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว อยู่ในบริเวณย่าน แต่ย่านดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเรือนในลักษณะนี้โดยตรงเนื่องจากมีอาณาเขตติดกับบริเวณชุมชนที่มีกลุ่มเรือนในลักษณะนี้ อยู่เป็นจำนวนมาก</p>	<p>บริเวณพื้นที่ในอดีตเป็นย่านพักอาศัยของชาวบ้านดั้งเดิม ที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ภายในบริเวณพื้นที่จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว</p>	<p>บริเวณพื้นที่ในอดีตเป็นย่านพักอาศัยของชาวบ้านดั้งเดิม ที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ภายในบริเวณพื้นที่จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว</p>	<p>บริเวณพื้นที่ในอดีตเป็นย่านพักอาศัยของชาวบ้านดั้งเดิม ที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ภายในบริเวณพื้นที่จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว</p>
<p>กลุ่มเรือนในลักษณะที่ไม่มีรูปแบบ</p> 	<p>พื้นที่บริเวณย่านวัดอานมมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียน และ วัด จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว อยู่ในบริเวณย่าน</p>	<p>พื้นที่บริเวณนี้ยังไม่ได้รับการพัฒนาระบบเส้นทางถนน ภายในพื้นที่ จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว อยู่ในพื้นที่</p>	<p>พื้นที่ชุมชนเกิดจากการพัฒนาคลองชลประทาน (สายเก่า) และเส้นทางถนนสายหลักที่ตัดผ่านชุมชน เกิดการตั้งถิ่นฐานในลักษณะกลุ่มเรือนที่มีลักษณะไม่มีรูปแบบบริเวณริมเส้นทางถนนขึ้น</p>	<p>พื้นที่บริเวณนี้ยังไม่ได้รับการพัฒนาระบบเส้นทางถนน ภายในพื้นที่ จึงไม่มีกลุ่มเรือนในลักษณะดังกล่าว อยู่ในพื้นที่</p>

ตารางที่ 6.9 สรุปความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ในแต่ละกลุ่มย่อยภายในชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ภายในชุมชน	คุณค่า	พื้นที่ที่ 1 : ชุมชนวัดอาน ฝั่งใต้คลองบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 2 : ชุมชนวัดอาน ฝั่งเหนือคลองบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 3 : ชุมชนปลายคลอง (วัดสิงห์ใน)
กลุ่มวัยกับระบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรม และการใช้พื้นที่ที่แยกแยะออกเป็นแต่ละช่วงอายุ หรือกลุ่มวัย สามารถที่จะบ่งบอกถึงกิจกรรมที่เหมือน และแตกต่างของคนในแต่ละวัย อีกทั้งยังสามารถที่จะคาดเดาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรม และการใช้พื้นที่ในอนาคตได้อีกทางหนึ่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มวัยที่มีบทบาทกับกิจกรรม และพื้นที่อย่างมากคือ กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ใหญ่ โดยกลุ่มผู้สูงอายุจะมีบทบาทของการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่ในแบบดั้งเดิมที่เคยมีมาในอดีต ซึ่งส่วนใหญ่คือการทำการเกษตร และการใช้ชีวิต และกิจกรรมในบริเวณบ้าน และวัดเป็นส่วนใหญ่ ในส่วนของกลุ่มผู้ใหญ่ จะมีบทบาททางด้านการรับราชการทั้งภายในและนอกชุมชน ซึ่งจะมีรูปแบบของกิจกรรม และการใช้พื้นที่ที่ก้าวกระหว่างแบบเก่า และแบบใหม่ เนื่องจากเติบโตมากับกิจกรรม และการใช้พื้นที่ในแบบดั้งเดิม แต่ปัจจุบันต้องปรับตัวให้เข้ากับความหลากหลายมากขึ้น จากรูปแบบอาชีพที่เปลี่ยนไปจากในอดีต และกระแสความเป็นเมืองที่เข้ามาในชุมชน 		<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มวัยที่มีบทบาทกับกิจกรรม และพื้นที่อย่างมากคือ กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่คือการทำการเกษตร และการใช้ชีวิต และกิจกรรมในบริเวณบ้าน กิจกรรมและการใช้พื้นที่บริเวณวัด หรือนอกพื้นที่มีน้อยเนื่องจากชุมชนอยู่ไกล และการสัญจรไม่สะดวก
ความถี่ในการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - ความถี่ของการทำกิจกรรม และการเข้าใช้พื้นที่ทั้งจากคนในบริเวณนั้นๆ เอง และคนที่อยู่นอกพื้นที่ซึ่งเดินทางเข้ามาประกอบกิจกรรม สามารถที่จะบ่งบอกถึงความสำคัญของพื้นที่ที่มีการใช้สอยและเกิดกิจกรรมที่แตกต่างกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - นอกจากภายในบริเวณพื้นที่ชุมชนจะเป็นย่านพักอาศัยเป็นหลักแล้วยังมีกิจกรรมทางการค้า ประชุมอยู่ด้วย ประกอบกับพื้นที่ชุมชนเป็นพื้นที่ที่เปิดสามารถสัญจรเข้าออกได้โดยง่าย และอยู่ติดกับพื้นที่ที่มีความถี่ในการเกิดกิจกรรม และใช้พื้นที่ที่อยู่ในระดับสูงมาก ชุมชนจึงมีความถี่ในระดับสูง 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ชุมชนยังไม่ได้รับการพัฒนาเส้นทางสัญจรทางบก หรือถนนเท้าเดินได้ ประกอบกับการใช้ที่ดิน และอาคารในพื้นที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมพักอาศัยทั้งบริเวณชุมชนทั้ง 2 ชุมชน กิจกรรมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนจึงจะอยู่บริเวณบ้านเรือนของชาวบ้านเป็นส่วนใหญ่ ความถี่ในการเกิดกิจกรรม และใช้พื้นที่จึงอยู่ในระดับต่ำ 	
ช่วงเวลาในการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - ในการศึกษาถึงช่วงเวลาในการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่ สามารถที่จะทราบได้ถึงวิถีชีวิตในแต่ละวัน และยังทราบถึงระยะเวลาในการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่ต่างๆ ในแต่ละพื้นที่ชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมหลักของพื้นที่ในช่วงเช้าตรู่ชาวบ้านที่เป็นเกษตรกรจะออกเดินทางไปยังที่นาของตน และส่วนกลุ่มนักเรียนนักศึกษา และข้าราชการและพนักงานบริษัท ก็จะออกเดินทางไปยังโรงเรียน หรือที่ทำงานของตนในช่วงเวลาต่อมา ดังนั้น ช่วงเวลาที่เกิดกิจกรรมภายในชุมชนมักจะเป็นช่วงเวลาบ่าย หลังจากที่บ้านกลับจากที่นา มักจะกลับมาพักผ่อนที่บ้าน ทำงานบ้าน และทำงานหัตถกรรม โดยใช้พื้นที่บริเวณบ้านของตนเองจนถึงช่วงเย็นจึงมีการพบปะพูดคุยกันตามจุดนัดพบต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ชุมชน และในช่วงหัวค่ำจึงกลับมารับประทานอาหารที่บ้านของตน 		
ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - คุณค่าที่ได้จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่คือการที่ทำให้สามารถทราบว่าพื้นที่ใดมีความกลมกลืนสอดคล้อง หรือมีความขัดแย้งไม่เป็นระบบระหว่างคน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ 	 <p>เชื่อมความสัมพันธ์คือ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ซึ่งความสัมพันธ์กันในลักษณะดังกล่าวได้สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเกิดการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก และสิ่งที่เปลี่ยนแปลงก็ไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืนของ คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงตาม ประกอบกับค่านิยมของคนในพื้นที่ยังมีความต้องการที่จะรักษารูปแบบการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมไว้ให้นานที่สุด</p>	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ทั้ง 3 ชุมชนย่อย เป็นพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของชุมชนที่มีอายุเก่าแก่ที่สุด อาศัยอยู่ในบริเวณริมคลองเดียวกันคือคลองบางแม่หม้าย ทำให้มีสภาพทางกายภาพที่คล้ายคลึงกัน ประกอบกับมีพื้นฐานทางอาชีพ วิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ที่เหมือนกัน รูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่จึงมีความใกล้เคียงกันทั้ง 3 ชุมชนย่อย กล่าวคือ คน หรือชาวบ้านที่สืบต่อเชื้อสายมาเป็นระยะเวลานานตั้งแต่ยุคเริ่มแรกของการตั้งถิ่นฐาน ซึ่งได้เลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับ กิจกรรม คือ วิถีชีวิตประจำวัน และการทำการเกษตรกรรม ดังนั้น ความสัมพันธ์กันระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ของทั้ง 3 ชุมชนย่อย ได้มีปัจจัยหลักในการ 	

ตารางที่ 6.9 สรุปความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ในแต่ละกลุ่มย่อยภายในชุมชน (ต่อ)

ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ภายในชุมชน	พื้นที่ที่ 4 : ย่านวัดอาน	พื้นที่ที่ 5 : ชุมชนหัวถนน	พื้นที่ที่ 6 : ชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 7 : ชุมชนตลาดบางแม่หม้าย (ชุมชนชาวจีน)
กลุ่มวัยกับระบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> กลุ่มวัยที่มีบทบาทกับกิจกรรม และพื้นที่อย่างมากคือ กลุ่มเด็ก โดยเฉพาะเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่เข้ามาเรียนหนังสือ และประกอบกิจกรรมต่างๆ ภายในและบริเวณโรงเรียน ในส่วนของกลุ่มผู้ใหญ่ และกลุ่มผู้สูงอายุ จะมีกิจกรรมทางด้านการงานในพื้นที่ หรือการพบปะกันบริเวณวัดอานเป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> กลุ่มวัยกับระบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่ภายในชุมชนหัวถนนมีลักษณะที่ไม่แน่นอน เนื่องจากมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปจากความเป็นชุมชนเกษตรกรรมริมน้ำ กิจกรรมส่วนใหญ่จึงไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับหน้าที่ของแต่ละคน 	<ul style="list-style-type: none"> ลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มวัยกับระบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่ภายในชุมชน มีความใกล้เคียงกับ ชุมชนวัดอานฝั่งเหนือคลอง และฝั่งใต้คลอง โดยกลุ่มวัยที่มีบทบาทกับกิจกรรม และพื้นที่อย่างมากคือ กลุ่มผู้สูงอายุ และ กลุ่มผู้ใหญ่ 	<ul style="list-style-type: none"> กลุ่มวัยที่มีบทบาทกับกิจกรรม และพื้นที่อย่างมากคือ กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงเปิดร้านค้าอยู่ภายในตลาด
ความถี่ในการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> ย่านวัดอานเป็นพื้นที่ที่มีที่ตั้งของ วัด โรงเรียน สถานี่ราชการ ประกอบกับมีกิจกรรมการค้าแทรกอยู่ในพื้นที่ ทำให้เกิดการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งวัน และมีปริมาณผู้ใช้ใช้เป็นจำนวนมาก บริเวณย่านวัดอานจึงมีความถี่ในการเกิดกิจกรรม และการใช้พื้นที่ในระดับสูงมาก 	<ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ชุมชนมีลักษณะเป็นย่านพักอาศัยเป็นหลักและมีกิจกรรมทางการค้าปะปนอยู่ด้วย ประกอบกับพื้นที่ชุมชนเป็นพื้นที่เปิด สามารถสัญจรเข้าออกได้โดยง่าย ความถี่ในการเกิดกิจกรรม และใช้พื้นที่ที่อยู่ในระดับสูง 	<ul style="list-style-type: none"> ถึงแม้ว่าพื้นที่ชุมชนดังกล่าวจะมีอาณาเขตอยู่ติดกับพื้นที่ที่มีความถี่ในการเกิดกิจกรรม และการใช้พื้นที่ที่อยู่ในระดับสูง แต่ด้วยลักษณะของพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นบ้านพักอาศัย ความถี่ในการเกิดกิจกรรม และใช้พื้นที่จึงอยู่ในระดับปานกลาง 	<ul style="list-style-type: none"> ถึงแม้ว่าปัจจุบันตลาดบางแม่หม้ายได้ลดบทบาทลงจากอดีต แต่ก็ไม่ได้หมดไป กิจกรรมทางการค้ายังคงมีอยู่ ซึ่งเป็นตลาดเพียงแห่งเดียวของพื้นที่ศึกษา และชุมชนโดยรอบ ความถี่ในการเกิดกิจกรรม และการใช้พื้นที่จึงอยู่ในระดับสูง
ช่วงเวลาในการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> ช่วงเวลาในการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่ภายในบริเวณย่านวัดอาน ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงเวลาราชการเป็นหลัก คือ ประมาณ 8.00 น. จนถึง 16.00 น. เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็น โรงเรียน และสถานี่ราชการ 	<ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ชุมชนหัวถนนมีกิจกรรมที่หลากหลาย ช่วงเวลาในการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่จึงไม่มีความแน่นอน ขึ้นอยู่กับรูปแบบของกิจกรรมภายในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> ช่วงเวลาในการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่ มีลักษณะไม่แตกต่างจาก บริเวณชุมชนวัดอานทั้ง 3 บริเวณเท่าใดนักเนื่องจากมีพื้นฐานของวิถีชีวิตร่วมกันมาตั้งแต่อดีต 	<ul style="list-style-type: none"> ช่วงเวลาในการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่จะเริ่มตั้งแต่ช่วงเช้าเรื่อยไปจนถึงช่วงเย็น โดยจะมีลักษณะเป็นกิจกรรมทางการค้าเป็นหลัก
ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่	 <ul style="list-style-type: none"> ย่านวัดอานมีลักษณะเป็น พื้นที่ ศูนย์รวมของ กิจกรรม ต่างๆ เช่น การศึกษา ศาสนา ฯลฯ โดย คน ที่เข้ามาใช้พื้นที่ส่วนใหญ่มาจากนอกพื้นที่ย่านความสัมพันธ์กันจึงเกิดจากบทบาทของพื้นที่เป็นหลักที่ตั้งตักให้คนเข้ามาทำกิจกรรมต่างๆ 	 <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่มีลักษณะการตั้งถิ่นฐาน และรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบสมัยใหม่ ระดมของ คน จึงเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิด กิจกรรม และการใช้ พื้นที่ ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์กันระหว่าง คน กิจกรรม และพื้นที่ เป็นไปอย่างหลวมๆ 	 <ul style="list-style-type: none"> พัฒนาการของชุมชนดำเนินมาพร้อมๆ กับ ชุมชนย่อยที่ 1, 2 และ 3 ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้ พื้นที่ จึงมีลักษณะที่ใกล้เคียงกันคือ มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ 	 <ul style="list-style-type: none"> บทบาทหลักของพื้นที่คือความเป็นตลาด ดังนั้น กิจกรรมทางด้านการค้า จึงเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิด พื้นที่ สำหรับกิจกรรมทางการค้า และ คน ที่มีทั้งผู้ซื้อ และผู้ขาย เกิดความสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน

ตารางที่ 6.9 สรุปความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ในแต่ละกลุ่มย่อยภายในชุมชน (ต่อ)

ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ภายในชุมชน	พื้นที่ที่ 8 : ย่านวัดบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 9 : ชุมชนบ้านเหนือ	พื้นที่ที่ 10 : ชุมชนบ้านใหม่	พื้นที่ที่ 11 : ชุมชนบ้านบางเลน
<p>กลุ่มวัยกับระบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มวัยที่มีบทบาทกับกิจกรรม และพื้นที่อย่างมากคือ กลุ่มเด็ก โดยเฉพาะเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่เข้ามาเรียนหนังสือ และประกอบกิจกรรมต่างๆ ภายในและบริเวณโรงเรียน ในส่วนของกลุ่มผู้ใหญ่ และกลุ่มผู้สูงอายุ จะมีกิจกรรมทางด้านการงานในพื้นที่ หรือการพบปะกันบริเวณวัดบางแม่หม้ายเป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มวัยที่มีบทบาทกับกิจกรรม และพื้นที่อย่างมากคือ กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่คือการทำ การเกษตร และการใช้ชีวิต และกิจกรรมในบริเวณบ้าน กิจกรรมและการใช้พื้นที่บริเวณวัด หรือนอกพื้นที่มีน้อยเนื่องจากชุมชนอยู่ไกล และการสัญจรไม่สะดวก 	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มวัยกับระบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่ภายใน ชุมชนหัวถนนมีลักษณะที่ไม่แน่นอน เนื่องจากมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปจากความเป็นชุมชนเกษตรกรรมริมน้ำ กิจกรรมส่วนใหญ่จึงไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับหน้าที่ของแต่ละคน 	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มวัยที่มีบทบาทกับกิจกรรม และพื้นที่อย่างมากคือ กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่คือการทำ การเกษตร และการใช้ชีวิต และกิจกรรมในบริเวณบ้าน
<p>ความถี่ในการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ย่านวัดบางแม่หม้ายเป็นพื้นที่ที่มีเป็นที่ตั้งของ วัดถึง 2 วัด และ โรงเรียน ทำให้เกิดการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งวัน และมีปริมาณผู้ใช้ใช้เป็นจำนวนมาก บริเวณย่านวัดอานจึงมีความถี่ในการเกิดกิจกรรม และการใช้พื้นที่อยู่ในระดับสูงมาก 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ชุมชนยังไม่ได้มีการพัฒนาเส้นทางสัญจรทางบก หรือถนนเท้าได้นัก ประกอบกับการใช้ที่ดิน และอาคารในพื้นที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมพักอาศัย ความถี่ในการเกิดกิจกรรม และใช้พื้นที่จึงอยู่ในระดับต่ำ 	<ul style="list-style-type: none"> - ถึงแม้ว่าบริเวณพื้นที่จะมีถนนสายหลักตัดผ่าน แต่บริเวณชุมชนมีลักษณะเหมือนทางผ่านของการสัญจรทั่วไป ประกอบกับพื้นที่ที่มีกิจกรรมมีอยู่น้อย ความถี่ในการเกิดกิจกรรม และใช้พื้นที่จึงอยู่ในระดับต่ำปานกลาง 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ชุมชนยังไม่ได้มีการพัฒนาเส้นทางสัญจรทางบก หรือถนนเท้าได้นัก ประกอบกับการใช้ที่ดิน และอาคารในพื้นที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมพักอาศัย ความถี่ในการเกิดกิจกรรม และใช้พื้นที่จึงอยู่ในระดับต่ำ
<p>ช่วงเวลาในการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วงเวลาในการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่ภายในบริเวณย่านวัดอาน ส่วนใหญ่จะเริ่มตั้งแต่เช้าตรู่ตั้งแต่เวลาที่พระออกบิณฑบาตร แต่กิจกรรมหลักๆ จะอยู่ในช่วงเวลาราชการเป็นหลัก คือ ประมาณ 8.00 น. จนถึง 16.00 น. 	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วงเวลาในการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่ มีลักษณะไม่แตกต่างจาก บริเวณชุมชนวัดอานทั้ง 3 บริเวณเท่าใดนักเนื่องจากมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักเช่นเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ชุมชนหัวถนนมีกิจกรรมที่หลากหลาย ช่วงเวลาในการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่จึงไม่มีความแน่นอน ขึ้นอยู่กับรูปแบบของกิจกรรมภายในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วงเวลาในการทำกิจกรรม และการใช้พื้นที่ มีลักษณะไม่แตกต่างจาก บริเวณชุมชนวัดอานทั้ง 3 บริเวณเท่าใดนักเนื่องจากมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักเช่นเดียวกัน
<p>ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ย่านวัดบางแม่หม้าย มีลักษณะเป็นพื้นที่ ศูนย์รวมของ กิจกรรม ต่างๆ เช่น การศึกษา ศาสนา ฯลฯ โดย คน ที่เข้ามาใช้พื้นที่ส่วนใหญ่มาจากนอกพื้นที่ย่านความสัมพันธ์กันจึงเกิดจากบทบาทของพื้นที่เป็นหลักที่ตั้งจุดให้คนเข้ามาทำกิจกรรมต่างๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของ พื้นที่ ก่อให้เกิดการตั้งถิ่นฐาน คน และ กิจกรรม จึงตามมา แต่ด้วยสภาพพื้นที่ซึ่งไม่มีบริเวณสำหรับทำกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม กิจกรรมส่วนใหญ่จึงเกิดขึ้นบริเวณบ้านของชาวบ้านเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่มีลักษณะการตั้งถิ่นฐาน และรูปแบบการดำเนินชีวิตผสมกันระหว่างแบบเก่ากับแบบสมัยใหม่ รสนิยมของ คน จึงเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดกิจกรรม และการใช้ พื้นที่ ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของ พื้นที่ ก่อให้เกิดการตั้งถิ่นฐาน คน และ กิจกรรม จึงตามมา แต่ด้วยสภาพพื้นที่ซึ่งไม่มีบริเวณสำหรับทำกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม กิจกรรมส่วนใหญ่จึงเกิดขึ้นบริเวณบ้านของชาวบ้านเอง

ตารางที่ 6.10 สรุปแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ศักยภาพ ปัญหา ในแต่ละกลุ่มย่อยภายในชุมชน

	คุณค่า	พื้นที่ที่ 1 : ชุมชนวัดอาน ฝั่งใต้คลองบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 2 : ชุมชนวัดอาน ฝั่งเหนือคลองบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 3 : ชุมชนปลายคลอง (วัดสิงห์ใน)
แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ศักยภาพ ปัญหา	การศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ศักยภาพ และ ปัญหาของชุมชนทำให้สามารถที่จะใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาและแก้ปัญหาต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน ปัจจุบัน และปัญหาที่อาจเกิดกับพื้นที่ชุมชนได้ในอนาคต	<p>แนวโน้ม : ชุมชนมีแนวโน้มขยายตัวมายังบริเวณริมถนนสายหลักมากขึ้นแต่เมื่อเทียบกับกรรมของบริเวณถือว่าเป็นส่วนน้อย</p> <p>ศักยภาพ : เป็นพื้นที่ที่รวมเอกลักษณ์ทางด้านต่างๆของชุมชนไว้อย่างครบถ้วน</p> <p>ปัญหา : อาคารบ้านเรือนที่มีเอกลักษณ์มีสภาพทรุดโทรม พื้นที่ว่างเพื่อกิจกรรมนันทนาการขาดการดูแลรักษา</p>	<p>แนวโน้ม : ชุมชนมีแนวโน้มขยายตัวค่อนข้างน้อย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ยากต่อการเข้าถึงโดยการสัญจรทางบก</p> <p>ศักยภาพ : เป็นพื้นที่ที่รวมเอกลักษณ์ทางด้านต่างๆของชุมชนไว้อย่างครบถ้วน</p> <p>ปัญหา : อาคารบ้านเรือนที่มีเอกลักษณ์มีสภาพทรุดโทรม ไม่มีพื้นที่ประกอบกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม การเข้าถึงพื้นที่ยากลำบาก</p>	<p>แนวโน้ม : ชุมชนมีแนวโน้มขยายตัวค่อนข้างน้อย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ยากต่อการเข้าถึงโดยการสัญจรทางบก</p> <p>ศักยภาพ : มีกลุ่มเรือนที่เป็นเอกลักษณ์ของการตั้งถิ่นฐานริมน้ำจำนวนมาก และยังคงมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สมบูรณ์และสวยงาม</p> <p>ปัญหา : อาคารบ้านเรือนที่มีเอกลักษณ์มีสภาพทรุดโทรม ไม่มีพื้นที่ประกอบกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม การเข้าถึงพื้นที่ยากลำบาก</p>
	พื้นที่ที่ 4 : ย่านวัดอาน	พื้นที่ที่ 5 : ชุมชนหัวถนน	พื้นที่ที่ 6 : ชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 7 : ชุมชนตลาดบางแม่หม้าย (ชุมชนชาวจีน)
แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ศักยภาพ ปัญหา	<p>แนวโน้ม : แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของย่านขึ้นอยู่กับการพัฒนาจากหน่วยงานราชการเป็นหลัก</p> <p>ศักยภาพ : เป็นศูนย์กลางทางด้านกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และมีปริมาณการเข้าใช้พื้นที่เป็นจำนวนมาก</p> <p>ปัญหา : การปลูกสร้างอาคารหรือพัฒนาพื้นที่ไม่ได้คำนึงถึงความกลมกลืนกับลักษณะดั้งเดิมของชุมชน</p>	<p>แนวโน้ม : มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสูงในทุกๆด้าน เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานในยุคหลังๆ โดยคนรุ่นใหม่ที่นิยมความเป็นเมือง</p> <p>ศักยภาพ : การเข้าถึงพื้นที่มีความสะดวก พื้นที่มีลักษณะเป็นประตูทางเข้าสู่ชุมชนริมบ้านบางแม่หม้าย</p> <p>ปัญหา : รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน , สถาปัตยกรรมและวิถีชีวิตเข้าสู่ความเป็นชุมชนเมือง มีลักษณะขัดแย้งกับเอกลักษณ์ของชุมชน</p>	<p>แนวโน้ม : ชุมชนมีแนวโน้มขยายตัวมายังบริเวณริมถนนซอยทางเข้าวัดบางแม่หม้าย</p> <p>ศักยภาพ : เป็นพื้นที่ที่รวมเอกลักษณ์ทางด้านต่างๆของชุมชนไว้อย่างครบถ้วน</p> <p>ปัญหา : อาคารบ้านเรือนที่มีเอกลักษณ์มีสภาพทรุดโทรม มีพื้นที่รกร้าง และมักของขยะบริเวณริมถนนซอย</p>	<p>แนวโน้ม : กิจกรรมทางการค้ามีแนวโน้มที่ลดลงเนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และบทบาทของตลาดที่ลดลงทุกขณะ</p> <p>ศักยภาพ : มีเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมในลักษณะเรือนแถวไม้ที่สัมพันธ์กับกิจกรรมทางการค้า และเชื้อชาติของคนในชุมชน</p> <p>ปัญหา : กิจกรรมการค้าลดบทบาทลงทุกขณะ เรือนแถวจำนวนหนึ่งถูกทิ้งร้าง จึงทำให้มีสภาพเสื่อมโทรม</p>
พื้นที่ที่ 8 : ย่านวัดบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 9 : ชุมชนบ้านเหนือ	พื้นที่ที่ 10 : ชุมชนบ้านใหม่	พื้นที่ที่ 11 : ชุมชนบ้านบางเลน	
แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ศักยภาพ ปัญหา	<p>แนวโน้ม : แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของย่านขึ้นอยู่กับการพัฒนาของวัดทั้ง 2 วัด และโรงเรียนในพื้นที่</p> <p>ศักยภาพ : เป็นศูนย์กลางทางด้านกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และมีปริมาณการเข้าใช้พื้นที่เป็นจำนวนมาก</p> <p>ปัญหา : พื้นที่โล่งว่างที่มีศักยภาพในการทำเป็นสถานที่ทำกิจกรรมและพักผ่อนหย่อนใจยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร</p>	<p>แนวโน้ม : ชุมชนมีแนวโน้มขยายตัวค่อนข้างน้อย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ยากต่อการเข้าถึงโดยการสัญจรทางบก</p> <p>ศักยภาพ : พื้นที่ริมทางหลวงยังไม่มีการตั้งถิ่นฐาน จึงมีศักยภาพในการที่จะพัฒนาเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต</p> <p>ปัญหา : บริเวณชุมชนริมแม่น้ำไม่มีพื้นที่ประกอบกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม และการเข้าถึงพื้นที่ยากลำบาก</p>	<p>แนวโน้ม : พื้นที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปสู่ลักษณะชุมชนเมือง เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานในยุคหลังๆ โดยคนรุ่นใหม่ที่นิยมความเป็นเมือง</p> <p>ศักยภาพ : การเข้าถึงพื้นที่มีความสะดวก พื้นที่มีลักษณะเป็นประตูด่านแรกก่อนเข้าสู่ชุมชนริมบ้านบางแม่หม้าย</p> <p>ปัญหา : ขาดพื้นที่ในการประกอบกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม สภาพภูมิทัศน์มีลักษณะแห้งแล้ง</p>	<p>แนวโน้ม : ชุมชนมีแนวโน้มขยายตัวค่อนข้างน้อย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ยากต่อการเข้าถึงโดยการสัญจรทางบก</p> <p>ศักยภาพ : ยังคงมีเอกลักษณ์ทางด้านวิถีชีวิต รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน และสถาปัตยกรรม ของชุมชนริมน้ำที่เป็นเอกลักษณ์อยู่ในพื้นที่</p> <p>ปัญหา : อาคารบ้านเรือนที่มีเอกลักษณ์มีสภาพทรุดโทรม และการเข้าถึงพื้นที่ยากลำบาก</p>

ตารางที่ 6.11 สรุปเอกลักษณ์ในแต่ละกลุ่มย่อยภายในชุมชน

	คุณค่า	พื้นที่ที่ 1 : ชุมชนวัดอาน ฝั่งใต้คลองบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 2 : ชุมชนวัดอาน ฝั่งเหนือคลองบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 3 : ชุมชนปลายคลอง (วัดสิงห์ใน)
	- จากการศึกษาถึงเอกลักษณ์ทางด้านต่างๆ ในกลุ่มย่อยชุมชนริมบ้านบางแม่หม้าย ทำให้ทราบได้ว่า ในแต่ละกลุ่มพื้นที่ย่อยมีรูปแบบของเอกลักษณ์ที่มีทั้งความเหมือน และแตกต่างกันออกไป ดังนั้นการสรุปเอกลักษณ์ในแต่ละกลุ่มย่อยภายในชุมชนทำให้ทราบว่าพื้นที่ไหนมีคุณค่ามากน้อยควรค่าต่อการอนุรักษ์และพัฒนาต่อไป โดยแบ่งคุณค่าของพื้นที่เป็น 4 ระดับคือ คุณค่าสูงมาก , คุณค่ามาก , คุณค่าปานกลาง และคุณค่าน้อย	เอกลักษณ์ทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม : มีรูปแบบอาคารบ้านเรือน และลักษณะของกลุ่มอาคารที่เป็นเอกลักษณ์อยู่เป็นจำนวนมาก และยังคงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ : มีความสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน และยังสามารถถ่ายทอดรูปแบบการดำเนินชีวิตในแบบดั้งเดิมให้ยังคงอยู่อย่างเหนียวแน่น ดังนั้นคุณค่าของพื้นที่จึงอยู่ในระดับที่สูงมาก	เอกลักษณ์ทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม : มีรูปแบบอาคารบ้านเรือน และลักษณะของกลุ่มอาคารที่เป็นเอกลักษณ์อยู่ในพื้นที่แม้จะมีจำนวนไม่มากนัก แต่ยังคงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์เป็นส่วนใหญ่ ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ : มีความสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน และยังคงมีรูปแบบดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ แต่ปริมาณการใช้สอยในพื้นที่ที่มีไม่มากนักเนื่องจากมีบ้านเรือนอยู่น้อย ดังนั้นคุณค่าของพื้นที่จึงอยู่ในระดับที่สูงมาก	เอกลักษณ์ทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม : มีรูปแบบอาคารบ้านเรือน และลักษณะของกลุ่มอาคารที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เป็นเอกลักษณ์ของการตั้งถิ่นฐานริมน้ำในภาคกลาง ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ : มีความสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน และยังคงมีรูปแบบดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ แต่ปริมาณการใช้สอยในพื้นที่ที่มีไม่มากนัก เนื่องจากการเข้าถึงที่ลำบาก ดังนั้นคุณค่าของพื้นที่จึงอยู่ในระดับที่สูง
	พื้นที่ที่ 4 : ย่านวัดอาน	พื้นที่ที่ 5 : ชุมชนหัวถนน	พื้นที่ที่ 6 : ชุมชนปากคลองบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 7 : ชุมชนตลาดบางแม่หม้าย (ชุมชนชาวจีน)
สรุปเอกลักษณ์	เอกลักษณ์ทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม : รูปแบบสถาปัตยกรรมไม่มีความโดดเด่นมากนักเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สาธารณูปการของชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ : เป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางศาสนา การศึกษา และราชการ จึงมีปริมาณการเข้าใช้สอยในพื้นที่ที่อยู่ในระดับสูงจากชาวบ้านในทุกอาชีพ และกลุ่มวัย คุณค่าของพื้นที่จึงอยู่ในระดับที่สูง	เอกลักษณ์ทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม : ส่วนใหญ่เป็นการตั้งถิ่นฐานตามเส้นทางถนน อาคารบ้านเรือนเป็นไปในลักษณะร่วมสมัยมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ : มีความสัมพันธ์กันน้อยลง เนื่องจากรูปแบบการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปเป็นแบบชุมชนเมืองมากขึ้น แต่กิจกรรมทางวัฒนธรรมยังคงมีอยู่ คุณค่าของพื้นที่จึงอยู่ในระดับที่น้อย	เอกลักษณ์ทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม : มีรูปแบบอาคารบ้านเรือน และลักษณะของกลุ่มอาคารที่เป็นเอกลักษณ์อยู่เป็นจำนวนมาก และยังคงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ : มีความสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน และยังสามารถถ่ายทอดรูปแบบการดำเนินชีวิตในแบบดั้งเดิมให้ยังคงอยู่อย่างเหนียวแน่น คุณค่าของพื้นที่จึงอยู่ในระดับที่สูงมาก	เอกลักษณ์ทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม : มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่สัมพันธ์กับกิจกรรมการค้าขาย และเป็นรูปแบบที่เกี่ยวข้องกันกับชาวจีนที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่เป็นอย่างดี ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ : ยังคงสามารถถ่ายทอดรูปแบบการดำเนินชีวิตในแบบดั้งเดิมให้ยังคงอยู่อย่างเหนียวแน่น มีปริมาณการเข้าใช้สอยในพื้นที่ที่อยู่ในระดับสูง คุณค่าของพื้นที่จึงอยู่ในระดับที่สูงมาก
	พื้นที่ที่ 8 : ย่านวัดบางแม่หม้าย	พื้นที่ที่ 9 : ชุมชนบ้านเหนือ	พื้นที่ที่ 10 : ชุมชนบ้านใหม่	พื้นที่ที่ 11 : ชุมชนบ้านบางเลน
	เอกลักษณ์ทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม : รูปแบบทางสถาปัตยกรรมมีความคล้ายกับบ้านเรือนของชาวบ้านเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นเรือนเก่าที่ชาวบ้านถวายให้เพื่อสร้างเป็นกุฏิ ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ : เป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางศาสนา การศึกษา และราชการ จึงมีปริมาณการเข้าใช้สอยในพื้นที่ที่อยู่ในระดับสูงจากชาวบ้านในทุกอาชีพ และกลุ่มวัย คุณค่าของพื้นที่จึงอยู่ในระดับที่สูง	เอกลักษณ์ทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม : มีรูปแบบอาคารบ้านเรือน ที่ชำรุดเป็นส่วนใหญ่ และมีความหนาแน่นของบ้านเรือนน้อย ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ : มีความสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน และยังคงมีรูปแบบดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ แต่ปริมาณการใช้สอยในพื้นที่ที่มีไม่มากนักเนื่องจากมีบ้านเรือนอยู่น้อย คุณค่าของพื้นที่จึงอยู่ในระดับที่ปานกลาง	เอกลักษณ์ทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม : อาคารบ้านเรือนเป็นไปในลักษณะร่วมสมัยมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีเรือนไทยประยุกต์อยู่มาก แต่ก็ในรูปแบบที่ขาดความงาม ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ : มีความสัมพันธ์กันน้อยลง เนื่องจากรูปแบบการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปเป็นแบบชุมชนเมืองมากขึ้น แต่กิจกรรมทางวัฒนธรรมยังคงมีอยู่ คุณค่าของพื้นที่จึงอยู่ในระดับที่น้อย	เอกลักษณ์ทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม : มีรูปแบบอาคารบ้านเรือน ที่ชำรุดเป็นส่วนใหญ่ และมีความหนาแน่นของบ้านเรือนน้อย ความสัมพันธ์ระหว่าง คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ : มีความสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน และยังคงมีรูปแบบดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ แต่ปริมาณการใช้สอยในพื้นที่ที่มีไม่มากนักเนื่องจากมีบ้านเรือนอยู่น้อย คุณค่าของพื้นที่จึงอยู่ในระดับที่ปานกลาง